

Η Ελλάδα σε καθημερινή βάση κατορθώνει και όχι απλά μας "πληγώνει", όπως θα έλεγε ο ποιητής, αλλά κάνει κάτι πολύ χειρότερο. Μας μειώνει ως ανθρώπους. Μας προσβάλλει. Προσβάλλει την αισθητική μας. Προσβάλλει την αίσθησή μας περί ωραίου. Μας κάνει να ντρεπόμαστε για τη χώρα όπου κατοικούμε και κατ' επέκτασιν για τους εαυτούς μας. Μας κάνει να ενοχλούμαστε μ' αυτό το οποίο βλέπουμε. Τον τελευταίο μισό αιώνα έχει μετατραπεί σε ένα ατέλειωτο "γιαπί", που δεν λέει κι ούτε πρόκειται ποτέ να τελειώσει. Ένα πραγματικό χάος, που μας παραπέμπει στη βαρβαρότητα. Ένα οικοδομικό χάος άστοχων αισθητικών επιλογών, οικοδομικών παραβάσεων, μισοτελειωμένων και ευτελών κατασκευών. Ένα πολεοδομικό χάος, που θυμίζει περισσότερο τριτοκοσμικό κράτος, παρά ένα οργανωμένο κράτος το οποίο θέλει να λέγεται πολιτισμένο. Ένα κράτος, που όποτε "θυμάται" επιμένει να δηλώνει ότι θέλει να "κοιτάζει" στα μάτια την τρίτη χιλιετία.

Καθημερινά γινόμαστε μάρτυρες νέων οικοδομικών εγκλημάτων, που επιβαρύνουν διαρκώς μια εξόχως άσχημη κατάσταση. Οι άσχημες ελληνικές πόλεις διαρκώς γίνονται ασχημότερες. Τα άσχημα ελληνικά χωριά διαρκώς γίνονται ασχημότερα. Ό,τι ωραίο έχει απομείνει στην Ελλάδα έχει απομείνει από τύχη και τίποτε άλλο. Ωραίο πλέον απέμεινε ό,τι δεν συνέφερε παλαιότερα ν' "αναπτυχθεί". Ό,τι δεν συνέφερε μέχρι τώρα να γίνει "ξενοδοχείο" ή "καφετέρια". Ό,τι δεν προσήλκυσε τους "επενδυτές" να το αναπτύξουν με βάση τη βαρβαρική τους λογική. Ευτυχώς που αυτοί οι "επενδυτές" δεν μπόρεσαν —λόγω οικονομικής αδυναμίας— να κάνουν επεμβάσεις μεγάλης κλίμακας και μας απέμεινε ένα φυσικό περιβάλλον, που διατηρεί την ικμάδα του, παρ' όλα τα τερατουργήματα που έχουν αναπτυχθεί μέσα του.

Ένα περιβάλλον, που σήμερα, λόγω της ένταξής μας στην Ε.Ε. και του πακτωλού των χρημάτων των οικονομικών "πακέτων", κινδυνεύει όσο ποτέ άλλοτε. Οι ίδιοι βάρβαροι, που κατέστρεψαν τις πόλεις και τα νησιά μας, θα είναι αυτοί οι οποίοι θα επιχειρήσουν να διαχειριστούν στο άμεσο μέλλον και το φυσικό περιβάλλον. Οι ίδιοι βάρβαροι, που μετέτρεψαν σε κόλαση τις πόλεις μας, θα επιχειρήσουν να επέμβουν και στο ευρύτερο περιβάλλον. Είναι δυνατόν να περιμένουμε το οτιδήποτε καλό απ' αυτούς; Όχι βέβαια. Γιατί; Γιατί απλούστατα για τους ίδιους λόγους που κατέστρεψαν τις πόλεις μας, θα καταστρέψουν και το περιβάλλον. Για την "κονόμα" μετέτρεψαν πόλεις και χωριά σε πολεοδομικά "εκτρώματα" και για τον ίδιο λόγο είναι επικίνδυνοι σε περίπτωση που θ' ασχοληθούν και με το περιβάλλον.

Θα εξετάσουμε τα πράγματα με τη σειρά, για να καταλάβει ο αναγνώστης σε τι περίπου αναφερόμαστε. Η Ελλάδα δεν ήταν πάντα άσχημη. Η Ελλάδα από την απελευθέρωσή της και μέχρι τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο ήταν μια φτωχή χώρα κι απλά δεν μπορούσε να είναι εντυπωσιακά όμορφη, λόγω της φτώχειας της. Προπολεμικά δηλαδή υπήρχε μια κατάσταση φτώχειας, που δεν επέτρεπε στη χώρα ν' αναπτύξει ένα όμορφο πρόσωπο. Αυτή όμως η ασχήμια δεν ήταν απειλητική, γιατί μπορούσε να "παρακολουθεί" τη γενικότερη κατάσταση και να ευθυγραμμίζεται με τις εξελίξεις. Υπήρχαν δηλαδή προβλήματα, αλλά δεν υπήρχαν "αναπηρίες". Οι ελληνικές πόλεις και τα χωριά δεν βρίσκονταν στο ίδιο επίπεδο με

τα αντίστοιχα οικιστικά συγκροτήματα της Γαλλίας ή της Γερμανίας, αλλά δεν είχαν "αναπηρία".

Τι σημαίνει αυτό; Το εξής απλό. Οι τοπικές κοινωνίες εκείνης της εποχής έκαναν ενστικτωδώς αυτά τα οποία στην ανεπτυγμένη Δύση γίνονταν εξαιτίας ενσυνείδητης επιλογής. Τόσο οι κατασκευές όσο και τα οικιστικά συγκροτήματα είχαν "χαρακτήρα" και ήταν προσαρμοσμένα σε μια τοπική αισθητική, που είχε "φιλτραριστεί" μέσα στους αιώνες. Μια αισθητική, που δεν ήταν τυχαία. Μια αισθητική, που αποτελούσε την καλύτερη "άποψη" για τις δεδομένες ανάγκες του κάθε τόπου. Οι μακεδονικές πόλεις και τα μακεδονικά σπίτια "ακολουθούσαν" τα δεδομένα της Μακεδονίας. Οι νησιωτικές πόλεις και τα νησιωτικά σπίτια "ακολουθούσαν" τα δεδομένα των νησιών. Το ίδιο γινόταν στην Ήπειρο, τη Θεσσαλία κλπ..

Θα εξετάσουμε δύο ακραίες καταστάσεις, για ν' αντιληφθεί ο αναγνώστης πώς ακριβώς διαμορφώνεται ένας οικοδομικός ή οικιστικός "χαρακτήρας". Τα μακεδονικά σπίτια δεν ήταν αποτέλεσμα μιας τυχαίας αρχιτεκτονικής άποψης. Δεν ήταν αποτέλεσμα της σκέψης κάποιου ιδιοφυούς αρχιτεκτονικού μυαλού, το οποίο στη συνέχεια οι υπόλοιποι το αντέγραψαν. Ήταν κατασκευές οι οποίες συγκέντρωναν επάνω τους οικοδομική "εμπειρία" αιώνων. Χιλιάδες μυαλά επί πολλούς αιώνες "παρήγαγαν" λύσεις, οι οποίες έτειναν προς το ιδανικό για τις συγκεκριμένες συνθήκες που επικρατούσαν στη Μακεδονία. Οι κεραμοσκεπές εκείνων των σπιτιών, η εσωτερική τους δομή κλπ. "ακολουθούσαν" τις ιδιομορφίες της Μακεδονίας. Το ίδιο γινόταν και με τα οικιστικά συγκροτήματα μέσα στα οποία αναπτύσσονταν αυτές οι κατασκευές. Αυτός ο χαρακτήρας συνδεόταν με δύο βασικούς παράγοντες, που είναι καθοριστικοί γι' αυτού του είδους τις κατασκευές με την ευρύτερη έννοια. Ποιοι είναι αυτοί; Το κλίμα και η οικονομία.

Οι δύο αυτοί παράγοντες είναι οι πλέον καθοριστικοί στην ανάπτυξη τόσο των κατοικιών όσο και των οικιστικών συγκροτημάτων. Το κλίμα ήταν αυτό το οποίο έδινε στην κάθε κατασκευή το τελικό της σχήμα. Γιατί; Γιατί οι ιδιομορφίες αυτού του κλίματος ήταν εκείνες που απαιτούσαν ιδιόμορφους τρόπους στην αντιμετώπισή τους. Η κεραμοσκεπή, για παράδειγμα, δεν ήταν επιλογή που είχε σχέση αποκλειστικά με την αισθητική των Μακεδόνων. Απλά σπίτι χωρίς κεραμοσκεπή δεν μπορούσε ν' αντέξει έναν μακεδονικό χειμώνα, με δεδομένο το επίπεδο της τεχνογνωσίας περί δομικών υλικών εκείνης της εποχής. Η αναγκαιότητα δηλαδή της κεραμοσκεπής έδωσε χώρο στη συνέχεια, ώστε ν' αναπτυχθεί και η αισθητική της. Από ανάγκη δηλαδή γινόταν μια επιλογή και στη συνέχεια την επιλογή αυτήν τη βελτίωνε η αισθητική αντίληψη του τοπικού πληθυσμού.

Κάτι ανάλογο γινόταν και στα νησιά. Οι ανάγκες των νησιών ήταν αυτές οι οποίες καθόριζαν τη μορφή των κατασκευών σ' αυτά. Η λειψυδρία και ο ελαφρύς χειμώνας ήταν τα δεδομένα που έδωσαν σ' αυτές τις κατασκευές τη μορφή που σήμερα βλέπουμε και θαυμάζουμε. Οι ανάγκες και πάλι έδωσαν "γραμμή" και στη συνέχεια οι κάτοικοι έκαναν όμορφη μια δεδομένη κατάσταση.

Εξίσου σημαντικός παράγοντας με τις τοπικές κλιματολογικές ιδιομορφίες ήταν και ο παράγοντας οικονομία. Οι Έλληνες επί αιώνες προσπαθούσαν όχι απλά ν' αντιμετωπίσουν

τις καιρικές συνθήκες, αλλά να το κάνουν με το λιγότερο δυνατό κόστος. Δεν τους αρκούσε, για παράδειγμα, ν' αντέξουν τον βαρύ μακεδονικό χειμώνα, αλλά ήθελαν να το κάνουν με το ελάχιστο δυνατό κόστος. Ειλικρινά

Τι σημαίνει αυτό; Το εξής απλό. Δεν αρκούσε στους φτωχούς ανθρώπους να μπορούν να κατοικούν σε κατασκευές που θα άντεχαν τις τοπικές ιδιομορφίες. Αυτό προσπαθούσαν να το κάνουν με το ελάχιστο δυνατό κόστος. Πώς είναι δυνατόν αυτό; Με το να εντάσσουν τις κατασκευές τους στο περιβάλλον με τον πιο ιδανικό τρόπο. Παρακολουθούσαν το περιβάλλον και προσαρμόζονταν σ' αυτό. Δεν το πολεμούσαν, γιατί αυτό έχει κόστος δυσβάστακτο. Είναι ακριβή υπόθεση να πολεμάς τη φύση. Αυτός είναι κι ο λόγος που οι πόλεις και τα χωριά της βορείου Ελλάδος μοιάζουν στη χωροθέτησή τους με ηλιακούς "συλλέκτες". Ήταν υποχρεωμένοι οι κάτοικοι να το κάνουν αυτό, γιατί ήταν απλά θέμα οικονομίας. Ένα σπίτι με σωστό προσανατολισμό μπορούσε να απαιτεί τα μισά έξοδα για ν' αντιμετωπίσει τον χειμώνα. Ένα σπίτι με σωστό εξωτερικό και εσωτερικό σχεδιασμό και στιβαρή κατασκευή είχε τον ίδιο στόχο. Οι σκεπές, τα ανοίγματα των παραθύρων, ο προσανατολισμός κλπ., δεν ήταν τυχαία. Όλα ήταν σχεδιασμένα και φτιαγμένα για να επιτύχουν έναν στόχο. Τον στόχο ν' αντεπεξέλθουν στις καιρικές συνθήκες με το ελάχιστο δυνατό κόστος. Αυτές οι επιλογές ήταν που μετέφεραν την "εμπειρία" των αιώνων.

Αυτά ήταν τα δεδομένα που στη συνέχεια κάποιοι θα τα βελτίωναν αισθητικά. Αυτά τα στοιχεία έδιναν τον "χαρακτήρα" στις κατασκευές. Αυτά τα στοιχεία έκαναν μια μακεδονική κατασκευή να διαφέρει από μια θεσσαλική ή μια νησιώτικη κατασκευή. Αυτά είναι που "προβάλλουν" πάνω τους την ευφυΐα των τοπικών κατοίκων και την αισθητική τους. Αυτά είναι που "προβάλλουν" πάνω τους το πολιτισμικό επίπεδο της κάθε κοινωνίας. Ένα επίπεδο, που δεν καθιστά κάποιους ανθρώπους ανταγωνιστές κάποιων άλλων. Κανένας δεν ανταγωνίζεται κανέναν. Το περιβάλλον είναι ο παράγοντας ο οποίος πρέπει ν' αντιμετωπιστεί και από την επιτυχία στην αντιμετώπιση αυτήν κρίνεται ο καθένας. Δεν τίθεται δηλαδή θέμα σύγκρισης μεταξύ διαφορετικών αισθητικών, ώστε να προκύψει θέμα σύγκρισης πολιτισμικού επιπέδου. Δεν συγκρίνεται η μακεδονική κατασκευή με μια νησιώτικη, ώστε να καταλάβουμε ποιος από τους δύο είναι πιο πολιτισμένος ή πιο έξυπνος.

Η κάθε κατασκευή κρίνεται μόνον από το πόσο επιτυχώς αντιμετωπίζει ένα δεδομένο περιβάλλον. Όποια κατασκευή το κάνει με τον καλύτερο τρόπο και με το ελάχιστο κόστος, αποτελεί απόδειξη πολιτισμού και εξυπνάδας. Διαφορετικές επιλογές σε διαφορετικές συνθήκες μπορούν να τοποθετούν τους εμπνευστές τους στο ίδιο επίπεδο πολιτισμού και βέβαια εξυπνάδας. Η "βαριά" μακεδονική κατασκευή ήταν εξίσου "έξυπνη" με την "ελαφριά" αιγαιοπελαγίτικη. Γιατί; Γιατί απλούστατα καλούνταν ν' αντιμετωπίσουν διαφορετικές ανάγκες. Η μακεδονική κατασκευή ήταν υποχρεωτικό να είναι "βαριά" και μεγάλη. Γιατί; Γιατί μόνον έτσι καλύπτονταν οι τοπικές ανάγκες που καλούνταν ν' αντιμετωπίσει.

Οι Μακεδόνες έμεναν για πολλούς μήνες το χρόνο μέσα στα σπίτια τους. Από τη στιγμή που η παραμονή αυτή ήταν μεγάλη, θα έπρεπε να μπορεί ο χώρος ν' αντεπεξέλθει στις ανάγκες των δραστηριοτήτων τους, που υποχρεωτικά θα γινόταν μέσα στα σπίτια. Ήταν

υποχρεωμένοι να έχουν μεγάλους αποθηκευτικούς χώρους, εφόσον η επιβίωσή τους εξαρτιόταν από τα αποθέματα τροφής τα οποία συντηρούσαν μέσα στους χώρους αυτούς. Επιπλέον, ήταν υποχρεωμένοι όχι μόνον να ζουν, αλλά και να εργάζονται μέσα σ' αυτά. Μέσα στα σπίτια παρασκεύαζαν κι αποθήκευαν τα όσα είχαν ανάγκη για να "βγάλουν" τον χειμώνα και τα οποία δεν μπορούσαν να τα κάνουν σε εξωτερικούς χώρους. Εκεί γινόταν η μεταποίηση των προϊόντων, προκειμένου ν' αντέξουν στη μακρόχρονη αποθήκευση. Μέσα στα σπίτια αναπτύσσονταν η παραγωγή του δευτερογενή τομέα με τη μορφή της οικοτεχνίας.

Τέτοιες ανάγκες δεν είχαν ν' αντιμετωπίσουν οι Έλληνες του Νότου. Ο χρόνος παραμονής τους μέσα στο σπίτι ήταν ελάχιστος. Η γη τους δεν παρέμενε "ανενεργή" για μεγάλο διάστημα. Δεν είχαν ανάγκη να μετατρέψουν τα σπίτια τους σε εργαστήρια, εφόσον το διάστημα κατά το οποίο δεν είχαν επαφή με τα φρέσκα προϊόντα ήταν ελάχιστο. Δεν είχαν ανάγκη να μετατρέψουν τα σπίτια τους σε αποθήκες, γιατί δεν υπήρχε λόγος. Δεν είχαν παγωνιές, ώστε η ανάγκη της ασφαλούς αποθήκευσης τροφίμων και άλλων προϊόντων να είναι ζωτικής σημασίας για την επιβίωσή τους. Γι' αυτούς το σπίτι είχε διαφορετικές ανάγκες να καλύψει και λειτουργούσε πολύ πιο κοντά στην έννοια του σπιτιού όπως τη γνωρίζουμε σήμερα. Ήταν πιο κοντά στην έννοια της σύγχρονης αστικής κατοικίας. Γι' αυτούς ήταν περιττή η ανάγκη μεγάλης αποθηκευτικής ικανότητας του σπιτιού, όπως ήταν περιττή και η παράλληλη χρήση του ως χώρου εργασίας.

Κάτι ανάλογο γινόταν και στον γενικότερο σχεδιασμό, που αφορούσε τα ίδια τα οικιστικά συγκροτήματα, είτε αυτά ήταν πόλεις είτε χωριά. Το κάθε οικιστικό συγκρότημα δηλαδή αναπτυσσόταν βάση κάποιων αναγκών. Αναπτυσσόταν με βάση κάποια δεδομένα, τα οποία συνδέονταν με τις ανάγκες που προκύπτουν βάση των κλιματολογικών συνθηκών και βέβαια των τοπικών οικονομικών και κοινωνικών αναγκών που καλούνται να καλύψουν. Και πάλι δηλαδή έχουμε τους ίδιους καθοριστικούς παράγοντες να επηρεάζουν τον σχεδιασμό. Το κλίμα και την οικονομία.

Άλλου είδους σχεδιασμό έχει ένα οικιστικό συγκρότημα, που καλείται ν' αντιμετωπίσει έναν βαρύ χειμώνα με πολλές βροχές και χιόνια και άλλον σχεδιασμό έχει ένα αντίστοιχο συγκρότημα, που καλείται ν' αντιμετωπίσει ένα τρομερά ζεστό καλοκαίρι και έναν χειμώνα που το χαρακτηρίζει η έντονη δραστηριότητα του ανέμου.

Εκ των δεδομένων δηλαδή στην Ελλάδα ο ιδιόμορφος "χαρακτήρας" της κάθε περιοχής δεν περιοριζόταν μόνον στις κατασκευές, αλλά και στον γενικότερο οικιστικό σχεδιασμό. Εκ των δεδομένων δηλαδή οι πόλεις και τα χωριά της Μακεδονίας είχαν διαφορετική μορφή από τα αντίστοιχα του Νότου, είτε της ηπειρωτικής είτε της νησιωτικής Ελλάδας. Δεν ήταν δυνατόν να είναι όμοια. Γιατί; Γιατί στη βόρεια Ελλάδα, για παράδειγμα, οι ανάγκες που θα έπρεπε ν' αντιμετωπιστούν ήταν διαφορετικές. Εκεί έπρεπε ν' αντιμετωπιστούν περιοδικές ισχυρές πλημμύρες κι αυτό περιόριζε τις επιλογές του χώρου όπου θα επιχειρούνταν η οικοδομική δραστηριότητα. Εκεί έπρεπε, λόγω του πλούτου του εγγείου κεφαλαίου, να

προβλέψουν την έντονη δραστηριότητα που συνεπάγεται το κεφάλαιο αυτό και να καλύψουν ανάγκες του.

Οι κάτοικοι δεν περίμεναν από την πολιτεία να τους πει πού θα χτίσουν. Δεν περίμεναν αποζημίωση σε περίπτωση πλημμύρας. Η πλημμύρα σήμαινε καταστροφή κι αυτό σημαίνει ότι έπρεπε ν' αποφευχθεί πάση θυσία. Δεν είχαν ανάγκη δηλαδή να τους υποχρεώσουν με τον νόμο να μην χτίζουν στα "ρέματα". Δεν είχαν ανάγκη να τους υποχρεώσουν να σεβαστούν ένα σχέδιο πόλεως, για να μην δημιουργούνται προβλήματα. Μόνοι τους έκαναν τις επιλογές τους, γιατί οι ίδιοι θα πλήρωναν το κόστος των όποιων λάθος επιλογών τους. Οι τοπικοί παράγοντες ήταν υπεύθυνοι για τις επιλογές αυτές και σπάνια έσφαλαν, γιατί κι αυτοί ζούσαν μέσα σ' εκείνα τα συγκροτήματα. Αν επέλεγαν να κάνουν σε μακεδονικό χωριό μυκονιάτικα σοκάκια, οι ίδιοι θα το πλήρωναν. Οι ίδιοι δεν θα μπορούσαν να φτάσουν στα σπίτια-εργαστήριά τους με τα άλογα και τα κάρα τους, τα οποία κάλυπταν τις ανάγκες λειτουργίας της τοπικής κοινωνίας και βέβαια του τοπικού κεφαλαίου.

Οι άνθρωποι σέβονταν το περιβάλλον και δεν προκαλούσαν την τύχη τους. Σέβονταν αυτό το οποίο τους απειλούσε και αυτό προϋποθέτει να το γνωρίζεις. Γνώριζαν δηλαδή ανά πάσα στιγμή πού μπορούσαν και πού δεν μπορούσαν να χτίσουν. Γνώριζαν ανά πάσα στιγμή πώς έπρεπε να χτίσουν. Γνώριζαν ανά πάσα στιγμή να προσδιορίζουν τα μεγέθη των κοινόχρηστων χώρων. Γι' αυτόν τον λόγο υπήρχαν οι ιδιομορφίες στην οικιστική ανάπτυξη στην Ελλάδα. Άλλου είδους ανάγκες κάλυπταν τα "έξυπνα" αιγαιοπελαγίτικα χωριά και άλλου είδους τα εξίσου "έξυπνα" μακεδονίτικα χωριά. Ήταν "έξυπνα" τα πρώτα, όταν ήταν πυκνοδομημένα και έκαναν "πλάτη" στον άνεμο. Ήταν "έξυπνα", γιατί μετέφεραν τη δραστηριότητά τους στο καλά προστατευμένο και σχεδόν "ανεμοστεγές" εσωτερικό τους. Ήταν "έξυπνα", γιατί σε έναν φτωχό χώρο δεν καταλάμβαναν μεγάλες ποσότητες κεφαλαίου, πράγμα το οποίο θα επιβάρυνε την επιβίωσή των τοπικών κοινωνιών.

Από την άλλη πλευρά ήταν εξίσου "έξυπνα" και τα μακεδονικά χωριά. Ήταν "έξυπνα", όταν "στρέφονταν" προς τον ήλιο. Ήταν "έξυπνα", όταν ήταν αραιοδομημένα και άφηναν το εσωτερικό τους "ανοικτό", για να μην αντιστέκεται στις πλημμύρες. Ήταν "έξυπνα", όταν είχαν μεγάλους δρόμους πρόσβασης προς το εσωτερικό τους. Πρόβλημα στην Μακεδονία δεν υπήρχε με το κεφάλαιο, ώστε η πυκνή δόμηση να είναι οικιστικός μονόδρομος. Εκεί τους ενδιέφερε πρωτίστως να μην καταστρέφονται από τα καιρικά φαινόμενα, έχοντας ως δεδομένο ότι το κεφάλαιο αρκούσε να τους θρέψει και αυτό το οποίο έπρεπε ν' αντιμετωπίσουν ήταν η προστασία των προϊόντων του κεφαλαίου αυτού. Η επιβίωσή τους δηλαδή απειλούνταν όταν καταστρέφονταν τα προϊόντα και όχι όταν περιοριζόταν το ήδη μεγάλο κεφάλαιο.

Ήταν "έξυπνα" όλα τα ελληνικά χωριά, γιατί απλούστατα ήταν έξυπνοι αυτοί οι οποίοι τα σχεδίαζαν και παρακολουθούσαν το περιβάλλον. Ήταν "έξυπνα" γι' αυτό που καλούνταν ν' αντιμετωπίσουν. Ένα μυκονιάτικο χωριό δεν θα ήταν "έξυπνο", αν μεταφερόταν στη Μακεδονία. Έναν χειμώνα δεν θα άντεχε. Στην πρώτη πλημμύρα θα καταστρέφονταν οι κάτοικοί του. Οι αποθηκευτικοί του χώροι δεν θα μπορούσαν να καλύψουν τις ανάγκες των

κατοίκων του για το απαραίτητο διάστημα. Επιπλέον, λόγω σχεδιασμού και κατασκευής, θα είχε τα διπλά έξοδα για ν' αντιμετωπίσει τον χειμώνα. Θα ήταν "ενεργοβόρα" δηλαδή αυτά τα σπίτια για ν' αντέξουν τον μακεδονικό χειμώνα. Λόγω προσανατολισμού και κατασκευής δύσκολα θα ζεσταίνονταν και εύκολα θα έχαναν τη θερμοκρασία τους. Αυτό σημαίνει υψηλό κόστος λειτουργίας. Σημαίνει διπλά καύσιμα, σημαίνει διπλάσιους χώρους αποθήκευσης των καυσίμων αυτών. Σημαίνει ότι δεν θα επιβίωνε κανένας κάτοικός τους μετά από έναν βαρύ χειμώνα.

Το ίδιο θα συνέβαινε και με κάτι ανάλογο προς την αντίθετη κατεύθυνση. Ένα μακεδονικό χωριό θα ήταν "ηλίθιο" στη Μύκονο. Γιατί; Γιατί δεν θα μπορούσε να λειτουργήσει στοιχειωδώς ικανοποιητικά. Κατ' αρχήν θα ήταν υπερβολικά ακριβό στη δόμησή του και ουσιαστικά άχρηστο για να εκτελέσει την αποστολή του. Δεν θα προστάτευε τους κατοίκους του από τον ήλιο ή τον άνεμο και θα καταλάμβανε —εις βάρος της οικονομίας— υπερβολικό χώρο για τις ανάγκες που θα είχε να καλύψει. Οι τεράστιοι αποθηκευτικοί χώροι του θα ήταν αστείοι και μόνον που θα υπήρχαν. Γιατί; Γιατί δεν θα είχαν λόγο ύπαρξης. Γιατί δεν υπάρχει λόγος να έχει κάποιος τέτοιους χώρους για δύο ή τρεις μήνες ελαφρού χειμώνα. Γιατί δεν υπάρχει λόγος τέτοιας ακριβής προστασίας, όταν την ίδια προστασία την εξασφαλίζει ακόμα και ένα υπόστεγο της πλάκας. Δεν υπάρχει λόγος δημιουργίας κλειστού και άρα ακριβού χώρου εργασίας, όταν στο σύνολο του έτους ελάχιστος είναι ο χρόνος όπου οι εξωτερικές εργασίες είναι απαγορευτικές. Είναι κουτός αυτός ο οποίος πληρώνει ακριβά αυτά που ο γείτονας του τα κάνει τζάμπα.

Ο αναγνώστης αντιλαμβάνεται ότι τίποτε δεν έγινε χωρίς λόγο στη Ελλάδα, που, παρά το μικρό της μέγεθος, παρουσιάζει τρομερή κλιματολογική και οικονομική ανομοιογένεια. Τα πάντα ήταν διαφορετικά, γιατί οι συνθήκες ήταν διαφορετικές τόσο στο κλίμα όσο και στην οικονομία. Επί αιώνες ήταν διαφορετικά. Σήμερα βλέπουμε να συμβαίνουν πράγματα, που δεν έχουν σχέση με την παραπάνω λογική. Σήμερα βλέπουμε να υπάρχει μια ομοιογένεια τόσο στην οικοδομική όσο και στην οικιστική εικόνα που παρουσιάζουν οι ελληνικές πόλεις. Βλέπουμε για παράδειγμα τη μακεδονική Φλώρινα να μην διαφέρει σε "χαρακτήρα" από την πελοποννησιακή Κόρινθο. Βλέπουμε τη θρακιώτικη Ξάνθη να μην διαφέρει σε "χαρακτήρα" από το κρητικό Ηράκλειο.

Το ακόμα χειρότερο είναι ότι, εκτός του ότι δεν διαφέρουν μεταξύ τους, είναι εξίσου άσχημες όλες οι πόλεις. Πόλεις από μπετόν, όπου οι άνθρωποι στριμώχνονται να ζήσουν μέσα σε "κουτάκια" και αυτό μέσα σε πυκνοδομημένα οικιστικά συγκροτήματα. Συγκροτήματα, που δεν μπορούν ν' αντιμετωπίσουν στοιχειωδώς τα καιρικά φαινόμενα. Που όχι μόνον δεν το κάνουν αυτό επιτυχώς και με το ελάχιστο κόστος— όπως συνέβαινε επί αιώνες—, αλλά που δεν μπορούν να το κάνουν καθόλου. Κάθε χειμώνα πλημμυρίζουν αυτά τα συγκροτήματα και οι κάτοικοί τους φτάνουν στα όρια της απελπισίας. Κάθε χειμώνα γινόμαστε μάρτυρες τις ίδιες κατάστασης. Βλέπουμε ανθρώπους να καταστρέφονται και να απαιτούν από την πολιτεία να πάρει μέτρα και να καταβάλει βέβαια τις αποζημιώσεις που

συνεπάγονται οι καταστροφές. Καταστροφές, που οφείλονται αποκλειστικά και μόνον στον κακό σχεδιασμό των πόλεων.

Αυτές λοιπόν οι άσχημες πόλεις ταλαιπωρούν τους κατοίκους τους σε καθημερινή βάση. Αν δηλαδή αυτή η γενική καταστροφή είναι περιοδική το ακόμα χειρότερο είναι η καθημερινή ταλαιπωρία που υφίστανται οι κάτοικοι αυτών των πόλεων. Όλες οι σύγχρονες ελληνικές πόλεις είναι ανεπτυγμένες με τον ίδιο άκαμπτο τρόπο, χωρίς να συνυπολογίζεται στον σχεδιασμό αυτόν η τοπική οικονομία και οι ανάγκες που αυτή συνεπάγεται. Τα ίδια πολεοδομικά χαρακτηριστικά διακρίνουν πόλεις με τεράστια οικονομία και πόλεις με ανύπαρκτη οικονομία. Υπάρχουν πόλεις οι οποίες δεν μπορούν με τους δρόμους τους ν' "ανασάνουν" και πόλεις που οι ίδιοι δρόμοι τους "περσιεύουν". Υπάρχουν πόλεις οι οποίες δεν μπορούν ν' απαλλαγούν από το κυκλοφοριακό πρόβλημα και πόλεις των οποίων οι δρόμοι "γεμίζουν" μόνον στις παρελάσεις. Οι πρώτες "ασφυκτιούν" κάτω από το βάρος των αναγκών τους και οι δεύτερες παραμένουν "κρύες" κι "αφιλόξενες" σαν ημιεγκαταλειμμένες πόλεις χρυσοθήρων. Όλα αυτά εξαιτίας ενός κοινού και άστοχου σχεδιασμού, που προφανώς εξυπηρετεί τα συμφέροντα κάποιων. Ενός σχεδιασμού, που προκαλεί "αναπηρία" στις πόλεις.

Γι' αυτόν τον λόγο διαχωρίσαμε στην αρχή του κειμένου την έννοια της φτώχειας από αυτήν της αναπηρίας. Μέχρι κάποιο διάστημα οι ελληνικές πόλεις ήταν φτωχές και μπορεί, εξαιτίας της φτώχειας τους, να ήταν και άσχημες. Δεν ήταν όμως "ανάπηρες". Ήταν σχεδιασμένες με τρόπο τέτοιο, που να παρακολουθούν τις εξελίξεις. Ένα μικρό κι ασφυκτικό κέντρο εγκαταλείπονταν, όταν η οικονομική ανάπτυξη το έκανε ανεπαρκές. Η παλιά κεντρική πλατεία γινόταν εξαιτίας των αναγκών της πόλης μια περιφερειακή πλατεία, χωρίς να υπάρχει αντίδραση ή δεύτερη σκέψη από τους κατοίκους της. Η "γεωγραφία" της πόλης παρακολουθούσε την οικονομία της. Οι ανάγκες ήταν αυτές οι οποίες διαμόρφωναν την εικόνα της και ακριβώς, επειδή αυτές οι ανάγκες διαμόρφωναν τις πολεοδομικές εξελίξεις, δεν υπήρχαν αντιδράσεις.

Το ίδιο γινόταν και στον οικοδομικό τομέα. Ένα άσχημο λόγω φτώχειας σπίτι αντικαθίστανταν από ένα όμορφο ιδίου "χαρακτήρα", όταν ο πλούτος το επέτρεπε. Για τους ίδιους λόγους που επέλεγαν μία τοποθεσία για να χτίσουν ένα φτωχό αλλά ασφαλές σπίτι, επέλεγαν να κάνουν το ίδιο και για το πλούσιο. Τίποτε δεν άλλαζε δηλαδή σ' ό,τι αφορά τις επιλογές που δίνουν σε μια κατασκευή αυτό που λέμε οικοδομικό "χαρακτήρα". Ο πλούτος δεν προκαλούσε το φυσικό περιβάλλον και βέβαια δεν αλλοίωνε τη συνολική εικόνα της πόλης. Ο πλούσιος Μακεδόνας δεν πήγαινε να χτίσει στο "ρέμα", γιατί ήθελε ντε και καλά να έχει σπίτι στην κεντρική "πλατεία" κι ούτε έφτιαχνε μυκονιάτικο σπίτι, επειδή ήταν πλούσιος. Ούτε καν η "πλατεία" ήταν μόνιμη. Η "πλατεία" θα ήταν κεντρική μόνον για όσο διάστημα θα εξυπηρετούσε τις ανάγκες της κοινωνίας και δεν θα συνέφερε οικονομικά η αλλαγή της. Τα πάντα δηλαδή ακολουθούσαν μια δυναμική, που έδινε "ζωή" στην πόλη και την έκανε ενεργητική.

Αντίθετα σήμερα βλέπουμε στοιχεία "παραλυσίας". Το σύνολο των ελληνικών πόλεων είναι "παράλυτες". Δεν μπορούν ν' ακολουθήσουν τις ανάγκες τους και να φερθούν σαν ζώντες οργανισμοί. Γιατί; Γιατί δεν έχουν κανένα στοιχείο που να τους δίνει την απαιτούμενη ζωή. Δεν έχουν εκείνη την ομοιομορφία που να τις καθιστά "ανοικτές" και έτοιμες ν' αντιμετωπίσουν την ανάπτυξη. Αναπτύσσονται, χωρίς να υπολογίζουν τα δεδομένα. Η ίδια πλατεία που εξυπηρετούσε μια πόλη, που πριν από πενήντα χρόνια είχε 10.000 κατοίκους, την εξυπηρετεί και σήμερα, που μπορεί λόγω ανάπτυξης να έχει 50.000 κατοίκους. Γιατί συμβαίνει αυτό; Για πολλούς λόγους. Κάποιους τους συνέφερε να "παγώσουν" τις πόλεις. Γιατί; Γιατί αυτοί είχαν τα οικόπεδα στην κεντρική "πλατεία". Γιατί δεν αντιδρούν οι υπόλοιποι; Γιατί απλούστατα είναι κι αυτοί συνένοχοι και επιπλέον μισούν τις δικές τους επιλογές.

Τι σημαίνει αυτό; Το εξής απλό. Όταν για παράδειγμα στο όνομα της ανάπτυξης δεν ελέγχεις τις επιλογές σου, είναι βέβαιον ότι θα κάνεις λάθη. Όταν αναπτύσσεσαι χωρίς πρόγραμμα και την ανάπτυξη αυτήν προσπαθείς να την εκμεταλλευτείς ασύστολα, δεν βλέπεις τις μακροπρόθεσμες συνέπειες των επιλογών σου. Κουβαλάς στην πόλη νέους κατοίκους και τους στριμώνεις σε "κουτάκια", για να τους εκμεταλλεύεσαι με τον πιο άμεσο και αποτελεσματικό τρόπο. Χτίζεις "κουτιά" δίπλα σε "κουτιά" και δημιουργείς απρόσωπες συνοικίες. Συνοικίες, που έχουν σχεδιαστεί να φιλοξενούν μαζικά φτωχούς και όχι να λειτουργούν ως ενεργό μέρος της ίδιας της πόλης. Συνοικίες, που σταδιακά "περικυκλώνουν" την πόλη και τις οποίες δεν θέλεις να τις βλέπεις, γιατί σε ενοχλούν. Συνοικίες, που είναι απρόσωπες και δεν μπορούν σταδιακά να μετακινήσουν το κέντρο βάρους των δραστηριοτήτων της πόλης που εξελίσσεται και λόγω της ανάπτυξης αναζητά διεξόδους.

Αργά ή γρήγορα δηλαδή το παλιό "κέντρο" της πόλης το αποκλείεις εξαιτίας των επιλογών σου. Οι νέες και άσχημες συνοικίες σταδιακά "κλείνουν" την πόλη. Επειδή δεν σέβονται τον τοπικό χαρακτήρα, είναι ομοιογενώς ανομοιόμορφες με τον βασικό πυρήνα της πόλης. Καταστρέφουν δηλαδή την προηγούμενη ομοιογένεια της πόλης και δεν της επιτρέπουν να διατηρεί το δικαίωμα να μεταλλάσσεται, χωρίς ν' αλλάζει "χαρακτήρα". Δεν της επιτρέπουν ν' αλλάζει, χωρίς να παραμορφώνεται. Επειδή αυτό το "κέντρο" είναι το μόνο που διατηρεί τον "χαρακτήρα" της πόλης —και άρα μέρος του δικού σου χαρακτήρα— αποκτά μια μοναδική αξία, αλλά ταυτόχρονα γίνεται μόνιμη πληγή.

Το αποτέλεσμα είναι τρομερό. Μια ολόκληρη πόλη προσπαθεί να λειτουργήσει με βάση έναν σχεδιασμό που πλέον δεν την αφορά, εφόσον τον έχουν ξεπεράσει οι ανάγκες της. Μια Ξάνθη, που πρέπει πλέον να φορά 45 νούμερο "παπούτσι", προσπαθεί να περπατήσει με "παπούτσι" νούμερο 32. Μια Ξάνθη, με ανάγκες που καθημερινά αυξάνονται, προσπαθεί να λειτουργήσει με βάση δεδομένα που αφορούν άλλες εποχές. Μια Ξάνθη ανίκανη να παρακολουθήσει τις ανάγκες της και βέβαια ν' "απολαύσει" την πρόδοό της. Γιατί; Γιατί είναι πλέον "παράλυτη". Γιατί δεν μπορεί ως ζων πολεοδομικός οργανισμός να παρακολουθήσει τις ανάγκες της. Έχει περικυκλώσει το ιστορικό θρακιώτικο κέντρο της με μια "θάλασσα"

από μπετόν, το οποίο δεν τις επιτρέπει ν' αλλάξει τον σχεδιασμό της. Οι Ξανθιώτες έχουν παγιδευτεί στο ασφυκτικό κέντρο της, γιατί αυτό είναι το κέντρο που αγαπούν, εφόσον αυτό είναι το τμήμα της πόλης που έχει στοιχεία του δικού τους χαρακτήρα.

Την ίδια αθλιότητα βλέπει κανείς να χαρακτηρίζει το σύνολο των ελληνικών πόλεων. Ένας ιστορικός πολεοδομικός πυρήνας, που διατηρεί έναν τοπικό "χαρακτήρα" και γύρω από αυτόν μια αθλιότητα από μπετόν. Ένα μακεδονικό κέντρο και γύρω-γύρω μια αθλιότητα από μπετόν. Ένα ηπειρώτικο ή πελοποννησιακό κέντρο και γύρω-γύρω το ίδιο άσχημο σκηνικό. Μόνον στο κέντρο μιας ελληνικής πόλης μπορείς να καταλάβεις πού περίπου βρίσκεται. Το σύνολο των ελληνικών πόλεων φαίνονται από αεροφωτογραφίες το ίδιο άθλιες και το ίδιο απρόσωπες. Ακριβώς, επειδή αυτές οι πόλεις είναι απρόσωπες και άθλιες, οι κάτοικοί τους αγωνιούν για μια στοιχειώδη προστασία όσων θετικών και όμορφων στοιχείων τους έχουν απομείνει.

Αναπαλαιώνουν ό,τι μπορούν να "σώσουν", νομίζοντας ότι έτσι διαφυλάττουν την κληρονομιά τους. Αυτό το οποίο εξακολουθούν να μην καταλαβαίνουν είναι το τι είδους κληρονομιά θ' αφήσουν οι ίδιοι πίσω τους. Αυτοί κληρονόμησαν από τους προγόνους τους κάποια "στοιχεία", αλλά οι ίδιοι ως κληροδότες θ' αφήσουν πίσω τους "κουτιά" από μπετόν και μερικά αναπαλαιωμένα σπίτια, που δεν αποτελούν δικά τους έργα. Αυτοί κληρονόμησαν πραγματικές πόλεις και θα κληροδοτήσουν αναπαλαιωμένα σπίτια στο μέσον του μπετονένιου χάους. Σπίτια, που δεν θα "θυμίζουν" στους επόμενους τη δική τους ευαισθησία, αλλά την ανικανότητά τους να μιμηθούν τους προγόνους τους. Οι επόμενοι θα σε κρίνουν από τις πόλεις στις οποίες τους καταδίκασες να κατοικούν και όχι από τα λίγα παραδοσιακά σπίτια που διατήρησες, για να πάρουν μια "γεύση" της ευφυΐας και της αισθητικής των μακρινών κοινών προγόνων.

Το θέμα λοιπόν είναι να δούμε πώς φτάσαμε εδώ που φτάσαμε. Δεν είναι δηλαδή δυνατόν να πιστέψουμε ότι έτσι ξαφνικά και ως δια μαγείας οι Έλληνες έχασαν την αίσθηση του χώρου όπου κατοικούν και των αναγκών τους. Δεν είναι δυνατόν να πιστέψουμε ότι έτσι ξαφνικά άλλαξαν οι καιρικές ή οι οικονομικές συνθήκες που επί αιώνες χαρακτήριζαν τον κάθε ελληνικό υποχώρο. Πώς δηλαδή ξαφνικά έγινε όμοια η Κόρινθος με τη Φλώρινα; Πώς ξαφνικά τα σπίτια των Κορινθίων απέκτησαν την ίδια όψη με αυτά των Φλωρινιωτών; Άλλαξε το κλίμα στην Ελλάδα ή άλλαξε το κεφάλαιο θέσης; Από τη στιγμή που αυτό δεν έγινε, κάτι άλλο θα πρέπει να έχει συμβεί και αυτό θα προσπαθήσουμε να εντοπίσουμε.

Δύο ήταν οι βασικοί λόγοι που συνετέλεσαν στη σημερινή αθλιότητα, που χαρακτηρίζει την οικιστική και οικοδομική κατάσταση την οποία βλέπουμε. Ο ένας λόγος είναι καθαρά πολιτικός και ο άλλος έχει σχέση με την εξέλιξη της τεχνολογίας σ' ό,τι αφορά την κατασκευή. Ο πρώτος λόγος είναι αυτός ο οποίος μας ενδιαφέρει, εφόσον ο δεύτερος είναι προφανές ότι μπορεί να επηρεάσει μόνον σε πολύ συγκεκριμένα επίπεδα. Μας ενδιαφέρει δηλαδή να δούμε από πού ξεκινάνε οι λάθος οικοδομικές και πολεοδομικές επιλογές και όχι αν αυτές οι λάθος επιλογές γίνονται από μπετόν. Ο πρώτος λόγος λοιπόν που μας ενδιαφέρει είναι πολυσύνθετος και έχει πολλές παραμέτρους. Παραμέτρους τόσο εθνικές

όσο και ταξικές. Κάποιοι, στο όνομα κάποιων συγκεκριμένων αναγκών —που κατά τη γνώμη τους ήταν πολύ μεγάλες— παρέβλεψαν τις ανάγκες εκείνες που μέχρι τώρα αναλύσαμε. Ανάγκες, που κάνουν τις υπόλοιπες να ωχριούν μπροστά τους. Αυτές τις ανάγκες θεώρησαν ως άμεση προτεραιότητα να καλύψουν και αυτές είναι το αίτιο της σημερινής αθλιότητας.

Το κύριο πρόβλημα ξεκινάει από την απελευθέρωση της Μακεδονίας και της Θράκης. Την απελευθέρωση ενός γίγαντα της οικονομίας στο χώρο της βαλκανικής. Γιατί αυτό ήταν πρόβλημα; Γιατί η Ελλάδα εκείνης της εποχής προσπαθούσε να "καταπιεί" έναν νέο χώρο, ο οποίος εντάχθηκε στην επικράτειά της. Γιατί ήταν πρόβλημα; Γιατί είναι πρόβλημα για ένα "ποντίκι" να καταπιεί έναν "ελέφαντα". Η φτωχή, αραιοκατοικημένη και υπανάπτυκτη νότια Ελλάδα έπρεπε, χωρίς να χάσει τα πρωτεία της, να "καταπιεί" τη Μακεδονία με τα ακριβώς αντίθετα χαρακτηριστικά. Η νότια Ελλάδα, με πρωτεύουσα το χωριό της Αθήνας, έπρεπε να καταπιεί χωρίς αντιδράσεις έναν χώρο ανεπτυγμένο σε όλους τους τομείς με πόλεις γιγαντιαίες σε σχέση μ' αυτές του νότου.

Πόλεις όπως η Θεσσαλονίκη, η Βέροια, η Καβάλα ή η Ξάνθη ήταν πολλαπλάσια πιο ισχυρές κοινωνικά και οικονομικά ακόμα και από την ίδια την πρωτεύουσα. Όταν υπήρχε για παράδειγμα εργατικό κίνημα στη Βέροια, στην Αθήνα μάλωναν οι τσομπάνηδες πίσω από τη Σταδίου για τα βοσκοτόπια. Όταν η Θεσσαλονίκη είχε κυκλοφοριακό πρόβλημα, οι Αθηναίοι πήγαιναν στο Μαρούσι ν' απολαύσουν την άγρια φύση. Όταν στη Θεσσαλονίκη συνέβαιναν κοσμικά "χάπενινγκ", στην Αθήνα θεωρούνταν "χάπενινγκ" να μοιράσει ο βασιλιάς ψωμί στους υπηκόους του για τη γέννηση τους διαδόχου του. Όταν στη βόρεια Ελλάδα κάποιοι συνδικαλιστές μάχονταν για συλλογικές συμβάσεις εργασίας, πολλοί εξαθλιωμένοι πληθυσμοί στο Νότο ονειρευόνταν γενικές επιστρατεύσεις και πολέμους, για να επιβιώσουν από τα συσσίτια του στρατού.

Όλα αυτά συνέβαιναν, γιατί η οικονομία του Νότου ήταν υπανάπτυκτη. Ο Νότος δεν διέθετε ισχυρό πρωτογενές κεφάλαιο, που θα του επέτρεπε ν' αναπτυχθεί επαρκώς. Δεν διέθετε κεφάλαιο, για να δημιουργήσει κεφάλαιο ανώτερης μορφής. Εκείνη την εποχή ακόμα και οι ίδιοι οι Αθηναίοι αγνοούσαν την έννοια του μισθού. Μισθό στην Αθήνα εκείνης της εποχής απολάμβαναν μόνον οι δημόσιοι υπάλληλοι και οι στρατιωτικοί. Οι υπόλοιποι ήταν καθηλωμένοι στο επίπεδο του δουλοπάροικου. Έδιναν κότα για να πάρουν σιτάρι. Μιλάμε δηλαδή για έναν οικονομικό μεσαίωνα. Στην Αθήνα ανακάλυπταν την οικονομία τη στιγμή που στη Μακεδονία και τη Θράκη υπήρχαν βιομηχανίες και τράπεζες από τις ισχυρότερες της Ευρώπης.

Αντιλαμβανόμαστε δηλαδή ότι η κατάσταση δεν ήταν ευχάριστη για την πρωτεύουσα, που έπρεπε να πάρει άμεσες και γρήγορες αποφάσεις, για να μη βγει από το "παιχνίδι" της εξουσίας. Ήταν δύσκολο για την κεντρική εξουσία ν' αποφασίσει για μια φυσική ανάπτυξη χωρίς παρεμβάσεις. Γιατί; Γιατί ήταν θέμα χρόνου να χάσει την πρωτοκαθεδρία στον νέο πλέον ελλαδικό χώρο. Ήταν θέμα χρόνου η βόρεια Ελλάδα ν' ανατρέψει την υφιστάμενη κατάσταση και ν' αφήσει "πίσω" της τον Νότο. Ήταν θέμα χρόνου να γίνει η Θεσσαλονίκη ένα νέο "Μιλάνο" της οικονομίας, που θα άφηνε πίσω του τη "Ρώμη" του Νότου. Όλα αυτά

γιατί; Γιατί το πρωτογενές και δευτερογενές κεφάλαιο της Μακεδονίας ήταν τερατωδώς μεγάλο και την ίδια στιγμή η Θεσσαλονίκη διέθετε το τραπεζικό σύστημα να στηρίξει τη βιομηχανική ανάπτυξη. Επιπλέον η βόρεια Ελλάδα διέθετε τους πληθυσμούς με τη βιομηχανική εμπειρία, για να στηρίξει την ήδη υπάρχουσα υποδομή της.

Εν αντιθέσει μ' αυτήν τη δυναμική κατάσταση στο Βορρά, στο Νότο επικρατούσε το χάος. Οι "κοτζαμπάσηδες" ακόμα σχεδίαζαν και εφάρμοζαν τις οικονομικές πολιτικές με βάση τις γνώσεις της μεσαιωνικής προεπαναστατικής περιόδου. Εργατική τάξη δεν υπήρχε και το πρωτογενές κεφάλαιο του Νότου δεν μπορούσε να στηρίξει βιομηχανία μεγάλης κλίμακας. Κυρίαρχοι της εξουσίας ήταν κάποιοι απεριγραπτοί και αστοιχειώτοι στρατιωτικοί, που την αδυναμία τους να προσφέρουν οικονομική ανάπτυξη την προσανατόλιζαν προς τον "αλυτρωτισμό". Δεν έφταιγαν εκείνοι, δηλαδή, που δεν υπήρχε ανάπτυξη στην Ελλάδα, παρά έφταιγε το γεγονός ότι δεν τους παρέδιδαν κάποιοι την οθωμανική αυτοκρατορία, για να τη "μοιράσουν" στους υπηκόους τους. Το σύνολο δηλαδή της οικονομικής υπανάπτυξης του Νότου οφειλόταν στο γεγονός ότι κάποιοι έπειθαν τον λαό ότι η μοναδική λύση βρίσκεται στο ν' αναζητά αυτός διαρκώς νέο κεφάλαιο.

Τελικά το κεφάλαιο τους δόθηκε και ήταν πέρα από κάθε προσδοκία μεγάλο. Στην "ψυροκώσταινα" δόθηκε το "κτήνος" των Βαλκανίων. Δόθηκε η τρομερή Μακεδονία και η Θράκη, που είναι κολοσσιαίες δυνάμεις του κεφαλαίου. Το πρόβλημα όμως το οποίο προέκυψε από αυτήν την εξέλιξη ήταν άλλο. Το κεφάλαιο εκείνο δεν ήταν "ορφανό". Σε κάποιους ανήκε. Σε κάποιους, που, ακόμα και να μην αντιδρούσαν στην ελληνική ενσωμάτωση, ήταν θέμα χρόνου να γίνουν κυρίαρχοι του συνόλου της ελληνικής οικονομίας. Μέχρι τότε η Αθήνα "παρήγαγε" στρατιωτικούς και χωροφύλακες και με εκείνους κυβερνούσε. Τι θα έκαναν όμως αυτοί οι φουκαράδες μπροστά σε μια τέτοια εξέλιξη; Πώς θα προστάτευαν την πρωτοκαθεδρία της Αθήνας, όταν η πρωτοκαθεδρία αυτή θα εξαρτιόταν από την οικονομία; Πώς θα την υπερασπίζονταν, όταν θα είχαν απέναντι τους τραπεζίτες και βιομηχάνους; Οι γνώσεις τους περιοριζόνταν στις μεσαιωνικές τακτικές της κατάκτησης και του εποικισμού.

Έπρεπε επειγόντως να βρεθεί η λύση να ελεγχθεί ο γίγαντας της οικονομίας, προτού αυτός γίνει επικίνδυνος. Αυτό όμως, για να γίνει, δεν είναι και τόσο εύκολο. Για να ελεγχθεί ένας γίγαντας του κεφαλαίου, θα πρέπει να δημιουργηθούν εκείνες οι συνθήκες, που δεν θα επιτρέψουν στην τοπική κεφαλαιοκρατία να εκμεταλλεύεται το κεφάλαιό της με βάση τα συμφέροντά της και άρα εις βάρος της κεντρικής εξουσίας. Θα έπρεπε δηλαδή να κατακερματιστεί το κεφάλαιο σ' εκείνον τον βαθμό, που δεν θα του επέτρεπε να δημιουργήσει τη δυναμική που απειλούσε την εξουσία. Να παραμείνει δηλαδή σ' εκείνο το επίπεδο, που θα επέτρεπε στην εξουσία να "διορίζει" αυτούς που θα το "άρμεγαν" και οι οποίοι δεν θα ήταν οι φυσικοί του ιδιοκτήτες. Ο στόχος δηλαδή ήταν να παραδοθεί το κεφάλαιο του Βορρά σε κάποιους ανθρώπους, που δεν θ' αντιδρούσαν στο "άρμεγμα" της Αθήνας. Ο στόχος ήταν να ελέγχουν και να πλουτίζουν οι Νότιοι από το κεφάλαιο του Βορρά.

Η λύση βρέθηκε και στηρίχθηκε σε δύο παραμέτρους. Στη διάσπαση του κεφαλαίου και στην ταξική συνομωσία. Η λύση των στρατιωτικών και των χωροφυλάκων. Οι στρατιωτικοί θα το διέσπαζαν και οι χωροφύλακες θα ευνοούσαν τη συνωμοτική πρακτική. Η Αθήνα δηλαδή δεν έκανε κάτι το παράξενο. Έκανε το μοναδικό πράγμα που μπορούσε να κάνει με δεδομένο το ανθρώπινο "υλικό" της. Τι έκανε; Το εξής απλό. Τη στιγμή που της "περίσσευε" κεφάλαιο και οι πληθυσμοί της ήταν ανεπαρκείς να το εκμεταλλευτούν ή να το ελέγξουν, επιτέθηκε στη Μικρά Ασία. Γιατί; Για να εκμεταλλευτεί τις συνέπειες μιας ήττας. Η ήττα ήταν δεδομένη κι αυτό δεν χρειάζεται ιδιαίτερη ανάλυση. Δεν χρειάζεται ανάλυση για να καταλάβει κάποιος ότι ήταν δεδομένο το ότι ο ελληνικός στρατός θα έφευγε με τις "κλωτσιές" από τη Μικρά Ασία. Αυτό το οποίο χρειάζεται ανάλυση ήταν το γιατί αναζητούσαν την ήττα.

Γιατί; Γιατί χρειάζονταν τους πρόσφυγες. Γιατί τους χρειάζονταν; Για να 'αλλάξουν την κοινωνική και ταξική σύνθεση της Μακεδονίας και της Θράκης. Για να γίνει η ανταλλαγή πληθυσμών και να κατακερματιστεί το κεφάλαιο που απειλούσε την Αθήνα. Η είσοδος των προσφύγων σήμαινε την ολοκληρωτική καταστροφή της Μακεδονίας. Γιατί; Γιατί κατακερματίστηκε το κεφάλαιό της και δεν μπορούσε να δημιουργήσει αναπτυξιακή δυναμική. Οι κλήροι που μοιράστηκαν επέτρεπαν την απλή επιβίωση και δεν δημιουργούσαν συνθήκες ανάπτυξης ισχυρής κεφαλαιοκρατικής τάξης. Επιπλέον, με την είσοδο των προσφύγων, που ως σύνολο λάμβαναν τερατωδών διαστάσεων κεφάλαιο, σκορπίστηκε το μίσος μέσα στη Μακεδονία. Οι γηγενείς μισούσαν τους πρόσφυγες. Αυτό το μίσος ήταν απόλυτα φυσικό, αν κάποιος βέβαια έχει τη διάθεση να καταλάβει τι συνέβη τότε. Είναι απόλυτα φυσικό να υπάρχει μίσος, όταν ισχυρίζεσαι ότι "απελευθερώνεις" έναν χώρο και την επόμενη στιγμή μοιράζεις το "απελευθερωμένο" κεφάλαιο σε ξένους.

Ποιο το κέρδος δηλαδή για έναν γηγενή Μακεδόνα εξαιτίας της "απελευθέρωσης"; Το κεφάλαιο το οποίο κατείχαν οι Τούρκοι —και ήταν αυτό το οποίο τους έκανε κατακτητές και άρα μισητούς στους γηγενείς— κάποιοι το πήραν και το μοίρασαν σε πρόσφυγες. Για το κεφάλαιο μισεί αδερφός τον αδερφό. Για το κεφάλαιο μπορούν να μισήσουν Έλληνες κάποιους άλλους Έλληνες. Δεν τίθεται δηλαδή θέμα καταγωγής ή ελληνικότητας των προσφύγων. Τίθεται θέμα εντοπιότητας και δικαίου. Είναι λοιπόν δυνατόν να μην μισθούν οι ξένοι ευνοημένοι της Μακεδονίας από τους αδικημένους γηγενείς; Από αυτούς δηλαδή που μόνον στα χαρτιά απελευθερώθηκαν; Από αυτούς που ήταν φτωχοί εξαιτίας των κατακτητών και παρέμειναν φτωχοί εξαιτίας των εποίκων; Το θέμα ήταν ότι αυτό το μίσος ήταν αυτό το οποίο βόλευε την Αθήνα και αυτό επιδιώχθηκε να προκληθεί. Γιατί; Γιατί έθετε σχεδόν τον μισό πληθυσμό της νέας Μακεδονίας υπό την ομηρία της. Μέσα σ' έναν "ωκεανό" οργισμένων γηγενών οι φοβισμένοι πρόσφυγες δεν είχαν πού αλλού να στραφούν, παρά μόνον στην Αθήνα.

Τα πράγματα πλέον ήταν απόλυτα ελεγχόμενα. Το μακεδονικό κεφάλαιο είχε κατακερματιστεί και αυτοί οι οποίοι είχαν το μεγαλύτερο μέρος του ήταν "όμηροι" της Αθήνας. Η Αθήνα θα μπορούσε να το "αρμέγει" και αυτοί οι οποίοι θα θίγονταν από αυτό το

"άρμεγμα" —και ήταν οι νέοι κεφαλαιοκράτες— θα φοβούνταν ν' αντιδράσουν. Πώς θα γινόταν αυτό το "άρμεγμα"; Οι εκλεκτοί της Αθήνας θα εμπορεύονταν τα προϊόντα των μικροκεφαλαιοκρατών και οι ίδιοι θ' αποφάσιζαν για το πού θα εγκαθιστούσαν τη βιομηχανία η οποία θα συνδεόταν μ' αυτήν την παραγωγή. Το εργοστάσιο, που λόγω οικονομίας θα έπρεπε να χτιστεί στις Σέρρες, θα χτιζόταν λόγω πολιτικής στην Αθήνα. Το μεγάλο λιμάνι, που λόγω οικονομίας θα έπρεπε να χτιστεί στη Θεσσαλονίκη, θα χτιζόταν λόγω πολιτικής στο επίνειο της Αθήνας, που είναι ο Πειραιάς.

Όλα αυτά τα οικονομικά "λάθη" ήταν πολιτικές επιλογές. Γιατί έγιναν, παρ' όλο το προφανές σφάλμα που τα διέκρινε ως επιλογές; Γιατί η Αθήνα για πολιτικούς λόγους έπρεπε να συγκεντρώσει μεγάλους πληθυσμούς. Για να μπορεί να τους ελέγχει και μέσω αυτών να εξουσιάζει το κράτος. Οι Αθηναίοι, χωρίς καθόλου κεφάλαιο και μόνον εξαιτίας της πολιτικής, θα γίνονταν καί ισχυροί κεφαλαιοκράτες καί πλούσιοι έμποροι. Οι μεγάλοι πληθυσμοί που θα συγκέντρωναν θα τους έδιναν τη δυνατότητα να γίνουν πλούσιοι έμποροι και οι ίδιοι πληθυσμοί θα τους έδιναν το άλλοθι να μετακινήσουν τη βιομηχανική παραγωγή στο Νότο. Όποιος ελέγχει πληθυσμούς και κεφάλαιο ελέγχει την εξουσία. Η Μακεδονία με συνοπτικές διαδικασίες είχε χάσει το "παιχνίδι".

Οι στρατιωτικοί και οι χωροφύλακες τα είχαν καταφέρει μια χαρά. Κατέστρεψαν τους βιομηχάνους και τους τραπεζίτες του Βορρά και δεν θα τους είχαν πλέον απέναντί τους ως αντιπάλους στη νομή της εξουσίας. Όλους αυτούς τους ισχυρούς οικονομικούς παράγοντες σταδιακά —και λόγω της νέας οικονομίας— θα τους μετακινούσαν στο Νότο. Στον Βορρά θα παρέμεναν μόνο οι μικροϊδιοκτήτες της γης, οι οποίοι θα ήταν εύκολη λεία για τους ισχυρούς της Αθήνας. Τα πράγματα είναι απλά. Κατέκτησαν έναν χώρο, τον μοίρασαν όπως ήθελαν σε εποίκους και έστειλαν τους χωροφύλακες να φυλάγουν τη μοιρασιά.

Αρκούσε όμως αυτό; Όχι βέβαια. Γιατί; Γιατί το κεφάλαιο δεν εξουδετερώνεται τόσο εύκολα. Το οικονομικό περιβάλλον μέσα στο οποίο λειτουργεί μπορεί να περιορίζει το κεφάλαιο με τα "τοιχώματά" του, αλλά δεν μπορεί να το νικήσει, αν δεν το παρακολουθεί και δεν σέβεται τη δυναμική του. Το κεφάλαιο έχει μια δυναμική που μοιάζει μ' αυτήν του ορμητικού χειμάρρου. Δεν "καταλαβαίνει" από χρόνο. Θα πιέζει μόνιμα τα "τοιχώματα" μέχρι να βρει διέξοδο.

Αυτό συνέβαινε και με το μακεδονικό κεφάλαιο. Η μοιρασιά μπορεί ν' ανέκοψε στιγμιαία την πορεία του, αλλά αυτό δεν μπορούσε να είναι μόνιμο, αν δεν υπήρχε κάποια ειδική αντιμετώπιση με μακροχρόνια προοπτική. Μόλις οι πρόσφυγες του Βορρά θ' ανακτούσαν την αυτοπεποίθησή τους, θ' ακολουθούσαν τα συμφέροντά τους, που ταυτιζόνταν με αυτά του κεφαλαίου. Ήταν θέμα χρόνου στο όνομα του κοινού συμφέροντος να τα έβρισκαν με τους γηγενείς και ν' αναζητούσαν το μέγιστο της απόδοσης του κεφαλαίου. Κεφαλαιοκράτες και εργάτες ανεξαρτήτου καταγωγής γρήγορα θα διαπίστωναν κοινά συμφέροντα.

Κανέναν στη Μακεδονία δεν συνέφερε το "άρμεγμα" της Αθήνας και γρήγορα γηγενείς και πρόσφυγες θα έβρισκαν διαύλους συνεννόησης. Αυτή η συνεννόηση όμως ήταν ο εφιάλτης της Αθήνας. Γιατί; Γιατί όποιος ελέγχει το κεφάλαιο —και άρα την παραγωγή μέσα

σε έναν χώρο— ελέγχει και το εμπόριο. Όποιος ελέγχει το κεφάλαιο της γης, ελέγχει και τη βιομηχανία. Αν δηλαδή υπήρχε συνεννόηση στη Μακεδονία, θα καταστρέφονταν οι Αθηναίοι, που σε πρώτη φάση "νίκησαν". Γιατί; Γιατί έτσι όπως είναι διαμορφωμένες οι σύγχρονες αστικές οικονομίες, οι Μακεδόνες θα μπορούσαν —λόγω ισχύος— να ασκήσουν εσωτερικό κοινωνικό ιμπεριαλισμό. Θα κατέβαιναν οι ίδιοι ως έμποροι στην Αθήνα των τεράστιων αναγκών. Οι Μακεδόνες, για λόγους κόστους πλέον, θα έχτιζαν τα νέα εργοστάσια στη Μακεδονία, μετατρέποντας τα αθηναϊκά εργοστάσια σε άχρηστους "περιστερώνες". Ο εφιάλτης της Αθήνας δηλαδή συνδεόταν με την πιθανότητα συνεννόησης μεταξύ προσφύγων και γηγενών στη Μακεδονία. Μια συνεννόηση που θα μετακινούσε εκ νέου το κεφάλαιο και μαζί μ' αυτό θα μετακινούσε και πληθυσμούς στο Βορρά.

Αυτόν τον εφιάλτη προσπάθησε να νικήσει η Αθήνα με την ταξική συνομωσία στην οποία αναφερόμαστε. Ποια ήταν αυτήν. Η Αθήνα, από τη στιγμή που είχε συγκρουόμενα συμφέροντα με την κεφαλαιοκρατική και εργατική τάξη του Βορρά, ευνόησε στη Μακεδονία τους αστούς. Τους ευνόησε, αλλά τους ανέθεσε και μια συγκεκριμένη αποστολή. Ποια ήταν αυτή; Να διχάζουν μόνιμα τους πληθυσμούς, ώστε να μην είναι εφικτή η συνεννόηση μεταξύ τους. Ακόμα και σήμερα, έναν σχεδόν αιώνα μετά τη μικρασιατική καταστροφή, γίνεται το ίδιο πράγμα. Οι "αμόρφωτοι" φέρονται πολιτισμένα και οι "μορφωμένοι" φέρονται βαρβαρικά. Γηγενείς και πρόσφυγες ζουν και εργάζονται πλάι-πλάι χωρίς κανένα πλέον πρόβλημα και οι αστοί έχουν ως μόνιμη και σχεδόν επαγγελματική απασχόληση να ξύνουν "πληγές". Γηγενείς και πρόσφυγες αναπτύσσουν φιλίες και παντρεύονται μεταξύ τους και οι αστοί εξακολουθούν να "παίζουν" τα διχαστικά ρατσιστικά παιχνιδάκια. Κάθε φορά δηλαδή που υπάρχει σύγκρουση συμφερόντων ή κάποιο οικονομικό πρόβλημα —πράγμα που είναι φυσικό μέσα στην οικονομία— κάποιοι "μαντρώνουν" τους πληθυσμούς. Για κάποιους πάντα για όλα φταίνε οι "άλλοι" και η καταστροφή αυτών των "άλλων" είναι η μόνη λύση.

Για να είναι ακόμα πιο σίγουρη η Αθήνα για τη μονιμοποίηση της κατάστασης, όχι μόνον ευνόησε τους αστούς ως κοινωνική τάξη, αλλά φρόντισε να ελέγξει όσο το δυνατόν περισσότερο τη σύνθεση της τάξης αυτής. Πώς είναι δυνατόν να συμβεί αυτό; Μέσω της εξουσίας και των επιλογών της. Αστικοποιούν μέσω διορισμών στον δημόσιο τομέα τους πρόσφυγες με ρυθμούς οι οποίοι είναι υψηλότεροι από αυτούς που έχουν οι γηγενείς. Με τον τρόπο αυτόν δημιουργούν συλλογικά συμφέροντα τα οποία δεν συνδέονται πλέον με το κεφάλαιο και έτσι εξακολουθούν να διατηρούν το καθεστώς "ομηρίας" των προσφύγων. Σήμερα, δηλαδή, που δεν έχουν χωράφια για να μοιράζουν και να ενισχύουν τον διχασμό, "παίζουν" με τις θέσεις εργασίας στο δημόσιο "χωράφι". Παλιότερα κάποιοι ήταν "φανατικοί" πρόσφυγες για να προστατεύσουν τα χωράφια τους, ενώ σήμερα κάνουν το ίδιο για μια θέση στο δημόσιο.

Υπάρχουν άνθρωποι στη Μακεδονία που ακόμα τρώνε "ψωμί", παριστάνοντας τους "προστάτες", είτε των προσφύγων είτε των γηγενών. Οι πληθυσμοί ζουν πλέον μεταξύ τους χωρίς πρόβλημα και αυτοί —για να τους εκμεταλλεύονται όποτε μπορούν και τους βολεύει— τους διχάζουν. "Ψηφίστε τον τάδε, γιατί είναι πρόσφυγας. Διορίστε τον τάδε, γιατί είναι

πρόσφυγας. Να εμποδίσουμε τον δεινά να εξελιχθεί, γιατί είναι ντόπιος". Τα ίδια συμβαίνουν και από την άλλη πλευρά. Ο ένας παρασέρνει τον άλλο και όλοι μαζί ρίχνουν νερό στον "μύλο" της Αθήνας. Τα πάντα δηλαδή εξακολουθούν να γίνονται με βάση δεδομένα εποχών που δεν αφορούν τον σημερινό πληθυσμό της Μακεδονίας. Έναν πληθυσμό, που χωρίζεται συστηματικά στους "δικούς μας" και στους "άλλους". Ο ένας παρασέρνει τον άλλον και όλοι οι Μακεδόνες ανεξαρτήτου καταγωγής γίνονται τα θύματα της Αθήνας. Δουλεύουν μέρα-νύχτα στα χωράφια, για να έρχεται ο Αθηναίος έμπορος και να τους αρπάζει τζάμπα την παραγωγή. Σπουδάζουν στα καλύτερα πανεπιστήμια, για να έρχεται ο Αθηναίος πολιτικός και να τους μετατρέπει σε τοπικά "κλωσφούγκια" των κομμάτων.

Εδώ υπάρχει βέβαια και μια ειρωνεία, που προκύπτει ως φαινόμενο εξαιτίας της απληστίας των Αθηναίων. Τι σημαίνει αυτό; Το εξής απλό. Κάποιοι πονηροί, για να ελέγχουν την πολιτική εξουσία στην Ελλάδα, επένδυσαν και τελικά κατάφεραν να επιβάλουν τον δικομματισμό. Αυτό το οποίο αγνοούσαν ήταν ότι με τις "πλατφόρμες" του δικομματισμού "αμβλύνουν" τις εσωτερικές τριβές στη Μακεδονία. Την Αθήνα την συμφέρει να μην υπάρχουν μεγάλες πολιτικές και ιδεολογικές "πλατφόρμες", που θ' ανεβαίνουν επάνω τους μεικτοί πληθυσμοί. Τα συμφέροντα δηλαδή κάποιων ισχυρών μεγαλοαστικών οικογενειών της Αθήνας κατέστρεψαν τις ίδιες τις βάσεις των συμφερόντων της Αθήνας. Η απληστία μερικών αστών κατέστρεψε αυτά που με πολύ πονηριά και μεθοδικότητα κάποιοι πρόγονοί τους είχαν δημιουργήσει. Οι συνθήκες δικομματισμού ευνοούν τη Μακεδονία, γιατί αλλάζουν τις κοινωνικές συμμαχίες μέσα στα "σπλάχνα" της.

Εξαιτίας του δικομματισμού ομογενοποιείται επικίνδυνα για την Αθήνα ο πληθυσμός της Μακεδονίας. Τα πολιτικά πάθη και οι ιδεολογικές μισαλλοδοξίες αλλάζουν τις συλλογικές συμπεριφορές, που ήταν πάγιες εδώ και σχεδόν έναν αιώνα. Πρόσφυγες μισούν πλέον πρόσφυγες για λόγους πολιτικούς. Πρόσφυγες λατρεύουν γηγενείς για λόγους πολιτικούς. Το ίδιο συμβαίνει και με τους γηγενείς. Η δυναμική του διχασμού, που μέχρι τώρα διατηρούσε τη Μακεδονία "καθυστερημένη" και στο έλεος της Αθήνας, έχει πάψει να είναι ισχυρή. Οι Μακεδόνες, έστω και με καθυστέρηση ενός αιώνα, κατάλαβαν ότι δεν τους συμφέρει να εξαντλούν τον δυναμισμό και τα πάθη τους σε διχαστικές συμπεριφορές. Σήμερα και μετά από τον χρόνο που απαιτήσαν οι "ζυμώσεις", ο πληθυσμός είναι ομοιογενής και μόνον κάποιοι λίγοι πονηροί και σχεδόν γραφικοί προσπαθούν να επωφεληθούν από τις πρακτικές του παρελθόντος. Σήμερα οι Μακεδόνες ανεξαρτήτου καταγωγής είναι πιο μορφωμένοι και πιο ισχυροί από ποτέ. Σήμερα οι Μακεδόνες είναι πραγματικά αδέρφια μεταξύ τους και μπορούν να υπερασπιστούν ενωμένοι τα "οικογενειακά" τους συμφέροντα.

Ο αναγνώστης εύλογα θ' αναρωπιέται γιατί αναφερόμαστε σε όλα αυτά τα εκ πρώτης όψεως άσχετα με το θέμα πράγματα. Αναφερόμαστε σ' αυτά, γιατί σε άλλη περίπτωση δεν πρόκειται να καταλάβει ο αναγνώστης τι συνέβη. Εξαιτίας εκείνης της κατάστασης προέκυψε η σημερινή οικοδομική και οικιστική αθλιότητα. Πώς έγινε αυτό; Με τον εξής απλό τρόπο. Έγιναν πάρα πολλά πράγματα γρήγορα και εσκεμμένα λάθος. Κάποιοι πονηροί,

εκμεταλλεζόμενοι την έννοια του "επείγοντος", δημιούργησαν όλες εκείνες τις συνθήκες που αποτελούν τον σημερινό "καρκίνο" της Ελλάδας. Τα πρώτα "θύματα" αυτής της κατάστασης ήταν οι έννοιες της χωροταξίας και της πολεοδομίας. Αυτές οι έννοιες απλά έπαψαν να υπάρχουν στην Ελλάδα από την επομένη της μικρασιατικής καταστροφής.

Δεν υπάρχει χωροταξία σε μια χώρα, όταν κάποιοι πονηροί προσπαθούν να επωφεληθούν εις βάρος κάποιων άλλων. Δεν υπάρχει δηλαδή χωροταξία, όταν ολόκληρες περιοχές αναπτύσσονται εις βάρος άλλων. Η ίδια η φύση της επιστήμης της χωροταξίας απειλεί το αθηνοκεντρικό κράτος. Γι' αυτούς που δεν γνωρίζουν τι ακριβώς σημαίνει χωροταξία, αρκεί να ξέρουν ότι η χωροταξία είναι η επιστήμη που έχει ως στόχο τη μέγιστη ανάπτυξη ενός χώρου με βάση τις πραγματικές του δυνατότητες και τα πραγματικά δεδομένα που τον αφορούν. Δεδομένα, που έχουν σχέση με οικονομικά, πληθυσμιακά και πολιτισμικά μεγέθη. Η χωροταξία συνέφερε τη Μακεδονία και γι' αυτό η Αθήνα την "σκότωσε" πολύ πριν την απειλήσει. Ένας σωστός χωροτακτικός σχεδιασμός θα μετέφερε τη βιομηχανία στη βόρεια Ελλάδα και αυτό θα ήταν το τέλος των "κοτζαμπάσηδων".

Γιατί; Γιατί στην οικονομία τα πάντα είναι αλληλένδετα. Το κεφάλαιο ακολουθεί το κεφάλαιο. Το ισχυρό πρωτογενές κεφάλαιο γίνεται η βάση για τη δημιουργία του δευτερογενούς. Η βιομηχανία δηλαδή "ακολουθεί" μια πλούσια γη. Από εκεί και πέρα τα πάντα έχουν τη φυσική τους εξέλιξη. Οι πληθυσμοί "ακολουθούν" τη βιομηχανία και όχι το αντίθετο, όπως συνέβη στην Ελλάδα. Οι πληθυσμοί δημιουργούν τις προϋποθέσεις ανάπτυξης του τριτογενούς τομέα, που είναι αυτός των υπηρεσιών. Επειδή όμως κεφάλαιο και πληθυσμοί δίνουν την εξουσία, ευνόητο είναι ότι η Αθήνα υπό αυτές τις συνθήκες θα παρέμενε χωριό και αδύναμη να παρακολουθήσει τις εξελίξεις. Μαζί μ' αυτήν θα έμεναν έξω από το παιχνίδι της εξουσίας και οι "δημοκράτες" της. Οι "δημοκράτες" της Αθήνας, που ανά βδομάδα έκαναν και από ένα πραξικόπημα για να "σώσουν" τη χώρα.

Η αγωνία της Αθήνας να επιβιώσει ως πρωτεύουσα, χωρίς να διαθέτει τα απαραίτητα προσόντα ήταν αυτή η οποία "σκότωσε" τη χωροταξία. Όμως, αυτό δεν είναι ούτε τόσο απλό ούτε τόσο ανώδυνο. Τη χωροταξία δεν μπορείς να τη "σκοτώσεις" χωρίς συνέπειες. Είναι θέμα χρόνου να το "πληρώσεις" και μάλιστα ακριβά. Μόνον ο σωστός χωροτακτικός σχεδιασμός εξασφαλίζει ισχυρή οικονομία, γιατί μόνον αυτός στοχεύει στην αυτοδυναμία και στην πραγματική ανάπτυξη ενός χώρου. Το πόσο σημαντική είναι η χωροταξία και ποιες οι συνέπειες όταν την αγνοείς, μπορεί ο αναγνώστης να το καταλάβει μόνον αν σκεφτεί το εξής παράδειγμα. Είναι σαν να χτίζεις ένα κάστρο για να προστατεύσεις την κοινωνία και για λόγους άσχετους με τις πραγματικές ανάγκες να μην εντάσεις μέσα στο κάστρο την πηγή του νερού ή τις αποθήκες τροφίμων και πρώτων υλών, που επηρεάζουν άμεσα την επιβίωση της κοινωνίας.

Αυτό είναι χωροτακτικό έγκλημα. Γιατί; Γιατί είναι θέμα χρόνου να το "πληρώσεις". Θα το "πληρώσεις" καί στα σημαντικά καί στα ασήμαντα. Είναι θέμα χρόνου η οικονομία της κοινωνίας ν' αναπτύσσεται με μη φυσικό τρόπο, γιατί θα υπάρχουν αφύσικα συμφέροντα που θα την επηρεάζουν. Είναι θέμα χρόνου η οικονομία αυτή να μην είναι ανταγωνιστική.

Γιατί; Γιατί τα πάντα θα σου κοστίζουν πιο ακριβά. Από αυτά τα οποία έχεις ανάγκη να καταναλώσεις μέχρι αυτά τα οποία πρέπει να παράγεις. Από τη στιγμή που πρέπει να τα μεταφέρεις, είτε ως αγαθά για κατανάλωση είτε ως πρώτη ύλη για παραγωγή, θα πρέπει να πληρώσεις τη μεταφορά. Κοστίζει η μεταφορά της πρώτης ύλης για οπιδήποτε επιχειρείς να παράγεις κι αυτό επηρεάζει το κόστος παραγωγής και άρα την ανταγωνιστικότητα.

Δεν μπορεί ν' ανταγωνιστεί ένας παραγωγός έναν αντίπαλό του, όταν αναγκάζεται να πληρώσει πράγματα που για τον δεύτερο είναι δωρεάν. "Επιπλέον μια τέτοια οικονομία είναι ευάλωτη σε πιέσεις. Είναι ευάλωτη καί σε "φίλους", που θα εκβιάζουν με τη μεταφορά καί σε εχθρούς, που θ' απειλούν με κατάληψη των "αποθηκών", οι οποίες βρίσκονται εκτός κάστρου και άρα εκτός προστασίας. Είναι θέμα χρόνου αυτό το χαζοκάστρο να πέσει θύμα των "νερουλάδων" για παράδειγμα. Αυτοί οι οποίοι θα μεταφέρουν το υπερπολύτιμο "νερό", θα εκβιάζουν αυτούς που το έχουν ανάγκη. Αυτοί οι οποίοι μεταφέρουν το "νερό" θ' αποφασίζουν ποιοι θα προοδεύουν μέσα στην κοινωνία και ποιοι όχι. Το ακόμα χειρότερο είναι ότι σε περίπτωση εξωτερικής απειλής δεν υπάρχει δυνατότητα άμυνας. Όταν η πηγή "νερού" —που έχει ανάγκη η κοινωνία η οποία αμύνεται— βρίσκεται εκτός του κάστρου, δεν προστατεύεται επαρκώς και αρκεί στον εχθρό να καταλάβει την πηγή, για να νικήσει την κοινωνία, χωρίς ούτε καν να χρειαστεί να πολιορκήσει την πόλη.

Κάτι ανάλογο συμβαίνει και με την οικονομία. Η κάθε εθνική οικονομία μοιάζει με ένα κάστρο, που προστατεύει έναν λαό και τον βοηθάει ν' αναπτυχθεί. Το εθνικό κεφάλαιο είναι η "πηγή" που έχει ανάγκη ένας λαός για να ζήσει. Το κάστρο, που είναι η εθνική οικονομία, πρέπει να σχεδιάζεται με τέτοιον τρόπο, ώστε να μπορεί να προστατεύει την "πηγή" αυτήν. Η οικονομία όμως, ως κάστρο, έχει και αυτήν τους εχθρούς και τους φίλους της. Αυτούς που την "πολιορκούν" για να την αλώσουν και αυτούς που αμύνονται για να την προστατεύσουν. Όταν αλλού βρίσκεται ο λαός και η εξουσία και αλλού το κεφάλαιο, υπάρχει πρόβλημα. Πρόβλημα, που μοιάζει μ' αυτό που περιγράψαμε παραπάνω. Γιατί; Γιατί η έλλειψη αυτοδυναμίας θέτει υπό εκβιαστικό καθεστώς την οικονομία. Παράγοντες μη φυσικοί την εκβιάζουν και την ωθούν σε μια ανάπτυξη που δεν είναι φυσιολογική. Επιπλέον είναι ευάλωτη σε εξωτερικούς εχθρούς.

Αυτό ακριβώς συμβαίνει με την ελληνική οικονομία και γι' αυτόν τον λόγο η ίδια η Ελλάδα είναι καθηλωμένη στο επίπεδο της "Μπανανίας". Στην Ελλάδα αλλού βρίσκεται συγκεντρωμένος ο πληθυσμός και αλλού βρίσκεται το κεφάλαιο που αυτός ο πληθυσμός έχει ανάγκη για να επιβιώσει και στη συνέχεια να προοδεύσει. Αλλού βρίσκεται το πρωτογενές κεφάλαιο που παράγει την πρώτη ύλη και αλλού βρίσκεται η βιομηχανία που το επεξεργάζεται. Η "πηγή" βρίσκεται στο Βορρά και ο πληθυσμός στο Νότο. Τα αποτελέσματα αυτής της παραδοξότητας είναι αυτά τα οποία βλέπουμε. Η ελληνική κεφαλαιοκρατία δεν μπορεί ν' αναπτυχθεί, γιατί από τη φύση της δεν είναι ανταγωνιστική. Έχει τεράστιο κόστος λειτουργίας, γιατί επιβαρύνεται από το μεγάλο κόστος μεταφοράς που συνεπάγεται η απόσταση μεταξύ των υποχώρων της οικονομίας. Υπάρχει μεγάλη απόσταση μεταξύ του χώρου παραγωγής της πρώτης ύλης και του χώρου παραγωγής του τελικού προϊόντος.

Υπάρχει μεγάλη απόσταση μεταξύ του χώρου παραγωγής και του χώρου της αγοράς. Πιο φτηνά μπορεί να φτάσει στην Αθήνα μια πρώτη ύλη ή ένα προϊόν από τη Μικρά Ασία παρά από τη Μακεδονία.

Αυτό το δομικό πρόβλημα της ελληνικής οικονομίας την κάνει ευάλωτη στους παράγοντες που επηρεάζουν τη "μεταφορά". Στο όνομα της "φτηνίας" και των λαϊκών συμφερόντων κάποιοι πονηροί μπορούν να κάνουν ό,τι θέλουν εις βάρος όποιων θέλουν. Στην Ελλάδα οι "νερουλάδες" του εμπορίου είναι πιο ισχυροί από τους ιδιοκτήτες των "πηγών". Πρόσφατα αποδείχθηκε ότι οι παραγωγοί κερασιών εισέπρατταν 2 ευρώ για ένα κιλό κεράσια και οι "νερουλάδες" του εμπορίου εισέπρατταν για την ίδια ποσότητα 20 ευρώ. Όταν ένας караγκιόζης έμπορος με ένα φορτηγάκι ελέγχει δέκα παραγωγούς, οι οποίοι διαθέτουν από 50 στρέμματα ο καθένας, σημαίνει ότι το φορτηγάκι του αντιπροσωπεύει 5000 στρέμματα γης. Χωρίς κανέναν κόπο, χωρίς κανένα ρίσκο και με μια του κίνηση εισπράττει τα μέγιστα. Με τον τρόπο αυτόν τα 500 στρέμματα εύφορης μακεδονικής γης γίνονται 5000 "virtual" εύφορα στρέμματα του Νότου.

Αυτό είναι ιμπεριαλισμός. Αυτός είναι ο ιμπεριαλισμός του εμπορίου. Αυτοί λοιπόν οι "νερουλάδες" του εμπορίου εκβιάζουν μόνιμα τους πληθυσμούς σε όλα τα επίπεδα. Οι έμποροι, που καλύπτουν τις ανάγκες της πρωτεύουσας, εκβιάζουν την εξουσία. Δεν υπάρχει σοβαρό κράτος, όταν κυρίαρχοι της οικονομίας είναι οι έμποροι. Κέρδος από το εμπόριο υπάρχει για ένα κράτος μόνον όταν αυτό ασκείται εις βάρος των ξένων πληθυσμών των ξένων κρατών. Όταν το εμπόριο περιορίζεται εντός της εθνικής οικονομίας και στρέφεται αποκλειστικά εις βάρος των τοπικών πληθυσμών, οδηγεί πάντα στην αθλιότητα και την υπανάπτυξη. Γιατί; Γιατί είναι θέμα χρόνου, αναζητώντας οι έμποροι το κέρδος, ν' αφήσουν "ανοικτή" την οικονομία. "Ανοικτή" οικονομία σημαίνει είσοδο των "εχθρών" κι αυτό συνεπάγεται υπανάπτυξη.

Οι έμποροι έχουν συγκρουόμενα συμφέροντα με το κεφάλαιο. Έχουν συγκρουόμενα συμφέροντα με την κεφαλαιοκρατία και με την εργατική τάξη, που επιβιώνουν εξαιτίας του κεφαλαίου. Έχουν συγκρουόμενα συμφέροντα δηλαδή με τον λαό. Δεν τους συμφέρει η τοπική ανάπτυξη, γιατί παύουν να έχουν αντικείμενο ως έμποροι. Όταν λοιπόν αυτοί οι "παρασιτικοί" παράγοντες της οικονομίας γίνονται κυρίαρχοι, επηρεάζουν την εξουσία και άρα επηρεάζουν το νομοθετικό πλαίσιο μέσα στο οποίο λειτουργεί η οικονομία. Εκ των δεδομένων δηλαδή οι νόμοι θα ευνοούν τους ίδιους και όχι το κεφάλαιο και άρα την ανάπτυξη. Αυτό όμως είναι τρομερό. Γιατί; Γιατί για το κέρδος λίγων ανθρώπων μπορεί να βυθιστεί ένας λαός και μια οικονομία στην υπανάπτυξη. Οι έμποροι συνεχώς εκβιάζουν. Πώς θ' αναπτυχθεί η τοπική βιομηχανία, όταν οι έμποροι θ' αναγκάζουν την εξουσία να τους επιτρέψει τις εισαγωγές; Πώς θ' αναπτυχθούν οι κεφαλαιοκράτες και πώς θα δουλέψουν οι εργάτες, όταν δεν θα μπορούν να κατακτήσουν την τοπική αγορά;

Τι είδους ανάπτυξη μπορείς να έχεις, όταν δεν μπορείς να κατακτήσεις ούτε καν τη δική σου αγορά; Πώς θα φιλοδοξείς να εξαγεις προϊόντα, όταν κατακλύζεσαι από εισαγωγές; Τι είδους οικονομική πολιτική μπορείς ν' ακολουθήσεις, όταν τα προϊόντα σου είναι πανάκριβα

ακόμα και στο φυσικό τους χώρο; Είναι δυνατόν να είναι ανταγωνιστική η "Λάρκο" για παράδειγμα; Πώς θα είναι ανταγωνιστική, όταν η πρώτη ύλη που χρειάζεται ως βιομηχανία απέχει εκατοντάδες χιλιόμετρα μακριά από το εργοστάσιο το οποίο την επεξεργάζεται; Όταν πληρώνει μεταφορά του μεταλλεύματος; Ακόμα και σήμερα το προς επεξεργασία μετάλλευμα το μεταφέρουν με πανάκριβα φορτηγά εκατοντάδες χιλιόμετρα μακριά από τον χώρο εξόρυξής του. Αυτή η αδυναμία της παραγωγής να είναι ανταγωνιστική δίνει χώρο στο εμπόριο ν' αναπτυχθεί και αυτό είναι το τέλος της οικονομίας.

Το εμπόριο είναι ο "καρκίνος" της οικονομίας. Είναι θέμα χρόνου με τον ανεξέλεγκτο ανταγωνισμό των εμπόρων να καταστραφούν τα πάντα. Όχι μόνον ν' αποτύχουν οι αναπτυξιακές προσπάθειες στον δευτερογενή τομέα, αλλά και στον πρωτογενή τομέα, που θεωρείται ακλόνητος. Σήμερα για παράδειγμα οι έμποροι παίρνουν ντομάτες από τη Μακεδονία για να "ταΐσουν" την πρωτεύουσα και αύριο, αν αυτό τους συμφέρει περισσότερο, θα τις παίρνουν από τη Βουλγαρία. Ακόμα και όταν δεν κάνουν εισαγωγές, ακολουθούν μια πάγια εκβιαστική θέση. Μπορούν με φόβητρο τη φτηνή Βουλγαρία ν' απειλούν με εξαθλίωση τους κεφαλαιοκράτες και απλά, εκβιάζοντάς τους, να τους λεηλατούν.

Η Ελλάδα, ακριβώς λόγω της αφύσικης ανάπτυξής της, έγινε μια "Μπανανία", που την οικονομία της τη "ρυθμίζουν" κάποιοι λίγοι έμποροι. Το ακόμα χειρότερο είναι ότι εξαιτίας αυτής της αφύσικης ανάπτυξης πέφτει θύμα και του ιμπεριαλισμού. Γιατί; Γιατί οι ιμπεριαλιστές γνωρίζουν τα δομικά της προβλήματα. Γνωρίζουν για παράδειγμα ότι οι Νότιοι εκμεταλλεύονται τους Βόρειους. Ακριβώς, επειδή το γνωρίζουν, την εκβιάζουν. Κάθε φορά που η Αθήνα αποφασίζει ν' ακολουθήσει μια καλή εθνική αναπτυξιακή πολιτική, απειλείται. Την απειλούν με απόσχιση της Μακεδονίας. Την απειλούν με ξεσηκωμό των Μακεδόνων. Αυτό είναι εύκολο. Γιατί; Γιατί δεν χρειάζεται ούτε καν να μπει στον κόπο να "πείσεις" τους λαούς για τη "διαφορετικότητα" τους και να τους ξεσηκώσεις. Αρκεί να τους αποδείξεις την προφανή εκμετάλλευση και από εκεί και πέρα είναι εύκολο να τους ξεσηκώσεις εναντίον του κέντρου. Είναι εύκολο να ξεσηκώσεις τους ιδιοκτήτες των "πηγών" εναντίον των "νερουλάδων" και εναντίον αυτών που τελικά εκμεταλλεύονται μόνοι τους το "νερό".

Επιπλέον, εξαιτίας της πρακτικής που ακολουθήθηκε μέχρι σήμερα, δεν χρειάζεται καν να βάλεις τους Μακεδόνες σ' αυτό το διχαστικό παιχνίδι. Με τη συνεχή λεηλασία του μακεδονικού κεφαλαίου η Μακεδονία υπέστη μια τρομερή πληθυσμιακή αιμορραγία. Δεν μπόρεσε όχι μόνον ν' αυξήσει τον πληθυσμό της, εξαιτίας της ανάπτυξης, αλλά αντίθετα τον μείωσε. Αυτήν την "έρημη" Μακεδονία εύκολα την κάνεις διεκδικήσιμη από τους γείτονες. Είναι εύκολα διεκδικήσιμη, γιατί απλούστατα δεν έχει άμυνες. Αντί φυσιολογικά να τρέμουν οι γείτονες από την αρπακτικότητα του "κτήνους", φτάσαμε στο σημείο να την διεκδικούν αστείες δυνάμεις, όπως η F.Y.R.O.M ή η Αλβανία. Όλα αυτά οφείλονται στην έλλειψη χωροτακτικού σχεδιασμού στην Ελλάδα. Όλα αυτά εξηγούν το γιατί η Ελλάδα από την απελευθέρωσή της μέχρι σήμερα είναι μια επιφανής "Μπανανία".

Το αμέσως επόμενο θύμα της Αθήνας ήταν η πολεοδομία. Γιατί; Γιατί χάρη στην πολεοδομία θα μπορούσε να κάνει την εσωτερική της πολιτική. Με την κακή χρήση της χωροταξίας "έριξε" τη Μακεδονία και με την επίσης κακή χρήση της πολεοδομίας "έριξε" τις κοινωνικές τάξεις που δεν την συνέφεραν. Αυτό ήταν απαραίτητο να το κάνει, γιατί στην αντίθετη περίπτωση κινδύνευε. Κινδύνευε, αν για τον οποιονδήποτε λόγο θα είχε απέναντί της ως ανταγωνιστές τους μορφωμένους Μακεδόνες. Οι Μακεδόνες, δηλαδή, μετά το σοκ της μικρασιατικής καταστροφής, θα συνέρχονταν. Θα μόρφωναν τα παιδιά τους και αυτά εύκολα θα στρέφονταν εναντίον των Αθηναίων εμπόρων, που λυμαίνονταν τη Μακεδονία. Ήταν θέμα επιβίωσης για την Αθήνα ν' αποφύγει τη σύγκρουση μ' αυτούς. Ήταν θέμα επιβίωσης γι' αυτήν να προσπαθήσει να καταφέρει να τους μετατρέψει σε συνενόχους της στη μεγάλη λεηλασία.

Πώς έγινε αυτό; Η Αθήνα επεδίωξε τη συνωμοτική τακτική, που θα ευνοούσε τη μορφωμένη αστική τάξη. Η Αθήνα επένδυε στην αστική τάξη, γιατί αυτή ήταν ο μόνος παράγοντας που θα της επέτρεπε να ελέγχει την κεφαλαιοκρατία και την εργατική τάξη της βορείου Ελλάδας. Τις κοινωνικές τάξεις δηλαδή που έχουν συμπλέοντα συμφέροντα με το κεφάλαιο. Το σύνολο δηλαδή του πολεοδομικού σχεδιασμού έγινε μ' αυτόν τον στόχο. Ο πολεοδομικός σχεδιασμός έγινε με στόχο να ευνοηθούν οι αστοί εις βάρος των υπολοίπων. Οι αστοί, που, όπως είπαμε προηγουμένως, η Αθήνα φρόντισε να ελέγχει τη σύνθεσή τους. Από αυτόν τον σχεδιασμό προκύπτουν οι αθλιότητες που βλέπουμε γύρω μας. Αυτός ο σχεδιασμός είναι υπεύθυνος για την ασχήμια των ελληνικών πόλεων.

Πώς λειτουργεί αυτός ο σχεδιασμός και πώς ευνοεί τους αστούς; Για να το καταλάβει αυτό κάποιος, θα πρέπει να γνωρίζει ποιος ήταν ο προηγούμενος σχεδιασμός. Θα πρέπει να γνωρίζει πώς "ανέπνεαν" οι πόλεις μέχρι τότε και πώς λειτουργούσαν ως ζώντες "οργανισμοί". Τι γινόταν μέχρι τότε; Οι εξελίξεις στις πόλεις δεν ήταν ποτέ θεαματικές. Δεν υπήρχαν μέσα στον ελλαδικό χώρο πόλεις "χρυσοθήρων", που από τη μία μέρα στην άλλη πολλαπλασίαζαν τα μεγέθη τους. Τα μεγέθη τους ακολουθούσαν την ανάπτυξή τους, αλλά αυτή η ανάπτυξη, επειδή ακριβώς ήταν φυσική, γινόταν με ρυθμούς που μπορούσαν να την παρακολουθούν οι πόλεις. Ποτέ δηλαδή μια πόλη δεν αντιμετώπιζε το ενδεχόμενο να κληθεί να φιλοξενήσει ένα μεγάλο πλήθος εσωτερικών μεταναστών, ώστε να το κάνει με τη διαδικασία του επείγοντος και άρα να "νοθεύσει" τον οικοδομικό ή πολεοδομικό "χαρακτήρα" της και να παρουσιάσει εικόνα αφύσικης ασχήμεας ή "παραλυσίας".

Μέχρι τότε δηλαδή συνέρεαν στις πόλεις πληθυσμοί από την περιφέρεια, αλλά αυτό δεν ήταν πρόβλημα. Η συρροή πληθυσμών στις πόλεις είναι απόλυτα φυσική, γιατί στην περιφέρεια η απασχόληση και άρα η επιβίωση συνδέεται αποκλειστικά με την έννοια του κεφαλαίου. Χωρίς κεφάλαιο δεν επιβιώνεις στην περιφέρεια. Άρα, είτε επειδή κάποιος δεν διαθέτει κεφάλαιο στην επαρχία είτε επειδή δεν του φτάνει για να επιβιώσει αξιοπρεπώς, αναγκαστικά θ' ακολουθήσει την εξέλιξη και θ' αναζητήσει την απασχόληση εκεί όπου προσφέρεται. Απασχόληση και άρα επιβίωση σε μη κεφαλαιοκράτες μπορούν να

προσφέρουν μόνον οι πόλεις στις οποίες αναπτύσσονται ανώτερες μορφές κεφαλαίου. Μορφές κεφαλαίου που μπορούν να προσφέρουν μισθούς και άρα υψηλή ποιότητα ζωής.

Οι πόλεις δηλαδή εκ των δεδομένων γνώριζαν και βέβαια προκαλούσαν και οι ίδιες για λόγους συμφέροντος αυτές τις μετακινήσεις. Τις προκαλούσαν και ήταν έτοιμες να τις αντιμετωπίσουν. Προκαλούσαν την ανάπτυξη του κεφαλαίου κι αναζητούσαν πληθυσμούς για να στηρίξουν αυτήν την ανάπτυξη. Πρόβλημα δεν υπήρχε, γιατί οι πόλεις ήταν "ανοικτές" και έτοιμες να προσαρμοστούν στα νέα δεδομένα. Πρόβλημα δεν υπήρχε ούτε στον οικοδομικό τομέα, ώστε ν' αλλοιωθεί η "ταυτότητα" της πόλης, αλλά ούτε και στον πολεοδομικό τομέα, ώστε να παρουσιαστεί πρόβλημα "παραλυσίας" της πόλης εξαιτίας της ανάπτυξης.

Η τοπική αυτοδιοίκηση και ο ιδιωτικός τομέας —ακόμα και σε εμβρυακή μορφή— αντιμετώπιζαν επιτυχώς το πρόβλημα. Σ' ό,τι αφορά το πρώτο συνέβαινε το εξής: Οι νέοι κάτοικοι θ' αγόραζαν φτηνή γη στις παρυφές της πόλης κι απλά θα τη μεγέθυναν. Τα ίδια προβλήματα και οι ίδιες ανάγκες του χώρου θα τους ανάγκαζαν να χτίσουν κάτω υπό τις ίδιες προϋποθέσεις. Ο Μυκονιάτης των αρχών του αιώνα, που θα πήγαινε στην Καβάλα για δουλειά, μακεδονικό σπίτι θα έχτιζε και όχι μυκονιάτικο. Τα σπίτια των φτωχών θα μπορούσαν σε πρώτη φάση να είναι φτωχικά, αλλά δεν θ' αλλοίωναν τα δεδομένα της πολεοδόμησης. Ήταν ανά πάσα στιγμή έτοιμα ν' αντικατασταθούν με νέα και καλύτερα, τα οποία θα διατηρούσαν τον τοπικό χαρακτήρα.

Το ίδιο απλά ήταν τα πράγματα και στον τομέα της πολεοδομίας. Η φτηνή γη στις παρυφές της πόλης ήταν αυτή που εξασφάλιζε την "αναπνοή" στις πόλεις. Το όλο μυστικό δηλαδή ήταν αυτή η φτηνή γη, που μπορούσε να εκτονώσει τις ανάγκες μιας πόλης. Τα πάντα δηλαδή ξεκινούν από τη δυνατότητα "αποφόρτισης" των αναγκών, η οποία "αποφόρτιση" εκτονωνόταν στη φτηνή αγροτική γη. Τι σημαίνει πρακτικά αυτό; Το αστικό κέντρο μπορούσε ανά πάσα στιγμή να εξασφαλίσει τη γη που χρειαζόταν για τις ανάγκες λειτουργίας του. Αυτή ήταν η ακριβότερη περίπτωση γης και εξασφαλιζόταν από το γεγονός ότι μια πόλη μπορούσε, για να εξυπηρετήσει τις ανώτερες ανάγκες της, να εξαγοράσει γη, ακόμα κι αν αυτή η γη ήταν ήδη δομημένη για την κάλυψη των στεγαστικών αναγκών των κατοίκων της. Γιατί μπορούσε να την αγοράσει; Γιατί μπορούσε να τους "σπρώξει" προς τα έξω. Γιατί οι πόλεις ήταν "χαμηλές" και μπορούσε η μετακίνηση λίγων νοικοκυριών να εξασφαλίσει μεγάλη ποσότητα γης για δημόσια χρήση.

Σε καμιά περίπτωση δεν υπήρχε "αδιέξοδο", γιατί γύρω από τις πόλεις υπήρχε γη διαθέσιμη. Αυτό ήταν το όλο θέμα. Η φτηνή γη που υπήρχε γύρω από τις πόλεις προσαρμοζόταν στις ανάγκες της. Από τα συμφέροντα της πόλης θα εξαρτιόταν αν αυτή η γη θα γίνει οικόπεδα για να καλύψει τις στεγαστικές ανάγκες των πολιτών ή αν θα γίνει μια νέα πλατεία, για να καλύψει τις ανάγκες της αγοράς του αστικού κέντρου. Η ανώτερη ανάγκη "έσπρωχνε" την κατώτερη και τα πάντα κατέληγαν στη φτηνή γη γύρω από την πόλη. Η γη η οποία έχει αγροτική χρήση είναι πάντα φτηνή σε σχέση με την γη που καλύπτει τις ανάγκες για αστική χρήση. Πάντα δηλαδή θα είναι φτηνή μπροστά σ' αυτά που

είναι διατεθειμένοι να πληρώσουν οι αστοί για να την χρησιμοποιήσουν. Πάντα οι αστικοί πληθυσμοί θα μπορούν να πληρώνουν αυτά τα οποία θα τους ζητούν οι αγρότες. Πάντα, μέσω των μισθών τους, θα έχουν τη δυνατότητα ν' αγοράζουν εκείνο το μικρό κομμάτι γης που έχουν ανάγκη για τη στέγασή τους.

Το όλο μυστικό της "ζωής" των πολεοδομικών οργανισμών βρισκόταν στο γεγονός ότι ακριβώς δίπλα στις πόλεις βρισκόταν αγροτική γη. Δίπλα στη γη με την αστική χρήση βρισκόταν γη με αγροτική χρήση. Γιατί αυτό ήταν σημαντικό; Γιατί η διαφορά στην αξία μεταξύ της διαφοράς των χρήσεων της γης έδινε διέξοδο στις πόλεις. Δεν υπήρχε γύρω από τις πόλεις μια "ζώνη" γης, που να τις περιόριζε. Δεν υπήρχε μια "ζώνη" γης, που ήταν ακριβή όσο η αστική και ταυτόχρονα να έχει αγροτική χρήση μέχρι ν' "αποδώσει" ως επένδυση. Επί αιώνες δηλαδή οι αστικοί πληθυσμοί δεν επένδυσαν στη γη γύρω από τις πόλεις, γιατί απλούστατα δεν άξιζε η επένδυση. Αν για παράδειγμα η γη από τη δυτική πλευρά μιας πόλης ήταν ακριβή, επειδή κάποιοι "επένδυσαν" σ' αυτήν, η ανάπτυξη θα γινόταν από την ανατολική. Κανένας δεν μπορούσε να εκβιάσει κανέναν, γιατί τα ατομικά συμφέροντα ήταν εξαιρετικά μεμονωμένα και αδύναμα για να χειραγωγήσουν τα κοινά συμφέροντα.

Σ' αυτό το σημείο μπορεί να καταλάβει κάποιος και τις πάγιες συμπεριφορές των ιδιοκτητών αυτής της γης. Όταν αυτοί οι ιδιοκτήτες χρησιμοποιούν τη γη για λόγους αγροτικούς, ευνόητα είναι δύο πράγματα. Ποια είναι αυτά; Ότι πρώτον οι αγρότες έχουν αρκετά μεγάλες εκτάσεις υπό την ιδιοκτησία τους και δεύτερον ότι τους συμφέρει να "έλξουν" την πολεοδομική ανάπτυξη προς την πλευρά τους. Ένας αγρότης δηλαδή δεν έχει μόνον τριακόσια μέτρα γης, ώστε να θίγεται από μια ενδεχόμενη απαλλοτρίωση της περιουσίας του λόγω πολεοδομικής ανάπτυξης. Αυτόν τον αγρότη τον συμφέρει ακόμα και να χαρίσει μέρος της γης του για τέτοια ανάπτυξη. Γιατί; Γιατί θα δώσει αξία στην υπόλοιπη γη, που θα παραμείνει υπό την κατοχή του. Γιατί θα μετατρέψει τη φτηνή γη σε ακριβά οικόπεδα.

Όταν όμως γύρω από τις πόλεις η γη γίνεται επένδυση, δεν υπάρχει αυτό το ενδεχόμενο. Η "ζώνη" γύρω από αυτές γίνεται επενδυτικός χώρος, που τις περιορίζει στην ελεύθερη ανάπτυξη. Το πλήθος των αστών μικροϊδιοκτητών δεν μπορεί να επενδύει σε τέτοιου είδους "ανοικτή" ανάπτυξη. Δεν μπορούν οι αστοί μικροϊδιοκτήτες να φερθούν όπως οι αγρότες μεγαλοϊδιοκτήτες γης. Όλους αυτούς τους συμφέρει η σφικτή και πυκνή πολεοδόμηση, για να μην χάσουν το μικρό κεφάλαιό τους πάνω στο οποίο επένδυσαν. Αυτή η πυκνή πολεοδόμηση είναι εκείνη που δημιουργεί τις συνοικίες που "πνίγουν" τις πόλεις. Τις συνοικίες, οι οποίες είναι τόσο πυκνοκατοικημένες, που δεν μπορούν μετακινήσουν το "κέντρο" της πόλης.

Αντιλαμβανόμαστε λοιπόν γιατί επί αιώνες δεν αντιμετώπιζαν οι πόλεις πρόβλημα με την ανάπτυξή τους. Υπήρχε μια ιδιωτική πολεοδόμηση, η οποία έστω και σε ένα πολύ βασικό επίπεδο αντιμετώπιζε επιτυχώς το οικιστικό πρόβλημα. Οι πόλεις διατηρούσαν μια σταθερή εικόνα, η οποία δεν αλλοιωνόταν από τις εξελίξεις και την ανάπτυξη. Διατηρούσαν έναν

πυκνό οικιστικό πυρήνα στο κέντρο τους και γύρω από αυτό αναπτυσσόταν οι συνοικισμοί, που κάλυπταν τις ανάγκες στέγασης των πληθυσμών. Το κέντρο κάλυπτε τις "ανώτερες" ανάγκες μιας κοινωνίας και η περιφέρεια κάλυπτε όλες τις υπόλοιπες. Η περιφέρεια, που, όσο μεγαλύτερη ήταν η απόστασή της από το κέντρο, τόσο πιο αραιοκατοικημένη ήταν, μέχρι που "χάνονταν" μέσα στη φύση. Το κέντρο ποτέ δεν "ασφυκτιούσε", γιατί μπορούσε να "σπρώχνει" —λόγων των αναγκών του— τις "κατώτερες" λειτουργίες της πόλης. Να τις "σπρώχνει" προς όλες τις διευθύνσεις χωρίς πρόβλημα.

Οι πόλεις δηλαδή ήταν ενταγμένες μέσα στο περιβάλλον με τον πιο φυσικό τρόπο. Έμοιαζαν με τεράστια "λουλούδια" που οι ρίζες τους "χάνονταν" μέσα στο περιβάλλον. "Λουλούδια", που ανάλογα με την ανάπτυξή τους "μεγάλωναν" ή "μίκραιναν" χωρίς πρόβλημα. Όταν η ανάπτυξη ήταν μεγάλη, το κέντρο έσπρωχνε προς τα "έξω" τις υπόλοιπες συνοικίες. Το ακριβό κέντρο επεκτεινόταν εις βάρος των φτηνών περιοχών, που προοριζόταν για κατοίκηση. Όταν η ανάπτυξη ακολουθούσε πτωτική πορεία, γινόταν το ακριβώς αντίθετο. Οι συνοικίες της κατοίκησης επεκτεινόταν εις βάρος του υποβαθμισμένου κέντρου. Αυτή η φυσικότητα στην ανάπτυξη, που συνέφερε τους πάντες, σπάνια αλλοιωνόταν. Σπάνια αλλοιωνόταν, γιατί εξαρτιόταν πάντα από τη δυναμική της οικονομίας και όχι από τα ιδιωτικά συμφέροντα. Όπως ένα μεγάλο "λουλούδι" δεν μπορεί ν' αναπτυχθεί σε φτωχό έδαφος, έτσι και μια μεγάλη πόλη δεν μπορεί ν' αναπτυχθεί πάνω σε φτωχό κεφάλαιο.

Κάπως έτσι ήταν και οι ελληνικές πόλεις μέχρι να τις "αναπτύξει" η Αθήνα. Ήταν ανάγκη για την Αθήνα να επέμβει, γιατί ήθελε ν' αναπτυχθεί η ίδια, χωρίς να υπάρχουν τα δεδομένα που να της εξασφαλίζουν αυτού του είδους τη φιλοδοξία. Η Αθήνα επεδίωκε το παράδοξο. Επεδίωκε να γίνει ένα μεγάλο "λουλούδι" στην "έρημο" του Νότου. Αυτό γίνεται μόνον τεχνητά και άρα μόνον με επέμβαση. Πρέπει να υποταχθούν όλοι στη θέληση του "λουλουδιού" και να το συντηρούν εις βάρος των δικών τους συμφερόντων. Η ευκαιρία της Αθήνας ήταν την επομένη της μικρασιατικής καταστροφής. Γιατί; Γιατί μεταφέρθηκαν στη Μακεδονία τεράστιοι πληθυσμοί με διαφορετική κουλτούρα από αυτή των γηγενών και το κυριότερο γιατί αυτό έγινε υπό τη διαδικασία του επείγοντος. Πληθυσμοί, που διασκορπίστηκαν τόσο στην περιφέρεια όσο και στις πόλεις της Μακεδονίας. Αυτοί οι πληθυσμοί άλλαξαν όπως ήταν φυσικό την "εικόνα" της Μακεδονίας. Αυτό είναι απόλυτα φυσικό να συμβαίνει, γιατί οι πληθυσμοί μεταφέρουν τις δικές τους οικοδομικές "εμπειρίες", που βασίζονται στα δεδομένα του χώρου που εγκατέλειψαν.

Το πρόβλημα στην περιφέρεια δεν ήταν ιδιαίτερα μεγάλο. Άλλαζε μεν την "εικόνα" της περιφέρειας, αλλά οι αλλαγές δεν ήταν τόσο μεγάλες. Τα μακεδονικά χωριά, που θα φιλοξενούσαν πλέον πρόσφυγες, αποκτούσαν ένα μικρασιατικό "χρώμα" και αυτό ήταν απόλυτα φυσικό. Οι πρόσφυγες έχτιζαν με τον τρόπο που γνώριζαν να χτίζουν κι απλά, εκεί όπου οι κλιματολογικές ιδιομορφίες της Μακεδονίας το επέβαλαν, αντέγραφαν τις πάγιες μακεδονικές λύσεις. Το πρόβλημα το μεγάλο το αντιμετώπιζαν οι πόλεις. Οι πόλεις, που δεν μπορούσαν και βέβαια δεν ήταν προετοιμασμένες να δεχθούν άμεσα ένα τεράστιο "κύμα"

νέων κατοίκων. Εκεί δημιουργήθηκε το πρόβλημα και εκεί μπόρεσε και "έπαιξε" η Αθήνα με την εξουσία.

Πώς έγινε αυτό; Με τον εξής απλό τρόπο. Η κατανομή των πληθυσμών μέσα στην Ελλάδα έγινε με τον τρόπο που ευνοούσε την Αθήνα. Ένα μεγάλο μέρος του όγκου των προσφύγων το "φιλοξένησε" η ίδια η Αθήνα, γιατί είχε ανάγκη τους νέους πληθυσμούς, για να μπορέσει να "παίξει" με την παραγωγή και βέβαια για να τους εκμεταλλευτεί ως αγορά. Τους είχε ανάγκη εκείνους του πληθυσμούς, γιατί μπορούσε να διεκδικήσει την παραγωγή του δευτερογενούς τομέα. Από εκεί και πέρα τους πρόσφυγες τους χρησιμοποίησε με τον τρόπο εκείνο, που θα της επέτρεπε να "πνίξει" τις πόλεις του Βορρά, ώστε να τον ελέγχει. Ακολουθήθηκε δηλαδή ένας σχεδιασμός, που θα έδινε το πλεονέκτημα στους αστικούς πληθυσμούς των πόλεων εις βάρος των πληθυσμών της περιφέρειας. Η κεφαλαιοκρατία θα παρέμενε αποκλεισμένη στα χωριά και θα ήταν πλέον οι "χωριάτες". Θα ήταν οι φτωχοί αγρότες.

Το ζητούμενο δηλαδή ήταν να "στεγανοποιηθούν" οι πόλεις, ώστε αυτές και οι κάτοικοί τους ν' αναλάβουν την "άμυνα" της Αθήνας απέναντι στο τοπικό κεφάλαιο. Το ζητούμενο ήταν αυτές οι πόλεις ν' αναλάβουν να εκτονώσουν την απειλή του κεφαλαίου πολύ πριν αυτή φτάσει στην Αθήνα. Η Αθήνα θα αδικούσε το σύνολο της επικράτειας και οι επαρχιακές πόλεις θα αδικούσαν τους νομούς τους. Η Αθήνα θα προστάτευε αυτές τις πόλεις και αυτές θ' αναλάμβαναν την προστασία της Αθήνας. Η Αθήνα θα έπινε το ελληνικό "νερό" εις υγείαν του κοροϊδίου και η κάθε πρωτεύουσα νομού θα έκανε το ίδιο στα δικά της "μέτρα". Τα πολεοδομικά "λουλούδια" θ' αναπτύσσονταν τεχνητά και άλλοι θα κόπιαζαν για να τα "ποτίσουν". Κυρίαρχοι της ελληνικής οικονομίας έγιναν οι Αθηναίοι έμποροι και μεγαλοαστοί και κυρίαρχοι της επαρχίας έγιναν οι μικροέμποροι και οι μικροαστοί.

Το σύνολο των πόλεων έγιναν κατ' εικόνα και καθ' ομοίωσιν της Αθήνας. Ληστρικά κέντρα αστών, που θα αδικούσαν τους "χωριάτες". Μορφωμένοι αστοί και έμποροι, που θα έλεγχαν τη μικροκεφαλαιοκρατία της περιφέρειας. Οι μορφωμένοι αστοί της επαρχίας θα "δούλευαν" τους κεφαλαιοκράτες της γης, που αποτελούσε πολιτική επιλογή να παραμένουν σταθερά αμόρφωτοι. Θα τους "δούλευαν" με τον πιο συστηματικό και επαίσχυντο τρόπο. Ένα εισαγόμενο αυτοκίνητο θα κόστιζε ίσα με τριακόσια στρέμματα γης ή με την παράγωγή αυτών των στρεμμάτων για δέκα χρόνια. Μια εξέταση στο γιατρό θα ισοδυναμούσε με τη μισή ετήσια σοδειά του "χωριάτη". Μια δικηγορική παράσταση για μερικά αμφισβητούμενα μέτρα γης θα ισοδυναμούσε με το μισό χωράφι.

Ο πλούτος όμως των αστών, που δεν ασχολούνται με το κεφάλαιο, πώς και πού θα επενδυθεί; Κανένας δεν συσσωρεύει πλούτο, γιατί η συσσώρευση δεν τον προστατεύει. Άρα αναζητείται λύση για "επένδυση". Εδώ βρίσκεται το όλο μυστικό. Η επένδυση γίνεται μόνον σε κεφάλαιο, γιατί το κεφάλαιο είναι αιώνιο και παράγει κέρδος αιωνίως. Αυτή η επένδυση είναι ένα πρόβλημα των αστών, που δεν το έχει η κεφαλαιοκρατία. Η κεφαλαιοκρατία πάντα επενδύει στο κεφάλαιό της και αυτό είναι που πολλαπλασιάζει. Επενδύει εκεί όπου την συμφέρει και στα κέρδη της παρασέρνει και τους εργαζόμενους, εφόσον έχουν κοινά

συμφέροντα. Ο μικροκτηματίας θα επενδύσει τα κέρδη του σε χωράφια, για να γίνει μεγαλοκτηματίας. Ο μεγαλοκτηματίας, που αδιαφορεί πλέον για τα χωράφια για λόγους επένδυσης, θα γίνει βιομήχανος. Ο βιομήχανος, για λόγους επένδυσης, θα επεκταθεί και σε άλλους τομείς της παραγωγής. Η επένδυση των κεφαλαιοκρατών δηλαδή γίνεται προς εκείνη την κατεύθυνση που ευνοεί το εργατικό δυναμικό. Οι κεφαλαιοκράτες έχουν ένα αντικείμενο και αυτό "καλλιεργούν" κι αναπτύσσουν. Η "επένδυσή" τους συνδέεται με το ίδιο το αντικείμενο της δουλειάς τους.

Αντίθετα μ' αυτούς οι αστοί δεν έχουν τα ίδια χαρακτηριστικά. Η δουλειά τους παράγει πλούτο, αλλά η ίδια η δουλειά τους δεν απαιτεί επένδυση για την επέκτασή της. Ο γιατρός, που γίνεται πλούσιος εξαιτίας της γνώσης του, δεν αναπτύσσεται στη δουλειά του εξαιτίας του πλούτου του. Δεν γίνεται πλουσιότερος ή παραγωγικότερος, επενδύοντας χρήματα στον "εαυτό" του. Κεφάλαιό του είναι η γνώση του και αυτή δεν αυξάνει την απόδοσή της με επενδύσεις. Αυξάνεται με μελέτη, αλλά όχι με χρήματα. Οι αστοί είναι απόλυτα όμοιοι με τους εμπόρους. Το κεφάλαιό τους είναι μέσα στο "μυαλό" τους και απλά ο πλούτος που εκφράζει την παραγωγή αυτού του κεφαλαίου δεν μπορεί να επανεπενδυθεί μέσα στο ίδιο το κεφάλαιο. Ο πλούτος —στην καλύτερη περίπτωση— απλά αυξάνει τον "όγκο" της δραστηριότητάς τους, αλλά όχι το κεφάλαιό τους. Ευνόητο είναι δηλαδή ότι τόσο οι αστοί επιστήμονες όσο και οι έμποροι, όταν θα "επενδύσουν", θα το κάνουν εκτός της δουλειάς τους.

Πού όμως θα το κάνουν; Θα αγοράσουν γη για να την καλλιεργούν και να μετατραπούν σε κεφαλαιοκράτες αγρότες; Θα αγοράσουν βιομηχανίες, για να γίνουν βιομήχανοι; Δεν τους συμφέρει κάτι τέτοιο, γιατί αν το κάνουν αυτό δεν "επενδύουν", αλλά "μεταλλάσσονται" και αυτό δεν είναι ο στόχος τους. Δεν αποτελεί στόχο τους να "επενδύσουν" εις βάρος της δουλειάς τους, που είναι και το κεφάλαιό τους. Δεν αποτελεί στόχο του γιατρού ν' αγοράσει χωράφια για να γίνει αγρότης. Τι θα κάνει λοιπόν αυτός ο γιατρός και οι όμοιοί του; Θα επενδύσουν σε ακίνητα και γη, για να σταθεροποιήσουν τη "ρευστότητα" που διακρίνει τον πλούτο. Θα επενδύσουν σε μαγαζιά και οικόπεδα. Θα επενδύσουν σε μαγαζιά, στοχεύοντας στα ενοίκια. Θα επενδύσουν στα περιστικά οικόπεδα, ελπίζοντας να εκμεταλλευτούν τη μακροπρόθεσμη προοπτική ανάπτυξης της πόλης. Αυτοί δηλαδή δημιουργούν τις συνθήκες "ασφυξίας" μιας πόλης. Αυτοί "επενδύουν" στο μόνιμο κέντρο που δεν παρακολουθεί την εξέλιξη και αυτοί "επενδύουν" στη "ζώνη" που πνίγει τις πόλεις. Οι πολλές αστικές μικροιδιοκτησίες γύρω από τις πόλεις είναι αυτές που τις πνίγουν.

Επί αιώνες όλοι αυτοί δεν μπορούσαν ν' αποτελέσουν ανασταλτικό παράγοντα πολεοδομικής ανάπτυξης, γιατί δεν τους υπολόγιζε κανένας. Επί αιώνες οι κεφαλαιοκράτες ήταν αυτοί οι οποίοι αποφάσιζαν για την ανάπτυξη μιας πόλης και οι αστοί και οι έμποροι ήταν ασήμαντοι παράγοντες της οικονομίας. Τόσο το μέγεθός τους ως ξεχωριστή κοινωνική τάξη όσο και η εξάρτησή τους από την πλούσια κεφαλαιοκρατία τους περιόριζε στις επιλογές τους. Αυτοί οι οποίοι αποφάσιζαν για την πολεοδομική ανάπτυξη μιας πόλης ήταν οι κεφαλαιοκράτες της και οι αποφάσεις τους ήταν πάντα συμφέρουσες για το εργατικό

δυναμικό, εφόσον πάντα απέβλεπαν στην ανάπτυξη και άρα στην επέκταση του κεφαλαίου τους. Ανάπτυξη και επέκταση σημαίνει νέες θέσεις εργασίας και αυτό συμφέρει και τους εργάτες.

Αν συνέφερε δηλαδή τους κεφαλαιοκράτες, μετακινούσαν ή επέκτειναν το κέντρο της πόλης και δεν τους ενδιέφερε αν οι ενοικιαζόμενες "τρύπες" των αστών έχαναν την αξία τους και μετατρέπονταν σε χαλάσματα. Αν τους συνέφερε επέκτειναν τις πόλεις και παρέκαμπταν τις ασήμαντες ιδιοκτησίες των αστών. Χάριζαν δεκάδες στρέμματα για την νέα ανάπτυξη στον χώρο που τους βόλευε και τα λίγα μέτρα των αστών γίνονταν ένα ασήμαντο κεφάλαιο σ' έναν χώρο ο οποίος δεν θ' αναπτυσσόταν ποτέ. Οι κεφαλαιοκράτες δηλαδή αποφάσιζαν για το τι θα γίνει και το πώς θα γίνει. Από τα δικά τους "αποφάγια" θα ξανάτρωγαν "ψωμί" οι αστοί και οι έμποροι, που θα επένδυαν σε νέες "τρύπες" στο νέο κέντρο.

Στο σημείο αυτό χρήσιμο είναι κάνουμε και μια σύντομη ιστορική αναφορά στο θέμα της πολεοδομίας. Είναι χρήσιμο να το κάνουμε, γιατί θα μας επιτρέψει να καταλάβουμε τι ακριβώς συνέβη στην Ελλάδα και από ποιους. Πηγαίνοντας λοιπόν πίσω στον χρόνο, διαπιστώνουμε ότι οι πιο χαρισματικοί και βέβαιοι έμπειροι πολεοδόμοι στην ιστορία της ανθρωπότητας ήταν οι Έλληνες και οι Ρωμαίοι. Οι πρώτοι, λόγω του συνεχούς αποικισμού και οι δεύτεροι, λόγω των μεγάλων κατακτήσεων, είχαν συγκεντρώσει τρομερή εμπειρία στον τομέα της πολεοδομίας. Έχοντας το πλεονέκτημα να σχεδιάζουν νέες πόλεις σε "λευκό" χαρτί, γνώριζαν πώς να δημιουργούν τις συνθήκες, ώστε να τις οδηγήσουν σε "άνθιση". Βασική τους μέριμνα ήταν πάντα να εξασφαλίσουν πρόσβαση στο νερό και να επιβαρύνουν όσο το δυνατόν λιγότερο το κεφάλαιο πάνω στο οποίο θα τις εγκαθιστούσαν, ώστε για να μην λειτουργούν εις βάρος της οικονομίας. Προέβλεπαν ακόμα και την αστική γεωργία, ώστε να εξασφαλίζουν τουλάχιστον σε ένα βασικό επίπεδο την αυτοδυναμία της πόλης στο επίπεδο της σίτισης. Οι κήποι δηλαδή και τα μπουστάνια ήταν επιθυμητά να βρίσκονται εντός του αστικού σχηματισμού.

Όλοι αυτοί οι χαρισματικοί πολεοδόμοι γνώριζαν πώς να δημιουργούν τις προϋποθέσεις για να κάνουν τις πόλεις τους λειτουργικές και αποδοτικές και να μην τις οδηγούν σε "ασφυξία". Το πόσο σημασία έδιναν εκείνες οι κοινωνίες στον πολεοδομικό σχεδιασμό μπορεί να το αντιληφθεί κάποιος, αν σκεφτεί ότι οι ίδιοι οι αυτοκράτορες ασχολούνταν με αυτό το θέμα. Ο ίδιος ο Αλέξανδρος ασχολήθηκε προσωπικά με την πολεοδόμηση. Η ίδια η Ρώμη έλαβε την τελική της μορφή από τη μελέτη του αυτοκράτορα Τραϊανού. Οι αυτοκράτορες σχεδίαζαν τις πόλεις της αρχαιότητας και άρα στο απλό και ελλιπές οικονομικό περιβάλλον της εποχής και υπομηχανικοί της πλάκας ήταν αυτοί οι οποίοι σχεδίασαν τη σύγχρονη Αθήνα των μεγάλων απαιτήσεων και της πολυεπίπεδης οικονομίας.

Η μέθοδος όλων αυτών των ευφυών πολεοδόμων ήταν αυτή που περιγράψαμε παραπάνω. Ξεκινούσαν τον σχεδιασμό από το κέντρο της πόλης και άρα από τις ανώτερες λειτουργίες ενός οικιστικού συγκροτήματος. Το κέντρο θα φιλοξενούσε την αγορά, τους μηχανισμούς της εξουσίας, και τους χώρους οι οποίοι συνδέονται με τη θρησκευτική λατρεία

και τον πολιτισμό. Ήταν θεμελιώδες για μία πόλη να ελέγχει την αγορά, γιατί μόνον με τον τρόπο αυτόν μπορούσε να προστατεύσει τους κατοίκους της από την αθλιότητα των εμπόρων. Ο έλεγχος του χώρου της αγοράς σήμαινε έλεγχο των τιμών και άρα της κερδοσκοπίας. Δεν ήταν τυχαίο δηλαδή ότι μέσα στον ίδιο χώρο συνυπήρχε η αγορά και η εξουσία. Αυτός ο χώρος ήταν το κέντρο της πόλης.

Γύρω από αυτό το κέντρο, το οποίο δεν θα προσφερόταν για κατοίκηση, άρχιζαν να χτίζονται οι "δορυφόροι" της κατοίκησης. Οι "δορυφόροι", που θα "ενσωμάτωναν" την πόλη στο περιβάλλον και τη φύση και θα συνέδεαν την αγροτική παραγωγή με την αστική παραγωγή της πόλης. Όντας αισιόδοξοι για το μέλλον της πόλης που δημιουργούσαν και μη έχοντας πρόβλημα με το κεφάλαιο, έκαναν το κέντρο της πόλης αρκετά μεγαλύτερο από τις ανάγκες που εκείνη τη στιγμή θα καλούνταν να εξυπηρετήσει. Σφάλμα σ' αυτήν την επιλογή δεν υπήρχε, γιατί ο χρόνος και οι ανάγκες θα ήταν αυτές οι οποίες θα "έσβηναν" το όποιο λάθος της επιλογής. Αν η πόλη αναπτύσσονταν όπως προέβλεπαν οι πολεοδόμοι, οι μεγάλοι χώροι του κέντρου θα κάλυπταν με άνεση τις ανάγκες της. Αν η πόλη δεν αναπτύσσονταν σύμφωνα με τις φιλοδοξίες τους, αργά η γρήγορα το κέντρο θα περιοριζόταν από τους κατοίκους της πόλης.

Το σύνολο σχεδόν των μεγάλων πόλεων της Ευρώπης που σήμερα βλέπουμε και θαυμάζουμε είναι κληρονομιά της ελληνορωμαϊκής πολεοδομικής ευφυΐας. Ακόμα και όσες δεν χτίστηκαν από τους ίδιους, αντέγραψαν τις δικές τους επινοήσεις. Πόλεις αιώνιες εγκατεστημένες πάνω σε αιώνιο κεφάλαιο. Πόλεις με ισχυρή οικονομία, την οποία ελέγχουν οι ίδιες. Πόλεις γεμάτες υγεία και έτοιμες να εξυπηρετήσουν κάθε φιλοδοξία αυτών που τις κατοικούν. Πόλεις, που εκφράζουν την ισχύ και την θέληση των λαών τους να προοδεύσουν. Πόλεις, που εκφράζουν τη δύναμη του κεφαλαίου και την επεκτατική του τάση. Πόλεις, που "αποτυπώνουν" πάνω τους τη δύναμη και τον πολιτισμό αυτών που τις κατοικούν. Πόλεις, που οι πολίτες τους χαίρονται γι' αυτές και αισθάνονται υπερήφανοι όταν οι ξένοι τις θαυμάζουν.

Στον αντίποδα αυτής της κεφαλαιοκρατικής λογικής βρίσκονται οι εμπορικές πόλεις. Πόλεις, που επί αιώνες υπήρχαν στις ερήμους της Ασίας και τις είδαμε να ξαναδημιουργούνται και στη Δύση των αποίκων του Νέου Κόσμου. Οι πόλεις των αστών και των εμπόρων. Οι πόλεις οι οποίες δεν "αποτυπώνουν" πάνω τους απολύτως τίποτε. Οι πόλεις που δεν τις αγαπά κανείς γιατί απλούστατα δεν εκφράζουν κανέναν. Ούτε καν τους ίδιους τους κατοίκους τους. Οι πόλεις που φτιάχνονται "πρόχειρα", για να εξυπηρετήσουν κάποιες πολύ συγκεκριμένες ανάγκες ενός πολύ συγκεκριμένου χώρου για κάποιο πολύ συγκεκριμένο χρόνο. Αυτό είναι το χαρακτηριστικό αυτών των πόλεων. Είναι όμοιες με συνοικισμούς περιπλανώμενων "γύφτων". Γιατί; Γιατί οι πόλεις αυτές "χτίζονται" βάση των μεταβλητών αναγκών ενός χώρου. Δεν χτίζονται με βάση κάποια μόνιμη προοπτική, εξαιτίας της μονιμότητας που διακρίνει το τοπικό κεφάλαιο, αλλά χτίζονται με βάση κάποιες υπάρχουσες ανάγκες, που ανά πάσα στιγμή μπορούν ν' αλλάξουν.

Αυτό είναι απόλυτα φυσικό. Όταν μία πόλη χτίζεται στη μέση της ερήμου πάνω στο δρόμο των караβανιών και επιβιώνει από αυτά, δεν μπορεί να έχει μακροπρόθεσμους στόχους. Αν αλλάξει κάτι στις συνθήκες που επιτρέπουν στα караβάνια να υπάρχουν, παύουν να υπάρχουν και οι συνθήκες που κάνουν αυτού του είδους την πόλη να υπάρχει. Αν για παράδειγμα πάψει να έχει ανάγκη ένας τόπος τα προϊόντα που μεταφέρουν τα караβάνια, παύει να έχει νόημα και η πόλη που τα εξυπηρετεί στη διαδρομή τους. Αν αλλάξει η διαδρομή των караβανιών, εξαιτίας ενός πολέμου ή εξαιτίας ενός νέου δρόμου, παύει να έχει λόγο ύπαρξης και η πόλη. Οι πόλεις αυτές, εξαιτίας αυτών των χαρακτηριστικών τους, δεν έχουν κανένα θετικό πολεοδομικό στοιχείο. Γιατί; Γιατί δεν ενδιαφέρει κανέναν η ίδια η πόλη ή η ζωή μέσα σ' αυτήν. Τα πάντα εκεί είναι και φαίνονται εφήμερα.

Οι πόλεις αυτές απλά έχουν ως αποστολή να παρέχουν μια εφήμερη εμπορική "στέγη" στα "παράσιτα" του εμπορίου και της "επιστήμης". Τα "παράσιτα", που ακολουθούν το θηρίο της οικονομίας, για να πιουν λίγο από το "αίμα" του. Είναι πόλεις όπου θα μαζευτούν οι έμποροι, για να αισχροκερδήσουν εις βάρος αυτών που εκείνη τη στιγμή δεν έχουν επιλογές. Οι πόλεις όπου θα μαζευτούν για τους ίδιους λόγους και οι αστοί. Έμποροι, δικηγόροι, συμβολαιογράφοι, γιατροί, παπάδες, χαρτοπαίχτες, πόρνες. Όλοι αυτοί θα "πουλήσουν" την πραμάτεια τους σ' αυτούς που την έχουν ανάγκη. Όλοι αυτοί όμως αντιπροσωπεύουν έναν πληθυσμό ο οποίος προσφέρει υπηρεσίες σε μια οικονομία που δεν ελέγχει ο ίδιος. Αν έχουν δουλειά τα "καραβάνια", οι "χρυσοθήρες" ή ο οποιοσδήποτε άλλος πρόσκαιρος "πελάτης" τους, αυτοί θα επιβιώνουν και θα πλουτίζουν. Αν πάψουν να υφίστανται αυτές οι συνθήκες, θα εγκαταλείψουν την πόλη, για να πάνε κάπου αλλού να "δουλέψουν" υπό τις ίδιες συνθήκες.

Οι πόλεις αυτές δηλαδή δεν φτιάχνονται για να κατοικηθούν μόνιμα, άσχετα αν μπορούν να υπάρχουν και να κατοικούνται για αιώνες. Εξ αρχής φτιάχνονται για να εξυπηρετήσουν κάποιους "περαστικούς" για όσο διάστημα θα υπάρχει αυτή η ανάγκη. Οι κάτοικοι τους δεν ενδιαφέρονται γι' αυτές, γιατί απλούστατα δεν τις αντιλαμβάνονται ως πόλεις -"σπίτια" τους, αλλά ως πόλεις -"μαγαζιά" τους. Όπως δεν ενδιαφέρεται κάποιος για την αισθητική του εργαστηρίου στο οποίο εργάζεται, έτσι δεν ενδιαφέρονται κι αυτοί για την πόλη τους. Η πόλη γι' αυτούς είναι ο χώρος όπου εργάζονται. Για όσο διάστημα μπορεί να τους ταΐζει, θα είναι η πόλη τους. Αν πάψει να έχει αυτήν τη δυνατότητα, θα την εγκαταλείψουν. Σ' αυτό το διάστημα όμως, που κανείς δεν γνωρίζει τη διάρκειά του, δεν εκφράζουν απαιτήσεις. Ζούνε κάτω από άθλιες συνθήκες, γιατί αυτή είναι η λογική της πόλης αυτής. Η λογική των καιροσκόπων, των τυχοδιωκτών, των "κομπογιαννιτών" κλπ..

Όλοι αυτοί δεν ενδιαφέρονται για τίποτε άλλο, παρά για την "κονόμα". Όχι απλά δεν ενδιαφέρονται για τη γενικότερη ποιότητα ζωής της κοινωνίας, αλλά δεν ενδιαφέρονται ούτε καν για τη δική τους ποιότητα ζωής. Όπως ένας γύφτος δεν ενδιαφέρεται για την ποιότητα της ζωής του, έτσι κάνουν και οι κάτοικοι μιας τέτοιας πόλης. Οι πόλεις αυτές με τη μορφή τους και τον σχεδιασμό τους εκφράζουν την αισχροκέρδεια του εμπορίου και τη

θέληση των εμπόρων να κάνουν "αρπαχτή" με όσο το δυνατόν μικρότερο κόστος και για όσο διάστημα οι συνθήκες το επιτρέπουν. Μοιάζουν με πόλεις, γιατί απλούστατα "φιλοξενούν" μεγάλους πληθυσμούς. Κάπου πρέπει να κατοικήσουν όλοι αυτοί για όσο διάστημα "πουλάνε" τηνπραμάτεια τους. Πού θα κατοικήσουν όμως και υπό ποιες συνθήκες; Όλοι αυτοί οι οποίοι δεν γνωρίζουν τι τους "ξημερώνει" μπορούν να επενδύσουν στο μέλλον; Τι είδους πόλεις θα φτιάξουν; Πόλεις φτηνές, που τα πάντα θα περιστρέφονται γύρω από τις αγορές τους. Θα φτιάξουν θέατρα, στάδια ή πάρκα; Γιατί; Κι αν αύριο πάψει να υπάρχει οικονομία, θα πάνε χαμένα τα χρήματα που πλήρωσαν οι πολίτες μιας πόλης που "πέθανε";

Για όλους αυτούς τους λόγους οι πόλεις αυτές γίνονται "παζάρια" της αθλιότητας. Πόλεις "ποντικών" της ερήμου και όχι ανθρώπων. Πόλεις, όπου το κέντρο των ανώτερων δραστηριοτήτων μιας πόλης ταυτίζεται μ' αυτό της εργασίας και της κατοίκησης. Πόλεις, όπου το δημαρχείο, το ιατρείο ή η τράπεζα βρίσκονται στην ίδια γειτονιά με το ψαράδικο, το πορνείο, το σαλούν και τους χώρους κατοίκησης. Πόλεις, όπου εκεί που παίζουν τα παιδιά ή κάνουν περίπατο οι περίοικοι, κάποιοι άλλοι "εκδίδουν" γυναίκες. Στον ίδιο χώρο κάποιος μεγαλώνει παιδιά, κάποιος άλλος αναρρώνει, κάποιος άλλος εργάζεται και κάποιος άλλος εκπορνεύεται. Αυτή είναι η λογική των πόλεων αυτών και δεν υπάρχει κάτι το παράξενο σ' αυτό.

Τα πράγματα είναι απλά. Όπως ο γύφτος κάθεται και κοιμάται πάνω στον πάγκο των εμπορευμάτων του έτσι και σ' αυτές τις πόλεις οι κάτοικοι ζουν μέσα στην αγορά. Κοιμούνται και ξυπνούν μέσα στα εργαστήρια και στους πάγκους των μαγαζιών. Όπως η πόρνη κοιμάται και "εργάζεται" στο ίδιο κρεβάτι, έτσι και αυτοί οι πληθυσμοί "κοιμούνται" και "εργάζονται" μέσα στον ίδιο χώρο. Στον ίδιο χώρο δουλεύουν, τρώνε, κοιμούνται και αποπατούν. Αυτές είναι οι πόλεις των εμπόρων και των αστών. Οι πόλεις οι οποίες δεν χτίζονται επάνω στο πραγματικό κεφάλαιο, αλλά που χτίζονται επάνω σε έναν "κόμβο" συμφερόντων τον οποίο μετατρέπουν σε κεφάλαιο.

Επί αιώνες οι κεφαλαιοκρατικές πόλεις γελούσαν με τις αστικές αθλιότητες. Γελούσαν οι Ευρωπαίοι κάθε φορά που επισκέπτονταν τις πόλεις της Ανατολής ή του Far West. Τις πόλεις των "δρόμων" του μεταξιού ή των χρυσορύχων. Τις πόλεις των εμπόρων και των αστών. Γελούσαν, γιατί δεν γνώριζαν ότι στο τέλος θα την "πατούσαν" από αυτούς. Πώς την πάτησαν; Μετά τη βιομηχανική επανάσταση άλλαξαν τα δεδομένα στην οικονομία. Η ιδιομορφία του βιομηχανικού κεφαλαίου και η αγωνία της εξουσίας να μην χάσει τον έλεγχο της κοινωνίας ήταν αυτή που μετέφερε τους αυθεντικούς "ποντικούς" της Ασίας σε πρώτη φάση στις κεφαλαιοκρατικές πόλεις της Ευρώπης και στη συνέχεια στον Νέο Κόσμο.

Ποια ήταν αυτή η ιδιομορφία και πώς άλλαξε το σύνολο των δεδομένων; Για όσο διάστημα η γη ήταν η κυρίαρχη μορφή του κεφαλαίου τα πράγματα ήταν απλά. Οι μεγάλες πόλεις που υπήρχαν στον πλανήτη ήταν ελάχιστες και εύκολα ελέγχονταν στο πολεοδομικό επίπεδο. Οι πληθυσμοί τους ήταν ελεγχόμενοι και δεν γίνονταν "άλματα", ώστε να υπάρχει κίνδυνος μ' αυτούς που έχουν ως επάγγελμα να εκμεταλλεύονται "κινούμενους"

πληθυσμούς. Μέσα δηλαδή στην κάθε πόλη ο καθαρά αστικός πληθυσμός που ασχολούνταν πραγματικά με δραστηριότητες του κέντρου ήταν ελάχιστος. Οι υπόλοιποι κάτοικοι της πόλης είχαν προσανατολισμό προς τα "έξω" και όχι προς τα "μέσα". Η δουλειά τους δηλαδή δεν τους έστρεφε προς το "κέντρο", αλλά προς το κεφάλαιο, που βρισκόταν εκτός της πόλεως. Προς το "κέντρο" οι πληθυσμοί τους στρέφονταν μόνον για τα "ανώτερα" και για κάποιες "καθαρές" υπηρεσίες.

Η πόλη γι' αυτούς ήταν ό,τι ένα "σπίτι" για έναν άνθρωπο. Η πόλη γι' αυτούς ήταν το "σαλόνι" όπου συζητούσαν και προσπαθούσαν να λύσουν τα προβλήματά τους. Ήταν η "κουζίνα" μέσα στην οποία υπήρχε το "ψυγείο" και όπου έτρωγαν. Ήταν η "κρεβατοκάμαρα" όπου κοιμούνταν. Ήταν το "σπίτι" τους και χαιρόνταν μ' αυτό. Μέσα σ' αυτό υπήρχε η δραστηριότητα που απλά δεν μπορούσε να γίνει σε άλλο χώρο και αυτό υπό την προϋπόθεση ότι δεν θα ενοχλούσε την κοινωνική λειτουργία. Όλα τα υπόλοιπα επιδιώκονταν να γίνονται εκτός πόλεως. Γιατί; Γιατί η παραγωγή και άρα η εργασία από τη φύση της ενοχλεί. Σημαίνει θόρυβο, σημαίνει σκουπίδια, σημαίνει κίνηση από φορτηγά που μεταφέρουν πρώτες ύλες και προϊόντα. Όλα αυτά ενοχλούν, γιατί υποβαθμίζουν το αστικό περιβάλλον και άρα και την ποιότητα ζωής μέσα στην πόλη.

Ήταν λοιπόν λογικό όλοι αυτοί να μην επιδιώκουν να μεταφέρουν την εργασία τους στο κέντρο της πόλης. Όσο κι αν αυτό ήταν βολικό για κάποιους κατοίκους, οι υπόλοιποι δεν το επιθυμούσαν και οι τοπικές αρχές δεν το επέτρεπαν. Όπως ένας τερναδόρος, όσο κι αν θεωρεί πολύτιμη τη δουλειά του, δεν βάζει τον τώρνο στο σαλόνι του σπιτιού του, έτσι γινόταν και με τις πόλεις. Οι δραστηριότητες οι οποίες είχαν σχέση με τη δουλειά μεταφέρονταν στα απώτερα όρια της "ιδιοκτησίας", ώστε να μην προκαλούν προβλήματα στην ομαλή λειτουργία της πόλης και ταυτόχρονα να μην κινδυνεύει η ασφάλειά της από τους ξένους. Τα εργαστήρια δηλαδή "ακουμπούσαν" τα εξωτερικά τείχη και όχι το "κέντρο".

Εκείνη την εποχή η χωροταξία και η πολεοδομία ήταν εύκολες στον έλεγχό τους, γιατί απλούστατα δεν υπήρχαν οι προϋποθέσεις ν' απειληθεί το περιβάλλον. Το περιβάλλον και ο άνθρωπος εύκολα συνεργάζονταν, γιατί δεν υπήρχαν οι συνθήκες να γίνει κάτι άλλο. Τα αστικά συγκροτήματα, με βάση τα σημερινά δεδομένα, ήταν μεγάλα χωριά. Χωριά, που για να επιβιώσουν επένδυναν στο "κεφάλαιό" τους. Ο καθένας επένδυε σε ένα κεφάλαιο και σ' αυτό εξειδικευόταν. Τα χωριά του κάμπου επένδυναν στη γη τους και τα χωριά του βουνού στα δάση. Όλοι οι ενδιάμεσοι επένδυναν σε ό,τι μπορούσαν, για να εξασφαλίσουν την επιβίωσή των πληθυσμών τους. Άλλα χωριά επένδυναν στην κτηνοτροφία και άλλα στην εργασία της οικοδομικής. Όλοι δηλαδή μετέτρεπαν σε κεφάλαιο την όποια ιδιαιτερότητα του χώρου στον οποίο κατοικούσαν ή την όποια επιδεξιότητά τους και επιβίωναν με τον κόπο τους. Αλληλοεξυπηρετούνταν οι πόλεις μεταξύ τους, αλλά δεν επιβάρυνε ο ένας τον άλλο και όλοι μαζί το περιβάλλον.

Όλα αυτά άλλαξαν μετά τη βιομηχανική επανάσταση. Γιατί; Γιατί το βιομηχανικό κεφάλαιο είναι μια μορφή κεφαλαίου, που έχει σχεδόν μαγικές ιδιότητες. Μπορεί ν' αναπτυχθεί ανά πάσα στιγμή οπουδήποτε. Αρκεί μια απόφαση της εξουσίας ή του ιδιοκτήτη

του, για να πάει οπουδήποτε. Αν αυτή η σχεδόν μαγική ανάπτυξη του δεν συνοδευτεί από μια κατάλληλη προετοιμασία του χώρου που θα το φιλοξενήσει, μπορεί να οδηγήσει σε ανυπέρβλητα προβλήματα. Γιατί; Γιατί το κεφάλαιο αυτό, εξαιτίας της υψηλής απόδοσής του και της ανάγκης του για πολλά εργατικά χέρια, αλλοιώνει θεαματικά τα πληθυσμιακά μεγέθη και άρα και τα πολεοδομικά δεδομένα. Μια απόφαση ενός ανθρώπου είναι δυνατόν να μετακινήσει μεγάλους πληθυσμούς.

Αυτή η "κίνηση" πληθυσμών δεν μπορούσε να συμβεί σ' αυτές τις κλίμακες πριν τη βιομηχανική επανάσταση. Μέχρι τότε τα πράγματα ήταν απλά. Μια πόλη, εξαιτίας του βασικού της πρωτογενούς κεφαλαίου, μπορούσε να διατηρεί επί αιώνες τον ίδιο σχεδόν πάντα πληθυσμό. Έναν πληθυσμό που δεν μεταβαλλόταν, γιατί απλούστατα δεν μεταβάλλεται η αποδοτικότητα του κεφαλαίου της γης. Όταν δεν μεταβάλλεται η αποδοτικότητα αυτή, ευνόητο είναι ότι δεν δημιουργούνται οι προϋποθέσεις για "κίνηση" πληθυσμών. Τα πάντα δηλαδή σε μια τέτοια περίπτωση είναι σταθερά και δεν αλλάζουν με τίποτε.

Όλα αυτά όμως ανατράπηκαν μετά τη βιομηχανική επανάσταση. Γιατί; Γιατί όπως είπαμε το βιομηχανικό κεφάλαιο είναι ιδιόμορφο. Αρκεί η απόφαση ακόμα και ενός ανθρώπου για ν' αλλάξουν δεδομένα αιώνων. Μέσα σε λίγους μήνες μπορεί να φτιαχτεί ένα εργοστάσιο που ν' απασχολεί χιλιάδες εργάτες. Μέσα σε λίγους μήνες μπορεί μέσα σε έναν περιορισμένο χώρο να βρουν απασχόληση περισσότεροι άνθρωποι από τους κατοίκους μιας ολόκληρης πόλης. Η βιομηχανία δηλαδή από τη φύση της δημιουργεί τα δεδομένα για μετανάστευση και άρα "κινεί" πληθυσμούς. Πληθυσμούς, που, αναζητώντας τη δουλειά, μετακινούνται και άρα θα πρέπει να "φιλοξενηθούν". Το βιομηχανικό κεφάλαιο δηλαδή λειτουργεί σαν ένα τεχνητό "χρυσωρυχείο", που έλκει ορδές "χρυσοθήρων" της απασχόλησης.

Αυτήν την ιδιομορφία του την αντιλήφθηκε η εξουσία και την εκμεταλλεύτηκε. Δεν σεβάστηκε τη χωροταξία και τις ανάγκες της, παρά θέλησε να εκμεταλλευτεί για δικούς της λόγους τις ιδιομορφίες του. Δεν διέσπασε το βιομηχανικό κεφάλαιο, ώστε να υπάρχει ομοιόμορφη ανάπτυξη και πληθυσμιακή ομοιογένεια μέσα στο χώρο. Δεν μετέτρεψε το βιομηχανικό κεφάλαιο σε νέο κεφάλαιο για κάποιες νέες πόλεις. Δεν έχτισε πολλές νέες πόλεις κοντά στα πολλά νέα εργοστάσια. Δεν μετέτρεψε σε πόλεις τα πολλά χωριά, που θα μπορούσαν σε πρώτη φάση να φιλοξενήσουν πληθυσμούς. Δεν τοποθέτησε εκείνα τα εργοστάσια εκεί όπου το πρωτογενές κεφάλαιο ήταν ισχνό και ο χώρος εκ των δεδομένων αραιοκατοικημένος. Δεν χρησιμοποίησε το νέο κεφάλαιο με τον τρόπο που επί αιώνες οι άνθρωποι το χρησιμοποιούσαν. Δεν εξειδίκευσε δηλαδή νέες πόλεις οι οποίες θα ήταν και πάλι κεφαλαιοκρατικές και οι οποίες και πάλι θα "έβλεπαν" προς τα "έξω" και όχι προς το "κέντρο" τους. Νέες πόλεις δίπλα σε παλιές, που δεν θα τις επηρέαζαν στη λειτουργία τους.

Για λόγους συμφέροντος συγκέντρωσε το σύνολο του βιομηχανικού κεφαλαίου γύρω από τα μεγάλα κέντρα εξουσίας. Αντί να χτίσει πολλές νέες πόλεις γύρω από τα νέα εργοστάσια, έκανε το ακριβώς αντίθετο. Έχτισε πολλά νέα εργοστάσια γύρω από τις παλιές

πόλεις. Θέλοντας να ελέγχει το κεφάλαιο και τους πληθυσμούς, επένδυσε στην υπερσυγκέντρωση του βιομηχανικού κεφαλαίου. Όμως, η υπερσυγκέντρωση αυτή οδήγησε και στην υπερσυγκέντρωση πληθυσμών σε πόλεις οι οποίες δεν είχαν προετοιμαστεί γι' αυτού του είδους το πληθυσμιακό "άλμα". Η τρομερή ανάπτυξη του βιομηχανικού κεφαλαίου προκάλεσε αλυσιδωτά αποτελέσματα. Η κεφαλαιοκρατία, σκεπτόμενη πονηρά, παρέσυρε και τους αστούς στο "παιχνίδι" της. Αυτός είναι και ο λόγος της υπερανάπτυξης των πόλεων της βιομηχανικής περιόδου.

Τι έγινε τότε; Οι ανάγκες του εσωτερικού ταξικού ιμπεριαλισμού ήταν αυτές που "οδηγούσαν" τον σχεδιασμό. Αντί οι ανάγκες της κοινωνίας και η αναζήτηση υψηλού επιπέδου ζωής να "οδηγούν" τον σχεδιασμό, τον "οδηγούσαν" οι ανάγκες των ισχυρών. Η αξία του εργάτη στην παραγωγή του βιομηχανικού κεφαλαίου τρόμαξε τους κεφαλαιοκράτες. Φοβούνταν οι κεφαλαιοκράτες τη διασπορά του βιομηχανικού κεφαλαίου, γιατί φοβούνταν ότι θα γίνονταν όμηροι των εργατών και των απαιτήσεών τους. Φοβούνταν ότι οι ίδιοι θα έπρεπε να πληρώσουν τα έξοδα μετακίνησης των εργατών στους νέους χώρους. Φοβούνταν ότι οι ίδιοι θα έχτιζαν τις νέες πόλεις γύρω από τα εργοστάσιά τους. Γι' αυτόν τον λόγο επέλεξαν να επενδύσουν στα μεγάλα αστικά κέντρα. Τα κέντρα όπου θα συγκεντρώνονταν οι εργάτες με δικά τους έξοδα και θα υπήρχαν σε μεγάλες συγκεντρώσεις. Σε συγκεντρώσεις που θα τους έκαναν εκβιάσιμους. Σε συγκεντρώσεις που θα τους ανάγκαζαν να διαπραγματεύονται τους μισθούς τους υπό αντίξοες συνθήκες. Σε συγκεντρώσεις που θα εξασφάλιζαν στους κεφαλαιοκράτες στρατιές απεργοσπαστών σε περίπτωση που οι εργάτες θα χρησιμοποιούσαν το υπέρτατο όπλο τους για να διεκδικήσουν το δίκιο τους.

Όμως, αυτό ήταν κάτι που δεν θα μπορούσαν να το καταφέρουν μόνοι τους. Σ' αυτό το σημείο συνεταιρίστηκαν με τους αστούς. Η μεγάλη άνθιση της εργατικής τάξης οδήγησε σε άνθιση και την αστική τάξη. Η ομοιότητα αυτών των τάξεων μεταξύ τους έδωσε την πολυτιμότητα στους αστούς. Υπήρχε ομοιότητα, γιατί και οι μεν και οι δε ήταν μη κεφαλαιοκράτες. Και οι δύο στηρίζονταν στην εργασία τους για να επιβιώσουν. Η διαφορά τους βρισκόταν στη γνώση που διέθεταν, προκειμένου να φέρουν σε πέρας την εργασία τους. Αυτήν την ιδιομορφία εκμεταλλεύτηκαν οι κεφαλαιοκράτες. Οι κεφαλαιοκράτες χρησιμοποίησαν τους μορφωμένους και πεινασμένους αστούς ως "λοχιές" τους. "Λοχιές", που έπ' αμοιβή θα υπέτασσαν τους εργάτες στους κεφαλαιοκράτες. Οι κεφαλαιοκράτες θα έκλεβαν χωρίς αντιδράσεις τους αγράμματους εργάτες και μέρος των κλοπιμαίων θα το μοίραζαν στους μορφωμένους αστούς. Οι αστοί βολεύονταν στα μεγάλα αστικά κέντρα. Είτε ως έμποροι είτε ως μορφωμένοι "υπηρέτες" του λαού είτε ως αξιωματούχοι του κράτους, βολεύονταν. Οι αστοί βολεύονται όταν υπάρχουν μεγάλες πληθυσμιακές συγκεντρώσεις.

Αυτό είναι δεδομένο, γιατί οι αστοί λειτουργούν από τη φύση τους παρασιτικά. Το παράσιτο θέλει όχλους για να "κρύβεται". Δεν το συμφέρει να ζει σε μικρή πόλη, γιατί εκεί δεν περνάει άκριτα η δραστηριότητά του. Εκεί γνωρίζονται οι άνθρωποι μεταξύ τους και δεν μπορείς ούτε να κλέβεις ούτε να βιάζεις την κοινωνία. Αυτά δηλαδή που κάνουν μόνιμα οι

αστοί. Οι αστοί μόνον στα μεγάλα αστικά κέντρα μπορούν να ζουν όπως ονειρεύονται. Μόνον εκεί μπορούν να κρύβουν τα κλοπιμαία τους και ν' αντλούν από τη μεγάλη ανθρώπινη μάζα πόρνες, χωρίς να προκαλούν. Ο παράδεισός τους είναι το μεγάλο αστικό κέντρο, που κάνει "αόρατα" τα κλοπιμαία τους και μπορεί να παράγει πόρνες με τον τόνο. Αυτό κάνουν πάντα οι αστοί. Από τους "πατέρες" της αστικής τάξης μέχρι τους σημερινούς πραιτοριανούς του ΠΑΣΟΚ, αυτό κάνουν.

Υπάρχουν στη σημερινή Ελλάδα πανίσχυροι και πάμπλουτοι κυβερνητικοί, που πριν από το 1981 νόμιζαν ότι το "φουα γκρα" είναι φυλή της Αφρικής και σήμερα το θεωρούν εκ των ουκ άνευ στο διατροφικό τους "χάρτη". Άνθρωποι, που στα νιάτα τους υπέφεραν από την αγαμία και στα γεράματα παριστάνουν τους εραστές. Άνθρωποι, που δεν είχαν να πληρώσουν το ενοίκιό τους και σήμερα είναι δισεκατομμυριούχοι, έχοντας ως ενασχόλησή τους τα "κοινά". Όλα αυτά δεν μπορείς να τα κάνεις μακριά από την Αθήνα. Δεν μπορείς να τα κάνεις σε μικρές πόλεις, όπου οι άνθρωποι γνωρίζονται μεταξύ τους. Το σύνολο των μεγάλων πόλεων της βιομηχανικής περιόδου υπό το βάρος αυτών των αναγκών οδηγήθηκαν στην υπερανάπτυξη.

Ο αναγνώστης αντιλαμβάνεται ότι οι ανάγκες των ισχυρών της κοινωνίας ήταν αυτές οι οποίες έδωσαν τη δυναμική στην ανάπτυξη των πόλεων της βιομηχανικής περιόδου. Αυτές οι νέες ανάγκες οδήγησαν στις νέες συνθήκες, που παραμόρφωσαν τις πόλεις. Αυτές οι ανάγκες ήταν που αλλοίωσαν τα δεδομένα αιώνων. Ο νέος τύπος κεφαλαίου οδήγησε σε νέου τύπου προβλήματα. Ξαφνικά δηλαδή οι πόλεις του κεφαλαίου άρχισαν να μοιάζουν με εμπορικές πόλεις. Πόλεις, που έπρεπε να φιλοξενήσουν άμεσα μεγάλους πληθυσμούς υπό την πίεση του επειγόντος. Πόλεις, που έπρεπε να προσφέρουν υπηρεσίες σε "κινούμενους" πληθυσμούς. Αυτό ήταν το τέλος των πόλεων.

Γιατί; Γιατί οι "ποντικοί" της ερήμου, μόλις αντιλήφθηκαν αφύσικη "κίνηση" στις κεφαλαιοκρατικές πόλεις, στράφηκαν προς αυτές. Μόλις αντιλήφθηκαν "ψαχνό" και "αποφάγια" στις κεφαλαιοκρατικές πόλεις, μεταφέρθηκαν εκεί για να τις εκμεταλλεύονται. Αργά ή γρήγορα οι κοινότητες αυτές άρχισαν να γίνονται ο "καρκίνος" των κεφαλαιοκρατικών πόλεων. Γιατί; Γιατί άλλαζαν τη φυσιογνωμία τους και, όταν είχαν την πολιτική ή οικονομική ισχύ, προσπαθούσαν ν' αλλοιώσουν τα γενικά πολεοδομικά χαρακτηριστικά τους. Θέλοντας δηλαδή να μεγιστοποιήσουν τα κέρδη τους, επενέβαιναν στον πολεοδομικό σχεδιασμό, με στόχο να τον περιορίσουν ώστε να τον εκμεταλλεύονται. Τα "ποντίκια" της ερήμου θέλησαν να μεταφέρουν τις συνθήκες της ερήμου και εκεί όπου αυτές δεν υπήρχαν. Θέλησαν να μετατρέψουν σε "έρημο" τα πάντα, γιατί γνώριζαν να εκμεταλλεύονται "οάσεις". Επένδυαν στις περιστασικές περιοχές, μετατρέποντάς τες κατά βούληση σε "έρημο", μέσα στην οποία δεν μπορούσε να επεκταθεί η πόλη.

Αυτοί οι "ποντικοί" είναι που δημιουργούν τα προβλήματα στον πολεοδομικό σχεδιασμό. Γιατί; Γιατί, υποτιμώντας αυτό το οποίο ονομάζουμε ποιότητα ζωής, αλλοιώνουν τον σωστό πολεοδομικό σχεδιασμό, που στόχο έχει να προσφέρει ποιότητα ζωής στους κατοίκους μιας πόλης. Αδιαφορώντας για την ποιότητα ζωής του εαυτού τους, σταδιακά υποβαθμίζουν και

την ποιότητα ζωής των άλλων. Στηριζόμενοι στην ανοχή του κοινωνικού συνόλου, "απορρυθμίζουν" μια πόλη και την αλλοιώνουν. Πώς μπορεί να γίνει αυτό; Πού θα πάει ο γύφτος με το "αγροτικό" να πουλήσει την πραμάτεια του; Μέσα στα χωράφια και την ερημιά; Μέσα στην αγορά και άρα ανάμεσα στον ανταγωνισμό; Όχι βέβαια. Θα πάει σε σημείο που αποτελεί "πέραςμα" και δεν υπάρχει ανταγωνισμός. Εκεί όπου ο πολίτης πηγαίνει για περίπατο και δεν υπάρχουν ανταγωνιστές του γύφτου. Στο "σαλόνι" της πόλης. Εκεί όπου για έναν νόμιμο κάτοικο μιας πόλης απαγορεύεται να στήσει μαγαζί.

Ο γύφτος δηλαδή με το κινητό "μαγαζί" του θα καταλύσει κάθε έννοια πολιτισμού και πολεοδομίας. Από εκεί και πέρα, αν η τοπική κοινωνία είναι ανεκτική, θα βρει τον μπελά της. Γιατί; Γιατί ο γύφτος —αν του το επιτρέψεις— θα βάλει σε "τάκους" το αυτοκίνητό του και θα το μετατρέψει από κινητό σε "ακίνητο". Αν δεν τον σταματήσεις, στη συνέχεια θα κάνει τέντα γύρω από το φορτηγό του. Αν δεν τον πάρεις με τις κλωτσιές, θα κάνει και την κατοικία του στο "σαλόνι" της πόλης. Σταδιακά δηλαδή θα γίνει ιδιοκτήτης εκεί όπου ο σχεδιασμός δεν επιτρέπει ιδιοκτησία, γιατί απλούστατα δεν συμφέρει την κοινωνία.

Χαρακτηριστικότερο παράδειγμα "ποντικών" των πόλεων είναι οι Εβραίοι. Τα πιο ισχυρά και αδηφάγα "ποντίκια" που γνώρισαν ποτέ οι πόλεις. Γνήσια και καλά εκπαιδευμένα "ποντίκια" της ερήμου της Ανατολής. Αυτοί είναι που εδώ και αιώνες κατορθώνουν και κατοικούν στις πιο όμορφες πόλεις υπό συνθήκες ερήμου. Κατοικούν σε πολεοδομικά "διαμάντια" σε συνθήκες τρώγλης. Εδώ και αιώνες κατακλύζουν τα μεγάλα αστικά κέντρα. Από την αρχαία Ρώμη, την Αλεξάνδρεια και την Αθήνα μέχρι τις σημερινές βιομηχανικές πόλεις κάνουν διαρκώς το ίδιο. "Διεισδύουν" μέσα σ' αυτές και σταδιακά τις παραμορφώνουν.

Αυτοί κατορθώνουν, ακόμα κι όταν γίνονται δισεκατομμυριούχοι, να δουλεύουν, να τρώνε, να κοιμούνται και ν' αποπατούν στον ίδιο χώρο. Αυτό έχει και την εξήγησή του και από αυτήν την εξήγηση προκύπτουν πολλές απαντήσεις που αφορούν το θέμα των Εβραίων. Οι Εβραίοι πάντα ζουν και φέρονται σαν να είναι ξένοι μέσα σ' έναν χώρο. Είναι είτε περιφερόμενοι έμποροι είτε μορφωμένοι αστοί. Αυτό το χαρακτηριστικό τους είναι εκείνο που τους επιβάλλει κάποιες πάγιες συμπεριφορές. Έχοντας υπ' όψιν τους ότι υπάρχει πάντα η πιθανότητα —ως ξένοι— να εκδιωχθούν από έναν χώρο, επιδιώκουν να κουβαλάνε το κεφάλαιό τους μέσα στο "μυαλό" τους. Λειτουργούν ως εφήμεροι έμποροι της ερήμου, άσχετα αν κατοικούν επί αιώνες σε μια πόλη. Κατοικούν σε τρώγλες, υποτίθεται για να μειώσουν τα λειτουργικά τους έξοδα σ' έναν χώρο όπου η παραμονή δεν είναι μόνιμη. Αισθάνονται δηλαδή όπως ο γύφτος στο παζάρι. Αισθάνονται αρκετά μόνιμοι για να κουβαλήσουν και να στεγάσουν την "πραμάτεια" τους, αλλά όχι και τόσο μόνιμοι όσο χρειάζεται για να χτίσουν ένα σπίτι.

Εξαιτίας αυτής τους της πρακτικής δεν αλλάζουν συμπεριφορές. Έχοντας μάθει να κερδίζουν από αυτήν την πρακτική, δεν την αλλάζουν. Μόνοι τους, ακόμα κι όταν δεν υπάρχουν τέτοιου είδους κίνδυνοι, καλλιεργούν ρατσιστικές συμπεριφορές, ώστε να συσπειρώνουν τους πληθυσμούς τους γύρω από την ηγεσία τους. Γιατί το κάνουν αυτό;

Γιατί τους συμφέρει εμπορικά. Τους συμφέρει να διατηρούν τη μαζικότητά τους και άρα να εξασφαλίζουν τη συλλογική άμυνά τους και βέβαια μια μόνιμη πελατειακή "μαγιά" για την πρόοδό τους. Κατοικούν μόνιμα στο εμπορικό κέντρο της πόλης, τις περισσότερες φορές υπό άθλιες συνθήκες. Γιατί; Γιατί είναι βασικό για έναν έμπορο να βρίσκεται στο εμπορικό κέντρο και μάλιστα όλες τις ώρες της ημέρας. Γιατί; Γιατί δεν θέλουν να χάνουν πελάτες. Ως έμποροι έχουν ανάγκη να μην χάνουν πελάτες. Πελάτες, που, όσο πιο απελπισμένοι ή παράνομοι είναι, τόσο πιο αποδοτικοί γίνονται.

Από αυτήν την τεράστια πείρα τους κερδίζουν. Γνωρίζουν ως έμποροι πού υπάρχουν προοπτικές βιομηχανικής ανάπτυξης. Γνωρίζουν, όπως γνώριζαν οι τυχοδιώκτες του παρελθόντος πού βρέθηκε η νέα "φλέβα" χρυσού. Οι τυχοδιώκτες, που δεν ήθελαν να δουλεύουν, αλλά επιθυμούσαν να εκμεταλλεύονται αυτούς τους οποίους δουλεύουν. Αυτό είναι πολύ βασικό γι' αυτούς. Γιατί; Γιατί πηγαίνουν πρώτοι εκεί όπου είναι θέμα χρόνου να μετακινηθούν μεγάλοι πληθυσμοί. Οι "ποντικοί" πηγαίνουν πρώτοι και γίνονται μια άτυπη υποκοινωνία υποδοχής των μεταναστών και των προσφύγων. Αυτών, που έχουν άμεσες ανάγκες και χαμηλές απαιτήσεις μέχρι να "βολευτούν". Αυτήν την αμεσότητα των αναγκών εκμεταλλεύονται, γιατί αυτή αποδίδει τα μέγιστα κέρδη. Αυτοί θα νοικιάσουν τρώγλες σε μετανάστες, που δεν έχουν πού να κοιμηθούν. Αυτοί θα τους προσφέρουν πόρνες. Αυτοί θα τους προσφέρουν νομική κάλυψη, όταν θα είναι λαθρομετανάστες. Αυτοί θα τους προσφέρουν πλαστά χαρτιά, όταν θα είναι παράνομοι.

Πρώτοι οι Εβραίοι πηγαίνουν εκεί όπου στη συνέχεια θα πάνε οι υπόλοιποι. Όποιος πηγαίνει μετανάστης στη Φρανκφούρτη, στη Νέα Υόρκη κλπ., πρώτα με Εβραίους θα έρθει σε επαφή και μετά με γηγενείς. Αυτό κάνουν πάντα, όταν αρχίζουν και ελέγχουν έναν χώρο. Από εκεί και πέρα, αν αντιληφθούν ότι πέρα από το άμεσο κέρδος υπάρχει και προοπτική μονιμότητας, προσπαθούν να εκμεταλλευτούν τα πάντα. Γνωρίζοντας ότι το βιομηχανικό κεφάλαιο μπορεί ν' ασκήσει ιμπεριαλισμό, τόσο εθνικό όσο και ταξικό, μέσω του εμπορίου το "εξυπηρετούν". Εξυπηρετούν δηλαδή ως έμποροι μια πανάθλια εξουσία, που προσπαθεί να επωφεληθεί εις βάρος των εθνικών και ταξικών εχθρών της. Ως έμποροι, επειδή βολεύουν την εξουσία, εξασφαλίζουν την ανοχή της και δεν τους διώχνει. Καμία εξουσία δεν διώχνει τους καλύτερους των εμπόρων, γιατί την συμφέρει το διεθνές εμπόριο. Το εμπόριο οδηγεί στην υπερσυγκέντρωση του βιομηχανικού κεφαλαίου και στον ταξικό και εθνικό ιμπεριαλισμό. Το εμπόριο οδηγεί όμως και στην υπερσυγκέντρωση των πληθυσμών και αυτό καταστρέφει τις πόλεις.

Γιατί; Γιατί οι πονηροί έμποροι, ασκώντας —μέσω του βιομηχανικού κεφαλαίου— ιμπεριαλισμό όλων των τύπων, αλλοιώνουν τον χαρακτήρα μιας πόλης. Πώς το κάνουν αυτό; Στρέφουν την οικονομία προς το "εσωτερικό" της πόλης. Αφήνουν τη βρώμικη βιομηχανία και τους εργάτες εκτός "κέντρου", αλλά ό,τι δραστηριότητα την αφορά ως κεφάλαιο τη βάζουν στο "κέντρο". Επειδή η δραστηριότητα τους ως υπηρεσία είναι "καθαρή", δεν τους εμποδίζει κανένας να το κάνουν. Το θέμα είναι όμως ότι "καπελώνοντας" την παραγωγή υπέρ του εμπορίου, αλλάζουν τα δεδομένα της οικονομίας.

Η οικονομία αλλάζει μορφή και απαιτεί για τη λειτουργία της πρόσωπα που δεν έχουν σχέση με την ίδια την παραγωγή. Σταδιακά οι βιομηχανίες εκτός από τους εργάτες έχουν ως εργαζόμενους και ανθρώπους που έχουν σχέση καθαρά με την εμπορική δραστηριότητα. Οι βιομηχανίες αρχίζουν και απασχολούν μορφωμένους αστούς με στόχο τον ιμπεριαλισμό της αγοράς εις βάρος των ανταγωνιστών τους. Όμως, αυτά τα πρόσωπα αρχίζουν και κατακλύζουν το κέντρο της πόλης, εφόσον η εργασία τους είναι μέσα σ' αυτό.

Μεταφέροντας λοιπόν την περίεργη αυτήν οικονομία στο "κέντρο" της πόλης, δημιουργούν εκείνες τις συνθήκες που το "φορτώνουν" και το κάνουν "κέντρο" των πάντων. Από εκεί και πέρα, ως κυρίαρχοι της οικονομίας και ιδιοκτήτες τους "κέντρου", αποφασίζουν πάντα με βάση τα συμφέροντά τους για το πώς θ' αναπτυχθεί η πόλη. Περικυκλώνουν τα αστικά κέντρα με ρυπογόνες βιομηχανίες. Μετατρέπουν την "περιφέρεια" σε μία βιομηχανική κόλαση και "σπρώχνουν" τους πληθυσμούς προς το "κέντρο", ενώ θα έπρεπε να γίνεται το αντίθετο. Υποβαθμίζουν την περιφέρεια και αναβαθμίζουν τεχνητά το "κέντρο", το οποίο ήδη έχουν "φορτώσει" με δραστηριότητες. Στις λίγες "διεξόδους" που αφήνουν στην πόλη να επεκταθεί επενδύουν στη γη, ώστε να έχουν τη δυνατότητα να εκμεταλλευτούν την "ασφυξία" της. Με τον τρόπο αυτόν "σπρώχνουν" μόνιμα τους πληθυσμούς προς τις ιδιοκτησίες τους και εκεί τους μετατρέπουν σε όμηρους τους.

Αυτή είναι η πάγια μεθοδολογία τους και πάντα εκδηλώνεται με τον ίδιο τρόπο. Επειδή ως πανίσχυροι έμποροι είναι ταυτόχρονα και "επενδυτές", επενδύουν με τον πάγιο εμπορικό και αστικό τρόπο. Επενδύουν σε οικόπεδα, μαγαζιά και διαμερίσματα. Με στόχο να μεγιστοποιήσουν την αξία των "τρυπών" τους, εξαντλούν την πολιτική τους επιρροή για ν' αλλάξουν τον πολεοδομικό σχεδιασμό. Εκμεταλλεύονται τα προβλήματα της βιομηχανίας που οι ίδιοι προκαλούν. Εκμεταλλεύονται τον φόβο και την ανησυχία των τοπικών πληθυσμών απέναντι στα "κύματα" των μεταναστών, τα οποία απειλούν τα πάντα και επενδύουν στην "ασφυξία" των πόλεων, γιατί θέλουν να εκμεταλλεύονται πληθυσμούς με "φλέγοντα" προβλήματα. Επενδύουν σ' αυτούς που η κατοικία ή η δουλειά σε μια ξένη πόλη γίνεται μια "όαση" μέσα στην έρημο της φτώχειας τους. "Εγκλωβίζουν" δηλαδή τους πληθυσμούς μέσα στα κλειστά αστικά κέντρα, ώστε να εκμεταλλεύονται τις ανάγκες τους για στέγαση, για διασκέδαση, για πάρκιγκ κλπ.. Γνωρίζουν τι έχουν ανάγκη οι "ταξιδιώτες" της οικονομικής ερήμου και εκεί επενδύουν.

Σε όλες τις ευρωπαϊκές μεγαλουπόλεις οι "τρύπες" οι οποίες παριστάνουν τις κατοικίες των ανθρώπων είναι εβραϊκές ιδιοκτησίες. Σε όποια μεγάλη ευρωπαϊκή πρωτεύουσα και να πάει κάποιος, θα βρει τους Εβραίους να δεσπόζουν μέσα στο κέντρο του πολεοδομικού "βόθρου". Θα τους βρει μέσα στην αγορά "γκετοποιημένους" να λειτουργούν με την πάγια εβραϊκή μεθοδολογία. Ας πάει κάποιος στο κέντρο της Ρώμης, του Παρισιού, του Λονδίνου, της Φρανκφούρτης κλπ.. Τι θα δει; Θα δει τους Εβραίους να εκμεταλλεύονται τα πάντα. Εβραίοι έμποροι, γιατροί, δικηγόροι, νταβατζήδες κλπ., έτοιμοι να εξυπηρετήσουν κάθε ανάγκη του πληθυσμού, είτε αυτή είναι νόμιμη είτε όχι. Εβραίους, που πάντα ξεκινούν τη "λαμπρή" πορεία τους εις βάρος των οικείων τους. Πρώτα θα εκμεταλλευτούν τον αδερφό

τους και μετά τους άλλους. Πρώτα θα εκπορνεύσουν την αδερφή τους και μετά θα γίνουν μεγαλονταβατζήδες. Πάντα ξεκινούν με το ελάχιστο δυνατό κεφάλαιο. Σ' αυτές τις πόλεις θα βρει κάποιος τα "ποντίκια" να κατοικούν στις πιο πυκνοκατοικημένες περιοχές, που όμως έχουν τεράστια εμπορική αξία.

Το αστείο εδώ είναι το εξής. Όσο και να ψάξει κάποιος, δεν θα μπορέσει να βρει πώς και με ποιον τρόπο έγιναν ιδιοκτήτες στους χώρους όπου κατοικούν. Συνήθως οι χώροι στους οποίους κατοικούν είναι "προϊόντα" κατάληψης μιας πονηρής "εμπροσθοφυλακής". Στηριζόμενοι στην ανοχή των τοπικών πληθυσμών και στις φλέγοντες ανάγκες των ξένων μεταναστών της απασχόλησης, κάνουν ό,τι και ο γύφτος του παραδείγματός μας. Κάνουν κατάληψη με το "άλλοθι" του βασανισμένου και του κατατρεγμένου. Πληρώνουν ενοίκιο μαγαζιού, που είναι ταυτόχρονα και το σπίτι τους. Σταδιακά αρχίζουν και συγκεντρώνονται μέχρι του σημείου ν' αρχίσουν πλέον να υποβαθμίζουν την περιοχή. Όπως κανένας πολιτισμένος άνθρωπος δεν μπορεί να συμβιώσει με βρωμερούς και τρισάθλιους γείτονες, έτσι συμβαίνει και με τους Εβραίους. Με την παρουσία τους, που είναι εξόχως βρωμερή και τρισάθλια, αναγκάζουν τους πληθυσμούς ν' απομακρυνθούν και στην ουσία αγοράζουν δωρεάν τον χώρο όπου κατοικούν. Είναι σαν να "φταρνίζεται" ένας βρωμιάρης πάνω στο ψωμί σου και να ζητάει στη συνέχεια να στο αγοράσει. Δεν έχεις επιλογές. Είτε το πετάς ως άχρηστο και άρα το εγκαταλείπεις είτε το πουλάς, για να σώσεις ό,τι είναι δυνατόν να σωθεί.

Αυτή είναι η μεθοδολογία των Εβραίων, που με τη βρωμιά τους "αλώνουν" τα κέντρα των πιο σημαντικών πόλεων. "Φταρνίζονται" πάντα "κατά λάθος" εκεί όπου τους συμφέρει και κάνουν τη δουλειά τους. Με την τεχνητά πανάθλια παρουσία τους υποβαθμίζουν ολόκληρα πολεοδομικά τετράγωνα του κέντρου, για να μπορούν να τα αγοράσουν "τζάμπα" και στη συνέχεια να τα εκμεταλλεύονται. Εισ βάρος ποιου όμως τα εκμεταλλεύονται; Εισ βάρος των γηγενών; Όχι βέβαια. Οι γηγενείς δεν κατοικούν στην αγορά. Οι γηγενείς, σεβόμενοι τους εαυτούς τους, κατοικούν εκεί όπου υπάρχει ποιότητα ζωής και είναι οι περιοχές γύρω από την αγορά και όχι μέσα σ' αυτήν. Οι Εβραίοι γι' αυτό δεν έρχονται σε σύγκρουση μαζί τους. Αποφεύγουν συστηματικά τη σύγκρουση μ' αυτούς. Οι Εβραίοι την αθλιότητά και την αισχροκέρδειά τους τη στρέφουν εις βάρος άλλων ξένων. Εισ βάρος των "καραβανιών" της φτώχειας. Εισ βάρος των εργατών, οι οποίοι μετακινούνται, αναζητώντας μια καλύτερη ζωή. Τις "τρώγλες" τους δηλαδή τις εκμεταλλεύονται εις βάρος των νέων μεταναστών, οι οποίοι δεν μπορούν να εκφράσουν απαιτήσεις υψηλής ποιότητας ζωής σ' ένα κρίσιμο διάστημα. Εισ βάρος αυτών δηλαδή που η ανάγκη τους κάνει εκβιάσιμους. Με τον τρόπο αυτόν μετατρέπουν το κέντρο μιας ευρωπαϊκής πόλης σε παζάρι της Ανατολής.

Ας πάει κάποιος στη Φρανκφούρτη να μελετήσει το εμπορικό της κέντρο. Τι θα δει; Ό,τι θα δει σε όλες τις μεγαλουπόλεις. Θα δει εβραϊκά μαγαζιά και τις τρώγλες από πάνω τους να είναι νοικιασμένες σε μετανάστες. Μέσα στο ίδιο κτίριο της "Κάιζερ στράσε" θα δει οικογένειες φτωχών μεταναστών, πόρνες, προαγωγούς, τοκογλύφους, πλαστογράφους, δικηγόρους και ό,τι μπορεί να φανταστεί κανείς. Όσο και να ψάξεις δεν θα βρεις στο κέντρο

της Φρανκφούρτης μόνιμους κατοίκους που να μιλούν γερμανικά. Δεν τολμάει να επισκεφτεί Γερμανός το εβραιοκρατούμενο κέντρο της Φρανκφούρτης μετά τη δύση του ηλίου. Το ίδιο γίνεται στη Νέα Υόρκη, στο Παρίσι, στο Λονδίνο κλπ..

Η Νέα Υόρκη μάλιστα είναι το αντιπροσωπευτικότερο δείγμα ενός πολεοδομικού "γυφτολούλουδου", όπως το περιγράφουμε στην ανάπτυξή του. Είναι σήμερα η μεγαλύτερη, η πιο οργανωμένη και πιο πλούσια "ανθρωποκονσέρβα" που υπάρχει στον κόσμο. Μέσα σε ενάμιση αιώνα αύξησε τον πληθυσμό της κατά τριακόσιες φορές. Σήμερα το ευρύτερο μητροπολιτικό πολεοδομικό συγκρότημα της Νέας Υόρκης έχει πληθυσμό πάνω από 15.000.000, τη στιγμή που στα μέσα του δέκατου ένατου αιώνα δεν είχε πληθυσμό πάνω από 50.000. Αυτό λοιπόν το "γυφτολούλουδο" αποτελεί το αντιπροσωπευτικότερο παράδειγμα όλων των εγκλημάτων όλων των τύπων. Εκφράζει το σύνολο των ιμπεριαλισμών και γι' αυτό "αναπτύχθηκε" με τον τρόπο που αναπτύχθηκε στους ρυθμούς που το έκανε.

Εκφράζει τον εθνικό ιμπεριαλισμό των ΗΠΑ και η ανάπτυξή της "παρακολούθησε" την ανάπτυξη του ιμπεριαλισμού αυτού. Εκφράζει τον κοινωνικό ιμπεριαλισμό των Βόρειων Πολιτειών έναντι των Νότιων. Εκφράζει τον ταξικό ιμπεριαλισμό των κυρίαρχων Αγγλοσαξόνων έναντι των υπολοίπων εθνικών ομάδων των ΗΠΑ. Ακριβώς, επειδή υπηρετεί αυτού του είδους τις ανάγκες, αναπτύχθηκε με τον τρόπο που σήμερα βλέπουμε. Τι έγινε; Το εξής απλό. Οι κυρίαρχοι Αγγλοσάξονες του Βορρά "σκότωσαν" τη χωροταξία, για να επωφεληθούν του εθνικού ιμπεριαλισμού των ΗΠΑ και ταυτόχρονα να μην επιτρέψουν στους Νότιους να τους ανταγωνιστούν και άρα να τους απειλήσουν. Μέχρι και "ποτάμι" κατασκεύασαν, για να μην μειονεκτούν σε σχέση με την πλεονεκτούσα σε πρώτη φάση Νέα Ορλεάνη. Από εκεί και πέρα τα πάντα ακολούθησαν τη γνωστή ιμπεριαλιστική πρακτική.

Η Νέα Υόρκη "στόχευε" να εκμεταλλευτεί τον κόσμο ολόκληρο και μέχρι να το καταφέρει αυτό δρούσε εις βάρος του συνόλου των εσωτερικών ανταγωνιστών της. "Καπέλωσε" τους πάντες στην ανατολική ακτή των ΗΠΑ. Συγκέντρωσε το σύνολο των βιομηχανιών και αυτό αύξησε τους τομείς στους οποίους δραστηριοποιούνταν. Ασκούσε ιμπεριαλισμό εις βάρος της ενδοχώρας για να επιβιώσει και ασκούσε ιμπεριαλισμό εις βάρος ολόκληρου του πλανήτη για να πλουτίσει. Εκμεταλλευόμενη η Νέα Υόρκη τις ιδιομορφίες του βιομηχανικού κεφαλαίου, στην πραγματικότητα έγινε ένα τεράστιο βιομηχανικό κράτος από μόνη της. Ένα βιομηχανικό κράτος, που διαρκώς μεγάλωνε το κεφάλαιό του πάνω σε μια σταθερή έκταση. Κάθε νέος όροφος που προσθέτονταν στα κτίριά της ήταν μια νέα πόλη στην έκταση της παλιάς. Η κολοσσιαία ανάπτυξή της οδήγησε τόσο στη δόμηση των ουρανοξυστών όσο και στη δημιουργία του τεράστιου δικτύου του μετρό.

Η πορεία της δηλαδή ήταν προδιαγεγραμμένη. Η έντονη ανάγκη για εργατικά χέρια, που —για λόγους όγκου παραγωγής, αλλά και ανταγωνισμού— θα έπρεπε να είναι καί πολλά καί οριακά φτηνά, άνοιξε τις πόρτες για τη μετανάστευση. Εκατομμύρια πεινασμένων και εξαθλιωμένων μεταναστών έφταναν κάθε χρόνο στην πολεοδομική "κονσέρβα" της Νέας Υόρκης. Μια πραγματική "κονσέρβα", εφόσον ακόμα και το πολεοδομικό της σχέδιο

ακολουθεί αυτήν της τη φιλοδοξία. "Σκότωσαν" τον πολεοδομικό σχεδιασμό, προκειμένου ν' ασκήσουν με το λιγότερο κόστος ιμπεριαλισμό όλων των τύπων. Το περίφημο "πλέγμα" αυτόν τον στόχο εξυπηρετεί. Μετατρέπει τη Νέα Υόρκη σε μια οργανωμένη "αποθήκη" ανθρώπων. Μια "αποθήκη", που έπρεπε να χωράει τα εκατομμύρια των ανθρώπων που έχει ανάγκη ο ιμπεριαλισμός για να έλθει εις πέρας.

Από τι κρίνεται μια "αποθήκη"; Από την ικανότητα "αποθήκευσης" στον ελάχιστο χώρο και από την ευκολία πρόσβασης στους χώρους της. Εκατομμύρια αγράμματων ανθρώπων "αποθηκεύονταν" στη Νέα Υόρκη και δεν χάνονταν μέσα σ' αυτήν. Εκατομμύρια αγράμματων ανθρώπων πήγαιναν ταχύτατα στα "ράφια" τους. Στα "ράφια" όπου δούλευαν ή στα "ράφια" όπου κοιμούνταν. Πώς λειτουργεί μια οργανωμένη αποθήκη; Με συντεταγμένες. Δεύτερος διάδρομος ... τρίτη σειρά ... πέμπτο ράφι. Κάπως έτσι λειτουργεί και το πολεοδομικό σχέδιο της Νέας Υόρκης. Δεύτερη λεωφόρος ... τρίτος δρόμος ... πέμπτος όροφος. Όπως ο αγράμματος χαμάλης δεν χάνεται σε μια τόσο οργανωμένη αποθήκη, έτσι δεν χάνονται και τα εκατομμύρια των αγράμματων και μη αγγλόφωνων μεταναστών μέσα στην οικιστική "αποθήκη" της τεράστιας βιομηχανίας που λέγεται "Μεγάλο Μήλο".

Γι' αυτόν τον λόγο μιλήσαμε για προδιαγεγραμμένη πορεία. Οι ουρανοξύστες και το κολοσσιαίο δίκτυο του μετρό δεν αποτελούσαν κάποιο ιδιόμορφο "όραμα" των κατοίκων της. Ήταν η λογική κατάληξη της "αποθήκης". Μεγάλη αποθήκη με μεγάλο στοκ εμπορευμάτων σημαίνει ψηλές ντάνες και ιμάντες μεταφοράς. Μεγάλος "αποθηκευμένος" πληθυσμός σημαίνει ουρανοξύστες. Μεγάλη ανάγκη για γρήγορη μεταφορά των "αποθηκευμένων" σημαίνει μετρό. Αυτή η "αποθήκη" με τις ψηλές "ντάνες" και τους πολλούς "ιμάντες" μεταφοράς παριστάνει την πόλη. Μια πόλη, όπου το σύνολο των δραστηριοτήτων οι οποίες χαρακτηρίζουν μια πόλη γίνεται σε ιδιωτικούς χώρους. Που για τα "μάτια" του κόσμου έχει μετατρέψει ένα τεράστιο τετράγωνο του "πλέγματος" σε πάρκο. Το περίφημο Central Park. Ένα πάρκο το οποίο μοιάζει με ένα όμορφο παρτέρι λουλουδιών, που βρίσκεται μέσα σε μια βιομηχανική αποθήκη.

Οι Αγγλοσάξονες της Νέας Υόρκης του αμερικανικού βορρά τα είχαν καταφέρει μια χαρά. Αυτό δεν το λέμε με καμία διάθεση ειρωνείας. Οι Αγγλοσάξονες κατάφεραν να κάνουν με τον καλύτερο τρόπο αυτό το οποίο είχαν σκοπό να κάνουν κι όλοι οι υπόλοιποι στον αιώνα της βιομηχανικής ανάπτυξης. Υποτιμούσαν τους ανθρώπους και τους πρόσφεραν μια πόλη ανάλογη της εκτίμησης που τους είχαν. Από τη στιγμή που το βιομηχανικό κεφάλαιο έγινε η κορυφαία μορφή κεφαλαίου και χρησιμοποιήθηκε ως ιμπεριαλιστικό μέσο, ευνόητο είναι ότι θα έπρεπε να δοθούν οι πολεοδομικές λύσεις οι οποίες θα υπηρετούσαν τον σχεδιασμό αυτόν. Ο σχεδιασμός ήταν κακός και οι ανάγκες αυτού του σχεδιασμού "σκότωσαν" την πολεοδομία. Η Νέα Υόρκη θέλησε να υπηρετήσει αυτόν τον σχεδιασμό και το κατάφερε καλύτερα απ' όλους τους υπόλοιπους. Πόλεις πρωτεύουσες που συγκέντρωσαν το εθνικό βιομηχανικό κεφάλαιό τους επιχείρησαν να κάνουν το ίδιο και δεν τα κατάφεραν. "Αποθήκη" βιομηχανικών εργατών επιχείρησε να γίνει

και η Αθήνα, για παράδειγμα, αλλά ήταν αποτυχημένη στον τομέα αυτόν. Εκατομμύρια εργατοώρες χάνονται καθημερινά, εξαιτίας του κακού σχεδιασμού της.

Γι' αυτόν τον λόγο λέμε ότι οι Αγγλοσάξονες ιδιοκτήτες της Νέας Υόρκης τα κατάφεραν καλύτερα απ' όλους. Ως Αμερικανοί, ήταν ασυναγώνιστοι στον κόσμο. Ως Βόρειοι, είχαν νικήσει τους Νότιους. Ως Νεοϋορκέζοι, είχαν νικήσει τις υπόλοιπες πόλεις. Ως κοινωνική τάξη, είχαν "κονσερβοποιήσει" τις υπόλοιπες τάξεις. Είχαν βρει την απόλυτη λύση. Είχαν δώσει τη μέγιστη αξία στις ιδιοκτησίες τους και είχαν "αποθηκεύσει" εκατομμύρια ανθρώπων μέσα στο "πλέγμα". Οι φτωχοί σκοτώνονταν μεταξύ τους, αλλά δεν τολμούσαν να φτάσουν στις "πόρτες" των Αγγλοσαξόνων, οι οποίοι σημειωτέον κατοικούσαν εκτός "αποθήκης". Κατοικούσαν στο Long Island, στο Hampton και οπουδήποτε αλλού, αλλά όχι στον πολεοδομικό "βόθρο" του Μανχάταν, του Κουϊνς, του Μπρούκλιν ή της Αστόρια. Στο "βόθρο" διατηρούσαν πολυτελή διαμερίσματα με τη λογική που διατηρεί ο βιομήχανος πολυτελές γραφείο μέσα στο βρώμικο εργοστάσιό του. Στο "βόθρο" κατοικούσαν μόνον οι εξαθλιωμένοι μετανάστες. Τα εκατομμύρια των Ιρλανδών, των Ιταλών, των Γερμανών, των Ελλήνων κλπ..

Όμως, όλοι αυτοί λειτουργούσαν μ' έναν συγκεκριμένο τρόπο. Αλληλομισούνταν μεταξύ τους κι απλά εξαιτίας του φόβου δεν στρέφονταν εναντίον των Αγγλοσαξόνων. Οι παλιοί μετανάστες μισούσαν τους καινούργιους. Οι λευκοί μισούσαν τους μαύρους. Γιατί; Γιατί ο κάθε νέος μετανάστης, εξαιτίας των μεγάλων αναγκών του, εξέφραζε τις ελάχιστες απαιτήσεις κι απειλούσε τη δουλειά του παλιού. Αυτό ήταν κάτι που ξεκίνησε από πολύ νωρίς. Από τον καιρό του εμφυλίου των ΗΠΑ. Οι "ελεύθεροι" μαύροι της Νέας Υόρκης μισούσαν τους εξαθλιωμένους μετανάστες Ιρλανδούς, που τους έπαιρναν τις δουλειές. Οι Ιρλανδοί μισούσαν τους μαύρους, που τους χρησιμοποιούσαν οι Αγγλοσάξονες ως απεργοσπάστες. Οι Αγγλοσάξονες τους εκμεταλλεύονταν ασύστολα και όλοι αυτοί σκοτώνονταν μεταξύ τους. Σταδιακά στο παιχνίδι αυτό του μίσους και του ρατσισμού μπήκαν και όλες οι υπόλοιπες εθνικές κοινότητες.

Όμως, αυτή η κατάσταση απαιτεί διαρκή παρακολούθηση και στο σημείο αυτό παίρνουν τον ρόλο τους και οι Εβραίοι της Νέας Υόρκης. Οι Εβραίοι "ρυθμίζουν" τις συμπεριφορές των διαφόρων κοινοτήτων και τις στρέφουν στις μεταξύ τους συγκρούσεις μακριά από τους Αγγλοσάξονες. Αυτοί κάνουν ό,τι κάνουν πάντα οι "ποντικοί". Είναι οι κυρίαρχοι του πολεοδομικού "βόθρου" που ονομάζεται Μανχάταν. Είναι οι ιδιοκτήτες όλων των "τρυπών". Είναι αυτοί οι οποίοι υποδέχονται τους παράνομους μετανάστες. Είναι οι δικηγόροι αυτών των μεταναστών. Είναι οι μαστροποί, που προσφέρουν πόρνες στους μετανάστες. Είναι οι πλαστογράφοι, που εξυπηρετούν αυτούς τους μετανάστες. Είναι ό,τι θέλει ο μετανάστης όταν το θέλει. Οι κυρίαρχοι "ποντικοί" του δρόμου του βιομηχανικού "μεταξιού" των ΗΠΑ.

Όμως, αυτό το οποίο τους κάνει υπερπολύτιμους είναι το "ρυθμιστικό" τους καθήκον. Αυτοί είναι οι πρώτοι λαθρομετανάστες που ελέγχουν τη λαθρομετανάστευση. Οι ίδιοι, που δίνουν τα παράνομα και άρα πανάκριβα χαρτιά στους μετανάστες, είναι οι ίδιοι που τους καταδίδουν έπ' αμοιβή και πάλι στις δικαστικές αρχές. Οι Εβραίοι είναι οι μεγαλύτεροι

πλαστογράφοι της Νέας Υόρκης και οι ίδιοι είναι οι αγαπημένοι καταδότες του IRS και της υπηρεσίας Emigration. Κάτι ανάλογο κάνουν σε όλες τους τις δραστηριότητες. Πάντα "πετυχαίνουν" υπό τις πιο αντίξοες συνθήκες, γιατί απλούστατα δεν έχουν ηθικούς ενδοιασμούς κι αναστολές. Μετατρέπουν σε αρχικό κεφάλαιο αυτά τα οποία είναι ιερά για τον μέσο άνθρωπο. Εκπορνεύονται και χαφιεδίζουν ανά πάσα στιγμή, αρκεί να έχουν όφελος.

Αυτοί οι οποίοι ξεκινούν να πλουτίζουν βγάζοντας στο πεζοδρόμιο τις αδερφές τους, είναι αυτοί οι οποίοι καταγγέλλουν την πορνεία και την ηθική κατάπτωση. Ανατριχιάζουν οι Εβραίοι και μόνον στη σκέψη ότι θα πρέπει να δουλέψουν, για να εξασφαλίσουν τον αρχικό πλούτο, που θα τους επιτρέψει να εφαρμόσουν τις εμπορικές τους γνώσεις. Εβραϊκή ρήση είναι η περίφημη: "αν δουλεύεις, πώς θα βρεις τον χρόνο να γίνεις πλούσιος;". Γι' αυτόν τον λόγο θεωρούν τύχη τους στη δύσκολη ώρα να έχουν μια ωραία αδερφή με ορθάνοιχτα πόδια. Τι θα γίνει; Μόνον αυτοί θα τις σώζουν και θα τις ταΐζουν; Αυτές δεν πρέπει να τους "σώσουν" και να τους "ταΐσουν"; Σε καιρό ειρήνης η αδερφή τους είναι το πρώτο "μαγαζί" τους και σε καιρό διώξεων αυτή "καθυστερεί" τους διώκτες τους. Όποιος τ' αμφισβητεί αυτά, ας αναζητήσει την αλήθεια τους στην Παλαιά Διαθήκη. Ας δει πώς "νικούν" και πώς "επιβιώνουν" οι Εβραίοι στη διάρκεια της πορείας τους.

Αυτό είναι το μυστικό της επιβίωσης των "ποντικών" της ερήμου. Επιβιώνουν εκεί όπου οι άλλοι "πεθαίνουν". Ακόμα και μέσα στα στρατόπεδα συγκέντρωσης επιβίωσαν και μερικοί από αυτούς "πέτυχαν", προσφέροντας "υπηρεσίες" τόσο στους βασανιστές των Εβραίων όσο και σε συγκρατούμενούς τους. Εβραϊκής καταγωγής ήταν οι μεγαλύτεροι χαφιέδες και οι μεγαλύτερες πόρνες μέσα στα στρατόπεδα συγκέντρωσης. Αυτό κάνουν πάντα οι Εβραίοι. Οι ίδιοι που εμπορεύονται τις πόρνες είναι οι "ηθικολόγοι" και οι μεγάλοι ευεργέτες της μητροπολιτικής αστυνομίας της Νέας Υόρκης. Αυτοί είναι οι μαστροποί που "καρφώνουν" μαστροπούς. Κάνουν πάντα ό,τι συμφέρει τις τσέπες τους, την εξουσία των αφεντικών τους και κανέναν άλλο.

Επιβιώνουν σε κάθε συνθήκη. Ακόμα και σε συνθήκες που είναι απόλυτα αρνητικές γι' αυτούς. Επιβίωσαν ακόμα και στα κομμουνιστικά συστήματα, τα οποία θεωρητικά μισούν το εμπόριο. Κάνουν πάντα αυτό που πρέπει την ώρα που πρέπει. Ας ψάξει κάποιος να δει ποιοι ήταν μόνιμα οι αποθηκάριοι στη Σοβιετική Ένωση. Εντόπισαν το αδύνατο σημείο ενός αντιεμπορικού συστήματος και εκεί εστίασαν το ενδιαφέρον τους. Πραγματοποιούσαν εμπορικές πράξεις μέσα σ' ένα σύστημα όπου το εμπόριο απαγορευόταν ρητά.

Αντιλαμβανόμαστε ότι ήταν αδύνατον να μην "πετύχουν" στην εύκολη γι' αυτούς Νέα Υόρκη. Όλα αυτά τα καταφέρνουν, γιατί προσφέρουν υπηρεσίες στην εξουσία και πόρνες σ' αυτούς που την ασκούν. Η κύρια υπηρεσία τους είναι ο χαφιεδισμός. Αυτό έκαναν και στη Νέα Υόρκη. Παλαιότερα "ρύθμιζαν" τις συμπεριφορές των κοινοτήτων από "στόμα" σε "στόμα", ενώ σήμερα αυτά τα κάνουν με τη χρήση της τεχνολογίας. Παλαιότερα ήταν οι κακόβουλοι σπιούνιοι, σκευωροί, προβοκάτορες και χαφιέδες των Αγγλοσαξόνων με το "στόμα". Σήμερα είναι οι κυρίαρχοι των ΜΜΕ, που υπηρετούν τα ίδια αφεντικά για τους

ίδιους λόγους κι απλά το κάνουν με άλλα μέσα. Όπως ήταν προδιαγεγραμμένο δηλαδή να χτιστούν ουρανοξύστες στη Νέα Υόρκη, ήταν επίσης προδιαγεγραμμένο να παραδώσουν οι κεφαλαιοκράτες Αγγλοσάξονες το εμπόριο και τα ΜΜΕ στους Εβραίους.

Τα πάντα ήταν θέμα διαπραγματεύσεων και οι διαπραγματεύσεις είναι εμπόριο. Οι Εβραίοι, ως οι κορυφαίοι έμποροι στον κόσμο, δεν θα μπορούσαν να χάσουν αυτήν τη "μάχη". Δεν ήταν κάτι το δύσκολο γι' αυτούς. Δεκάδες εκατομμύρια ανθρώπων εξοντώθηκαν από τους ναζιστές, αλλά η ανθρωπότητα "θυμάται" μόνον το ολοκαύτωμα των Εβραίων. Το ότι Εβραίοι ήταν οι περισσότεροι βασανιστές, οι χαφιέδες και οι πόρνες των πολυεθνικών στρατοπέδων συγκέντρωσης, δεν το "θυμάται" κανένας. Αυτό θα πει επιτυχή διαπραγμάτευση. Να βγάζεις κέρδος κατά τη διάρκεια του βασανισμού σου και μετά να βγάλεις κέρδος ως θύμα βασανισμού.

Από τη στιγμή λοιπόν που ανήκουν και οι ίδιοι ως κοινότητα στην ίδια κατηγορία μ' αυτούς τους οποίους θέλουν να εκμεταλλεύονται οι Αγγλοσάξονες, ήταν θέμα χρόνου η "επιτυχία" τους. Ήταν θέμα χρόνου να κάνουν το καλύτερο "παζάρι" για τους εαυτούς τους. Ήταν θέμα χρόνου να "καπελώσουν" τις υπόλοιπες εθνικές κοινότητες και να τις "κουρδίζουν" κάθε φορά που αυτό ωφελούσε τα αφεντικά τους. Ήταν θέμα χρόνου να γίνουν οι πιστοί "γλείφτες" των Αγγλοσαξόνων. Οι "λοχίες" των αφεντικών τους. Αυτό είναι πολύ σημαντικό, γιατί εξαιτίας της δικής τους "επιτυχίας" διαμορφώνεται η κοινωνική και η ταξική πυραμίδα μιας πόλης, όπου όλοι είναι ξένοι και οι Αγγλοσάξονες οι κυρίαρχοι ιδιοκτήτες. Οι Εβραίοι, ως εθνική κοινότητα, συνθέτουν τον σκληρό "πυρήνα" της νεοϋορκέζικης αστικής τάξης, αν δεχθούμε ότι η κεφαλαιοκρατική της τάξη είναι οι Αγγλοσάξονες. Όλοι οι "πετυχημένοι" μη κεφαλαιοκράτες της Νέας Υόρκης είναι Εβραίοι. Από τον караγκιόζη τον Γούντι Άλεν μέχρι τον δήμαρχό της.

Γιατί αναφερόμαστε σε όλα αυτά τα φαινομενικά εξόχως άσχετα με το θέμα μας; Γιατί μόνον αν γνωρίζει τα παραπάνω ο αναγνώστης, θ' αρχίσει να υποψιάζεται για το τι περίπου έγινε και στην Ελλάδα. Τι έγινε από τη στιγμή που το ζητούμενο ήταν ο εσωτερικός ιμπεριαλισμός. Μόνον έτσι θα καταλάβει ο αναγνώστης το τι ακριβώς έγινε, πώς έγινε και από ποιους. Θα πρέπει να γνωρίζει ο αναγνώστης τι είδους γνώσεις έχει η εξουσία, όταν θέλει είτε να περιορίσει είτε να ευνοήσει έναν χώρο στην αναπτυξιακή του πορεία. Τα πράγματα δηλαδή δεν είναι απλά. Δεν αρκεί μόνον η θέληση. Δεν αρκεί η θέληση για να γίνει κάποιος πρωτοπυγμάχος. Δεν μπορείς δηλαδή να "ρίξεις" ένα τέρας όπως η Μακεδονία με "πατέντες" της στιγμής και επειδή απλά το θέλεις. Θα πρέπει να γνωρίζεις τι κάνεις και εις βάρος ποιου το κάνεις. Το ακόμα σημαντικότερο είναι ότι αυτό απαιτεί βοήθεια. Όπως είπαμε και σε άλλο σημείο, η κάθε τοπική οικονομία μοιάζει με "κάστρο". Δεν είναι δυνατόν να αλώσεις ένα πανίσχυρο κάστρο χωρίς προδοσία. Άρα θα πρέπει να βρεις εκείνους τους πληθυσμούς στη Μακεδονία, που θα σε βοηθήσουν.

Θα πάρουμε τα πράγματα με τη σειρά, ώστε να καταλάβουμε τι ακριβώς έγινε. Θα δούμε πρώτα τι κατάφερε να κάνει η Αθήνα εις βάρος της Μακεδονίας και μετά θα προσπαθήσουμε να καταλάβουμε ποιοι την βοήθησαν και εις βάρος ποιών. Θα προσπαθήσουμε να βρούμε

ποιοι ήταν κι εξακολουθούν να είναι οι "Εβραίοι" της Μακεδονίας, που θ' αναλάμβαναν επί πληρωμή να "κουρδίζουν" τους πληθυσμούς της. Γι' αυτόν τον λόγο θα ξεκινήσουμε από τα βασικά δεδομένα. Το βασικό δεδομένο ήταν η αγωνία της Αθήνας να "καπελώσει" την πανίσχυρη Μακεδονία. Αυτό γινόταν μόνον με την αφύσικη μετακίνηση του βιομηχανικού κεφαλαίου στον Νότο. Για να το καταφέρεις όμως αυτό, θα πρέπει κάποιοι να σ' αφήσουν και κάποιοι άλλοι να σε βοηθήσουν στην ενέργειά σου.

Όλα αυτά ήταν το ζητούμενο. Γιατί; Γιατί εξαρχής επεδίωκαν ν' αναπτύξουν το Νότο εις βάρος του Βορρά. Με χρήματα της πλούσιας, για παράδειγμα, λόγω κεφαλαίου Λάρισας ανέπτυσσαν τις υποδομές της Αθήνας. Με χρήματα του πλούσιου κεφαλαίου του Βορρά ανέπτυσσαν τις υποδομές στο Νότο. Αυτή η παράλογη και πανάκριβη μεταφορά υποδομών και δραστηριοτήτων ήταν αυτή η οποία δημιούργησε την προβληματική κατάσταση στην οικονομία και όχι μόνον. Όταν για παράδειγμα το κεφάλαιο παράγει προϊόντα στο Βορρά και τον κλάδο της μεταποίησης τον μεταφέρεις στο Νότο, λογικό είναι να γίνει εκεί και το μεγαλύτερο λιμάνι της χώρας. Πώς όμως θα είναι ανταγωνιστική η οικονομία σου, όταν "περιφέρεις" ανά την χώρα τις πρώτες ύλες; Όταν το κόστος αυτής της μεταφοράς πολλές φορές ξεπερνάει το κόστος παραγωγής;

Όμως, αυτή η υπερσυγκέντρωση δραστηριοτήτων και πληθυσμού στο Νότο δεν ήταν μόνον οικονομικά ασύμφορη, αλλά και εθνικά επικίνδυνη. Γιατί; Γιατί ο φτωχός στο επίπεδο κεφαλαίου Νότος έχει περιορισμένες δυνατότητες. Ό,τι του είναι αδύνατον να το αναπτύξει στο επίπεδο του κεφαλαίου, θα το αντικαταστήσει μέσω του εμπορίου, για να μην χάσει τον έλεγχο της κατάστασης. Ό,τι δηλαδή δεν μπορεί ούτε να το παράγει από τις πρώτες ύλες που διαθέτει και ταυτόχρονα δεν τον συμφέρει να το παράγει με τη μεταφορά πρώτων υλών, αναγκαστικά θα το εισάγει. Είναι θέμα χρόνου δηλαδή να γίνουν ισχυροί παράγοντες του ελληνικού κράτους οι έμποροι και οι "μεταφορείς". Οι εισαγωγείς προϊόντων και οι εφοπλιστές. Αυτοί, όμως εκτός του ότι έχουν συγκρουόμενα συμφέροντα με την κεφαλαιοκρατία, είναι εξαρτώμενοι και από εξωτερικούς παράγοντες. Αυτοί δηλαδή αργά ή γρήγορα θα φέρουν και τον εξωτερικό ιμπεριαλισμό μέσα στη χώρα. Όταν η "επιτυχία" σου εξαρτάται από τις επιλογές ξένων, ευνόητο είναι ότι κάθε φορά που θα σε απειλούν θα τους κάνεις εξυπηρετήσεις.

Όταν είσαι εισαγωγέας γαλλικών προϊόντων, θ' αναγκαστείς από τα "αφεντικά" σου να πας στο υπουργείο δημοσίων έργων και να προτείνεις ως "Ελληνας" ότι είναι "καλύτερα" ν' αναλάβουν οι Γάλλοι την κατασκευή των ελληνικών σιδηροδρόμων. Δεν είναι παράξενο δηλαδή που, όταν οι Αμερικανοί πίεζαν για να μπει η Coca-Cola στην ελληνική αγορά, την "πίεση" την είχαν αναλάβει εργολαβικά κάποιοι φαινομενικά άσχετοι εφοπλιστές και εισαγωγείς άλλων προϊόντων. Η Coca-Cola μπήκε τελικά στην αγορά, αλλά έκλεισαν πολλά ελληνικά εργοστάσια αναψυκτικών και άρα πολλοί κεφαλαιοκράτες έχασαν το κεφάλαιό τους και πολλοί εργάτες τις δουλειές τους. Το ίδιο έγινε και με άλλα προϊόντα τα οποία μπήκαν στην ελληνική αγορά από πιέσεις τρίτων. Από πιέσεις ανθρώπων θεωρητικά άσχετων με την όλη δραστηριότητα.

Όμως, το ακόμα χειρότερο ήταν ότι οι ξένοι παράγοντες επένδυσαν σ' αυτήν την ανισορροπία της ελληνικής ανάπτυξης και έγιναν μόνιμοι παράγοντες της ελληνικής κοινωνίας. Πώς το κατάφεραν αυτό; Με τον εξής απλό τρόπο. Γνώριζαν και ενθάρρυναν τη λεηλασία του πλούσιου Βορρά από τον φτωχό Νότο. Αυτή η λεηλασία όμως είχε τραγικά αποτελέσματα για το Βορρά. Γιατί; Γιατί σταδιακά, με την πληθυσμιακή αιμορραγία που υπέστη, λόγω του ότι ο πληθυσμός ακολουθούσε την παραγωγή, έφτασε στο σημείο να ερημώσει. Υπήρχε δηλαδή τρομερή δυσαρμονία μεταξύ του κεφαλαίου του και του πληθυσμού του. Η Αθήνα είχε "σκοτώσει" το θηρίο της Μακεδονίας και αρκούσαν στα "κομμάτια" που άρπαζε από το πτώμα της.

Από εδώ όμως αρχίζουν τα εθνικά επικίνδυνα παιχνίδια. Γιατί; Γιατί, όταν ένα θηρίο πέφτει θύμα μιας ψωραλέας ύαινας, προσκαλεί στο "φαγοπότι" και τα ψωραλέα σαρκοφάγα του περιγύρου. Όταν η πλούσια και πανίσχυρη Μακεδονία πέφτει θύμα της αστείας Αθήνας, εύκολα αρχίζουν και διεκδικούν μερίδιο και οι γύρω "πεθαμένοι". Γιατί; Γιατί το κτήνος είναι νεκρό και αδύναμο ν' αντιδράσει. Γιατί το κτήνος είναι έρημο και το τεράστιο κεφάλαιό του είναι πειρασμός για τους πάντες. Αυτό υπό φυσιολογικές συνθήκες ανάπτυξης δεν θα γινόταν ποτέ. Αν ο ελληνικός Βορράς αναπτυσσόταν φυσιολογικά, θα γινόταν ένα θηρίο τόσο του κεφαλαίου όσο και του πληθυσμού. Η Θεσσαλία μαζί με τη Μακεδονία και τη Θράκη χωρίς κανένα πρόβλημα θα μπορούσαν να συντηρούν είκοσι εκατομμύρια ανθρώπων. Αν αναπτύσσονταν κανονικά, δεν θα είχαμε τα εκατομμύρια των μεταναστών που μεταπολεμικά εγκατέλειψαν τη χώρα. Η ανάπτυξη θα γινόταν στο Βορρά και σήμερα τα πράγματα θα ήταν τα διαφορετικά.

Όμως, ένα θηρίο του κεφαλαίου με είκοσι εκατομμύρια πληθυσμού όχι απλά δεν θα γινόταν ποτέ στόχος διεκδίκησης τρίτων, αλλά δεν θα "χόρταινε" να ικανοποιεί τις φιλοδοξίες του. Θα τρομοκρατούσε τον περιγύρο και δεν θα τρομοκρατούσαν από αυτόν. Ποιο βαλκανικό κράτος θα τολμούσε να εγείρει θέμα διεκδικήσεων απέναντι σε μια Μακεδονία των δεκάδων εκατομμυρίων; Ποιος φουκαράς θα τολμούσε να σκεφτεί να χειραγωγήσει ένα τέτοιο θηρίο με τόσο πληθυσμό; Σήμερα όλα αυτά γίνονται, γιατί η Αθήνα και οι ιμπεριαλιστές το επέτρεψαν. Η Αθήνα γιατί βολευόταν από τις κλοπές και οι ιμπεριαλιστές βολεύονταν επίσης, εφόσον φοβούνταν την ανάπτυξη του ελληνικού Βορρά. Μια ανάπτυξη, που μπορεί στα όριά της να έδινε τόση δύναμη κι αυτοπεποίθηση στους Έλληνες του Βορρά, που να τους επέτρεπε να επιδιώξουν ακόμα και την ένωση των Βαλκανίων.

Αυτό όμως θα ήταν ο εφιάλτης της Δύσης. Γιατί; Γιατί στη γειτονιά τους θα γεννιόταν ένας βιομηχανικός γίγαντας, που δεν θα ελεγχόταν με τίποτε. Ένας γίγαντας επιπέδου Ιταλίας, Γερμανίας κλπ.. Ένας γίγαντας, που θα κρατούσε μέσα στα σπλάχνα του τους διάφορους "Τέσλα" και "Παπανικολάου" και δεν θα τους προσέφερε δωρεάν στους Αγγλοσάξονες. Οι ξένοι ιμπεριαλιστές, για ν' αποφύγουν αυτόν τον κίνδυνο, ενθάρρυναν την κλοπή της Αθήνας, για να οδηγήσουν σε ατροφία την περιοχή η οποία θα μπορούσε να γίνει η "καρδιά" ενός νεογέννητου γίγαντα. Υπό την καθοδήγηση των ξένων σχεδιάστηκε το

ελληνικό σύστημα, που οδήγησε στη σημερινή προβληματικότητα. Οι ξένοι οδήγησαν τη Μακεδονία στην ατροφία και οι ξένοι χρησιμοποιούσαν την ατροφία της ως όπλο εκβιασμού ενάντια στην Αθήνα, κάθε φορά που αυτή ήταν ανυπάκουη. Απειλούσαν την Αθήνα ότι θα της αφαιρέσουν το πλούσιο μακεδονικό "πτώμα", αν δεν έκανε αυτά που τις επέβαλαν. Η Μακεδονία θα ήταν το "χωράφι" της Αθήνας μόνον για όσο διάστημα δεν τους έφερνε αντιρρήσεις.

Με βάση αυτά τα δεδομένα έγινε ο σχεδιασμός της σύγχρονης Ελλάδας. Η Αθήνα, εξαιτίας των αναγκών της να επιβιώσει ως πρωτεύουσα, ήθελε πάση θυσία να ευνοήσει στο Βορρά τους αστούς και τους εμπόρους εις βάρος των υπολοίπων. Αυτοί θα ήταν οι "Εβραίοι" που θα την υπηρετούσαν. Γιατί επιδιώχθηκε αυτό; Για να μπορούν όλοι αυτοί εξαιτίας των κοινών τους συμφερόντων να συνωμοτήσουν εις βάρος της Μακεδονίας. Για να υπάρξει δυνατότητα, εξαιτίας κοινών δεδομένων σε όλη τη χώρα, να επιβληθεί ένας κοινός χωροταξικός και πολεοδομικός σχεδιασμός, που θα ευνοούσε την εξουσία. Ένας σχεδιασμός, που θα επέτρεπε στους ξένους να ελέγχουν τη χώρα και θα επέτρεπε ταυτόχρονα στην κεντρική εξουσία να ελέγχει τα πάντα μέσα σ' αυτήν. Ένας σχεδιασμός, που θα επέτρεπε στην Αθήνα να ευνοεί και να αδικεί κατά βούληση όποιον τη βολεύει.

Αυτός ο σχεδιασμός φαίνεται άμεσα στον πολεοδομικό σχεδιασμό των πόλεων. Από αυτόν τον σχεδιασμό, που είναι αποκαλυπτικός των προθέσεων της εξουσίας, μπορεί να καταλάβει κάποιος τι έγινε. Οι ανάγκες δηλαδή επιβάλουν έναν σχεδιασμό και αυτός ο σχεδιασμός στη συνέχεια υπηρετεί τις ανάγκες αυτές. Ο πολεοδομικός σχεδιασμός μπορεί να ευνοήσει ή να αδικήσει κοινωνικές τάξεις και αυτό το γνώριζε η Αθήνα, γιατί αυτό το γνωρίζει εδώ και αιώνες η εξουσία. Ο πολεοδομικός σχεδιασμός που την ευνοεί επιδιώχθηκε να επιβληθεί, για ν' αντισταθεί στην τρομακτική πίεση που της ασκούσε το μακεδονικό κεφάλαιο. Αυτό άλλαξε τα πράγματα σ' έναν γεωγραφικό χώρο, ο οποίος μέχρι τότε δεν είχε τέτοιου είδους ιδιομορφίες. Δεν είχε τέτοιες ιδιομορφίες η οθωμανική αυτοκρατορία, γιατί η ανάπτυξή της ήταν φυσική. Δεν μπορούσε μια Καβάλα ή μια Θεσσαλονίκη ν' απειλήσει το τέρας της Κωνσταντινούπολης, ώστε να την αναγκάσουν να λάβει περιοριστικά μέτρα εις βάρος τους.

Μέχρι τότε η κεντρική διοίκηση ελάχιστα ασχολούνταν με την πολεοδόμηση των πόλεων, γιατί απλούστατα ελάχιστα την ενδιέφερε. Δεν είχε "ανασφάλειες", ώστε μέσω της πολεοδόμησης —και άρα μέσω της εξουσίας— να περιορίζει αυτούς που θεωρούσε ότι μπορούσαν να την απειλήσουν. Δεν την ενδιέφερε και δεν ασχολούνταν με την πολεοδομία σ' αυτό το επίπεδο. Μ' αυτήν ασχολούνταν μόνον αυτοί οι οποίοι τους ενδιέφερε άμεσα το θέμα και αυτοί ήταν οι τοπικοί παράγοντες της κάθε πόλης. Την κεντρική εξουσία την ενδιέφερε ν' αναπτύσσονται οι πόλεις, για να "εισπράττει" μέσω των φόρων το μερίδιο της ανάπτυξης που της αντιστοιχούσε και δεν την ενδιέφερε το πώς θα διαχειρίζονταν οι ίδιες οι πόλεις την ανάπτυξή τους.

Δεν ενδιέφερε για παράδειγμα την κεντρική εξουσία της Κωνσταντινούπολης αν η Καβάλα αναπτυσσόταν με άσχημο τρόπο και οι Καβαλιώτες ζούσαν υπό άθλιες συνθήκες.

Αυτό ήταν κάτι που τους αφορούσε τους ίδιους, γιατί αυτοί ήταν που το αντιμετώπιζαν αυτό ως πρόβλημα. Η τοπική αυτοδιοίκηση δηλαδή εκείνη την εποχή είχε ουσιαστικό ρόλο. Οι τοπικοί άρχοντες και οι τοπικοί μεγαλοπαράγοντες της κοινωνίας "έλυαν" τα προβλήματα που προέκυπταν. Δεν ήταν "διακοσμητικοί" παράγοντες. Δεν ήταν έμμισθοι υπάλληλοι του κέντρου. Οι τοπικοί παράγοντες αποφάσιζαν αν θα γίνουν απαλλοτριώσεις κάποιων χώρων, που εμπόδιζαν την ανάπτυξη της πόλης. Αυτοί ήταν που πήγαιναν και ζητούσαν ως δωρεά από κάποιον τοπικό μεγαλοπαράγοντα να τους παραχωρήσει μια έκταση γης την οποία είχαν ανάγκη. Αυτοί ζητούσαν από τους πλούσιους συμπολίτες τους νέους χώρους για πάρκα, για πλατείες, για αγορά κλπ..

Η έννοια της δωρεάς δηλαδή ήταν διαδεδομένη ως πρακτική εκείνη την εποχή, γιατί ήταν μια πράξη που είχε ανταποδοτικό χαρακτήρα. Ο πλούσιος, που γινόταν πλούσιος εξαιτίας της πόλης, είχε την ηθική υποχρέωση αλλά και συμφέρον να την αναπτύξει. Είχε συμφέρον να την αναπτύξει πολεοδομικά, γιατί ανάπτυξη σήμαινε νέες δραστηριότητες και ικανότητα φιλοξενίας ακόμα μεγαλύτερου πληθυσμού. Από την άλλη πλευρά ο φτωχός είχε απαίτηση για δωρεά, γιατί θεωρούσε ότι αυτή ήταν έμμεση επιστροφή ενός μέρους και του δικού του κόπου. Η εικόνα δηλαδή της κάθε πόλης ήταν αντιπροσωπευτική του επιπέδου των κατοίκων της. Μια χαρισματική γενιά της τοπικής διοίκησης μπορούσε ν' αφήσει ανεξίτηλο "αποτύπωμα" στην εικόνα μιας πόλης. Οι κάτοικοι των πόλεων "θυμούνταν" έναν οραματιστή δήμαρχο, που άλλαζε την "όψη" της πόλης. Που της έδινε τη μορφή και τη λειτουργικότητα που της άξιζε. Τον δήμαρχο, που θα έβρισκε λύσεις και χρηματοδότηση, για να μετατρέψει μια ασήμαντη πόλη σ' ένα όμορφο και λειτουργικό αστικό κέντρο.

Όμως, αυτά όλα άλλαξαν εξαιτίας την ενσωμάτωσης της πλούσιας Μακεδονίας στη φτωχή Ελλάδα. Γιατί; Γιατί η φυσική ανάπτυξη απειλούσε την Αθήνα. Η Αθήνα έπρεπε να ελέγχει την ανάπτυξη, γιατί μόνον με τον έλεγχο μπορούσε να "καπελώνει" αυτούς που ήθελε. Η Αθήνα είχε συμφέρον από την "αναπηρία" των πόλεων, γιατί μόνον τέτοιου είδους πόλεις μπορούσε να ελέγχει. Οι πόλεις δηλαδή στο σύνολό τους έγιναν μικρές Αθήνες με τα προβλήματα της Αθήνας. Αυτό της έδινε όμως το δικαίωμα να παρεμβαίνει σε τοπικά θέματα στα οποία μέχρι τότε η κεντρική εξουσία δεν παρέμβαινε. Η Αθήνα, δηλαδή, στο όνομα των κοινών προβλημάτων και εξαιτίας της "ανώτερης" γνώσης της, ανέλαβε εργολαβικά τον πολεοδομικό σχεδιασμό των πόλεων της Μακεδονίας. Αυτό ήταν το ζητούμενο, γιατί θα μπορούσε να εκμεταλλευτεί τα δεδομένα υπέρ των συμφερόντων της.

Ποια ήταν τα δεδομένα που την ευνοούσαν και της επέτρεπαν να δημιουργήσει τους κοινωνικούς συμμάχους που την ενδιέφεραν; Το πρώτο ήταν οι μεγάλες και επείγουσες ανάγκες των προσφύγων, που δεν μπορούσαν ν' αντιμετωπιστούν σε τοπικό επίπεδο. Υπήρχε δηλαδή πληθυσμός σε "κίνηση", χωρίς να υπάρχει βιομηχανική ανάπτυξη που να δικαιολογεί και βέβαια να έχει προοπτική ν' αποσβεστεί οικονομικά το φαινόμενο αυτό. Έπρεπε να χτιστούν γρήγορα προσφυγικοί συνοικισμοί κι αυτό ήταν ένα θέμα που αφορούσε την πολιτεία και όχι τους τοπικούς παράγοντες. Ήταν ένα πρόβλημα που απαιτούσε για την επίλυσή του μεγάλα κρατικά κεφάλαια και δεν αρκούσε η δύναμη της

τοπικής εξουσίας για να το αντιμετωπίσει. Το δεύτερο, που εκμεταλλεύτηκε, ήταν η θέλησή της ν' αποζημιώσει με κεφάλαιο τους αστικούς πληθυσμούς των προσφύγων και οι οποίοι δεν θα έπαιρναν κλήρο. Το "έγκλημα" δηλαδή θα ήταν τέλειο και θα γινόταν στο όνομα τις αδερφοσύνης και του δικαίου. Γιατί θα ήταν τέλειο; Γιατί η Αθήνα θα μπορούσε να δημιουργήσει τις "στεγανοποιημένες" και άρα "ανάπηρες" πόλεις χωρίς αντιδράσεις.

Με τους προσφυγικούς οικισμούς θα "οριοθετούσε" τις πόλεις και με τις "αποζημιώσεις" θα δημιουργούσε τις συνθήκες που στη συνέχεια θα τις "έπνιγαν". Δίπλα στα οικόπεδα-αποζημιώσεις, τα οποία θα έδινε στους πρόσφυγες, θα επένδυαν και οι αστοί με τους εμπόρους και θα δημιουργούσαν έναν "βρόγχο" γύρω από τις πόλεις, που πλέον δεν θα μπορούσαν να τους αγνοήσουν. Η ιδιοκτησία των κεφαλαιοκρατών θα βρισκόταν "πίσω" από αυτήν τη "ζώνη" και δεν θα μπορούσε ουσιαστικά ν' αλλάξει τα πολεοδομικά δεδομένα. Ποιοι θ' αντιδρούσαν σ' αυτήν την πονηρή μεθόδευση; Οι πρόσφυγες, που ήταν φοβισμένοι και δεν τολμούσαν ν' αντιδράσουν και επιπλέον ευνοούνταν; Οι αστοί, που έβλεπαν ότι η μονιμοποίηση των πολεοδομικών κέντρων θα μονιμοποιούσε και την αξία των ιδιοκτητών "τρυπών" τους; Η Αθήνα δηλαδή κατάφερε και μάλιστα χωρίς αντιδράσεις να δημιουργήσει τις συνθήκες που την ευνοούσαν.

Ποιες ήταν αυτές οι συνθήκες και γιατί την ευνοούσαν σε όλα τα επίπεδα; Η αθηναϊκή εξουσία φέρθηκε στη Μακεδονία όμοια με τους Αγγλοσάξονες στη Νέα Υόρκη. Για να μην απειλείται από τους γηγενείς "μαύρους" της Μακεδονίας, εισήγαγε "Ιρλανδούς". Αυτοί ήταν οι πρόσφυγες. Αυτούς τους πληθυσμούς τους "γκέτοποίησε" σε προσφυγικούς οικισμούς, ώστε να μπορεί να τους ελέγχει. Απέτρεψε την άμεση επαφή μεταξύ των πληθυσμών με άμεσο κέρδος να μπορεί να τους "μαντρώνει" κατά βούληση. Είναι γνωστό πώς λειτουργούν τα "γκέτο" και σ' ό,τι αφορά την εξουσία και σ' ό,τι αφορά την υπεράσπιση των συλλογικών συμφερόντων. Μέσα στα "γκέτο" λειτουργούν εκ τους ασφαλούς όλα εκείνα τα θρασύδειλα "στοιχεία" που ευνοούν τους διχασμούς. Μέσα στα "γκέτο" καλλιεργούνται τα παράνομα συλλογικά συμφέροντα, που μετατρέπουν τις μειονότητες σε οργανωμένες συμμορίες. Το "γκέτο" θα ψηφίζει μαζικά τους "εκλεκτούς" του και το "γκέτο" θα υπερασπίζεται μαζικά τα συλλογικά του συμφέροντα. Με λίγες προβοκάτσιες και λίγες "τερατολογίες" ήταν εύκολο να διατηρεί τους απομονωμένους πληθυσμούς στο επίπεδο που την ευνοούν. Η απομόνωση ευνοεί την καλλιέργεια μαζικών φοβιών, ρατσιστικών στερεοτύπων κλπ. Άλλη νοοτροπία είχε ο πρόσφυγας που κατοικούσε στο "ανοικτό" κέντρο της Θεσσαλονίκης και άλλη αυτός που κατοικούσε στην "κλειστή" και προσφυγική Καλαμαριά.

Αυτά σ' ό,τι αφορά τους αστικούς πληθυσμούς, που επιλέχθηκαν να ευνοηθούν με την άμεση αστικοποίησή τους και την ένταξή τους στον κρατικό μηχανισμό μέσω ευνοϊκών και άκρως μεροληπτικών προσλήψεων. Για πολλά χρόνια ο κρατικός μηχανισμός του Βορρά — για λόγους εθνικής "ασφαλείας"— στελεχωνόταν από Έλληνες προσφυγικής καταγωγής και όχι από ύποπτους γηγενείς "Βούλγαρους", που ήταν δυνάμει προδότες.

Όμως, αυτό έχει κι άλλες συνέπειες, που αφορούν και τη χρήση γης. Η μεγάλη και έντονη αστικοποίηση αυτών των πληθυσμών έδωσε στη γη όπου κατοικούσαν εξίσου

έντονα χαρακτηριστικά. Το οικονομικό "βόλεμα" αυτών των πληθυσμών έκανε τη γη όπου κατοικούσαν "μη απαλλοτριώσιμη". Γιατί; Γιατί έγινε πανάκριβη και σε συνδυασμό με τη μεγάλη διάσπασή της στο ιδιοκτησιακό επίπεδο έγινε αδύνατον να γίνει εκμεταλλεύσιμη για άλλο λόγο πέρα από την εκ νέου και ακόμα πιο πυκνή οικοδόμησή της.

Το οικονομικό "βόλεμα" δηλαδή των πληθυσμών αυτών έκανε ακριβή και αδιαπέραστη τη "ζώνη" ιδιοκτησίας τους. Δεν μπορούσε δηλαδή η τοπική κεφαλαιοκρατική τάξη, επειδή αυτό θα ευνοούσε την ανάπτυξή της, να εξαγοράσει τη γη και να τη χαρίσει στην πόλη για να επεκταθεί. Η ανάπτυξη δηλαδή θα γινόταν επάνω στα ίδια σταθερά και μόνιμα πολεοδομικά "θεμέλια" κι απλά οι πόλεις θ' αναπτύσσονταν κατά τον κάθετο άξονα. Οι πόλεις δηλαδή θα έπαιρναν "ύψος". Θα μιμούνταν το μοντέλο της Νέας Υόρκης, αλλά με μία διαφορά. Δεν υπήρχε η προηγούμενη προετοιμασία τους, που έκανε επιτυχές το μοντέλο της Νέας Υόρκης. Δεν σχεδιάστηκαν οι πόλεις σε λευκό χαρτί, όπως η Νέα Υόρκη. Θα κάλυπταν τις αυξημένες ανάγκες τους, αλλά με βάση τους δρόμους και τους κοινόχρηστους χώρους που προβλέπονταν για δεδομένα που πλέον δεν τις αφορούσαν.

Αρκεί να σκεφτεί κάποιος ότι, αν σε μια πόλη μονοκατοικιών προστεθεί από ένας όροφος σε κάθε σπίτι, διπλασιάζεται ο όγκος των κατοίκων που μπορεί να φιλοξενήσει, αλλά παραμένει σταθερός ο χώρος ο οποίος τους εξυπηρετεί. Διπλασιάζεται ο χώρος κατοικίας, αλλά παραμένουν σταθεροί οι δρόμοι, τα πάρκα, τα πεζοδρόμια και οι χώροι στάθμευσης. Όταν ένας δρόμος είναι φτιαγμένος να εξυπηρετεί τις ανάγκες δέκα οικογενειών, αντιλαμβανόμαστε ότι υπάρχει πρόβλημα όταν αυτές οι οικογένειες διπλασιάζονται. Όταν ένας δρόμος μπορεί να δεχθεί χωρίς πρόβλημα δέκα αυτοκίνητα, αντιλαμβανόμαστε ότι υπάρχει πρόβλημα όταν αυτά γίνουν είκοσι. Το σημερινό "χάλι" δηλαδή δεν απαιτούσε ικανότητα μάντη για να γίνει αντιληπτό από τότε. Όταν δίνεις διακόσια τετραγωνικά μέτρα για να οικοδομηθεί μια προσφυγική κατοικία, πρέπει να γνωρίζεις ότι εκεί τελειώνουν οι δυνατότητες των διακοσίων μέτρων. Δεν δίνεις άδεια για να χτιστεί τετραώροφο σ' αυτά τα τετραγωνικά, γιατί αυτό απαιτεί για να εξυπηρετηθεί με την ίδια ποιότητα τις ίδιες ανάγκες $4 \times 200 = 800$ μέτρα.

Αν αυτό δεν το προβλέψεις στον πολεοδομικό σου σχεδιασμό, η πόλη είναι "τελειωμένη". Είναι "τελειωμένη", γιατί σε περίπτωση ανάπτυξης αρχίζει και "περικυκλώνεται" από μια "θάλασσα" μπετόν. Μια "θάλασσα" πανάκριβη και άρα μη απαλλοτριώσιμη. Όταν λοιπόν "στεγανοποιείς" τον πολεοδομικό σχεδιασμό, ευνόητο είναι ότι δεν το κάνεις από άγνοια. Το κάνεις εσκεμμένα, γιατί αναζητείς κάτι πολύ συγκεκριμένο. Ποιο είναι αυτό; Οι συνθήκες πολεοδομικής "ασφυξίας", που υπηρετούν τα συμφέροντα κάποιων. Ποιοι είναι αυτοί; Οι ταξικοί και οι κοινωνικοί σύμμαχοι της Αθήνας. Οι αστοί, οι έμποροι και οι πρόσφυγες των αστικών κέντρων. Αυτοί, που επενδύουν σε χρυσοφόρες "τρύπες" και αυτοί οι οποίοι τους δόθηκε μια "πιθαμή" γης για να βάλουν ένα "κεραμίδι" πάνω από το κεφάλι τους. Αυτοί, που "επενδύουν" στις συνθήκες πολεοδομικής "ασφυξίας". Τα πάντα δηλαδή ήταν θέμα επιλογής και όχι ανάγκης ή σφάλματος.

Ακόμα δηλαδή κι αν ήταν αναγκαίοι οι οργανωμένοι προσφυγικοί οικισμοί, ήταν θέμα πολιτικής επιλογής να μην δημιουργήσουν πρόβλημα. Απλά είναι τα πράγματα. Δεν δίνεις άδειες για την ανοικοδόμηση υψηλών κτιρίων και καθλώνεις την αξία της γης σε χαμηλά επίπεδα, εξαιτίας των χαμηλών οικονομικών αποδόσεών της. Δεν δίνεις άδειες οικοδόμησης στους ενδιάμεσους χώρους, που συνδέουν τους πυκνοδομημένους οικισμούς μεταξύ τους. Γιατί; Για να έχεις πάντα κενό χώρο που θ' αντέξει μια ενδεχόμενη ανάπτυξη. Πάντα δηλαδή "εκτονώνεις" την οικοδομική δραστηριότητα μακριά από το κέντρο και δεν το "περικυκλώνεις". Την "εκτονώνεις" προς το φτηνό κεφάλαιο των κεφαλαιοκρατών και δεν την "περιορίζεις" στο ακριβό και πεπερασμένο λόγω σχεδιασμού κεφάλαιο των οικοπεδούχων αστών.

Η έννοια της "εκτόνωσης" εδώ έχει τη σημασία που πραγματικά περιγράφει η έννοια. Δεν πρέπει να φαντάζεται ο αναγνώστης ότι, για παράδειγμα, οι συνοικίες της Φλώρινας σε κάποιο χρόνο θα πλησιάσουν την Αθήνα. Οι πόλεις και οι πληθυσμοί τους διατηρούνται σε κάποια συγκεκριμένα επίπεδα και δεν μεταβάλλονται με ρυθμούς θεαματικούς. "Εκτόνωση" σημαίνει να μην "πνίγεις" τις πόλεις και να μην θέτεις τους πληθυσμούς της υπό την ομηρία των αστών. "Εκτόνωση" σημαίνει να μπορούν κάποια νέα νοικοκυριά ν' αποκτήσουν εύκολα στέγη και να μην μπουκνουν στις τρώγλες και τα ενοίκια. Η "εκτόνωση" δηλαδή είναι παλινδρομική. Μια γενιά —λόγω των αναγκών της— βγαίνει λίγο έξω από τα όρια του πολεοδομικού σχεδιασμού, αλλά η επόμενη —λόγω των ίδιων αναγκών— θα μπει πιο μέσα.

Τα πάντα είναι θέμα οικονομίας. Οι αξίες της γης είναι αυτές οι οποίες θα καθορίσουν τη φορά των εξελίξεων. Για λόγους κόστους βγαίνουν κάποιοι προς τα έξω και για λόγους κόστους κάποιοι άλλοι θα κάνουν το αντίθετο. Για κάποιους σε μια δεδομένη στιγμή θα συμφέρει περισσότερο να βρουν φτηνή γη για να χτίσουν το σπίτι τους και να πληρώσουν οι ίδιοι τις υποδομές και για κάποιους άλλους θα συμφέρει περισσότερο να βρουν λίγο ακριβότερη γη με έτοιμες υποδομές. Γιατί μπορεί να συμβαίνει αυτό; Γιατί, όπως είναι φυσικό να "γεννιούνται" νέα νοικοκυριά, έτσι είναι φυσικό και να "πεθαίνουν" τα παλιά. Το ζητούμενο πάντα είναι να υπάρχει χώρος "εκτόνωσης", που να κάνει μη αποδοτική την εκμετάλλευση της στέγης. Να μην υπάρχουν όμηροι των ενοικίων. Να μην ζουν άνθρωποι εις βάρος συνανθρώπων τους. Να μην ζουν άνθρωποι πλούσια για όλη τους τη ζωή, επειδή έτυχε να έχουν λίγα μέτρα γης εντός του πολεοδομικού σχεδίου.

Η Αθήνα εκ του πονηρού έκανε τα ακριβώς αντίθετα. Περικύκλωσε τα κέντρα των πόλεων και δημιούργησε συνθήκες "ασφυξίας". Τα περικύκλωσε με όλους τους δυνατούς τρόπους. Ακόμα και η μεγάλη αγάπη της προς το δημόσιο κεφάλαιο ήταν εκ του πονηρού. Το χειρότερο ήταν ότι δεν μπόρεσε να εκμεταλλευτεί καμία από τις ευνοϊκές συγκυρίες για ν' αναπτυχθεί. Ακόμα κι όταν αναπτύχθηκε η Ελλάδα μετά τον πόλεμο, δεν άλλαξε η τακτική της. Έγινε ακόμα χειρότερη, γιατί ανάμεσα στους προσφυγικούς συνοικισμούς — που "περικύκλωναν" ήδη τις πόλεις— δημιούργησε και συνοικισμούς εργατικών κατοικιών. Στην πραγματικότητα τότε χάθηκε η μεγάλη ευκαιρία για να γίνουν οι ελληνικές πόλεις εκτός από ανθρώπινες και όμορφες. Γιατί; Γιατί τότε έγινε μια εκτεταμένη εκβιομηχάνιση

της χώρας, που ήταν αποτέλεσμα διεθνών συγκυριών και επιλογών των μεγάλων κέντρων εξουσίας του εξωτερικού. Αυτή η εκβιομηχάνιση ήταν η μεγάλη ευκαιρία για την Ελλάδα, γιατί οι μισθοί των εργατών θα επέτρεπαν να κατασκευαστούν όμορφες κατοικίες και κατ' επέκτασιν όμορφες πόλεις.

Για λόγους που δεν είναι του παρόντος ν' αναλύσουμε οι Δυτικοί αποφάσισαν να εκβιομηχανιστούν και χώρες που μέχρι τότε δεν επιτρεπόταν να εκβιομηχανιστούν. Ανάμεσα στις χώρες που επωφελήθηκαν του νέου σχεδιασμού ήταν και η Ελλάδα. Η Αθήνα πήρε τη μερίδα του λέοντος σ' αυτήν τη νέα κι αναπάντεχη εκβιομηχάνιση, αλλά επωφελήθηκαν και οι υπόλοιπες πόλεις απ' αυτήν. Αυτό όμως σήμαινε ορισμένα πράγματα. Σήμαινε κατ' αρχήν παύση της μετανάστευσης του ελληνικού λαού. Οι Έλληνες έπαψαν να μεταναστεύουν στις βιομηχανικές χώρες της Δύσης, αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι έπαψαν να υπάρχουν οι λόγοι που τους έδιναν τάση προς μεταναστευτική "κίνηση". Απλά αυτή η "κίνηση" εκτονωνόταν προς το εσωτερικό της χώρας και συγκεκριμένα προς τις πόλεις οι οποίες θα είχαν τη δυνατότητα να τους προσφέρουν απασχόληση.

Τότε αναπτύχθηκαν πόλεις όπως η Πάτρα, η Ξάνθη, η Λάρισα, ο Βόλος κλπ.. Πόλεις, που, λόγω της βιομηχανικής τους ανάπτυξης, μπορούσαν να προσφέρουν απασχόληση, αλλά που για λόγους συμφέροντος κάποιοι δεν τις προετοίμαζαν ώστε να δεχθούν ανώδυνα το "κύμα" των εσωτερικών μεταναστών. Τόσο η Αθήνα όσο και οι τοπικοί αστικοί παράγοντες επιθυμούσαν διακαώς να δημιουργήσουν εκείνες τις συνθήκες που θα έθεταν τους μετακινούμενους πληθυσμούς στην ομηρία των ενοικίων και άρα των αστών. Κάθε νέο "κύμα" μεταναστών δεν μεγάλωνε την κάθε πόλη αλλά την "ύψωνε". Κάθε νέο "κύμα" μεταναστών αύξανε και τα ενοίκια και έδινε αξία ακόμα και στις τρώγλες. Αυτή η επιλογή μετέτρεπε το σύνολο των υπό ανάπτυξη πόλεων σε μικρογραφίες της Αθήνας. Κοινά προβλήματα απαιτούν κοινές λύσεις και η προβληματικότητα της Αθήνας μεταφέρθηκε και στην επαρχία. Απέκτησαν πρόβλημα χώρου και πόλεις που φυσιολογικά δεν θα έπρεπε να έχουν πρόβλημα. Απέκτησαν πρόβλημα πόλεις που στην κυριολεξία ήταν χτισμένες στο "πουθενά".

Εξαιτίας αυτών των "αναγκών" η Αθήνα αποφάσισε ν' αναλάβει η ίδια την οικιστική πολιτική των επαρχιακών πόλεων. Δεν επέτρεψε στο κεφάλαιο να δώσει λύσεις στο στεγαστικό πρόβλημα, παρά με αστικές εφαρμογές επιδείνωσε την κατάσταση με στόχο να επωφεληθεί ακόμα πιο πολύ από την ανάπτυξη. "Αιχμή" του δόρατος της στεγαστικής πολιτικής της ήταν η ανέγερση εργατικών κατοικιών. Άλλα πανάθλια "γκέτο" φτωχών, που λειτουργούν με τον ίδιο τρόπο με τον οποίο λειτουργούν και οι προσφυγικές συνοικίες. Το αποτέλεσμα ήταν το χειρότερο δυνατό. Το "κέντρο" το περικύκλωσε με πανάθλιες μάζες μπετόν κι αυτές τις μάζες τις περικύκλωσε με βιομηχανίες. Απέκοψε δηλαδή το πολεοδομικό συγκρότημα από τη φύση. Οι πληθυσμοί είχαν πάντα να διαλέξουν ανάμεσα στο κακό και στο χειρότερο και πάντα με φορά από "έξω" προς τα "μέσα".

Ποιο το κέρδος αυτής της πρακτικής; Δημιούργησε άθλια αστικά κέντρα, έχοντας μάλιστα εξασφαλίσει το "άλλοθι" της να επιβαρύνει την κατάσταση κατά το δοκούν. Ποιο

ήταν το άλλοθι; Στο όνομα της κοινωνικής πολιτικής και της προστασίας του περιβάλλοντος έγιναν όλα τα εγκλήματα. Στο όνομα της κοινωνικής πολιτικής έδωσε άδειες στους φτωχούς να χτίσουν πολυώροφες κατοικίες στους χώρους όπου τους δόθηκαν για προσφυγικές ή εργατικές κατοικίες. Για να μην "πέσουν" υποτίθεται στα χέρια των αστών οικοπεδούχων, τους έδωσε τη δυνατότητα με το ίδιο οικόπεδο να "σώσουν" και τα παιδιά τους.

Το άλλο "άλλοθι" που χρειαζόταν ήταν το περιβαλλοντικό. Η εξουσία, δηλαδή, εκτός από κοινωνικές "ευαισθησίες" είχε και περιβαλλοντικές. Μετατρέποντας την κάθε πόλη σε μια "θάλασσα" μπετόν, την έκανε μη "συνεργάσιμη" με το περιβάλλον. Ένα πολεοδομικό "έκτρωμα" παντελώς ξένο κι εχθρικό με το περιβάλλον στο οποίο ανήκε. Αντί η πόλη να "χάνεται" σταδιακά μέσα στο περιβάλλον και να "δένει" μ' αυτό, έγινε ένα "ποτάμι" από μπετόν, που έπρεπε να περιοριστεί στην πορεία του, για να μην καταστρέψει το περιβάλλον. Αυτό το "άλλοθι" της έδωσε το δικαίωμα να "παγώσει" το σχέδιο πόλης και να το περάσει ως αρμοδιότητα στην κεντρική εξουσία.

Από αυτό το άκαμπτο σχέδιο πόλης ξεκινάνε όλα τα προβλήματα που ευνοούν την Αθήνα. Γιατί; Γιατί η Αθήνα με το άκαμπτο αυτό σχέδιο ευνοεί τους αστούς. Ευνοεί αυτούς που νοικιάζουν "τρύπες" κι απειλούνται αν οι πληθυσμοί καταφέρουν και λύσουν το πρόβλημα στέγασής τους με άλλον τρόπο. Εξαιτίας αυτής την πονηρής τακτικής βλέπουμε να συμβαίνουν οι παραδοξότητες και οι φαιδρότητες της υπανάπτυκτης ελληνικής επαρχίας. Βλέπουμε ανθρώπους να σκοτώνονται για ένα τετραγωνικό μέτρο μέσα σ' έναν αχανή και άδειο χώρο. Βλέπουμε πενταμελείς οικογένειες να στριμώχνονται σε πενήντα τετραγωνικά μέτρα και από την αυλή τους να ξεκινάει το άπειρο της φύσης. Βλέπουμε να υψώνονται πολυώροφα, άσχημα και παράγωνα λόγω οικοπέδου "εκτρώματα" με επιφάνεια έδρασης λιγότερη από εκατό τετραγωνικά μέτρα και ακριβώς πίσω από αυτά να μην βλέπεις οικοδομική δραστηριότητα για δεκάδες χιλιόμετρα. Βλέπουμε πόλεις που θυμίζουν το κέντρο της Αθήνας και σε πέντε λεπτά απόσταση υπάρχει άδεια φύση. Μέσα σε πέντε λεπτά διαπερνάς μια άθλια μακεδονική πόλη, που θυμίζει "Παγκράτι" ή "Κυψέλη" και μετά οδηγείς δύο ώρες για να ξαναδείς ζωντανό άνθρωπο.

Μ' αυτού του είδους την πολιτική μονιμοποιείς το πρόβλημα και το κάνεις πολεοδομικό "καρκίνο". Έναν "καρκίνο" μόνιμο, γιατί δίνεις πάντα το πλεονέκτημα στους αστούς. Γιατί; Γιατί αυτοί οι οποίοι βρίσκονται στα πολεοδομικά όρια θα εξακολουθήσουν να "επενδύουν" στη γη και άρα θα επιβαρύνουν διαρκώς το πρόβλημα. Έχοντας τα ακίνητά τους μεγάλη οικονομική απόδοση, εύκολα επενδύουν και πάλι σε οικόπεδα. Ελέγχουν δηλαδή την πόλη και ελέγχουν και τον χώρο έξω απ' αυτήν. Ελέγχουν την τρέχουσα οικοδομική δραστηριότητα μέσα σ' αυτήν και ελέγχουν και το "μέλλον" της δραστηριότητας αυτής. Μεγαλώνει η πόλη, αλλά μαζί της μεγαλώνει και η "ζώνη" των αστών.

Αυτό γίνεται ακόμα πιο τρομακτικό, αν σκεφτεί κάποιος και ποιοι αποφασίζουν για όλα αυτά. Αστοί υπάλληλοι της Αθήνας είναι αυτοί οι οποίοι αποφασίζουν πότε και αν θα επεκταθεί το σχέδιο πόλης. Οι αστοί δηλαδή μόνοι τους αποφασίζουν για το πότε θα επεκταθούν τα δικά τους συμφέροντά. Οι αστοί μόνοι τους ενημερώνουν τους ομοίους τους

πότε και πού πρέπει ν' αγοράσουν γη. Ο μηχανικός της πολεοδομίας θα το πει στον φίλο του γιατρό, στον δικηγόρο κλπ.. Αυτοί πάντα θα είναι οι "έξυπνοι" και "διορατικοί", που καταλαβαίνουν πάντα τι θα γίνει και θα "επενδύουν" εγκαίρως.

Όμως, το ακόμα χειρότερο έγινε με τον σχεδιασμό του μηχανισμού εκπαίδευσης, ο οποίος αναπτύχθηκε μ' εκείνον τον τρόπο που υπηρετεί και πάλι τα ίδια συμφέροντα. Η Αθήνα, πάνω στην αγωνία της όχι απλά να αστικοποιήσει τους πληθυσμούς που την συνέφεραν αλλά να τους κάνει υποχείριά της, αποφάσισε να κάνει κάτι πολύ πονηρό. Τι ήταν αυτό; Η άμεση κεφαλαιοποίηση της εκπαίδευσης. Για να ενισχύσει δηλαδή τους ταξικούς συμμάχους της σε μια δεδομένα προβληματική οικονομία —λόγω ιμπεριαλισμού—, τους "έστρεψε" εναντίον των πληθυσμών και όχι υπέρ του κεφαλαίου. Τι σημαίνει πρακτικά αυτό; Το σύνολο της ανώτατης εκπαίδευσης το σχεδίασε με στόχο να δημιουργήσει μια μεγάλη μάζα πεινασμένων αστών, οι οποίοι θα την υπηρετούσαν προκειμένου να πλουτίσουν. Μια μεγάλη μάζα αστών, που για λογαριασμό της θα πολεμούσαν τους ταξικούς εχθρούς της. Μέσα από τα πανεπιστήμια "παρήγαγε" εμπόρους των επιστημών και όχι επιστήμονες. Ελέγχοντας τους νόμους, "στελέχωνε" την κοινωνική πυραμίδα της κάθε τοπικής κοινωνίας μ' αυτούς που ήθελε και άρα μ' αυτούς που τη βόλευαν.

Ένα σοβαρό κράτος, για παράδειγμα, δεν κάνει τέτοιο πράγμα. Ένα σοβαρό κράτος έχει παραδομένη την αγορά στους επιχειρηματίες, είτε κεφαλαιοκράτες είτε έμπορους, και μέσω της ανώτατης εκπαίδευσης "παράγει" επιστήμονες. Επιστήμονες, οι οποίοι θα παράγουν νέα γνώση και θα μεγαλώσουν το ήδη μεγάλο κεφάλαιο της τεχνογνωσίας, που κάνει το κράτος ισχυρό. Επιστήμονες, που σ' ό,τι αφορά τον αριθμό τους θα προσαρμόζονται στις ανάγκες του κράτους και της οικονομίας. Στις χώρες αυτές τα πάντα τα καθορίζει η οικονομία και οι ανάγκες της. Όποιος θέλει σπουδάζει ό,τι θέλει, αλλά αναλαμβάνει τις ευθύνες του. Δικό του πρόβλημα είναι αν δεν βρίσκει δουλειά πάνω στο αντικείμενο που σπούδασε. Δικό του πρόβλημα είναι η σπατάλη χρόνου και χρήματος εξαιτίας μιας άστοχης επιλογής. Δεν αποτελεί πρόβλημα του κράτους να βολέψει κάποιον, που είναι ειδικός στη γονιμοποίηση των τζιτζικιών.

Η Ελλάδα δεν το έκανε αυτό το πράγμα. Η Ελλάδα ακολουθεί διαφορετική εκπαιδευτική πολιτική από αυτήν που ακολουθούν τα μεγάλα δυτικά κράτη. Σε "σπρώχνει" στις σπουδές-αγώνα και σου υπόσχεται βόλεμα υπό την αιγίδα του κράτους. Γι' αυτόν τον λόγο η Ελλάδα, για παράδειγμα, "παρήγαγε" με τον "τόνο" φαρμακοποιούς, χωρίς να διαθέτει φαρμακοβιομηχανία. "Παρήγαγε" φαρμακοποιούς με ρυθμούς που ήταν υψηλοί ακόμα και για μεγάλο κι ανεπτυγμένο κράτος. Γιατί το έκανε αυτό; Γιατί ήθελε να δημιουργήσει "μπακάληδες" της φαρμακευτικής επιστήμης. "Μπακάληδες", οι οποίοι θα κρατούσαν μακριά από τα κέρδη του "φαρμάκου" την κεφαλαιοκρατία. "Μπακάληδες", που με ένα "πτυχιάκι" θα γυρνούσαν στην πόλη τους και θα γίνονταν πλούσιοι ελέω εξουσίας.

Αντιλαμβάνεται ο αναγνώστης γιατί μιλήσαμε πιο πάνω για "Εβραίους". Η Αθήνα, από τη στιγμή που διαχώρισε στη Μακεδονία τους "μαύρους" γηγενείς από τους "Ιρλανδούς" πρόσφυγες, αναζητούσε τους μορφωμένους και πονηρούς "Εβραίους". Τους "Εβραίους",

που θα "κούρδιζαν" και θα λεηλατούσαν τους πληθυσμούς. Πάνω σ' αυτήν τη βάση σχεδιάστηκε το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα. Αυτό το σύστημα παράγει "Εβραίους" της επιστήμης. Εμπόρους της επιστήμης και όχι παραγωγούς επιστημονικής γνώσης. Εμπόρους της υπάρχουσας επιστημονικής γνώσης, που τους δόθηκε έτοιμη και την οποία αντιλαμβάνονται σαν εμπόρευμα που πρέπει να "μοσχοπουλήσουν" στην αγορά. Εμπόρους, που θα κάνουν την καλύτερη διαπραγμάτευση με την εξουσία, εφόσον την έχουν απόλυτη ανάγκη. Εργαζόμενους, που δεν θα ήθελαν να ταυτίζονται με τους υπόλοιπους εργαζόμενους, γιατί απλούστατα δεν τους συμφέρει κάτι τέτοιο.

Γι' αυτό μιλήσαμε για "Εβραίους". Όπως ο Εβραίος της Νέας Υόρκης, παρ' όλο που είναι επίσης ξένος, δεν αντιλαμβάνεται τον εαυτό του ίσο με έναν Ιρλανδό ή έναν Έλληνα μετανάστη, έτσι και Έλληνας αστός, παρ' όλο που είναι ένας κοινός εργαζόμενος, δεν αντιλαμβάνεται τον εαυτό του ίσο με έναν εργάτη. Όπως ο Εβραίος της Νέας Υόρκης για λόγους συμφέροντος ταυτίζεται απόλυτα με την εξουσία, έτσι κάνουν και οι αστοί. Αυτή ήταν η διαπραγμάτευση των μορφωμένων εργαζομένων με την εξουσία. Μια διαπραγμάτευση, που θα τους έκανε "ρυθμιστές" της κοινωνίας υπέρ της εξουσίας. Ο μεγάλος βαθμός δυσκολίας στην εισαγωγή και στη φοίτηση στα ελληνικά πανεπιστήμια γι' αυτόν τον λόγο ήταν επιβεβλημένος. Γιατί; Γιατί οι "Εβραίοι" της ανώτατης εκπαίδευσης χρειαζόνταν ένα προσωπικό "ολοκαύτωμα-βασανισμό", που στη συνέχεια θα το "εξαργύρωναν". Έναν βασανισμό, που θα έκανε λογικοφανείς τις απαιτήσεις τους. Έναν βασανισμό, τον οποίο τους τον επέβαλε το κράτος και ως εκ τούτου θα έπρεπε να τους αποζημιώσει.

Η νοοτροπία των Ελλήνων αστών είναι πανομοιότυπη μ' αυτήν των Εβραίων, γιατί αυτό βόλεψε την Αθήνα. Το σύνολο της αγωνίας της εξουσίας είναι να παράγει ανθρώπους αυτής της νοοτροπίας. Στα ελληνικά πανεπιστήμια δηλαδή επιχειρείται ένας ιδιόμορφος εξιουδαισμός των φοιτητών, που βολεύει την εξουσία. Στα πανεπιστήμια η εξουσία επιθυμεί και το καταφέρνει σε μεγάλο βαθμό να παράγει αυτό το οποίο θέλει. Θρασύδειλους, "γλείφτες", κουτοπόνηρους και καιροσκόπους "Εβραίους". Εμπόρους των επιστημών και χαφιέδες της κάθε εξουσίας. Αυτούς που εκπορνεύονται για να πλουτίσουν και είναι επαγγελματίες ηθικολόγοι. Αυτούς που ξεκινάνε την πορεία τους καταγγέλλοντας τα "στραβά και τ' ανάποδα" και στη συνέχεια πλουτίζουν απ' αυτά. Ας πάει κάποιος σ' ένα πανεπιστημιακό αμφιθέατρο και θα δει αυτήν την "παραγωγή" να λειτουργεί σε όλο της το "μεγαλείο". Ας δει με τι πάθος χειροκροτούν οι δήθεν πολιτικοποιημένοι "Εβραίοι" το κάθε κομματόσκυλο-Μωυσή, που τους υπόσχεται βόλεμα στον κρατικό μηχανισμό. Χειροκροτούν με πάθος αυτόν που τους υπόσχεται το "μάννα" του βολέματος. Την κρατική θέση-μάννα που θα τους βγάλει από την έρημο της προσωπικής τους φτώχειας.

Όλα αυτά έγιναν βάση κάποιου συγκεκριμένου σχεδιασμού. Η Αθήνα ήθελε να παράγει "ποντικούς", που θα τους έστελνε ν' αφαιμάζουν την επαρχία. Ήθελε "μπακάληδες" των επιστημών και όχι επιστήμονες. "Μπακάληδες", που θα γίνονταν τα "ποντίκια" των επαρχιακών πόλεων. Τα "ποντίκια", που θα ζούσαν και θα εργάζονταν μέσα στο κέντρο της

πόλης, όπως οι "κομπογιαννίτες" στο far west. "Ποντίκια" του κέντρου. Που θα κατοικούσαν πάνω από τις "τρύπες" τους και θα κατέβαιναν ακόμα και με τις πιτζάμες για να σε εξυπηρετήσουν.

Όλους αυτούς το σύστημα δεν τους δημιούργησε από άγνοια. Δεν υπάρχει άγνοια σ' αυτές τις περιπτώσεις. Αυτούς τους "νεοεβραίους" της επιστήμης τους δημιούργησε η Αθήνα, γιατί ήθελε να τους εκμεταλλευτεί. Τους δημιούργησε και στη συνέχεια τους ευνόησε για τους ίδιους λόγους που ευνόησαν και οι Αγγλοσάξονες της Νέας Υόρκης τους αυθεντικούς Εβραίους. Τους δημιούργησε, γιατί οι αδύναμοι "Αγγλοσάξονες" της Αθήνας ήθελαν ν' αποκτήσουν συμμάχους και να βγάλουν από το "παιχνίδι" την τοπική κεφαλαιοκρατία του Βορρά. Εξασφάλισε τη συμμαχία τους μέσω της εύνοιας, ώστε ν' αποκτήσει "ασπίδα" ως ευεργέτης τους. Τους ευνόησε με στόχο ν' αρπάξουν μεγάλο μερίδιο από τα κέρδη της αγοράς, ώστε να μην επιτρέπουν στο τοπικό κεφάλαιο να ισχυροποιείται από τα κέρδη και να γίνεται απειλητικό για την Αθήνα. Αυτό κάνουν οι αστοί σε όλα τα κράτη όπου έχουν το πάνω χέρι". Σε κράτη με ισχυρή αστική τάξη στα οποία ασκούν ιμπεριαλισμό ή σε κράτη τα οποία θέλουν να τα μετατρέψουν σε "Μπανανίες".

Στις ΗΠΑ για παράδειγμα —που όλοι τις επικαλούνται όταν τους συμφέρει, σαν παράδειγμα ελεύθερου οικονομικού μοντέλου— τα φάρμακα τα διαχειρίζεται η κεφαλαιοκρατία και οι έμποροι. Αυτοί δηλαδή που έχουν τα χρήματα να δημιουργούν επιχειρήσεις και ν' ανταγωνίζονται μεταξύ τους. Στις ΗΠΑ τα φάρμακα τα πουλάνε στα μεγάλα εμπορικά σούπερ μάρκετ. Οι φαρμακοβιομηχανίες εισπράττουν το μεγαλύτερο μέρος των κερδών στον τομέα του φαρμάκου και οι έμποροι της λιανικής ό,τι περισσέψει. Εκεί οι φαρμακοποιοί, που δεν είναι επιστήμονες των φαρμακοβιομηχανιών, είναι κοινοί εργαζόμενοι πωλητές. Οι αποτυχημένοι της φαρμακευτικής επιστήμης είναι κοινοί πωλητές. Πωλητές, που πληρώνονται και ασφαλιζονται όπως όλοι οι υπόλοιποι εργαζόμενοι. Μόνον στις "Μπανανίες" οι αποτυχημένοι φαρμακοποιοί είναι ελέω κράτους "επιστήμονες". Μόνον στις "Μπανανίες" είναι επαγγελματίες φαρμακοπώλες, που μονοπωλιακά προσδιορίζουν τις τιμές των φαρμάκων. Επιχειρηματίες, που ξεκινάνε την ανάπτυξη τους με κρατικά δάνεια, έχοντας μπροστά τους μια σίγουρη "επιτυχία". Στις "Μπανανίες" ένα πτυχίο μπορεί να σημαίνει έναρξη εμπορικής δραστηριότητας. Γιατί το έκαναν αυτό; Για να ροκανίζει η αστική συντεχνία των φαρμακοποιών τα χρήματα των ασφαλιστικών ταμείων των εργατών χωρίς αντίδραση και τα κέρδη της αγοράς να μοιράζονται ανάμεσα σε αστούς και όχι ανάμεσα σε κεφαλαιοκράτες.

Γιατί αναφερόμαστε σ' αυτά που εκ πρώτης όψεως δεν έχουν σχέση με το θέμα μας; Γιατί ό,τι έκανε το ελληνικό κράτος με τους φαρμακοποιούς το έκανε και με τους γιατρούς και βέβαια και με τους μηχανικούς. Δημιούργησε επιχειρηματίες "επιστήμονες" οι οποίοι μέσα σε μια "τρύπα" του κέντρου και με κεφάλαιο έναν πάγκο, ένα "ακουστικό" ή ένα σχεδιαστήριο, "κονομούσαν" εις βάρος των φουκαράδων. Οι τελευταίοι είναι αυτοί οι οποίοι μας ενδιαφέρουν, γιατί μ' αυτούς ως συμμάχους είχε μόνιμη προστασία ο πολεοδομικός σχεδιασμός της. Η Αθήνα μέσω αυτής της κατάστασης δημιούργησε τους πιο πολύτιμους

συμμάχους της, εφόσον είχαν κοινά συμφέροντα μ' αυτήν. Εξαιτίας εκείνου του σχεδιασμού έγιναν και οι μηχανικοί επιχειρηματίες της "πιτζάμας". Έγιναν κι αυτοί "ποντίκια" του κέντρου, που ήταν έτοιμοι ανά πάσα στιγμή να εξυπηρετήσουν τον "πελάτη". Και στον δικό τους κλάδο καταστρατηγήθηκε κάθε έννοια επιστήμης. Γιατί; Γιατί άλλα μάθαιναν στο πανεπιστήμιο και άλλα έκαναν για να ζήσουν και να πλουτίσουν.

Η Ελλάδα έγινε άσχημη εξαιτίας όλων αυτών των επιλογών. Αυτό έγινε γιατί κάποιοι εκμεταλλεύτηκαν καταστάσεις και μπόρεσαν και έγιναν πλούσιοι, παράγοντας "φτηνή" ασχήμια. Από αυτήν την κατάσταση ξεκινάνε όλα τα προβλήματα που σήμερα μας βασανίζουν και φαντάζουν "ανεξήγητα". Τίποτε δεν είναι "ανεξήγητο" αν γνωρίζεις τι επεδίωκε η εξουσία. Εδώ βρίσκεται το όλο μυστικό. Αν καταλάβει ο αναγνώστης τι έγινε, μπορεί να εξηγήσει τα φαινόμενα που ακολούθησαν. Με τον άκαμπο πολεοδομικό σχεδιασμό επεδίωξαν να βοηθήσουν τους αστούς. Τους αστούς οικοπεδούχους και τους αστούς μηχανικούς, που ξεκινούσαν από το μηδέν για να γίνουν πλούσιοι υπό την "αιγίδα" του κράτους. Γίνονταν πλούσιοι, χωρίς να έχουν καν χρήματα να ξεκινήσουν την "επιτυχή" επιχειρηματική πορεία τους. Οι πρώτοι ξεκινούσαν με κληρονομιά ένα χωραφάκι και οι δεύτεροι ξεκινούσαν πειναλέοι τις σπουδές τους και μέσα σε λίγα χρόνια επαγγελματικής δραστηριότητας γίνονταν απίστευτα πλούσιοι. Οι καλύτεροι μεταπολεμικοί "γαμπροί" της χώρας.

Πώς γινόταν αυτό; Με τον εξής απλό τρόπο. Ο κλειστός πολεοδομικός σχεδιασμός έδινε το πλεονέκτημα στον οικοπεδούχο και έκανε το κεφάλαιό του εκτός από σπάνιο και μονόδρομο για την κάλυψη των στεγαστικών αναγκών μιας πόλης. Όμως, εξαιτίας αυτής της συνθήκης, γεννάται το φαινόμενο της υπερτίμησης της στέγης και από αυτό ξεκινάνε τα προβλήματα. Γιατί; Γιατί η υπερτιμημένη στέγη, λόγω της σπανιότητας της οικοδομήσιμης γης, οδηγεί στην εργολαβία και στην αντιπαροχή, που είναι οι πρακτικές οι οποίες κατέστρεψαν την Ελλάδα.

Τι σημαίνει πρακτικά αυτό; Το εξής απλό. Οι φουκαράδες, που αναζητούν εναγωνίως τη "στέγη", πληρώνουν με τον καρπό του κόπου μιας ζωής υπερτιμημένα διαμερίσματα, για να γίνουν πλούσιοι οι αστοί. Δουλεύουν μια ζωή και αποταμιεύουν χρήματα, για να τους τ' αρπάξουν στο τέλος οι αστοί. Πώς γίνεται αυτό; Με τον κλειστό πολεοδομικό σχεδιασμό και τον υψηλό συντελεστή δόμησης δημιουργείς συνθήκες οικοδομικού "Ελντοράντο". Χτίζεις μια πολυκατοικία δεκαπέντε διαμερισμάτων και την κατασκευή τη "σηκώνουν" στην ουσία οι φουκαράδες που θα πληρώσουν τα πέντε πρώτα διαμερίσματα, τα οποία θα πουληθούν πριν καν ξεκινήσει να χτίζεται η οικοδομή. Τα υπόλοιπα διαμερίσματα, που βγαίνουν "τζάμπα", θα τα μοιραστούν οι πονηροί. Ο οικοπεδούχος και ο μηχανικός.

Δουλεύει ο εργάτης ή ο υπάλληλος μια ζωή, για να πάρει ένα διαμέρισμα και οι δύο αυτοί караγκιόζηδες με μία πράξη τους θα γίνουν ιδιοκτήτες πολλών διαμερισμάτων που στη συνέχεια θα τα νοικιάζουν, εκμεταλλευόμενοι την έλλειψη στέγης. Αυτοί στη συνέχεια, ως ισχυροί οικονομικοί παράγοντες, θα πιέζουν προς την κατεύθυνση που τους ευνοεί. Αυτοί θα πιέζουν για λόγους οικολογικής και περιβαλλοντικής "ευαισθησίας" να περιοριστεί

το σχέδιο πόλης. Αυτοί θα πιέζουν στη συνέχεια για τους νόμους που θα αφορούν την οικοδομική δραστηριότητα. Η "ασφυξία" δίνει οικονομική απόδοση στις κακοκατασκευασμένες "τρώγλες" τους. Αυτοί, λόγω συνεχούς άντλησης κερδών, θα επενδύουν στην περιαστική γη, για να επαναλάβουν την "επιτυχία" τους, όταν η κατάσταση θα τους ευνοεί.

Αυτοί επένδυσαν στην υπερσυγκέντρωση δραστηριοτήτων σε πόλεις που είχαν ήδη κορεστεί. Αυτοί με όλα τα μέσα και όλους τους τρόπους "φόρτωναν" με δραστηριότητες πόλεις, που από τότε δεν μπορούσαν να αντεπεξέλθουν σε νέα ανάπτυξη. Με τον τρόπο αυτόν μετέτρεψαν σε "οικόπεδα" και τις ταράτσες των σπιτιών τους. Γιατί; Γιατί κάθε νέα δραστηριότητα έφερνε νέους πληθυσμούς σε μια πόλη. Οι ανάγκες στέγασης αυτών των πληθυσμών οδηγούσαν τους οικοδομικούς κανονισμούς σε αναπροσαρμογές. Άρχισαν να χτίζονται πόλεις "πάνω" σε πόλεις. Πώς γινόταν αυτό; Όταν η ανεξέλεγκτη ανάπτυξη μιας πόλης συνδυάζεται με έναν άκαμπτο πολεοδομικό σχεδιασμό, ευνόητο είναι ότι θ' αναπτυχθεί με τον τρόπο που της επιτρέπεται. Όπως "φουσκώνει" το ποτάμι, έτσι "φουσκώνει" και μια πόλη εξαιτίας των αναγκών της. Τα παλιά τριώροφα κτήρια θα γίνουν επτάοροφα. Οι "εργολαβίες" θα πάψουν να εφαρμόζονται στο οικόπεδο, αλλά θα ξεκινούν από τις ταράτσες.

Αποτέλεσμα αυτής της πρακτικής ήταν να γίνει η Ελλάδα μια τρομερή "Μπανανία". Γιατί; Γιατί, ενώ σε όλα τα ανεπτυγμένα κράτη την υπόθεση κατοικία και τις υποδομές τις αναλαμβάνει το πανίσχυρο κεφάλαιο, στην Ελλάδα τις αναλαμβάνει ο φτωχός ιδιώτης και ο φτωχός λαός αντίστοιχα. Το πραγματικό κεφάλαιο, που κάνει φτηνή την κατοικία και την υποδομή, αντικαθίσταται από ένα κρατικό πτυχίο, που αναζητά πόρους για ν' αποδώσει καρπούς στον κάτοχό του. Τη φτηνή χρηματοδότηση, που μπορεί να εξασφαλίσει η μαζική οικοδομική δραστηριότητα, την αντικαθιστά η πανάκριβη αυτοχρηματοδότηση του ιδιώτη κατασκευαστή. Γι' αυτόν τον λόγο μιλήσαμε πιο πάνω για τη σχέση μεταξύ πολεοδομικού προβλήματος και συστήματος εκπαίδευσης. Το κράτος είναι αυτό που μεθόδευσε τα πράγματα για να έρθουν σ' αυτό το σημείο.

Το κράτος μεθόδευσε την κατάσταση, για να ευνοήσει τους αστούς εις βάρος των υπολοίπων κοινωνικών τάξεων. "Παράγει" υπεράριθμους "επιστήμονες" συμμάχους και τους βολεύει εις βάρος του κοινωνικού συνόλου. Τους "παράγει", χωρίς να φοβάται την "υπερπαραγωγή", γιατί στη συνέχεια τους προσφέρει τις δημόσιες υποδομές και τις δημόσιες ανάγκες σαν κεφάλαιο, για να τις εκμεταλλευτούν. Μετατρέπει τα δημόσια νοσοκομεία σε κεφάλαιο και προσωπικές επιχειρήσεις των γιατρών. Μετατρέπει το σύστημα δικαιοσύνης σε κεφάλαιο των δικηγόρων. Το ίδιο έκανε με τον πολεοδομικό σχεδιασμό υπέρ των μηχανικών. Γι' αυτόν τον λόγο "παράγει" μηχανικούς με τον "τόνο". Μηχανικούς, που όχι μόνον είναι υπεράριθμοι, αλλά είναι και άσχετοι με το θέμα της οικοδομικής.

Εδώ ακριβώς βρίσκεται και το πρόβλημα με την ίδια την εκπαίδευση των μηχανικών. Στο πολυτεχνείο οι φοιτητές οι οποίοι θα γίνουν μηχανικοί μαθαίνουν τα περί μηχανικής επιστήμης. Μαθαίνουν να σχεδιάζουν και να κατασκευάζουν γέφυρες, αεροδρόμια,

σήραγγες, λιμενοβραχίονες κλπ.. Μαθαίνουν δηλαδή την επιστημονική γνώση που απαιτείται για τη μελέτη και κατασκευή του οποιουδήποτε έργου. Όταν όμως παράγει επιστήμονες πέρα από κάθε λογική των αναγκών της κοινωνίας και της οικονομίας, ευνόητο είναι ότι θα δημιουργηθεί πρόβλημα. Όταν κάθε χρόνο στην Ελλάδα αποφοιτούν πιο πολλοί πολιτικοί μηχανικοί απ' όσες είναι όλες μαζί οι γέφυρες της χώρας, ευνόητο είναι ότι υπάρχει πρόβλημα. Ευνόητο είναι ότι όλοι αυτοί θ' αναζητήσουν χώρο να επιβιώσουν μακριά από αυτά που υποτίθεται γνωρίζουν και βέβαια τους δίνουν τον τίτλο του επιστήμονα.

Ποιος είναι αυτός ο χώρος που θα "χωρέσει" όλους τους εκπαιδευμένους μελετητές και κατασκευαστές; Η οικοδομική δραστηριότητα. Η δραστηριότητα που αφορά όχι τις μεγάλες αλλά πεπερασμένες στον αριθμό ανάγκες ενός συστήματος, αλλά τις μικρές ανάγκες εκατομμυρίων πολιτών. Τους "έσπρωξε" δηλαδή προς το αντικείμενο που σ' ό,τι αφορά την επιστήμη της μηχανικής είναι το πιο ασήμαντο. Το αντικείμενο που αντιπροσωπεύει τα ελάχιστα σ' ό,τι αφορά τη γνώση που προσφέρεται στο πολυτεχνείο. Αυτός ο "προσανατολισμός" των "επιστημόνων" μηχανικών είναι που δημιουργεί πρόβλημα σε όλα τα επίπεδα. Πρόβλημα τόσο στο επίπεδο της αισθητικής όσο και στο επίπεδο της οικονομίας.

Σ' ό,τι αφορά το πρώτο συμβαίνει το εξής: Η οικοδομική, ως τμήμα της γνώσης ενός πολιτικού μηχανικού, αντιπροσωπεύει τα ελάχιστα. Ο μηχανικός εκπαιδεύεται σε άλλα πράγματα, που για το αντικείμενό του είναι τα σημαντικά. Το μάθημα της οικοδομικής δεν είναι από αυτά τα σημαντικά, γιατί απλούστατα δεν αποτελεί το πραγματικό αντικείμενο του επιστήμονα μηχανικού. Είναι γνώση συμπληρωματική, που απλά είναι αδύνατον να μην την έχει ως μηχανικός. Δεν είναι δυνατόν να γνωρίζεις να κατασκευάζεις μια προεντεταμένη γέφυρα και να μην γνωρίζεις με τα ίδια υλικά να κατασκευάσεις μια απλή κατοικία. Όπως όμως δεν είναι σημαντική για την κατάρτιση του χειρουργού γιατρού η αφαίρεση των κάλων, έτσι δεν είναι σημαντική η οικοδομική για τον πολιτικό μηχανικό.

Η οικοδομική είναι μια πολύ σημαντική δραστηριότητα, για λόγους όμως οι οποίοι δεν άπτονται της μηχανικής και της επιστήμης του μηχανικού. Είναι μια δραστηριότητα που απαιτεί περισσότερες περιφερειακές γνώσεις, παρά επιστημονικές. Γνώσεις που έχουν να κάνουν με την κοινωνιολογία, την κουλτούρα, την τέχνη, την αισθητική, την εργονομία κλπ.. Γνώσεις που ξεφεύγουν από το επιστημονικό αντικείμενο της μηχανικής. Γνώσεις που φτάνουν να έχουν σχέση ακόμα και με την ψυχολογία των μαζών. Αυτό, για κάποιον που γνωρίζει τις μεθοδολογίες της εξουσίας, δεν είναι και τόσο παράξενο. Η κατοικία, για παράδειγμα, μπορεί από τη μορφή της και μόνον να επηρεάσει τη "διάθεση" ενός ολόκληρου λαού. Μπορεί να ευνοήσει στην ανάπτυξη συγκεκριμένων νοοτροπιών. Πολλές λαϊκές επαναστάσεις έχουν σταματήσει στις γειτονιές των φτωχών, εξαιτίας της εικόνας των ίδιων των συνοικιών όπου αυτοί κατοικούν.

Για να το καταλάβει κάποιος αυτό, θα πρέπει να γνωρίζει τις πρακτικές των συστημάτων. Σκληρά συστήματα εξουσίας, που ήθελαν να χειραγωγήσουν τους λαούς τους και να δημιουργήσουν συγκεκριμένες νοοτροπίες, ακολουθούσαν συγκεκριμένη

μεθοδολογία στην οικιστική πολιτική. Δεν είναι δηλαδή τυχαίο το γεγονός των πανομοιότυπων κατασκευών των πανομοιότυπων οικισμών που συναντάμε σε πολλά σκληρά και αυταρχικά συστήματα του παρελθόντος. Όλα αυτά δηλαδή δεν γίνονται στην τύχη ή στο όνομα της οικονομίας κλίμακας. Είναι επιλογές που έχουν σχέση με την άσκηση της εξουσίας. Γιατί; Γιατί οι εξουσιαστές με τις επιλογές αυτές ήθελαν να "διδάξουν" τον λαό γι' αυτά που τους συνέφεραν. "Διδάσκονταν" οι Βρετανοί ή οι Σοβιετικοί εργάτες από το περιβάλλον όπου κατοικούσαν. "Διδάσκονταν" ότι ήταν ίδιοι μόνον μεταξύ τους και διαφορετικοί από τους "ανώτερους", οι οποίοι κατοικούσαν σε διαφορετικά σπίτια σε διαφορετικούς οικισμούς.

Ακόμα και η επιλογή των χρωμάτων των κατοικιών των φτωχών υπηρετούσε τους ίδιους στόχους. Η γκριζα ομοιομορφία που χαρακτηρίζει τις κατοικίες των φτωχών μελών των σκληρών συστημάτων "παίζει" τον ρόλο της. Λειτουργεί κατασταλτικά στην όλη ψυχική διάθεση των καταπιεσμένων. Σε αντίθεση δηλαδή με το έντονο χρώμα και τις αρχιτεκτονικές διαφοροποιήσεις, που "παράγουν" τα αντίθετα αποτελέσματα. Όλα αυτά το σύστημα τα γνωρίζει και τα ευνοεί μόνον στην κατεύθυνση που του προσφέρουν κέρδος. Στο σημείο αυτό διαφοροποιείται η Ελλάδα από τα άλλα συστήματα. Την "γκρίζα" ομοιομορφία των σκληρών συστημάτων στην Ελλάδα την πήρε η ομοιομορφία της ασχήμιας των ατελών κατασκευών. Το "γκρίζο" χρώμα εκείνων των κατασκευών στην Ελλάδα το πήρε το χρώμα των ασοβάτιστων κατασκευών.

Όταν λοιπόν ο μηχανικός δεν μαθαίνει στο πανεπιστήμιο την κουλτούρα της κατασκευής και ταυτόχρονα γίνεται κυρίαρχος της οικοδομικής δραστηριότητας, είναι λογικό να υπάρχει το πρόβλημα στο οποίο αναφερόμαστε. Δεν του μαθαίνει κάποιος τα "μυστικά" της μακεδονικής ή της αιγαιοπελαγίτικης κατασκευής. Δεν του μαθαίνει την εμπειρία των αιώνων πάνω σε προβλήματα της κατασκευής. Του μαθαίνει να υπολογίζει οπλισμούς σε πλάκες και υποστυλώματα από μπετόν. Του μαθαίνει απλά αυτό που κάνει την κατασκευή ασφαλή γι' αυτούς που τη χρησιμοποιούν. Τη βάση δηλαδή του αντικειμένου της οικοδομικής. Δεν του μαθαίνει όμως τίποτε από αυτά που δίνουν αξία στην κατοικία. Αυτά που έχουν σχέση με την αισθητική, την εργονομία κλπ.. Αυτά που έχουν σχέση με την ψυχολογία αυτού που θα κατοικήσει την κατασκευή. Αυτά που θα τον κάνουν να αισθάνεται χαρούμενος ως άτομο. Ένα άτομο όμοιο και ταυτόχρονα διαφορετικό από τον διπλανό του.

Όταν όλοι οι μηχανικοί γνωρίζουν τα ίδια λίγα πράγματα, εξαιτίας των κοινών σπουδών τους, ευνόητο είναι ότι τα ίδια πράγματα θα κατασκευάζουν. Όταν, είτε σπουδάσεις στη μακεδονική Θεσσαλονίκη είτε στο κρητικό Ηράκλειο, μαθαίνεις τα ίδια πράγματα, αγνοώντας την ιδιομορφία του αντικειμένου της οικοδομικής και της σχέσης του με τον χώρο όπου αυτή θ' αναπτυχθεί, δεν είναι παράξενο το τελικό ομοιόμορφο αποτέλεσμα. Έτσι εξηγείται γιατί η μακεδονική Φλώρινα είναι απόλυτα ίδια με την πελοποννησιακή Κόρινθο. Ήταν επιλογή της εξουσίας αυτή η ομοιομορφία, γιατί ήθελε ομοιόμορφους πολίτες. Δεν ήθελε τους πολίτες να διαφοροποιούνται μεταξύ τους, γιατί αυτό την απειλούσε. Δεν ήθελε οι πολίτες να βλέπουν τα σπίτια τους και να "θυμούνται" ότι είναι Μακεδόνες, Κρητικοί ή

Πελοποννήσιοι. Ήθελε τους εργαζόμενους πολίτες να βλέπουν τα σπίτια τους και να "θυμούνται" μόνον ότι είναι φτωχοί και ότι έχουν ανάγκη το κράτος. Ταυτόχρονα όμως ήθελε και τους αστούς να βλέπουν τα σπίτια τους και να "θυμούνται" πάντα ότι είναι πλούσιοι εξαιτίας του κράτους. Να "θυμούνται" ότι είναι διαφορετικοί από τους απλούς εργάτες.

Αυτή η ασχετοσύνη των κατασκευαστών, που ευνοεί το σύστημα, δεν διακρίνει μόνον τους πολιτικούς μηχανικούς. Ακόμα και οι καθ' ύλην αρμόδιοι αρχιτέκτονες είναι το ίδιο άσχετοι και εξίσου καταστροφείς. Η διαφορά τους είναι στον λόγο που ο καθένας απ' αυτούς γίνεται καταστροφέας. Οι Έλληνες πολιτικοί μηχανικοί κατασκευάζουν άσχημα σπίτια, γιατί απλούστατα είναι άσχετοι. Δεν είναι εκπαιδευμένοι επαρκώς στον τομέα της οικοδομικής. Οι Έλληνες αρχιτέκτονες κατασκευάζουν άσχημα σπίτια, γιατί απλούστατα δεν σέβονται το ελληνικό περιβάλλον και την ελληνική κουλτούρα. Γι' αυτόν τον λόγο μιλήσαμε πιο πάνω για περιφερειακά στοιχεία και γνώσεις που απαιτεί η οικοδομική. Οι αρχιτέκτονες, επειδή ακριβώς ασχολούνται με την κουλτούρα της οικοδομής, είναι τα πιο αντιπροσωπευτικά δείγματα της παθολογίας, που διακρίνει την ελληνική αστική τάξη.

Όταν ως αστός εκπαιδεύεσαι να μην σέβεσαι την ιστορία σου, γιατί δεν συμφέρει την εξουσία να τη "θυμάσαι" και ταυτόχρονα έχεις χαμηλή αυτοεκτίμηση, είναι αδύνατον να σεβαστείς και την κληρονομιά των προγόνων σου. Εδώ και δύο αιώνες οι Έλληνες αστοί προσπαθούν ν' αποδείξουν σε όλον τον κόσμο ότι δεν είναι αυτό που είναι, αλλά κάτι άλλο, που προφανώς μόνον οι ίδιοι γνωρίζουν. Αυτή η άσχημη νοοτροπία τους είναι αδύνατον να μην εκφραστεί στην οικοδομική δραστηριότητα. Όταν θέλεις ν' αποδείξεις ότι είσαι "λονδρέζος" ή "παριζιάνος", δεν μπορείς να κατοικείς σε σπίτια που θεωρείς ότι είναι όμοια μ' αυτά που έχτιζαν "Οθωμανοί".

Όταν με τον όρο "Βαλκάνιος" χλευάζεις κάποιον, όπως κάνουν οι αστοί, δεν είναι δυνατόν να σεβαστείς την αρχιτεκτονική των "Βαλκανίων". Βάζεις ένα "χ" και τη διαγράφεις τελείως, σαν να μην υπήρξε ποτέ. Αυτό έκαναν οι νεοέλληνες δυτικοτραφείς αστοί κι ανάμεσά τους και οι αρχιτέκτονες. Αυτοί είναι οι κύριοι εκφραστές του "ραγιαδισμού". Τι σημαίνει αυτό; Ότι όλοι όσοι νιώθουν "ραγιαδες" σ' αυτήν τη χώρα έχουν την τάση να υποτιμάνε την "κληρονομιά" της και να υιοθετούν άκριτα οτιδήποτε δυτικό. Είναι σύνηθες φαινόμενο δηλαδή για έναν Έλληνα αρχιτέκτονα να γνωρίζει τα πάντα γύρω από τη γαλλική ή βρετανική άποψη περί οικοδομικής και να αγνοεί την τοπική ελληνική αρχιτεκτονική παράδοση. Αυτά οφείλονται στους "ραγιαδες" δάσκαλους, που από την απελευθέρωση κι έπειτα, είτε για να κάνουν τους σπουδαίους "διαφωτιστές" είτε από κόμπλεξ, προκειμένου να διαφοροποιηθούν από τους κοινούς "θηητούς", προσπαθούν να μας κάνουν με τη βία Ευρωπαίους. Τους "ραγιαδες", που ο καθένας ανάλογα με το πού σπούδασε προσπαθεί να μετατρέψει την Ελλάδα στη χώρα της αρεσκείας του. Τους "ραγιαδες", που στα διακόσια χρόνια της ελευθερίας μας εξακολουθούν να κατηγορούν τους Τούρκους για την κακοδαιμονία της ελληνικής κοινωνίας.

Το αποτέλεσμα αυτού του "ραγιαδισμού" ήταν τραγικό κι ας ελπίσουμε να μην είναι μη αναστρέψιμο στον τομέα της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς μας. Γιατί; Γιατί οι αρχιτεκτονικές σχολές της χώρας, που υποτίθεται είναι οι θεματοφύλακες της οικοδομικής κληρονομιάς του λαού μας, είναι παντελώς άσχετες με την κληρονομιά αυτήν. Διατηρούν με ευλάβεια τη γαλλική, την ιταλική ή τη γερμανική κληρονομιά, αλλά όχι την ελληνική. Διατηρούν χιλιάδες τόμους, που αφορούν αρχαιακό υλικό κατασκευών των σχολών αυτών και ελάχιστους που αφορούν την ελληνική σχολή. Είναι αμφίβολο αν έχουν ταξινομηθεί και αξιολογηθεί τα στοιχεία που αφορούν την κληρονομιά αυτήν. Είναι αμφίβολο αν διατηρούν αρχεία με παλαιά κτίσματα ή παλαιές πλατείες των ελληνικών πόλεων. Ό,τι δηλαδή "μεταφερόταν" επί αιώνες από τεχνίτη σε τεχνίτη ως κληρονομιά πιθανόν να έχει χαθεί για πάντα. Οι λύσεις, οι αισθητικές και οι εφαρμογές των Μακεδόνων, των Κρητικών, των Θεσσαλών οικοδόμων μάλλον έχουν χαθεί για πάντα. Μόνον από σύμπτωση, εξαιτίας κάποιου ερειπίου, που δεν δόθηκε ως αντιπαροχή, μπορούμε σήμερα ν' αντλήσουμε κάποιες πληροφορίες για όλα αυτά τα θέματα. Για παράδειγμα, μόνον αν πάει κάποιος στις γειτονικές βαλκανικές χώρες μπορεί να έχει μια εικόνα των μακεδονικών πόλεων του παρελθόντος.

Οι Έλληνες αρχιτέκτονες, που τόσο αρέσκονται να κατηγορούν τους μηχανικούς και τους εργολάβους για όλα τα κακώς κείμενα στο χώρο τους, πρέπει να γνωρίζουν ότι είναι εξίσου συνυπεύθυνοι για τον αισθητικό εφιάλτη της σύγχρονης Ελλάδας. Όσο "εγκληματίας" είναι ο άσχετος μηχανικός, άλλο τόσο είναι και ο "παράφρονος" αρχιτέκτονας. Οι μηχανικοί είναι υπεύθυνοι για τα "κουτιά" που παριστάνουν τα σπίτια, αλλά αρχιτέκτονες έχουν σχεδιάσει και έχουν κατασκευάσει μέχρι και αλπικού τύπου σπίτια στη Μύκονο.

Όλες οι δυτικού τύπου "παραφωνίες" στις ελληνικές πόλεις έχουν κατασκευαστεί από Έλληνες αρχιτέκτονες. Γιατί είμαστε τόσο απόλυτοι σ' αυτό; Γιατί απλούστατα οι πολιτικοί μηχανικοί αγνοούν το αντικείμενο της οικοδομικής, ώστε να υιοθετήσουν την άλφα ή τη βήτα οικοδομική άποψη. Αυτοί οι οποίοι υιοθετούν "άποψη" είναι αυτοί οι οποίοι γνωρίζουν τις διάφορες "απόψεις" κι αυτοί είναι μόνον οι αρχιτέκτονες. Πηγαίνεις σε γραφείο αρχιτέκτονα και βλέποντας τα δημιουργήματά του, νομίζεις από την τεχνοτροπία του ότι χτίζει σε όλη την Ευρώπη κι αυτός χτίζει μόνον στη Φλώρινα.

Το εκπαιδευτικό σύστημα δημιούργησε όλα αυτά τα προβλήματα της αισθητικής και χάλασε το "πρόσωπο" του ελλαδικού χώρου. Το χάλασε επίτηδες, γιατί αυτό ευνοούσε την εξουσία. Το αλλοιωμένο πρόσωπο του χώρου αυτού αλλοίωσε και το πρόσωπο του λαού. Η σύγχυση που χαρακτήριζε τον ελληνικό λαό μετά την απελευθέρωσή του πέρασε στην οικιστική πολιτική. Όπως ο ελληνικός λαός έπρεπε μέσα από χιλιάδες προβλήματα ν' αποφασίσει πού "ανήκει", έτσι συνέβη και με την οικιστική πολιτική. Η σύγχυση δηλαδή της κοινωνίας πέρασε και στον τομέα των υποδομών. Από εκεί και πέρα το ένα συντηρεί το άλλο και διαιωνίζεται μια εξαιρετικά άσχημη κατάσταση. Οι Έλληνες σταδιακά απέκτησαν μόνιμο πρόβλημα ταυτότητας, που δεν τους επέτρεπε να λειτουργήσουν διεκδικητικά απέναντι στην εξουσία. Μέσα στην ελληνική κοινωνία συνέβαινε αυτό το οποίο συνέβαινε

μέσα στις συνοικίες των ελληνικών πόλεων. Άλλος αυθαίρετα αισθανόταν ευρωπαίος, άλλος βαλκάνιος, άλλος ανατολίτης και άλλος δυτικός. Αυτό "κατακερμάτιζε" τη συλλογική συμπεριφορά και τους υπέτασσε στις εξουσίες.

Όμως, οι συνέπειες της λειτουργίας του συστήματος αυτού δεν εξαντλούνται μόνον στο θέμα της αισθητικής και της μαζικής ψυχολογίας. Οι συνέπειες μπαίνουν και στο χώρο της οικονομίας. Γιατί; Γιατί όλοι αυτοί οι υπεράριθμοι επιστήμονες που παράγει το σύστημα εκπαίδευσης, για να επιβιώσουν, θα πρέπει να οδηγήσουν την κατάσταση εκεί όπου τους συμφέρει. Ποια είναι αυτή η κατεύθυνση; Αυτή η οποία ακολουθήθηκε μεταπολεμικά στην Ελλάδα, που βρισκόταν στο έλεος των αστών και των εμπόρων. Η κατεύθυνση της ατομικής οικοδομικής δραστηριότητας μέσα σε ένα άκαμπτο πολεοδομικό πλαίσιο, το οποίο το διαχειριζόταν η κεντρική εξουσία. Αυτό είναι πολύ σημαντικό, γιατί από εδώ ξεκινάει το δεύτερο επίπεδο της ασχήμιας των ελληνικών κατασκευών. Οι ελληνικές κατασκευές δεν είναι άσχημες μόνον επειδή δεν σέβονται καμία λογική και καμία αισθητική του χώρου στον οποίο εντάσσονται, αλλά είναι επιπλέον άσχημες, γιατί είναι κακοκατασκευασμένες και επί δεκαετίες ημιτελείς.

Αυτό έχει την εξήγησή του, εφόσον οφείλεται σε οικονομικούς λόγους. Έχει την εξήγησή του, γιατί όλες αυτές οι κατασκευές αυτοχρηματοδοτούνται από φτωχούς ιδιώτες, οι οποίοι αναγκάζονται να παριστάνουν τους κατασκευαστές. Γι' αυτόν τον λόγο αναφέραμε πιο πάνω ότι επιδιώκεται στην Ελλάδα να υπάρχει ατομική κατασκευαστική δραστηριότητα μέσα σ' έναν δημόσιο πολεοδομικό σχεδιασμό. Επιδιώκεται να γίνεται ο κάθε ιδιώτης ανεξάρτητος κατασκευαστής, για να κολλάει πάνω του σαν "βδέλλα" και ο ιδιώτης μηχανικός. Ο κάθε κατασκευαστής γίνεται εργοδότης τού κάθε μηχανικού και έτσι βολεύονται οι υπεράριθμοι μηχανικοί που ζουν παρασιτικά. Να φάει δεν έχει ο άλλος και το κράτος τον αναγκάζει να γίνει γενναιόδωρος εργοδότης του μηχανικού. Το κράτος μόνο του αποφασίζει πόσο γενναιόδωρος θα είναι ο ιδιώτης ευεργέτης του μηχανικού.

Σε ένα σοβαρό κράτος, για παράδειγμα, δεν συμβαίνει κάτι τέτοιο, γιατί δεν το επιτρέπουν οι κυρίαρχοι κεφαλαιοκράτες. Τι σημαίνει αυτό; Ότι σ' ένα σοβαρό κεφαλαιοκρατικό κράτος γίνονται τα ακριβώς αντίθετα. Οι πόλεις και οι σχεδιασμοί τους ακολουθούν τις ανάγκες των ισχυρών τους και όχι τις ανάγκες μιας κεντρικής αστικής εξουσίας, που ασκεί ταξικό ιμπεριαλισμό. Οι τοπικοί παράγοντες είναι αυτοί που αποφασίζουν για τα θέματα της πολεοδόμησης και αυτοί καλύπτουν μόνοι τους τις ανάγκες που προκύπτουν για τον πληθυσμό. Εκμεταλλεύονται τις συνθήκες ανάπτυξης της πόλης, αλλά και οι εργαζόμενοι επωφελούνται από αυτές τις συνθήκες. Πώς γίνεται αυτό; Με τον εξής απλό τρόπο. Όταν συρρέουν πληθυσμοί σε μια πόλη, σημαίνει ότι υπάρχουν θέσεις εργασίας. Σημαίνει ότι υπάρχουν μισθοί. Αυτό σημαίνει ότι υπάρχει μεγάλη αποταμιευτική αλλά και δανειοληπτική ικανότητα από πλευράς εργαζομένων. Αν σ' αυτό προστεθεί και η βοήθεια που μπορούν ν' απολαύσουν από τη ρευστότητα που διακρίνει τα ασφαλιστικά ταμεία τους, εύκολα αντιλαμβανόμαστε ότι η ανάγκη της στέγης μπορεί να γίνει για κάποιους πλούσιους μια τρομερά κερδοφόρα δραστηριότητα.

Εδώ ακριβώς διαφέρει ένα σοβαρό κράτος και μια σοβαρή πόλη από μια "Μπανανία" η από μια αστική "παραγκούπολη". Τα σοβαρά και πολιτισμένα κράτη επιλέγουν πάντα την οικοδομική πολιτική που ευνοεί τον λαό και βέβαια και το περιβάλλον. Την πολιτική που συμφέρει τη μεγάλη μερίδα των εργαζομένων και θα επιβαρύνει το δυνατόν λιγότερο το περιβάλλον. Στα σοβαρά κράτη η εξουσία δεν παίζει ρόλο στην οικονομία. Στην οικονομία επιβιώνουν οι ισχυροί κι αυτοί δεν επιτρέπουν παρεμβάσεις της εξουσίας. Αυτό είναι πολύ σημαντικό, γιατί ο ελεύθερος ανταγωνισμός, που γίνεται μέσα στα πλαίσια των νόμων και της αγοράς, συνήθως συμφέρει τον εργαζόμενο κόσμο, που αναζητεί τρόπο να καλύψει τις ανάγκες του.

Αντιλαμβανόμαστε ότι, όταν αυτή η ανάγκη είναι αυτή της στέγασης, τότε τα πράγματα είναι ιδιαίτερα ελκυστικά για τους "έχοντες" της κοινωνίας. Τα μεγάλα κέρδη, που προκύπτουν από μεγάλες ανάγκες, έλκουν αυτούς οι οποίοι μπορούν να τα διεκδικήσουν. Το θέμα είναι τι συμφέρει περισσότερο τον λαό. Το θέμα είναι τι κοστίζει πιο "φτηνά" για το καλύτερο αποτέλεσμα. Κέρδη αναζητά το μεγάλο κεφάλαιο από την υπόθεση λαϊκή "κατοικία" και κέρδη αναζητούν και οι αστοί. Φυσιολογικά θα έπρεπε ό,τι είναι πιο "φτηνό" και άρα πιο ανταγωνιστικό αυτό και να επιβιώσει. Όμως, αυτό το φυσιολογικό δεν επικράτησε στην Ελλάδα κι αυτό γιατί η κεντρική εξουσία είχε άλλα πράγματα στο "μυαλό" της. Δεν επικράτησε η "φτηνή" υπόθεση του κεφαλαιοκρατικού κέρδους, που είναι μεγάλο, λόγω της κλίμακας των δραστηριοτήτων τους, αλλά τα πολλά μικρά "κέρδη" των εμπόρων και των επιτηδείων αστών.

Αυτή η διαφορά είναι τεράστια και δεν μπορεί να γίνει εύκολα αντιληπτή. Θα δούμε ένα παράδειγμα, για να καταλάβει ο αναγνώστης τη διαφορά των μεγεθών. Ένα παράδειγμα κατασκευαστικού έργου μεγάλης κλίμακας. Έστω ότι θέλουμε να κατασκευάσουμε τριακόσιες νέες κατοικίες, εξαιτίας των αναγκών μιας πόλης. Μιας πόλης, που ο πληθυσμός της στενάζει κάτω από το βάρος των ενοικίων ή την ανάγκη για καλής ποιότητας κατοικία και την ίδια στιγμή αυτός ο πληθυσμός έχει απασχόληση και άρα μπορεί να χρηματοδοτήσει την κατοικία του.

Το κόστος είναι τελείως διαφορετικό, ανάλογα με το ποιος είναι αυτός ο οποίος κατασκευάζει τις κατοικίες αυτές. Άλλο κόστος έχουν αυτές οι κατοικίες όταν τις αναλαμβάνει η κεφαλαιοκρατία και άλλο κόστος όταν τις αναλαμβάνουν οι αστοί. Τριακόσιες κατοικίες για μια μεγάλη τεχνική εταιρεία, που διαχειρίζεται δικούς της πόρους, σημαίνει τα εξής πλεονεκτήματα. Χαμηλό κόστος αγοράς της γης, χαμηλό κόστος μελέτης και χαμηλό κόστος κατασκευής.

Όταν ξεκινάει μια μεγάλη εταιρεία τη δραστηριότητά της, τα πάντα είναι αναλογικά φτηνά, γιατί γίνεται οικονομία κλίμακας. Η γη αγοράζεται σε μεγάλη ποσότητα και άρα σε τιμές χωραφιών. Μια τέτοια εταιρεία δεν πηγαίνει ν' αγοράσει γη εκεί όπου είναι κυρίαρχοι οι οικοπεδούχοι αστοί και θα την εκβιάσουν, προκειμένου να εκμεταλλευτούν τις ανάγκες της. Μια τέτοια εταιρεία θα πάει και θ' αγοράσει φτηνή άγονη γη και, όταν δεν υπάρχει η περίπτωση αυτή, θα συνεταιριστεί με έναν μεγαλοκτηματία, προκειμένου να εξασφαλίσει

καλές τιμές. Έχοντας εξασφαλίσει τη γη, ξεκινάει τη δραστηριότητά της. Η μελέτη μπαίνει στα έξοδα των υπαλλήλων-μηχανικών τής εταιρείας, οι οποίοι πληρώνονται με πάγιο τρόπο και όχι με μερίδιο από την επένδυση. Πληρώνει εργαζόμενους και όχι συνταίρους. Από εκεί και πέρα η κατασκευή γίνεται ιδιαίτερα φτηνή, γιατί η οικονομία κλίμακας είναι μεγάλη. Όμως, το ακόμα πιο σημαντικό είναι ότι, για να μπορέσει η εταιρεία αυτή να πουλήσει τα σπίτια, χρεώνεται η ίδια τα όσα συνεπάγεται η πράξη αυτή και άρα μοιράζεται ανάμεσα στα σπίτια το κόστος της υποδομής του οικιστικού συγκροτήματος.

Είναι υποχρεωμένη η εταιρεία να κατασκευάσει δρόμους, πεζοδρόμια, πάρκα, δίκτυα αποχέτευσης, ύδρευσης, ηλεκτρισμού κλπ.. Είναι υποχρεωμένη, γιατί δεν μπορεί να πουλήσει διαφορετικά τα σπίτια. Δεν μπορεί να πει στους πελάτες της να πάνε να παραλάβουν τα σπίτια που βρίσκονται στο μέσον ενός χωραφιού. Πώς θα πάνε; Μέσα από τα ρέματα και τις λάσπες; Πρέπει να πληρώσει η εταιρεία τη υποδομή, που δίνει πρόσβαση στο "προϊόν" της κι επιπλέον να το κάνει ελκυστικό. Επιπλέον, είναι υποχρεωμένη να κάνει καλές κατασκευές για δύο πολύ βασικούς λόγους. Ο πρώτος είναι ότι η επένδυση είναι πολύ μεγάλη και δεν την συμφέρει να υπάρχουν παράπονα από τους πρώτους αγοραστές, γιατί κινδυνεύει να μην μπορεί να πουλήσει ένα μεγάλο αριθμό κατοικιών, πράγμα που μπορεί να την οδηγήσει στην καταστροφή. Ο δεύτερος είναι ότι, ως νομικό πρόσωπο, που έχει απέναντί του πολλούς συγκεντρωμένους πελάτες, είναι εξαιρετικά ευάλωτη σε δικαστικές αγωγές.

Χονδρικά και με βάση τις τρέχουσες τιμές, θα προσπαθήσουμε να υπολογίσουμε το κόστος αυτής της δραστηριότητας και το κέρδος το οποίο μπορεί να προσδοκεί μια εταιρεία. 300 μονοκατοικίες από 400 τετραγωνικά μέτρα οικόπεδο η κάθε μία αντιστοιχεί σε μια έκταση 120 στρεμμάτων. Έστω ότι για τις ανάγκες του πολεοδομικού σχεδιασμού θα απαιτηθούν άλλα 80 στρέμματα. Πάμε δηλαδή στα 200 στρέμματα. Εκτός από τα μεγάλα πολεοδομικά συγκροτήματα της χώρας, σε όλη την υπόλοιπη Ελλάδα η γη είναι πάμφθηνη. Γίνεται ακόμα πιο φτηνή, αν σκεφτεί κάποιος ότι σε τέτοιες περιπτώσεις δεν αναζητάς γόνιμη γη, αλλά την χαμηλότερης δυνατής ποιότητας. Αγοράζεις μια άγονη πλαγιά, που δεν έχει αξία ως γεωργικό κεφάλαιο και πάνω σ' αυτήν χτίζεις. Από ένα εκατομμύριο δραχμές να χρεώσεις την κάθε κατοικία γι' αυτήν τη γη, έχεις τεράστιο κέρδος μόνον από τη γη.

Από εκεί και πέρα πηγαίνουμε στα έξοδα μελέτης και κατασκευής. Τριακόσιες κατοικίες, ακόμα κι αν δεν είναι όμοιες μεταξύ τους στο επίπεδο μελέτης, δεν κοστίζουν παρά κάποιους λίγους μισθούς κάποιων λίγων μηχανικών κι αρχιτεκτόνων. Τριακόσιες κατοικίες δηλαδή θα μοιραστούν μεταξύ τους κάποια πέντε-έξη εκατομμύρια για αμοιβές υπαλλήλων-μηχανικών, που έτσι κι αλλιώς τους πληρώνει μισθούς η εταιρεία. Τι σημαίνει αυτό; Η μελέτη του "επιστήμονα" δεν θα ξεπερνά τις 20.000 για το κάθε σπίτι. Μέχρι εδώ οικόπεδο και μελέτη έχουμε κόστος 1.020.000 για κάθε σπίτι. Από αυτό το σημείο κι έπειτα ξεκινάει η κατασκευή.

Μια εταιρεία, που χτίζει τριακόσια σπίτια, δεν παίρνει τις ίδιες τιμές μ' αυτές που παίρνει ο ιδιώτης κατασκευαστής από την αγορά για τα υλικά της. Μια εταιρεία απευθύνεται κατ'

ευθείαν στο εργοστάσιο και παρακάμπτει τους ενδιάμεσους εμπόρους. Ακόμα κι αν δεν υπάρχει τοπικό εργοστάσιο, γίνεται η ίδια η εταιρεία εισαγωγέας των υλικών που θέλει. Διαχειριζόμενη μάλιστα δικούς της οικονομικούς πόρους, έχει και το κέρδος ότι εκτός από καλύτερες τιμές δεν επηρεάζεται από μεγέθη όπως ο πληθωρισμός κλπ.. Αν σήμερα μπορεί κάποιος ιδιώτης να χτίσει μια απλή μονοκατοικία εκατό τετραγωνικών μέτρων με 30.000.000, μια εταιρεία μπορεί να τη χτίσει στη χειρότερη γι' αυτήν περίπτωση με τα μισά χρήματα.

Για την εταιρεία, δηλαδή, οικόπεδο, μελέτη και κατασκευή τής κάθε κατοικίας δεν θα ξεπερνά τα 17.000.000. Ακόμα και να χρεώσει με πάνω από ένα εκατομμύριο την κάθε κατοικία για την υποδομή, αυτή δεν θα ξεπεράσει τα 20.000.000. Τι σημαίνει αυτό; Ότι στο διπλάσιο να πουλήσει την κατοικία, πράγμα που μπορεί να θεωρηθεί ακόμα και κερδοσκοπικό για μια εταιρεία, πάλι συμφέρει. Γιατί; Γιατί ο πελάτης της εταιρείας θα πάρει με σαράντα εκατομμύρια, που θα τα πληρώσει σε είκοσι χρόνια, ένα ολοκληρωμένο σπίτι, μαζί με το οικόπεδο και το καλύτερο βέβαια θα είναι ότι θα βρίσκεται ενταγμένο μέσα σ' ένα ολοκληρωμένο δίκτυο υποδομών. Με χρήματα που έτσι κι αλλιώς θα τα έδινε στο ενοίκιο, γίνεται ιδιοκτήτης σπιτιού. Σπιτιού, το οποίο θα το απολαύσει από την πρώτη στιγμή που θα του παραδοθούν τα κλειδιά στο χέρι.

Μιλάμε πάντα για μια ιδιαίτερα δαπανηρή περίπτωση. Δεν είναι δηλαδή σύνηθες υπόστικές συνθήκες μια κατασκευή των εκατό τετραγωνικών μέτρων να καταλαμβάνει τετρακόσια τετραγωνικά μέτρα γης. Αν στο οικόπεδο αυτό ανεγερθούν διπλοκατοικίες, είτε σε συμβατική μορφή είτε σε μορφή μεζονέτας, τα πράγματα γίνονται ακόμα πιο ευνοϊκά. Διπλασιάζεται η οικοδομική "απόδοση" της ίδιας γης και άρα υποδιπλασιάζεται το κόστος του οικοπέδου για το κάθε σπίτι. Μειώνεται ακόμα πιο πολύ το κόστος και της ίδιας της κατασκευής, εφόσον πέφτουν —λόγω ποσοτήτων— ακόμα περισσότερο οι τιμές των δομικών υλικών. Μειώνεται και το κόστος που αντιστοιχεί στην κάθε κατοικία και στο επίπεδο των υποδομών. Διπλάσιες κατοικίες σημαίνουν υποδιπλασιασμό του μεριδίου για τις απαραίτητες υποδομές.

Ο ιδιώτης κατασκευαστής δεν μπορεί να επωφεληθεί από αυτού του είδους την οικονομία κλίμακας. Θα πληρώσει πολλαπλάσια, χωρίς ν' απολαύσει τίποτε. Θα πληρώσει τριάντα εκατομμύρια μόνον για την κατασκευή κι αυτό μόνον αν έχει τα χρήματα και την ξεπληρώσει άμεσα, χωρίς να μπει στην περιπέτεια του πληθωρισμού. Η τιμή του οικοπέδου αφορά άλλον προϋπολογισμό και το χειρότερο είναι ότι το σπίτι του θα βρίσκεται στη μέση του "πουθενά". Αν δεν πληρώσει μόνος του κάποιες υποτυπώδεις υποδομές, που είναι πανάκριβες, θα περιμένει δεκαετίες για ν' απολαύσει τις απαιτούμενες υποδομές. Το πιθανότερο δηλαδή είναι να πληρώσει τελικά τα διπλάσια και τα τριπλάσια του αρχικού προϋπολογισμού, να κατοικεί επί δεκαετίες σε ένα ατελές σπίτι, μαζεύοντας χρήματα για την περάτωση του και τέλος να μην απολαμβάνει καμία υποδομή. Το πιθανότερο δηλαδή είναι να το σιχαθεί από την πρώτη στιγμή που θα το κατοικήσει.

Αντιλαμβανόμαστε ότι αυτού του είδους η μαζική οικοδομική δραστηριότητα συμφέρει τους πάντες. Συμφέρει την κατασκευαστική εταιρεία, συμφέρει τους πολίτες, συμφέρει την κοινωνία, συμφέρει την πόλη, συμφέρει το κράτος και συμφέρει και το περιβάλλον. Την εταιρεία την συμφέρει, γιατί είναι τεράστιο συμφέρον σε μια αγορά, που δίνει επιτόκια κάτω από το 10%, να διπλασιάζεις τα χρήματά σου στον ίδιο χρόνο. Συμφέρει τους πολίτες-αγοραστές, γιατί η εταιρεία τους απαλλάσσει από τη γραφειοκρατία που αναγκαστικά ταλαιπωρεί τον κατασκευαστή, τον απαλλάσσει από τις ατομικές διαπραγματεύσεις για γη, οικοδομικά υλικά κλπ.. Συμφέρει τους πολίτες-αγοραστές, γιατί δεν έχουν ως κατασκευαστές την ανάγκη να πληρώνουν άμεσα τις υποχρεώσεις τους. Θα πληρώνουν μέσω στεγαστικού δανείου την κατοικία τους, η οποία θα είναι ολοκληρωμένη από την πρώτη στιγμή που θα την κατοικήσουν.

Όμως, εκτός από αυτούς τους άμεσα εμπλεκόμενους, επωφελούνται και όλοι υπόλοιποι. Συμφέρει στην κοινωνία η δραστηριότητα αυτή, γιατί ο κάθε πολίτης πληρώνει μόνος του τις υποδομές που χρησιμοποιεί. Δεν πληρώνει τα πεζοδρόμια του Φλωρινιώτη ο Αθηναίος, επειδή το κράτος θέλει να κατασκευάζει υποδομές με δημόσια χρήματα. Συμφέρει την πόλη, γιατί η πρόοδος της "αποτυπώνεται" πάνω της. Έχοντας μια πόλη τη δυνατότητα να "εκτονώνει" παλινδρομικά τις στεγαστικές της ανάγκες, σταδιακά απαλλάσσεται από τα προηγούμενα οικιστικά "καρκινώματα" της φτώχειας της. Συνοικίες, που είναι παλιές και απαράδεκτες, σταδιακά αδειάζουν και υποβαθμίζονται με αποτέλεσμα να γίνονται "απαλλοτριώσιμες" για ανάλογες οικοδομικές δραστηριότητες. Οι πόλεις δηλαδή με τη μέθοδο αυτήν διατηρούνται πάντα στο καλύτερο δυνατό επίπεδο. Οι πόλεις λειτουργούν ως ζώντες οργανισμοί, που ανανεώνουν διαρκώς τα "κύτταρά" τους.

Τέλος η πρακτική αυτή συμφέρει και το περιβάλλον. Τόσο το αστικό περιβάλλον όσο και το φυσικό περιβάλλον. Γιατί; Γιατί, όταν η οικοδομική δραστηριότητα γίνεται οργανωμένα, υπάρχει έλεγχος. Μπορεί η τοπική αυτοδιοίκηση να ελέγξει την οποιαδήποτε κατασκευαστική εταιρεία. Μπορεί για παράδειγμα να θέσει όρους στην κατασκευαστική εταιρεία. Όρους, οι οποίοι θα έχουν σχέση με το επιθυμητό αρχιτεκτονικό ύφος των κατασκευών, που διατηρούν και διαιωνίζουν την τοπική παράδοση. Όρους, που έχουν σχέση με την καλύτερη δυνατή οικολογική διαχείριση του οικιστικού συγκροτήματος. Μπορεί να επιβάλει στην εταιρεία να συμπεριλάβει ανάμεσα στα άλλα τον βιολογικό καθαρισμό των λημμάτων του οικιστικού συγκροτήματος. Μπορεί να της επιβάλει τη χρήση υπογείων δικτύων ηλεκτροδότησης. Μπορεί να της επιβάλει να χρησιμοποιήσει τα πιο προηγμένα συστήματα "τηλεθέρμανσης" για πιο φτηνή και οικολογική θέρμανση. Όλα αυτά δεν είναι απαγορευτικά για μια εταιρεία. Γιατί; Γιατί είναι φτηνά όταν γίνονται εκ των προτέρων και όχι εκ των υστέρων. Είναι φτηνά όταν το κόστος τους μοιράζεται σε πολλές κατοικίες ταυτόχρονα. Είναι ακριβά μόνον όταν σκάβεις και ξανασκάβεις, καταστρέφοντας και αποκαθιστώντας υποδομές. Είναι ακριβά όταν ζητάς και ξαναζητάς χρήματα, για να ξαναφτιάξεις τα ίδια πράγματα, αποκαθιστώντας προηγούμενα λάθη.

Γίνεται τίποτε από αυτά στην Ελλάδα; Όχι βέβαια. Γιατί; Γιατί δεν συμφέρει τους αστούς και τους εμπόρους, οι οποίοι είναι οι ισχυροί οικονομικοί παράγοντες της "Μπανάνιας". Η μέθοδος που περιγράψαμε συμφέρει τους κεφαλαιοκράτες, οι οποίοι αναζητούν κέρδη για τον συσσωρευμένο πλούτο τους, συμφέρει τους εργάτες της οικοδομής, οι οποίοι μπορούν και δουλεύουν σε οργανωμένες συνθήκες και με πλήρη ασφάλεια. Τέλος συμφέρει και τους φτωχούς, που αναζητούν καλή και προπαντός φτηνή "στέγη".

Συμφέρει όμως και την οικονομία γενικότερα. Γιατί; Γιατί οι ανάγκες της κοινωνίας "τροφοδοτούν" την ανάπτυξη. Αναπτύσσονται οι κεφαλαιοκράτες, που είναι κατασκευαστές, αλλά μαζί τους αναπτύσσονται και οι κεφαλαιοκράτες που παράγουν στα εργοστάσιά τους αυτά τα οποία οι κατασκευαστές έχουν ανάγκη. Αυτή η "αυτοτροφοδοσία" του κεφαλαίου δεν συμφέρει τους εμπόρους και τους αστούς. Αυτούς που θέλουν τον φτωχό να λειτουργεί ο ίδιος σαν κατασκευαστής και να του "πίνουν" το αίμα.

Εδώ ακριβώς βρίσκεται το πρόβλημα. Το κράτος με την πολιτική του στο θέμα της κατοικίας δημιουργεί "παράσιτα" στο χώρο της οικονομίας. Αστικά "παράσιτα", που το έχουν ανάγκη προκειμένου να επιβιώσουν. Όλα αυτά τα παράσιτα της κοινωνίας περιμένουν να ζήσουν από τον κόπο των εργαζομένων. Όσο πιο αδύναμος και ευάλωτος είναι ο ιδιώτης κατασκευαστής, τόσο το καλύτερο γι' αυτούς, γιατί τον βάζουν εύκολα στο "χέρι". Αυτά τα "παράσιτα" είναι που δεν επιτρέπουν στην Ελλάδα ν' αναπτυχθεί κι επιπλέον δημιουργούν τις συνθήκες κοινωνικής αδικίας. Πώς; Με τον τρόπο που διαχειρίζονται την οικονομία. Ο μεγαλοεισαγωγέας της Αθήνας, που είναι "αεριτζής", δεν θέλει ν' αναπτυχθεί η βιομηχανία στο είδος το οποίο εμπορεύεται. Εξαιτίας της ισχύος του, σταματάει κάθε αναπτυξιακή προσπάθεια. Δεν επιτρέπει δηλαδή ν' αναπτυχθούν κεφαλαιοκράτες στο χώρο των οικοδομικών υλικών και δεν επιτρέπει σε βιομηχανικούς εργάτες να πάρουν μεροκάματα. Αυτός στηρίζει τον ενδιάμεσο Θεσσαλονικιό χονδρέμπορο κι αυτός με τη σειρά του στηρίζει τον επαρχιώτη μικρέμπορο.

Όλους αυτούς τους συμφέρει το κλειστό πολεοδομικό σχέδιο. Γιατί; Γιατί όλοι θα "φάνε" εις βάρος του εργαζομένου. Ο μικρέμπορος οικοδομικών υλικών περιμένει να φάει από τα πέντε πλακάκια και τη μία μπανιέρα που θ' αγοράσει ο φτωχός ιδιώτης κατασκευαστής. Ο μικροαστός μηχανικός περιμένει να φάει από τις δύο άδειες που του αντιστοιχούν το χρόνο. Ο μικροαστός οικοπεδούχος περιμένει να φάει από το οικοπεδάκι που θα πουλήσει και το οποίο έχει αξία μόνον εάν είναι "σφραγισμένη" η πόλη.

Όλοι αυτοί είναι έτοιμοι να σκοτώσουν όποιον απειλήσει τον κλειστό πολεοδομικό σχεδιασμό. Γιατί; Γιατί αν αυτός αλλάξει, όλοι αυτοί θα πάνε στα "σκουπίδια". Θα πρέπει να δουλέψουν για να επιβιώσουν κι αυτοί με τη δουλειά είναι "μαλωμένοι". Οι πρώτοι θα πρέπει να πιάσουν μια πραγματική δουλειά και να εγκαταλείψουν την εμπορική τους "τρύπα" και οι δεύτεροι θα πρέπει να πάνε να δουλέψουν σε τεχνικές εταιρείες. Θα πρέπει να ταυτιστούν με τους υπόλοιπους εργαζόμενους κι αυτό απειλεί το σύστημα εξουσίας, γιατί αλλάζει μέσα στην κοινωνία τους συσχετισμούς των δυνάμεων.

Αυτός είναι κι ο λόγος που εμείς θεωρούμε τους αστούς εμπόρους κι "επιστήμονες" ως παράσιτα και τεμπέληδες. Είναι παράσιτο και τεμπέλης ο μικρέμπορος, που κάθεται στην "τρύπα" του και προσπαθεί να εκμεταλλευτεί την ανάγκη του φτωχού. Δεν δουλεύει και το μόνο που σκέφτεται όλη την ημέρα είναι η αισχροκέρδεια. Τη σκέφτεται, γιατί δεν επιβιώνει αλλιώς. Είναι επίσης παράσιτο και τεμπέλης ο μηχανικός, που προσπαθεί να επιβιώσει υπό τις ίδιες συνθήκες. Όταν σε μια "πετυχημένη" καριέρα δέκα ετών κάποιος έχει υπογράψει τη μελέτη κάποιων είκοσι κατοικιών, τα πράγματα είναι απλά. Είκοσι μελέτες κατοικιών δεν αντιπροσωπεύουν ούτε ενός έτους εργασία σε καθημερινή οκτάωρη βάση. Τα υπόλοιπα εννιά χρόνια τι έκανε; Περιφερόταν στα καφενεία, παριστάνοντας τον μηχανικό. Αν ήταν και τυχερός και είχε και καμιά θεία που της "έφαγε" το οικόπεδο, θα παρίστανε και τον πλούσιο με την αντιπαροχή.

Αυτός ο πλούτος του "αεριτζή" αστού μηχανικού τον κάνει ακόμα πιο επικίνδυνο. Γιατί; Γιατί αυτός ο πλούτος δεν τον "χορταίνει", ώστε να τον κάνει ν' αποτραβηχτεί, αλλά του ανοίγει την "όρεξη". Έχοντας πλούτο και πολύ ελεύθερο χρόνο, αρχίζει κι επεκτείνει τα συμφέροντά του σε άλλα επίπεδα. Με μια εφημερίδα παραμάσχαλα και τον τίτλο του επιστήμονα αρχίζει και περιφέρεται στα καφενεία, παριστάνοντας τον "ευαίσθητο" και πολιτικοποιημένο πολίτη. Αργά ή γρήγορα δηλαδή οι πιο "πετυχημένοι" από τους μηχανικούς στρέφονται προς την πολιτική, γιατί η πολιτική μπορεί ν' αυξήσει τα κέρδη τους. Αλληλοϋποστηρίζονται μεταξύ τους, γιατί προάγουν μέσω της πολιτικής τα συντεχνιακά τους συμφέροντα. Με την ενασχόλησή τους με τα κοινά, μπορούν να έχουν κολοσσιαία κέρδη κι επιπλέον να ελέγχουν την κατάσταση, ώστε να την περιορίζουν στο επίπεδο που τους ευνοεί. Στο επίπεδο, που, εκτός από τα δικά τους συμφέροντα, ευνοεί και τα συμφέροντα της Αθήνας.

Γιατί η πολιτική είναι τόσο σημαντική για τους μηχανικούς, ώστε να μας αναγκάσει να κάνουμε ιδιαίτερη αναφορά σ' αυτήν; Γιατί απλούστατα η πολιτική επιτρέπει στους μηχανικούς να γίνουν τρομερά πλούσιοι χωρίς κανένα κόπο και σχεδόν χωρίς καθόλου κεφάλαιο. Εν αντιθέσει με άλλες αστικές συντεχνίες, όπως είναι οι φαρμακοποιοί, οι γιατροί, οι καθηγητές κλπ., που δεν μπορούν να επωφεληθούν άμεσα από την πολιτική και την εξουσία, οι μηχανικοί και οι δικηγόροι, για παράδειγμα, μπορούν ν' αντλήσουν τεράστια κέρδη. Γιατί; Γιατί γίνονται πιο αποτελεσματικοί στη δουλειά τους. Ένας δικηγόρος, για παράδειγμα, που είναι ταυτόχρονα και πολιτικός, είναι πιο "αποτελεσματικός" στη δουλειά του και άρα πιο κερδοφόρος. Εκτός του ότι γίνεται πιο γνωστός, διευρύνοντας τον κύκλο των πελατών του, γίνεται και πιο αποτελεσματικός, εφόσον μπορεί να χρησιμοποιεί την επωνυμία του για να "επηρεάζει" την κρίση των δικαστών.

Κάτι ανάλογο γίνεται και με τους μηχανικούς. Γίνονται πιο αποτελεσματικοί και άρα πιο κερδοφόροι με μέσον την πολιτική. Πώς; Με τον πιο απλό τρόπο. Από το να εξασφαλίσουν παράνομα την ιδιοκτησία ενός "ορφανού" οικοπέδου μέχρι να εξασφαλίσουν την κατασκευή ενός μεγάλου δημοσίου έργου. Από το να μπορούν να χτίσουν ατιμώρητα ένα "ρέμα" μέχρι να κατευθύνουν εσκεμμένα το σχέδιο πόλεως προς τις δικές τους ιδιοκτησίες και των

"κολλητών" τους. Όλοι αυτοί οι ταλαίπωροι Αθηναίοι, που μετά από κάθε πλημμύρα βλέπουν τους καναπέδες τους ν' αλλάζουν συνοικίες, ας ψάξουν ανάμεσα στους μηχανικούς και τους δικηγόρους του παρελθόντος για τους υπεύθυνους. Όλοι αυτοί μπορούν να καταλάβουν καλύτερα από τον καθένα γιατί οι μηχανικοί και οι δικηγόροι ήταν οι μόνιμα κυρίαρχοι των μεταπολεμικών βουλών. Μπορούν να καταλάβουν γιατί όλοι αυτοί παριστάνουν μόνιμα τους υπερπατριώτες, οι οποίοι ανησυχούν μόνιμα για τους εθνικούς κινδύνους. Ο "πατριωτισμός" τους και οι εθνικές τους "αγωνίες" τους βαστούν μόνιμα σ' επαφή με την εξουσία.

Τα κέρδη αυτών των "υπεραπατριωτών" είναι αυτά τα οποία καθορίζουν την οικιστική πολιτική του κράτους. Γι' αυτόν τον λόγο όλοι αυτοί θέλουν τις πόλεις "σφραγισμένες". Για να μην μπορεί το πανίσχυρο κεφάλαιο —που απειλεί αυτούς τους πονηρούς— να δραστηριοποιηθεί κοντά σε πόλεις. Το κεφάλαιο δεν μπορεί να δραστηριοποιηθεί μέσα στο πολεοδομικό σχέδιο, γιατί δεν μπορεί να εξασφαλίσει τη γη σε ποσότητα που θα του δώσει κέρδη από την οικονομία κλίμακας. Ο χώρος όπου αυτό μπορεί να δραστηριοποιηθεί είναι μακριά από την πόλη και άρα το "προϊόν" τους δεν είναι ανταγωνιστικό κι επιπλέον απαγορεύεται ν' αναπτυχθεί τέτοιου είδους δραστηριότητα. Δεν μπορεί το κεφάλαιο, με βάση τους ισχύοντες νόμους δόμησης εκτός σχεδίου πόλεως, ν' αγοράσει 100 στρέμματα για να κάνει 25 κατοικίες. Δεν μπορεί, γιατί απλούστατα δεν συμφέρει.

Από τις συνθήκες αυτές προκύπτει η "αγάπη" μεταξύ αστών και Αθήνας. Μεταξύ των "Αγγλοσαξόνων" της Αθήνας και των "Εβραίων" όλης της χώρας. Μεταξύ εμπόρων και εξουσίας. Η εξουσία προστατεύει την κερδοσκοπία των εμπόρων και των αστών. Η εξουσία συντηρεί τον "έρωτα" μεταξύ μηχανικών και δικηγόρων. Αυτό ήταν και το ζητούμενο από την αρχή. Οι νόμοι και όχι το κεφάλαιο να δημιουργήσουν την αστική πλουτοκρατία στην Ελλάδα. Οι νόμοι να δημιουργήσουν πλούσιους κλέφτες και οι δικηγόροι να τους προστατεύουν. Ο φτωχός Νότος θα "καπέλωνε" τον Βορρά και για να γίνει αυτό θα έπρεπε να ελεγχθούν απόλυτα οι πληθυσμοί που θα ζημιώνονταν από το "καπέλωμα" αυτό. Θα έπρεπε να καπελωθεί η κεφαλαιοκρατία και η εργατική τάξη από την ευνοημένη αστική τάξη. Η εύνοια αυτή καταστρέφει τα πάντα. Η εύνοια αυτήν καταστρέφει το περιβάλλον, τους εργαζόμενους και υποθηκεύει μόνιμα την αναπτυξιακή πορεία της χώρας.

Κάτω από την εξουσία των αστών και των εμπόρων δεν μπορεί ν' αναπτυχθεί η κεφαλαιοκρατία και κατά συνέπεια δεν μπορεί να εξασφαλιστεί η απασχόληση των εργατών. Αστοί και έμποροι έχουν βάλει από "κάτω" τους πάντες και τους "πίνουν" το αίμα. Αρκεί να σκεφτεί κάποιος ότι το σύνολο της μεταπολεμικής οικοδομικής "έκρηξης" δεν έγινε το αίτιο της ανάπτυξης της βιομηχανικής παραγωγής στην Ελλάδα. Δεν επωφελήθηκε η ανάπτυξη, εξαιτίας των αναγκών της "έκρηξης" αυτής. Δεν χτίστηκαν νέα εργοστάσια, που θα επιβίωναν αρχικά εξαιτίας των τοπικών αναγκών και τα οποία στη συνέχεια θα έκαναν εξαγωγές. Το σύνολο της μεταπολεμικής οικοδομικής ανάπτυξης έγινε κέρδος το οποίο μοιράστηκαν μεταξύ τους κάποιοι πολύ λίγοι μεγαλοεισαγωγείς δομικών υλικών. Τα

υπόλοιπα μπήκαν στις "τσέπες" των μηχανικών και των δικηγόρων, οι οποίοι μεθόδευαν τις καταστάσεις υπέρ των συμφερόντων τους.

Ας τολμήσει ο αναγνώστης να κάνει έναν πρόχειρο υπολογισμό για το πόσο περίπου κοστίζουν στους Έλληνες οι τριακόσιες κατοικίες του παραδείγματός μας. Ας συγκρίνει τα μεγέθη. Το ένα εκατομμύριο, που υπολογίσαμε για το οικόπεδο, θα γίνει αυτόματα δέκα. Οι είκοσι χιλιάδες για τη μελέτη του μηχανικού, θα γίνουν ένα εκατομμύριο. Τα τριάντα εκατομμύρια της κατασκευής, θα γίνουν πενήντα. Το σπίτι θα το φτιάξεις μόνος σου και θα σου κοστίσει τελικά εβδομήντα εκατομμύρια, αν πέσεις στα "χέρια" των κερδοσκόπων της αγοράς, που αλλάζουν τις τιμές ανάλογα με τη ζήτηση. Χρήματα που θα πρέπει να τα έχεις για να τα δώσεις άμεσα, γιατί το υπερτιμημένο της κατασκευής της κατοικίας σε συνδυασμό με την ελάχιστη οικονομική απόδοση της κατοικίας κλείνουν τις "πόρτες" των τραπεζών. Δεν μπορούν οι τράπεζες να χρηματοδοτήσουν την κερδοσκοπία της αγοράς και την ίδια ώρα να μην μπορούν να εισπράξουν τα χρήματά τους, γιατί δεν είναι εύκολο να βγάλεις κάποιον από το σπίτι του.

Όλα αυτά γιατί; Γιατί όλοι οι τεμπέληδες πρέπει να ζήσουν εις βάρος των φτωχών. Γιατί οι αστοί "Εβραίοι" πρέπει να ζήσουν εις βάρος των "κατώτερων" κοινοτήτων. Ο μικρέμπορας, που παίρνει το εμπόρευμα στην επαρχία τρίτο και τέταρτο "χέρι", πρέπει να βγάλει μεροκάματο από τα λίγα πλακάκια που θα πουλήσει. Οι χιλιάδες μηχανικοί που αποφοιτούν από το πολυτεχνείο πρέπει να ζήσουν σαν "επιστήμονες". Με δύο ή τρεις άδειες του ενός εκατομμυρίου μπορούν για έναν χρόνο να ζήσουν αξιοπρεπώς. Με δέκα άδειες των είκοσι χιλιάδων θα πρέπει να ψάξουν για δουλειά. Ο αστός οικοπεδούχος κι αυτός περιμένει. Θα πουλήσει το μισό οικόπεδο σε έναν φουκαρά, για να μπορέσει να χτίσει με τα δικά του χρήματα το άλλο μισό. Έχει στηθεί μια "φάμπρικα" εις βάρος του ελληνικού λαού, που όμοιά της δεν έχει υπάρξει. Μια Ελλάδα με δημογραφικό πρόβλημα και με άπειρο για τον πληθυσμό της κεφάλαιο κατοικεί σε τρώγλες των πενήντα τετραγωνικών.

Γι' αυτόν τον λόγο είναι η Ελλάδα άσχημη. Γι' αυτόν τον λόγο τα αστικά της κέντρα είναι πανάθλια. Γιατί; Γιατί όταν αναγκάζεις τον φτωχό ιδιώτη να γίνει κατασκευαστής, δεν μπορείς να κάνεις διαφορετικά. Επεκτείνεις τον πολεοδομικό σχεδιασμό, λόγω των στεγαστικών αναγκών του λαού κι αυτός ο χώρος παραμένει ένα άσχημο εργοτάξιο για δεκαετίες ολόκληρες. Γιατί; Γιατί δεν έχουν όλοι οι οικοπεδούχοι χρήματα να χτίσουν και ταυτόχρονα, λόγω της αξίας της γης, δεν θέλουν να πουλήσουν τα οικόπεδά τους σ' εκείνους που μπορούν να χτίσουν. Χτίζει κάποιος και γύρω του τα οικόπεδα είναι άχτιστα και θα παραμείνουν έτσι για πολλά χρόνια. Χτίζει ένας ιδιώτης και δεν μπορεί να πληρώσει μόνος του τις υποδομές που χρειάζεται. Όταν αυτός είναι φτωχός, δεν μπορείς να τον πιέσεις ή να του επιβάλεις όρους. Χτίζει όπως μπορεί και όταν μπορεί. Τα πρώτα χρόνια δεν θα έχει το σπίτι κεραμοσκεπή, κάγκελα, περίφραξη κλπ.. Όταν θα έχει χρήματα, θα τα συμπληρώσει. Αυτό εξηγεί τα φαινόμενα που καθημερινά βλέπουμε γύρω μας. Αυτό εξηγεί το γεγονός ότι, παρ' όλη τη μεγάλη ανάγκη για στέγη, δεν υπάρχει πλήρης κάλυψη των

επεκτάσεων των πολεοδομικών σχεδίων. Επί δεκαετίες βλέπουμε άχτιστα οικόπεδα, "κουφάρια" σπιτιών, ημιτελείς κατασκευές.

Γιατί συμβαίνει αυτό; Γιατί είναι ιδιόμορφες οι συνθήκες. Γιατί αυτός ο οποίος έχει το άχτιστο οικόπεδο δεν θέλει να το πουλήσει, λόγω του ότι, όταν θ' αποκτήσει τα χρήματα για να χτίσει, δεν θα βρίσκει οικόπεδο. Γιατί αυτός ο οποίος ξεκινάει να χτίσει, χωρίς να έχει τα απαραίτητα χρήματα, θα πέσει θύμα της οικονομίας της "Μπανανίας". Θα έρθει αντιμέτωπος με τον πληθωρισμό. Αυτό που θα ξεκινήσει να χτίσει —και εκείνη την ώρα θ' απαιτεί δέκα εκατομμύρια— όταν θα τελειώσει θα του έχει κοστίσει τριάντα. Υπάρχουν συμπολίτες μας, που ξεκίνησαν να χτίζουν ένα σπίτι, το οποίο το είχαν υπολογίσει σε τριάντα εκατομμύρια, έχουν πληρώσει εξήντα και δεν έχουν τελειώσει ακόμα. Έχοντας αυτοί οι φτωχοί κατασκευαστές ν' αντιμετωπίσουν αυτού του είδους τα προβλήματα, χτίζουν "βήμα-βήμα" επί δεκαετίες. Προσπαθούν να διασφαλίσουν τα λίγα χρήματά τους με όποιον τρόπο μπορούν. Με τα λίγα χρήματά του κάποιος θα χτίσει άμεσα μόνον τον σκελετό του κτηρίου. Κάποιος άλλος θα προχωρήσει λίγο πιο πέρα. Επί δεκαετίες μαζεύουν χρήματα, για ν' αλλάξουν φάση. Γι' αυτόν τον λόγο είναι διάσπαρτα τα "κουφάρια" των κατασκευών γύρω από τις ελληνικές πόλεις. Γι' αυτόν τον λόγο ο χώρος γύρω από τις πόλεις μοιάζει μόνιμα με ένα βρομερό κι επικίνδυνο εργοτάξιο.

Ο σχεδιασμός της ελληνικής οικονομίας εξηγεί και άλλα περίεργα φαινόμενα που συμβαίνουν στη χώρα μας στον τομέα της πολεοδομίας. Για παράδειγμα στην Ελλάδα δεν υπάρχει η σαφής ταξική "γεωγραφία", που συνήθως χαρακτηρίζει τα πολεοδομικά συγκροτήματα του εξωτερικού. Στην Ελλάδα πλούσιοι και φτωχοί κατοικούν στις ίδιες πανάθλιες γειτονιές των ιδίων πανάθλιων πόλεων. Όμως, αυτό το άκρως δημοκρατικό φαινόμενο δεν είναι αποτέλεσμα της δημοκρατικής ευαισθησίας των πλουσίων. Είναι αποτέλεσμα της οικονομικής κατάστασης που επικρατεί στη χώρα. Είναι αποτέλεσμα του κοινωνικού της "σχεδιασμού".

Στις χώρες όπου υπάρχει ισχυρή κεφαλαιοκρατία οι πλούσιοι κατοικούν μόνιμα στις καλύτερες συνοικίες και μακριά από το κέντρο. Γιατί; Γιατί οι κεφαλαιοκράτες είναι μόνιμα πλούσιοι, εφόσον το κεφάλαιο είναι μόνιμα κερδοφόρο. Το κεφάλαιο κληρονομείται και ο πλούσιος πατέρας αφήνει πίσω του πλούσιο γιο, που αναζητά τις ίδιες καλές συνθήκες διαβίωσης. Το κεφάλαιο δεν απαιτεί την παρουσία του ιδιοκτήτη του για να παράγει πλούτο. Ο κεφαλαιοκράτης μπορεί να κατοικεί εκατοντάδες χιλιόμετρα μακριά από το κεφάλαιό του χωρίς πρόβλημα. Στην Ελλάδα δεν υπάρχει αυτή η κατάσταση, γιατί απλούστατα δεν υπάρχει ανεπτυγμένη κεφαλαιοκρατία στο μέγεθος που να της επιτρέψει να κατοικεί κάπου συγκεκριμένα και απομονωμένα από τους υπόλοιπους.

Στην Ελλάδα, όπου κυρίαρχοι είναι οι έμποροι και οι αστοί, όλοι είναι διαρκώς νεόπλουτοι. Όλοι αυτοί δεν μπορούν να ζήσουν ως κεφαλαιοκράτες. Γιατί; Γιατί το κεφάλαιο του εμπόρου ή του αστού δεν κληρονομείται, ώστε να υπάρχει ασφαλής διαδοχή μεταξύ των γενεών. Δεν μπορεί ένας έμπορος να κληροδοτήσει στο γιο του το εμπορικό του δαιμόνιο και δεν μπορεί ένας αστός να κληροδοτήσει στο παιδί του το επιστημονικό του

ταλέντο. Όλοι αυτοί γίνονται πλούσιοι εξαιτίας τυχαίων συγκυριών και αυτές οι συγκυρίες δεν επιτρέπουν τη μίμηση των τακτικών των κεφαλαιοκρατών. Στην Ελλάδα όλοι είναι πλούσιοι της μιας ή των δύο γενιών. Οι πονηροί γίνονται πλούσιοι και αυτούς δεν θα τους διαδεχθούν τα παιδιά τους, αλλά οι επόμενοι πονηροί, που θα εκμεταλλευτούν τις νέες συγκυρίες.

Επιπλέον η φύση της δραστηριότητάς τους δεν τους επιτρέπει ν' απομονωθούν, όπως κάνουν οι κεφαλαιοκράτες. Γιατί; Γιατί η απόδοση του "κεφαλαίου" τους εξαρτάται από τη δική τους προσωπική παρουσία. Όταν γίνεσαι πλούσιος έμπορος, εξαιτίας της δραστηριότητάς σου στο Γαλάτσι, δεν μπορείς ν' απομακρυνθείς από αυτό, γιατί επηρεάζεται η απόδοση της δουλειάς σου. Δεν μπορείς ν' απομακρυνθείς, γιατί κάνεις ακόμα πιο δύσκολη τη διαδοχή σου από το παιδί σου. Είτε είσαι πλούσιος έμπορος είτε "πετυχημένος" αστός, εκεί πρέπει να κατοικείς. Εκεί πρέπει να κατοικείς, γιατί εκεί είναι οι γνωριμίες σου κι εξαρτάσαι απ' αυτές. Το ίδιο συμβαίνει και με τους πλούσιους αστούς. Είτε είσαι πλούσιος μηχανικός, γιατρός ή δικηγόρος, δεν μπορείς ν' απομακρυνθείς από τον χώρο όπου σε γνωρίζουν. Δεν είσαι σαν τον βιομήχανο που μπορεί να κατοικεί στην Εκάλη και το εργοστάσιό του να βρίσκεται στην Ξάνθη.

Αυτή η συνύπαρξη πλούσιων και φτωχών εκτός από τα φαινόμενα της ασχήμιας προκαλεί και τραγελαφικά φαινόμενα. Μπορεί δηλαδή στην ίδια περιοχή να υπάρχουν δίπλα-δίπλα σπίτια με τεράστια διαφορά μεταξύ τους. Να υπάρχει σπίτι που κατοικείται ημιτελές από τον φτωχό ιδιοκτήτη του και δίπλα του να υπάρχει σπίτι του οποίου εικόνες να φιλοξενούνται σε διάσημα αρχιτεκτονικά περιοδικά. Επιπλέον παρατηρείται και το εξής άλλο κωμικό φαινόμενο. Να υπάρχει σπίτι αξίας πολλών εκατοντάδων εκατομμυρίων και να μην έχει υποδομή για να λειτουργήσει στοιχειωδώς. Να μην έχει δρόμο πρόσβασης. Να μην έχει κανονική σύνδεση με το δίκτυο ηλεκτροδότησης. Να έχει βόθρο για τις αποχετευτικές του ανάγκες, γιατί δεν έχει δίκτυο αποχέτευσης η περιοχή. Γιατί; Γιατί το ελληνικό κράτος, που είναι υπεύθυνο για τις υποδομές, αναγκαστικά "ακολουθεί" την οικοδομική δραστηριότητα και δεν "προηγείται" αυτής. Δεν μπορεί να κατασκευάσει υποδομές, όταν μια περιοχή είναι έρημη. Δεν μπορεί να κατασκευάσει αποχετευτικό δίκτυο ή πεζοδρόμια γύρω από άχτιστα οικόπεδα. Δεν μπορεί να προσφέρει "αναμονές" σε οικόπεδα τα οποία θα χτιστούν μετά από δεκαετίες. Πρώτα χτίζεται σε ικανοποιητικό βαθμό μια περιοχή και μετά ακολουθεί η υποδομή. Αυτό το παράδοξο —που όμως είναι πανάκριβο— είναι η πλέον ενδεδειγμένη λύση γι' αυτήν την παράλογη κατάσταση.

Στις ανεπτυγμένες χώρες τα πράγματα δεν είναι έτσι. Εκεί υπάρχει οργανωμένη δόμηση, γιατί αυτή είναι η πλέον οικονομική λύση. Εκεί ξεκινάνε από τις υποδομές και καλύπτουν οικοδομικά πλήρως τον χώρο όπου αυτές οι υποδομές αναπτύσσονται. Η ατομική δραστηριότητα στον τομέα της οικοδόμησης δεν είναι μαζικό φαινόμενο. Είναι ένα φαινόμενο που αφορά κάποιους πολύ λίγους ανθρώπους. Ανθρώπους, που, είτε επειδή είναι υπερβολικά πλούσιοι, θα κτίσουν σ' έναν τεράστιο ιδιόκτητο χώρο και θ' αναλάβουν μόνοι τους τα έξοδα των υποδομών που χρειάζονται, είτε ανθρώπους του κεφαλαίου της γης, που

για δικούς τους λόγους θα επιλέξουν να χτίσουν το σπίτι τους μέσα στα κτήματά τους. Γι' αυτόν τον λόγο, κάθε φορά που αναπτύσσεται ατομική οικοδομική δραστηριότητα, υπάρχουν όροι.

Πρέπει το κάθε σπίτι να έχει ένα συγκεκριμένο "ύφος" κι επιπλέον πρέπει να ολοκληρωθεί πλήρως σε κάποιο συγκεκριμένο χρονικό διάστημα. Η ταχύτατη αυτή κατασκευή δίνει και την ομορφιά στις συνοικίες τους. Γιατί; Γιατί η κάθε περιοχή θ' αποκτήσει από την πρώτη στιγμή εκείνη την ομοιογένεια, τόσο στην αισθητική όσο και στην υποδομή, που της δίνει ομορφιά και λειτουργικότητα. Αυτή η ομοιογένεια δεν είναι δύσκολο να επιτευχθεί. Γιατί; Γιατί οι πάντες χτίζουν στον ίδιο χρόνο και άρα υπό τους ίδιους νόμους. Αυτά στην Ελλάδα της ατομικής κατασκευαστικής δραστηριότητας δεν μπορούν να γίνουν, ούτε σε επίπεδο συνοικίας ούτε σε επίπεδο κατοικίας.

Γιατί; Γιατί είναι αδύνατον. Μέσα στις δεκαετίες, που απαιτεί μια περιοχή για να "καλυφθεί" πλήρως, αλλάζουν οι οικοδομικοί νόμοι, εφόσον αλλάζουν οι ανάγκες. Οι πρώτοι "κατασκευαστές" χτίζουν με άλλους οικοδομικούς νόμους και οι τελευταίοι με άλλους. Είναι δυνατόν να μοιάζουν τα σπίτια μεταξύ τους, ώστε να υπάρχει ομοιογένεια στην περιοχή; Ο πρώτος έχτισε μονοκατοικία, επειδή αυτό επιτρεπόταν όταν εκδόθηκε η άδειά του και ο τελευταίος μετά από χρόνια χτίζει επταόροφο. Αυτό δεν αποτελεί αίτιο μόνον της ασχήμιας αλλά μεταφέρει τα προβλήματα και στο επίπεδο των υποδομών. Το κράτος ξεκινάει ν' αντιμετωπίσει το πρόβλημα των υποδομών για μονοκατοικίες και ξαφνικά έρχεται αντιμέτωπο με τις ανάγκες πολυώροφων κατασκευών.

Απλά είναι τα πράγματα. Όταν σε μια περιοχή δίνεις αρχικά άδειες για μονοκατοικίες και στη συνέχεια τις αλλάζεις, είσαι υποχρεωμένος ν' αλλάξεις και την υποδομή. Αν ξεκίνησες να κάνεις υποδομή για 5.000 κατοίκους και αυτοί —λόγω των νέων αδειών— γίνουν 20.000, η αρχική υποδομή δεν τους αντέχει. Δεν καλύπτουν τις ανάγκες τους οι διατομές των δρόμων, των πεζοδρομίων, των αγωγών, των καλωδίων. Για ν' αλλάξει όμως αυτό είναι πανάκριβο. Αποχετευτικούς σωλήνες ν' αλλάξεις σε μια συνοικία, απαιτούνται δισεκατομμύρια δραχμών. Δεν είναι μόνον το κόστος της αγοράς τους, αλλά και το ότι θα πρέπει να ξασκάψεις από την αρχή, πετώντας στα σκουπίδια τους προηγούμενους σωλήνες που κρίθηκαν ανεπαρκείς. Γι' αυτόν τον λόγο, εκτός της ασχήμιας των οικιστικών συγκροτημάτων, υπάρχει και το πρόβλημα ότι αυτά διαρκώς μοιάζουν με εργοτάξια από το συνεχές "ράβε-ξήλωνε" των υποδομών.

Το ίδιο περιορισμένα είναι τα πράγματα και στα θέματα που αφορούν τον έλεγχο σ' ό,τι αφορά και την ίδια την κατοικία κατά τη διάρκεια της κατασκευής της. Τι θα πεις στον φτωχό κατασκευαστή; Να βάλει εξωτερική πέτρα, γιατί αυτό επιβάλλει το αρχιτεκτονικό ύφος της περιοχής; Αυτός δεν έχει χρήματα να το σοβατίσει κι εσύ του ζητάς διακοσμητική πέτρα; Θα του ζητήσεις να βάλει περίτεχνα ξύλινα παντζούρια, τη στιγμή που δεν έχει χρήματα να βάλει κουρτίνες στο σπίτι του; Το ίδιο συμβαίνει και με τον παράγοντα χρόνο. Τι θα του πεις; Ότι πρέπει να βιαστεί να τελειώσει, γιατί στο μεσοδιάστημα της κατασκευής το σπίτι του αποτελεί εστία κινδύνου και αίτιο υποβάθμισης της ζωής των περιοίκων; Πώς

θα του πεις να ολοκληρώσει την κατασκευή σε κάποιο συγκεκριμένο χρονικό διάστημα, όταν αυτός εξαρχής δεν έχει χρήματα να το ολοκληρώσει; Όταν αυτός —και αν όλα πάνε κατ' ευχήν— ελπίζει να τελειώσει το σπίτι του τουλάχιστον πριν πεθάνει; Πώς δεν θα είναι άσχημες οι συνοικίες των ελληνικών πόλεων; Όταν επιτέλους ο ένας φουκαράς θα τελειώνει το σπίτι του κάποιος άλλος δίπλα του θα ξεκινά το χτίσιμο. Όταν επιτέλους θα τελειώσει η κατασκευή των πεζοδρομίων, θα πρέπει να ξανασκαφτούν, για να περάσουν τα νέα δίκτυα αποχέτευσης. Η μια "πληγή" θα κλείνει και δίπλα της θ' ανοίγει άλλη.

Από αυτήν την άσχημη οικιστική πολιτική ξεκινάνε και άλλα προβλήματα, που μαστίζουν την κοινωνία, αλλά ωφελούν την εξουσία και τους εκλεκτούς της. Ποια είναι αυτά; Η άλλη μεγάλη "πληγή" στον τομέα της κατασκευής. Η υπόθεση των δημόσιων έργων, που αφορά τις υποδομές. Αν ο αναγνώστης συνδυάσει τα όσα είπαμε παραπάνω, μπορεί να καταλάβει τι συμβαίνει μ' αυτές. Η ατομική δραστηριοποίηση στον τομέα της οικοδομής "αναγκάζει" το κράτος ν' αναλάβει το ίδιο να κατασκευάσει το δίκτυο των δημοσίων υποδομών. Το αναγκάζει δηλαδή να γίνει "εργολάβος". Από τη στιγμή που δεν μπορούν οι κάτοικοι ν' αναλάβουν εξ αρχής να κατασκευάσουν μόνοι τους τις υποδομές που χρειάζονται, αναγκαστικά γίνεται εργολάβος το κράτος. Ένας εργολάβος όμως, που δεν έχει τη δυνατότητα και τα μέσα να κατασκευάσει τις υποδομές τι κάνει; Δημιουργεί υπεργολάβους. Αυτό είναι το μεγάλο "καρκίνωμα" της ελληνικής κατασκευαστικής πραγματικότητας. Το κράτος διαχειρίζεται τους πόρους που απαιτούν για την κατασκευή τους τα πανάκριβα δίκτυα υποδομής και με τους πόρους αυτούς κάνει πολιτική. Μια πολιτική που υπηρετεί τα συμφέροντα των διαχειριστών της εξουσίας και όχι τα συμφέροντα της κοινωνίας.

Αυτό είναι εύκολο να το κατανοήσει κάποιος. Όταν το συγκεκριμένο κράτος αντιλαμβάνεται τους κεφαλαιοκράτες σαν εχθρούς του και ταυτόχρονα επιθυμεί να ευνοήσει τους αστούς, τι θα γίνει; Η αθλιότητα. Η αθλιότητα και η διαφθορά, που καθημερινά βιώνουμε ως πολίτες. Γιατί αυτά τα φαινόμενα είναι δεδομένα; Γιατί το κράτος "μεγεθύνεται" επικίνδυνα κι αποκτά τη δυνατότητα να μοιράζει κατά βούληση τον δημόσιο πλούτο. Από αυτήν τη μεγέθυνση ρόλων γεννήθηκε το υδροκέφαλο τέρας της Αθήνας. Από αυτήν τη μεγέθυνση ρόλων το κράτος γίνεται ένας φορομπήχτης κλέφτης και μοιράζει όπου θέλει ό,τι θέλει. Από αυτήν τη φορομπηχτική του πολιτική σταμάτησε η έννοια της δωρεάς να ευνοεί τον πολεοδομικό σχεδιασμό.

Αυτό ακριβώς ήταν βέβαια και το ζητούμενο για την εξουσία. Γιατί; Γιατί με τη δυνατότητα αυτήν θα μπορούσε να ευνοήσει και πάλι τους εκλεκτούς της εις βάρος αυτών που θεωρεί εχθρούς της. Η πρακτική είναι απλή. Αναλαμβάνοντας το κράτος το σύνολο των υποδομών, αφαιρεί αρμοδιότητες από την τοπική αυτοδιοίκηση και άρα στερεί την επαφή του τοπικού κεφαλαίου με τις τοπικές ανάγκες στο επίπεδο των υποδομών. Από εκεί και πέρα τα πράγματα είναι απλά. Φορολογεί την κεφαλαιοκρατία και τους εργάτες μέχρις "αφαιμάξεως" και τα πάντα μοιράζονται μέσα στα κλειστά γι' αυτούς γραφεία της εξουσίας. Τις ανάγκες υποδομών της Καβάλας, για παράδειγμα, δεν θα τις καλύψουν οι τοπικοί κεφαλαιοκράτες, αναζητώντας το κέρδος και άρα με απειλή ισχυροποίησης. Τις ανάγκες

των υποδομών της θα τις αναλάβει το ίδιο το κράτος και θα τις διαχειριστεί ένας τοπικός "διαπλεκόμενος" μηχανικός τής κεντρικής εξουσίας. Η κεφαλαιοκρατία απλά θα φορολογείται, για να συγκεντρώνει η Αθήνα τα χρήματα, μέρος των οποίων θα επιστέψουν στην Καβάλα και θα μπουκ στην "τσέπη" των αστών της. Το κράτος φαινομενικά λειτουργεί ανταποδοτικά απέναντι στους φορολογούμενους, ενώ πρακτικά κλέβει και στη συνέχεια ευνοεί τους εκλεκτούς του.

Ήταν θέμα χρόνου δηλαδή τα προβλήματα και στον τομέα των δημοσίων έργων, που αφορούν τις υποδομές. Γιατί; Γιατί και πάλι οι αστοί δημιουργούν και στον τομέα των υποδομών τα ίδια προβλήματα με την οικοδομή. Γιατί τα ίδια έργα κοστίζουν πολύ πιο ακριβά στον ελληνικό λαό. Αυτό οφείλεται στα χαρακτηριστικά της τάξεως των αστών. Ποια είναι αυτά; Οι αστοί εργολήπτες είναι φτωχοί, που θέλουν να γίνουν πλούσιοι μέσω των δημοσίων έργων. Δεν είναι επενδυτές, γιατί απλούστατα δεν επενδύουν χρήματα. Δεν έχουν χρήματα για να επενδύσουν. Είναι απλοί μελετητές, που θέλουν μέσω των κρατικών χρημάτων να γίνουν πλούσιοι.

Το πρόβλημα με την ανάληψη του τομέα των υποδομών από το ίδιο το κράτος έχει αρνητικές συνέπειες σε πολλά επίπεδα. Τα κύρια προβλήματα αφορούν την κλοπή των δημοσίων χρημάτων και την κακοτεχνία των κατασκευών. Όλα αυτά συμβαίνουν, επειδή δεν μπορεί να γίνει επαρκής έλεγχος αυτών που αναλαμβάνουν τις κατασκευές. Αυτό το πρόβλημα είναι κάτι που δεν μπορεί ν' αποφευχθεί, γιατί απλούστατα έτσι είναι σχεδιασμένη η κατάσταση από το ίδιο σύστημα.

Γιατί το λέμε αυτό; Για τον εξής απλό λόγο. Όταν το κράτος μοιράζει τα δημόσια έργα στους αστούς, δεν μπορεί —ακόμα κι αν το θέλει— να τους ελέγξει επαρκώς. Όταν ένας "κατασκευαστής" γίνεται εργολήπτης δημοσίων έργων, με μόνο κεφάλαιο ένα πτυχιάκι και μοναδική του περιουσία τους μύκητες των ποδιών του, δεν μπορεί να ελεγχθεί. Γιατί; Γιατί, όταν παραδώσει το έργο, το κράτος αναγκαστικά το παραλαμβάνει, εφόσον δεν υπάρχει άλλη δυνατότητα. Το κράτος έχει ήδη πληρώσει το έργο και ο "ψευδοκατασκευαστής" είναι πολύ φτωχός, ώστε αυτό να στραφεί εναντίον του, απαιτώντας αποζημιώσεις. Τι θα κάνει σε περίπτωση κακοτεχνίας; Θα τον κλείσει φυλακή; Και τι θα κερδίσει το κοινωνικό σύνολο από αυτήν την ενέργεια; Το θέμα είναι να μην "φαγωθούν" τα χρήματα και όχι να πάει κάποιος φυλακή. Αν αυτός είναι απατεώνας και έχει πράγματι "φάει" τα χρήματα, δεν αρκεί η φυλακή. Γιατί; Γιατί προφανώς τα χρήματα τα έχει "εξαφανίσει" σε λογαριασμούς τρίτων και η φυλακή δεν τον πτοεί. Δεν είναι και άσχημα με λίγα χρόνια φυλακή να εξασφαλίσει κάποιος το μέλλον του. Πόσα χρόνια φυλακή μπορεί να πάει κάποιος για μια τέτοια περίπτωση;

Όλα αυτά δεν είναι τυχαία. Όλα αυτά προκύπτουν από τον σχεδιασμό που έχει επιλεγεί. Ποιος είναι αυτός ο σχεδιασμός και γιατί είναι εξ αρχής προβληματικός; Ο σχεδιασμός είναι προβληματικός, γιατί θέλει το κράτος να λειτουργεί σαν φυσικό πρόσωπο, ενώ δεν είναι τέτοιο. Θέλει δηλαδή το κράτος να χρηματοδοτεί τα έργα με τον ίδιο τρόπο και την ίδια λογική που τα χρηματοδοτεί ένας ιδιώτης, ο οποίος έχει δικά του συμφέροντα να

υπερασπιστεί. Το πρόβλημα εδώ είναι το εξής: Ο ιδιώτης, όταν χρηματοδοτεί ένα έργο, είναι σκληρός στον έλεγχο, γιατί απλούστατα "πονάει" την τσέπη του. Ελέγχει και γίνεται επικίνδυνος κάθε φορά που αντιλαμβάνεται ότι τον κλέβουν. Δεν μπορεί για παράδειγμα να συμβεί στον ιδιωτικό τομέα αυτό το οποίο συμβαίνει με τα δημόσια έργα. Δεν μπορεί για παράδειγμα ένας μηχανικός να "δουλεύει" έναν βιομήχανο, όπως "δουλεύει" ένας συνάδερφός του το κράτος.

Αυτό συμβαίνει σ' αυτήν την περίπτωση. Οι μηχανικοί "δουλεύουν" το κράτος, για να το κλέβουν. Αυτό δεν μπορεί να γίνει στον ιδιωτικό τομέα. Δεν μπορεί για παράδειγμα ένας μηχανικός να ξεκινήσει να κατασκευάζει ένα ιδιωτικό εργοστάσιο και να δικαιολογήσει καθυστέρηση στην παράδοση, διπλασιασμό του κόστους και κακοτεχνία. Αν το κάνει αυτό, κινδυνεύει όχι απλά να πάει φυλακή, αλλά να πέσει θύμα βίαιης συμπεριφοράς.

Όμως, αυτό το οποίο είναι αδύνατον για τον ιδιωτικό τομέα είναι το σύνθημα για τον δημόσιο. Γιατί; Γιατί έχουν δώσει σ' ένα ανεύθυνο και απρόσωπο τέρας τη δυνατότητα να λειτουργεί σαν φυσικό πρόσωπο. Έδωσαν τη δυνατότητα σ' έναν "βλάκα" να είναι υπεύθυνος για τις πράξεις του. Γιατί του την έδωσαν; Γιατί συμφέρει τους αστούς να έχουν δοσοληψίες μ' έναν "βλάκα". Τους συμφέρει, γιατί είναι εύκολο να τον κλέψεις τον "βλάκα". Γιατί τον λέμε "βλάκα"; Όχι επειδή είναι βλάκες οι δημόσιοι υπάλληλοι που στελεχώνουν το κράτος, αλλά γιατί το πλαίσιο λειτουργίας του είναι αυτό το οποίο του δίνει αυτά τα χαρακτηριστικά.

Τον βιομήχανο, για παράδειγμα, δεν μπορείς να τον "δουλεύεις", γιατί, όταν τον κλέψεις, το καταλαβαίνει και αντιδρά. Γνωρίζει την τσέπη του και δεν μπορείς να βάζεις τα χέρια σου μέσα σ' αυτήν. Αντίθετα όμως μ' αυτόν, όταν μιλάμε για το δημόσιο, τα πράγματα δεν είναι έτσι. Τα συμφέροντα του απρόσωπου δημοσίου αναλαμβάνει να τα υπερασπιστεί ένας απλός υπάλληλος. Αυτό όμως είναι επικίνδυνο. Γιατί; Γιατί ο υπάλληλος, ακόμα κι όταν δεν είναι διεφθαρμένος ή αδιάφορος, είναι ευάλωτος κι αδύναμος. Υπάρχουν μεγάλα συμφέροντα, που μπορούν να τον τρομοκρατήσουν. Αυτό μπορεί να γίνει με πολλούς και διάφορους τρόπους. Από την απλή απειλή μιας δυσμενούς μετάθεσης ή ακόμα και την απειλή της σωματικής βίας, μέχρι την απειλή για μη-βόλεμα των παιδιών του. Είναι λογικό δηλαδή να υποκύπτει σε πιέσεις. Είναι λογικό από ένα σημείο κι έπειτα να μην ενδιαφέρεται να υπερασπιστεί το δημόσιο συμφέρον. Αυτός θα σώσει τον κόσμο; Όπως όλοι οι συνάδερφοί του έτσι κι αυτός θα "κρυφτεί" και οι πονηροί θ' αλωνίζουν.

Αντιλαμβανόμαστε δηλαδή ότι το κράτος εύκολα αρχίζει κι αναπτύσσει —λόγω των ιδιομορφιών του— τα χαρακτηριστικά του βλάκα. Ενός βλάκα, που πληρώνει και δεν ελέγχει. Ενός βλάκα, που παραλαμβάνει ό,τι του παραδώσουν, χωρίς ν' αντιδρά. Ενός βλάκα, που ποτέ δεν παίρνει αυτό το οποίο θέλει στον χρόνο που προβλέπεται. Όλα αυτά όμως τα χαρακτηριστικά του δεν προέκυψαν εξαιτίας της άγνοιας των νομοθετών. Όλα αυτά προέκυψαν από επιλογή. Ήταν επιλογή αυτών που ήθελαν να το ληλατούν. Ήταν επιλογή αυτών που ήθελαν μετά την αποφοίτησή τους από το Πολυτεχνείο να έχουν μια σίγουρη και πλούσια τσέπη, για να βάζουν τα χέρια μέσα και ν' αρπάζουν ό,τι βρίσκουν. Κατά μία

τραγική "σύμπτωση" τόσο αυτοί οι οποίοι δημιούργησαν το νομοθετικό πλαίσιο, που αφορά την εργοληψία, όσο κι αυτοί που κλέβουν, ανήκουν όχι μόνον στην ίδια κοινωνική τάξη, αλλά και στην ίδια συντεχνία. Ανήκουν όλοι τους στην τάξη των αστών και είναι μηχανικοί. Οι αστοί νομοθέτες —χωρίς αντιδράσεις— κάνουν αυξησούλες στους εαυτούς τους και, για να μην υπάρξουν αντιδράσεις, δίνουν τη δυνατότητα στους όμοιούς τους να κλέβουν.

Αυτό είναι απόλυτα φυσικό. Δεν είναι δυνατόν ο βουλευτής, που νομοθετεί υπέρ των ατομικών του συμφερόντων, να βάλει με νόμους τάξη στο κράτος. Δεν είναι δυνατόν αυτός ο οποίος γίνεται πλούσιος από τις αδυναμίες του κράτους να το κάνει πανίσχυρο σε άλλες δραστηριότητές του. Δεν μπορεί αυτός, που σε μία προβληματική οικονομία κάνει αύξηση στον εαυτό του της τάξης του 80%, να ελέγξει τον γιατρό που παίρνει φακελάκια ή τον μηχανικό που κλέβει το κράτος. Απλά είναι τα πράγματα. Όταν κλέβουν αυτοί, που έχουν ως αντικείμενο της δουλειάς τους τον έλεγχο, δεν μπορούν να ελέγξουν. Όταν αυτοί επωφελούνται από την "αταξία", δεν μπορούν να επιβάλλουν την "τάξη".

Από τη στιγμή που συμβαίνει αυτό, είναι απόλυτα φυσιολογικό αυτό το οποίο βλέπουμε να συμβαίνει στα δημόσια έργα. Τι συμβαίνει; Το αίσχος. Οι εργολήπτες των δημοσίων έργων δεν σέβονται κανέναν και τίποτε. Δεν σέβονται τα δεδομένα, που αφορούν την εργοληψία. Τρία είναι τα δεδομένα που αφορούν ένα έργο, το οποίο πρέπει να κατασκευαστεί και να παραδοθεί σ' αυτόν που το χρηματοδοτεί. Ποιότητα, κόστος και χρόνος παράδοσης. Οι εργολήπτες δεν σέβονται τίποτε από αυτά, γιατί απλούστατα, κάθε φορά που δεν σέβονται κάποιο από αυτά τα δεδομένα, γίνονται πλουσιότεροι. Το αποτέλεσμα; Τραγικό. Τα έργα παραδίδονται όταν θέλουν οι εργολήπτες, το κόστος συνήθως υπερδιπλασιάζεται και η ποιότητα αγγίζει τα όρια της αθλιότητας. Όλα αυτά γίνονται, επειδή αυτός ο οποίος πρέπει να τους ελέγχει είναι και φέρεται ως "βλάκας".

Εδώ ακριβώς βρίσκεται και το πρόβλημα. Είναι δεδομένο ότι, όταν δεν υπάρχει φυσικό πρόσωπο να υπερασπιστεί τα συμφέροντά του, θα έχουμε φαινόμενα αυτού του είδους. Αυτό όμως είναι εκ των προτέρων γνωστό. Δεν χρειάζεται δηλαδή κάποιος να είναι μάντης, για να ξέρει τι θ' ακολουθήσει. Δεν χρειάζεται να είναι μάντης, για να καταλάβει ότι όλοι οι "κολλητοί" της εξουσίας θ' αρχίσουν να κάνουν "μπίζνες" με τον βλάκα. Δεν υπάρχει πιο εύκολο πράγμα από το να ξεγελάς έναν βλάκα. Είναι δεδομένο δηλαδή ότι θα γίνεις πλούσιος, όταν απέναντί σου έχεις έναν βλάκα, που είναι εξαιρετικά πλούσιος και δεν μπορεί να ελέγχει αυτούς με τους οποίους συνεργάζεται. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι δεν μπορεί ένας απλός δημόσιος υπάλληλος να ενσαρκώσει πραγματικά τον ρόλο του κράτους. Από αυτήν την αδυναμία προέρχεται η σπατάλη του δημοσίου χρήματος και βέβαια η διαφθορά.

Όλα αυτά θα μπορούσαν ν' αποφευχθούν με έναν σωστό σχεδιασμό. Έναν σχεδιασμό που θα σεβόταν τα δεδομένα και θα προστάτευε τα δημόσια συμφέροντα. Για να εφαρμοστεί όμως ένας σωστός σχεδιασμός, δεν αρκεί μόνον η θέληση. Πρέπει να υπάρχει και γνώση. Πρέπει δηλαδή να γνωρίζουμε τη φύση αυτού που ονομάζουμε "κατασκευαστικό έργο" και βέβαια τους ρόλους των ανθρώπων που εμπλέκονται μέσα σ' αυτό. Ρόλους, όπως αυτός του

χρηματοδότη, του κατασκευαστή-εργολήπτη, του μηχανικού κλπ.. Αν όλα αυτά δεν τα έχουμε σωστά τοποθετημένα στην ανάλυσή μας, είναι βέβαιον ότι θα κάνουμε λάθος. Το κύριο πρόβλημα προκύπτει από το γεγονός ότι τις περισσότερες φορές κάποια πρόσωπα φέρουν παραπάνω από μία ιδιότητα και από εκεί προκύπτουν τα λάθη στην ανάλυση.

Τι σημαίνει αυτό; Το εξής απλό. Είναι δυνατόν —ανάλογα με τα δεδομένα— να υπάρχουν φορές που οι ρόλοι διαχωρίζονται με σαφήνεια και άλλες φορές να υπάρχει πλήρης ταύτιση όλων των ρόλων σε ένα πρόσωπο. Υπάρχουν φορές δηλαδή που είναι ανοιχτή η "βεντάλια" των ρόλων και αφορά πολλά και διαφορετικά πρόσωπα και υπάρχουν φορές που αυτή η "βεντάλια" είναι κλειστή και αφορά ένα και μόνο πρόσωπο. Όμως, αυτό δεν σημαίνει ότι ακόμα και στην περίπτωση αυτήν δεν υπάρχουν ρόλοι. Θα δούμε μερικά αντιπροσωπευτικά παραδείγματα, για να καταλάβει ο αναγνώστης το τι περίπου συμβαίνει.

Θα ξεκινήσουμε από την πιο απλή περίπτωση, όπου το σύνολο των ιδιοτήτων ταυτίζεται με ένα πρόσωπο. Την περίπτωση δηλαδή όπου η "βεντάλια" είναι κλειστή. Όταν για παράδειγμα ένας μηχανικός χτίζει ο ίδιος το δικό του σπίτι, υπάρχει πλήρης ταύτιση όλων των ρόλων σε ένα πρόσωπο. Ο ίδιος είναι χρηματοδότης του έργου. Είναι κατασκευαστής και εργοδότης των εργατών που θα το κατασκευάσουν. Είναι επιστήμονας μελετητής του έργου και είναι επιστήμονας επιβλέπων του έργου. Τα πάντα δηλαδή τα ελέγχει ένα πρόσωπο και δεν υπάρχει κίνδυνος να τον ξεγελάσει κανένας. Δεν μπορεί κάποιος να ξεγελάει τον εαυτό του, εξαιτίας των διαφορετικών ρόλων που ενσαρκώνει ο ίδιος.

Το άλλο άκρο αυτής της κατάστασης είναι να έχουμε ένα κατασκευαστικό έργο, που κατασκευάζεται με στόχο την πώλησή του. Στην περίπτωση αυτήν έχουμε συνήθως πλήρη διαχωρισμό όλων των ρόλων. Χρηματοδότης του έργου —στο γενικό επίπεδο— είναι αυτός ο οποίος στο τέλος θα το αγοράσει. Κατασκευαστής του έργου είναι ο ιδιώτης επιχειρηματίας, που θα το κατασκευάσει με δικά του χρήματα με στόχο να το πουλήσει. Μηχανικοί είναι αυτοί οι οποίοι θα το μελετήσουν και θα το επιβλέψουν στην κατασκευή του. Αντιλαμβανόμαστε ότι όλοι αυτοί οι ρόλοι όχι μόνον είναι απόλυτα διαχωρισμένοι, αλλά έχουν μεταξύ τους συγκρουόμενα συμφέροντα.

Συμφέρει αυτόν που ενσαρκώνει τον έναν ρόλο να είναι κουτός εκείνος που ενσαρκώνει τον άλλον, ώστε να επωφεληθεί εις βάρος του. Συμφέρει τον κατασκευαστή να είναι κουτός ο αγοραστής και το αντίστροφο. Συμφέρει τον μηχανικό να είναι κουτός ο κατασκευαστής και το αντίστροφο επίσης. Όποιος είναι κουτός αυτός θα την "πατήσει", γιατί τα δικά του χρήματα θα πάνε στην τσέπη του άλλου. Θα την πατήσει ο κουτός χρηματοδότης, αν πληρώσει ακριβά κάτι που δεν αξίζει τα χρήματά του. Θα την "πατήσει" ο κουτός κατασκευαστής, αν πληρώσει ακριβά για να κατασκευάσει κάτι, που δεν θα μπορεί στη συνέχεια να το πουλήσει. Θα την "πατήσει" ο κουτός μηχανικός, αν δουλέψει και δεν πληρωθεί.

Αυτή η περίπλοκη κατάσταση αφορά όλα τα κατασκευαστικά έργα και επομένως και τα δημόσια. Το πρόβλημα όμως στον ιδιωτικό τομέα δεν είναι έντονο, γιατί απλούστατα οι ιδιώτες δεν είναι κορόιδα. Όποιον ρόλο και να ενσαρκώσουν, θα τον φέρουν σε πέρας. Ως

χρηματοδότες-αγοραστές αγοράζουν ό,τι τους συμφέρει. Ως κατασκευαστές-πωλητές επιμένουν να χρηματοδοτούν μία κατασκευή μόνον όταν υπάρχει ορατό συμφέρον. Δεν μπορεί κάποιος κατώτερος ρόλος να τους δουλεύει, όταν είναι είτε χρηματοδότες είτε κατασκευαστές. Ελέγχουν τα πάντα και είναι σκληροί στον έλεγχο. Αν είναι χρηματοδότες-αγοραστές και τους προσφέρεται κάτι πολύ ακριβά, δεν το αγοράζουν. Αν είναι κατασκευαστές-πωλητές και τους κοστίζει κάτι πολύ ακριβά, δεν ξεκινάνε να το κατασκευάσουν, όταν δεν υπάρχει προοπτική να το πουλήσουν. Αν είναι μηχανικοί-υπάλληλοι και δεν τους πληρώσεις, δεν ξεκινάνε να κάνουν τη μελέτη. Τα πάντα δηλαδή είναι θέμα οικονομίας και αυτοί οι οποίοι πληρώνουν μπορούν να ελέγχουν τα πράγματα.

Έναν βιομήχανο δεν μπορεί να τον δουλέψει ο ιδιώτης εργολάβος-κατασκευαστής και αυτόν δεν μπορεί να τον δουλέψει ο μηχανικός μελετητής. Οι πάντες στην περίπτωση αυτήν ελέγχονται εύκολα από αυτόν που πληρώνει, γιατί απλούστατα αυτός ο οποίος πληρώνει είναι πανίσχυρος και είναι αυτός που τοποθετεί τον "πήχη" του κόστους, της ποιότητας και του χρόνου κάτω από τον οποίο θα πρέπει να περάσουν τα πάντα. Αυτός αντιδράει, όταν δεν γίνονται αυτά τα οποία έχουν συμφωνηθεί. Στην περίπτωση του ιδιωτικού τομέα συνήθως ο χρηματοδότης είναι ο ίδιος και κατασκευαστής, γιατί αυτό τον συμφέρει περισσότερο. Τον συμφέρει, γιατί με τον τρόπο αυτόν αποσπά για λογαριασμό του τα κέρδη που θα εισέπραττε ο κατασκευαστής. Ο εργολάβος, που μπορεί να είναι και μηχανικός δηλαδή, στην περίπτωση αυτήν μεταφέρει τις οικονομικές υποχρεώσεις στον χρηματοδότη και στην ουσία χάνει τον ρόλο του κατασκευαστή, εφόσον δεν πληρώνει ο ίδιος το έργο.

Κάτι ανάλογο γίνεται και στα δημόσια έργα. Αυτό όμως είναι επικίνδυνο στο επίπεδο αυτό. Γιατί; Γιατί ο χρηματοδότης —και στην ουσία και κατασκευαστής του έργου— είναι μη φυσικό πρόσωπο. Δεν μπορεί να ελέγξει με το πάθος και την ακρίβεια που το κάνει ένας ιδιώτης. Πληρώνει ό,τι κι αν του χρεώσουν. Περιμένει να του παραδώσουν το έργο όταν μπορούν και όχι στο προσυμφωνηθέν χρονικό όριο. Τέλος —και αυτό είναι το χειρότερο— είναι αναγκασμένος να το παραλάβει σε όποια κατάσταση κι αν του το παραδώσουν. Ακριβώς, επειδή το έχει πληρώσει ήδη και δεν το έχει ελέγξει επαρκώς κατά τη διάρκεια της κατασκευής του, δεν μπορεί στο τέλος ν' αρνηθεί την παραλαβή του. Αυτός είναι υπεύθυνος για τον έλεγχο του έργου στην πορεία του και δεν μπορεί ν' αρνηθεί να παραλάβει κάτι που ήταν στην υπευθυνότητά του να ελεγχθεί και δεν ελέγχθηκε. Δεν μπορεί ν' αρνηθεί να παραλάβει κάτι που το πλήρωσε ήδη και θα πρέπει να το ξαναπληρώσει σε περίπτωση που δεν τον ικανοποιεί.

Αυτό ακριβώς γίνεται στα δημόσια έργα και γι' αυτό γίνονται τα αίσχη. Τι ακριβώς γίνεται; Το εξής απλό. Έστω ότι το κράτος αποφασίζει να κατασκευάσει ένα έργο, που, κάνοντας το ίδιο τον προϋπολογισμό του με βάση τις τρέχουσες τιμές, το υπολογίζει σε ένα δις δραχμές. Αποφασίζει δηλαδή να διαθέσει για το συγκεκριμένο έργο ένα δις κι αυτό σημαίνει ότι εξ αρχής λαμβάνει τον ρόλο του χρηματοδότη-αγοραστή του έργου. Αν δηλαδή υπήρχε το έργο έτοιμο από κάποιον ιδιώτη, θα το αγόραζε κατ' ευθείαν και εκεί θα τελείωνε η υπόθεση. Αυτό σημαίνει ο ρόλος του χρηματοδότη. Αγοράζεις αυτό το οποίο θέλεις από

την αγορά. Επειδή όμως αυτό στο επίπεδο των έργων υποδομής δεν συμβαίνει ποτέ, ακολουθείται μια πάγια διαδικασία. Το κράτος, για να προστατεύσει υποτίθεται τα συμφέροντά του, κάνει μειοδοτικό διαγωνισμό. Από εκεί αρχίζουν τα αίσχη. Οι πονηροί, που έχουν σχέση με την εξουσία, κερδίζουν άνετα αυτούς τους διαγωνισμούς, γιατί εκ των προτέρων γνωρίζουν ότι μπορούν να ξεγελάσουν τον βλάκα —αθετώντας τους όρους του διαγωνισμού— και ταυτόχρονα μπορούν ν' απαλλαγούν από τους ανταγωνιστές, που δεν έχουν πολιτικά "μέσα" και ως εκ τούτου δεν μπορούν να κάνουν εικονικές προσφορές.

Έτσι έχουμε ως αποτέλεσμα των διαγωνισμών μία τελείως πλασματική κατάσταση. Αυτό το οποίο έχει προϋπολογίσει το ίδιο το κράτος να κοστίσει ένα δις, το αναλαμβάνει κάποιος να το κατασκευάσει με διακόσια εκατομμύρια. Γιατί συμβαίνει αυτό; Μήπως το κράτος έκανε λάθος στον δικό του υπολογισμό; Μήπως ο εργολήπτης έχει κάποιο τρομερό μυστικό, που μειώνει το κόστος; Μήπως ο εργολήπτης είναι βλάκας και δεν γνωρίζει να κάνει σωστούς προϋπολογισμούς και θα πληρώσει από την τσέπη του το όποιο λάθος; Όχι βέβαια. Υπάρχει απλή απάτη. Ο εργολήπτης γνωρίζει εκ των προτέρων ότι δεν μπορεί να κατασκευαστεί το έργο με τα χρήματα που έχει κάνει ως προσφορά και έχει κερδίσει τον διαγωνισμό. Απλά αυτός ο εργολήπτης γνωρίζει ότι δεν κινδυνεύει από τυχόν υπερβάσεις και κακοτεχνίες. Έχει "άκρες" στην εξουσία κι "αρμέγει", χωρίς να φοβάται. Αποτέλεσμα; Το έργο που προβλέφθηκε αρχικά να έχει κάποιες συγκεκριμένες προδιαγραφές, να κοστίσει ένα δις και να παραδοθεί σε έναν χρόνο, παραδίδεται κακοφτιαγμένο, έχει κοστίσει τα τριπλάσια και η παράδοση γίνεται σε τρία χρόνια.

Χωρίς να είναι κάποιος επιστήμονας, μπορεί να καταλάβει τι έγινε. Η κακή κατασκευή μείωσε το κόστος του και άρα το έργο κόστισε κάτω από το ένα δις που είχε προϋπολογίσει το κράτος. Δύο και πλέον δις μπήκαν στην τσέπη του καραγκιόζη, που έκανε την εικονική προσφορά των διακοσίων εκατομμυρίων. Από τη στιγμή που δεν ελέγχεται, πρόβλημα δεν υπάρχει. Θα πάρει μερικά εκατομμύρια από αυτά τα δις και θα "ταΐσει" τόσο αυτούς που τον προστάτευαν όσο κι αυτούς που δεν τον έλεγξαν. Θα εισπράξουν μερικά εκατομμύρια οι πολιτικοί που μεσολάβησαν για ν' αναλάβει το έργο και να μην τιμωρηθεί για τις υπερβάσεις του και θα εισπράξουν μερικά εκατομμύρια και οι υπάλληλοι που δεν τον έλεγξαν και δεν τον σταμάτησαν όταν είδαν πλέον ότι είναι αδύνατον να παραδώσει το έργο στην τιμή, στο χρόνο και την ποιότητα που προβλέπει η σύμβαση.

Στο σημείο αυτό ξεκινάει η ανευθυνότητα του κράτους και εκεί διαφέρει από τον ιδιώτη. Το πρόβλημα δηλαδή είναι ότι το κράτος αναλαμβάνει ρόλους, που δεν μπορεί να φέρει εις πέρας. Ότι αναλαμβάνει ρόλους, που απαιτούν να παίρνει άμεσες, σκληρές, καθημερινές αποφάσεις και αυτό δεν μπορεί ή δεν τολμά να λαμβάνει τέτοιου είδους αποφάσεις. Αυτό είναι κάτι που δεν αποτελεί πρόβλημα για τον ιδιώτη, ο οποίος πάντα αποφασίζει με βάση τα συμφέροντά του. Όταν ένας ιδιώτης σε μια ανάλογη περίπτωση βλέπει ότι το έργο έχει καταναλώσει ήδη διακόσια εκατομμύρια και βρίσκεται ακόμα στα θεμέλια δεν συνεχίζει να το χρηματοδοτεί. Σταματά εκεί και κινεί τις διαδικασίες που τον προστατεύουν από τους απατεώνες.

Ακόμα κι ένα μικρό παιδί αντιδρά μ' αυτόν τον τρόπο. Όταν του υποσχεθείς ότι με ένα χιλιάριο θα του επισκευάσεις το ποδήλατο και δεν το κάνεις, αρχίζει και νευριάζει όταν του ξοδεύεις τα χρήματα και δεν κάνεις αυτά που πρέπει. Όταν αντιληφθεί ότι δεν υπάρχει πιθανότητα να επισκευαστεί το ποδήλατο με τα χρήματα που έχει προϋπολογίσει, παύει να χρηματοδοτεί την επισκευή του. Αυτό το απλό πράγμα, που κάνει ακόμα και ένα παιδί, για να διασφαλίσει τα συμφέροντά του, δεν γίνεται από το δημόσιο και γι' αυτό κλέβουν οι εργολήπτες των δημοσίων έργων.

Η ασφάλεια δηλαδή του ιδιώτη προέρχεται από το γεγονός ότι αναλαμβάνει ρόλους τους οποίους μπορεί να φέρει εις πέρας. Είναι χρηματοδότης, αλλά, όταν αναλαμβάνει και τον ρόλο του κατασκευαστή, μπορεί να ελέγχει. Το κράτος αντίθετα δεν μπορεί να λάβει αυτόν τον ρόλο. Αυτήν την αδυναμία του την έχουν αντιληφθεί οι μηχανικοί —αυτοί άλλωστε τη "δημιούργησαν"— και το εκμεταλλεύονται. Πηγαίνει ο κάθε φτωχοπρόδρομος μηχανικός και με περιουσία το σακάκι του διεκδικεί έργα πολλών δις. Επειδή δεν είναι —λόγω οικονομικής αδυναμίας— πραγματικός κατασκευαστής, ανοίγει εξ αρχής δοσοληψίες με το κράτος. Δώσε μου χρήματα για να ξεκινήσω. Δώσε μου χρήματα για να συνεχίσω. Δώσε μου χρήματα για να τελειώσω. Ανάληψη "δεκάτων" έχουν βαπτίσει αυτήν τη διαδικασία.

Με "βερεσέ" ξεκινάνε την όποια δραστηριότητά τους και μετά κάνουν τους κατασκευαστές με χρήματα του κράτους. Το κράτος δεν ελέγχει τίποτε και πληρώνει. Όταν στο τέλος παραδίδεται το έργο, το κράτος έχει πληρώσει άπειρα χρήματα για ένα άθλιο έργο, που το παραλαμβάνει με καθυστέρηση και ο μόνος κερδισμένος είναι ο εργολήπτης μηχανικός. Αυτός έγινε πλούσιος με μία δουλειά. Δεν μπορεί να τον τιμωρήσει το κράτος, εφόσον αυτό έχει την κύρια ευθύνη. Το κράτος είναι ο κατασκευαστής και αυτό δεν έκανε όταν έπρεπε σωστά τη δουλειά του. Ο δημόσιος υπάλληλος, που θα έπρεπε να είναι κατηγορος, γίνεται εύκολα κατηγορούμενος.

Είναι δεδομένο λοιπόν ότι δεν μπορεί να κάνει το κράτος καλά τη δουλειά του κατασκευαστή. Είναι δεδομένο ότι ο απλός δημόσιος υπάλληλος δεν έχει το άγχος, την αγωνία και την αποφασιστικότητα του ιδιώτη κατασκευαστή. Δεν τα πληρώνει από την τσέπη του. Άρα αναγκαστικά θα πρέπει το κράτος εξ αρχής να περιορίζεται. Θα πρέπει εξ αρχής να περιορίζεται στον ρόλο που μπορεί ακόμα και ως βλάκας ν' αντεπεξέρχεται. Ποιος είναι αυτός; Ο ρόλος του απλού χρηματοδότη-αγοραστή. Τι σημαίνει αυτό; Το εξής απλό. Το κράτος πρέπει να εκμεταλλεύεται μόνον τους μηχανισμούς του, που είναι αξιόπιστοι και δεν απαιτούν όλα τα παραπάνω χαρακτηριστικά για να κάνουν καλά τη δουλειά τους. Το κράτος έχει τους μηχανισμούς που του επιτρέπουν να προϋπολογίζει με απόλυτη αξιοπιστία την αξία ενός έργου. Το κράτος έχει τους μηχανισμούς που του επιτρέπουν να κρίνει με απόλυτη αξιοπιστία την ποιότητα ενός έργου. Το κράτος έχει ημερολόγια, για να ξέρει με απόλυτο τρόπο πότε πρέπει να του παραδοθεί ένα έργο. Αυτά όλα είναι απλά πράγματα. Δεν απαιτούν ούτε άγχος ούτε αποφασιστικότητα ούτε τίποτε άλλο προκειμένου να έλθουν εις πέρας.

Από αυτά θα πρέπει να ξεκινάει ως δεδομένα και σ' αυτά να περιορίζεται. Θα πρέπει δηλαδή ν' αλλάξει το σύνολο της στάσης του απέναντι σ' αυτό που λέμε "κατασκευή δημοσίων έργων". Θα πρέπει να περιοριστεί στους ρόλους που αναλαμβάνει. Από εκεί και πέρα ν' αναζητά εκείνον που θα του προσφέρει αυτό που θέλει σ' αυτήν την τιμή. Να λειτουργεί όπως ένας κοινός βλάκας, που ναι μεν έχει χρήματα για να καλύψει μια ανάγκη του, αλλά είναι αδύναμος να εκμεταλλευτεί την κατάσταση περισσότερο από τα όρια που του θέτει η ικανότητα του. Τι κάνει ένας βλάκας; Το εξής απλό. Βγαίνει στην αγορά και λέει: Θέλω ένα αυτοκίνητο και διαθέτω ένα εκατομμύριο. Όποιος έχει στη διάθεσή του αυτοκίνητο προς πώληση το πάει στον βλάκα. Μπροστά στον βλάκα θα παρουσιαστούν όλα τα αυτοκίνητα που είναι διαθέσιμα στην αγορά στην τιμή που ταυτίζεται με τον προϋπολογισμό του. Αυτός θα τα εξετάζει και, αν κάποιο από αυτά πληρεί τις προϋποθέσεις που έθεσε —πράγμα εύκολο να κριθεί— τότε το αγοράζει. Αν με τα χρήματα που διαθέτει δεν καλύπτεται στις απαιτήσεις και τις ανάγκες του, κηρύσσεται άγονος ο διαγωνισμός και είτε αλλάζει το ποσό που διαθέτει για να καλύψει την ανάγκη του είτε παύει να ενδιαφέρεται για την κάλυψη της συγκεκριμένης ανάγκης.

Δεν ξεκινάει ο βλάκας να γίνει κατασκευαστής αυτοκινήτου. Δεν ξεκινάει, αλλάζοντας την ιδιότητά του, ν' αποσπάσει και το κέρδος του κατασκευαστή. Δεν ξεκινάει δηλαδή να βρει μηχανολόγους, σχεδιαστές, πρώτες ύλες, μηχανήματα κλπ., για να φτιάξει μόνος του ένα αυτοκίνητο. Αυτό είναι δύσκολο και αυτός ο οποίος το επιχειρεί όχι απλά δεν πρέπει να είναι βλάκας, αλλά τρομερά ευφυής. Είναι απαραίτητο να είναι τρομερά ευφυής, γιατί στην αντίθετη περίπτωση όχι μόνον δεν θα έχει κέρδος, αλλά θα καταστραφεί από τα έξοδα που θα κάνει για να κατασκευάσει μόνος του κάτι το οποίο θα είναι αμφίβολης ποιότητας.

Αυτό ακριβώς κάνει το κράτος. Δεν φτάνει που από τη φύση του είναι αναγκασμένο να λειτουργεί ως βλάκας, αλλά έχει το θράσος κι αναλαμβάνει ακόμα και τους ανώτερους ρόλους. Είναι όμως δυνατόν αυτό το οποίο λέμε να εφαρμοστεί στο επίπεδο των δημοσίων έργων; Είναι δυνατόν αυτή η διαδικασία, που αφορά ένα προϊόν διαθέσιμο στην αγορά, όπως είναι το αυτοκίνητο, να καλύπτει και την περίπτωση ενός δρόμου; Είναι δυνατόν το κράτος να βρει έτοιμους δρόμους ή γέφυρες, για ν' αγοράσει αυτά που το βολεύουν και βέβαια στην τιμή που το συμφέρουν;

Τα πάντα είναι δυνατά, αν κάποιος γνωρίζει τι συμβαίνει και πώς να το κάνει. Οι δρόμοι και οι γέφυρες δεν υπάρχουν ετοιμοπαράδοτες στην αγορά για να τις αγοράσει, αλλά υπάρχουν τρόποι για να κάνει το ίδιο. Πώς γίνεται αυτό; Με την ανάθεση ρόλων σε τρίτα πρόσωπα. Με τη διενέργεια διαγωνισμών άλλου τύπου. Τι σημαίνει πρακτικά αυτό; Έστω για παράδειγμα ότι έχουμε το έργο του παραπάνω παραδείγματος. Ένα έργο, που το κράτος το έχει προϋπολογίσει σε έργο της αξίας του ενός δις. Τι θα γίνει με βάση τη δική μας λογική. Το κράτος και πάλι θα κάνει μειοδοτικό διαγωνισμό. Η διαφορά όμως θα είναι η εξής: Ο διαγωνισμός θα γίνει με τέτοιο τρόπο, που δεν θα μπορεί να είναι πλασματικός. Πώς θα γίνει αυτό; Με το να περιοριστεί στον ρόλο του χρηματοδότη-αγοραστή και να

περάσει τον ρόλο του κατασκευαστή-πωλητή σε κάποιον άλλον. Με το να ανοίξει το κράτος τη "βεντάλια" των ρόλων και να περιοριστεί μόνον σ' αυτόν που μπορεί ν' αντεπεξέρθει.

Αυτό σημαίνει το εξής απλό. Το κράτος στην περίπτωση αυτήν δεν θ' ανακατευτεί στο έργο σε καμία φάση του. Το κράτος θα δώσει το προσυμφωνηθέν ποσό στον προσυμφωνηθέντα χρόνο και μόνον αν το έργο πληρεί τις προσυμφωνηθείσες προδιαγραφές. Το κράτος δηλαδή θ' αγοράσει ένα "προϊόν" στον χρόνο, την τιμή και την ποιότητα που έχει συμφωνηθεί κατά τη διάρκεια του διαγωνισμού. Το κράτος θα περιορίζεται μόνον σ' αυτά που δεν μπορεί εκ του Συντάγματος να κάνει ένας ιδιώτης κατασκευαστής μόνος του. Το κράτος θα απαλλοτριώνει για παράδειγμα την έκταση που απαιτεί ένας καινούριος δρόμος. Το κράτος θ' αποφασίζει για κατασκευή έργων πάνω στο δημόσιο κεφάλαιο. Ο ίδιος ο δρόμος όμως, που θα κατασκευαστεί πάνω σ' αυτήν την έκταση, θα μετατρέπεται σε ένα "προϊόν" που το κράτος θ' αγοράζει. Εδώ βρίσκεται και το όλο μυστικό. Το "προϊόν", για να υπάρξει και να διατεθεί στην αγορά, κάποιος θα πρέπει να το παράγει. Κάποιος θα πρέπει να το πληρώσει για να το κατασκευάσει.

Μπορεί ένας μηχανικός ή μία τεχνική εταιρεία να κατασκευάσει το "προϊόν" με δικά της χρήματα και σε τιμή καλύτερη των ανταγωνιστών της; Να κατασκευάσει δηλαδή το "προϊόν", που στη συνέχεια το κράτος θα κρίνει και αν το βολεύει να το αγοράσει; Αν μπορεί, ας το κατασκευάσει. Αν δεν μπορεί, τι θα κάνει; Εδώ είναι το όλο θέμα. Θα πρέπει να βρει τα χρήματα. Όμως, αυτός ο οποίος βάζει τα χρήματα είναι και αυτός ο οποίος παίρνει τα κέρδη. Αυτός ο οποίος βάζει τα περισσότερα χρήματα παίρνει τα περισσότερα κέρδη. Αυτός ο οποίος βάζει τα χρήματα όμως ελέγχει και δεν μπορείς να τον "δουλεύεις", γιατί κινδυνεύει με καταστροφή. Τι σημαίνουν όλα αυτά; Ότι σε μία τέτοια περίπτωση ανοίγει η "βεντάλια" των ρόλων που αφορά τα κατασκευαστικά έργα. Ο εφιάλης των μηχανικών-εργοληπτών. Γιατί; Γιατί απλούστατα φεύγουν από το παιχνίδι των κερδών. Τα κέρδη μοιράζονται ανάμεσα σ' αυτούς που βάζουν χρήματα και αυτοί δεν είναι οι μηχανικοί. Οι μηχανικοί εργαζόμενοι θα περιοριστούν στην ανταμοιβή του μελετητή και επιβλέποντα του έργου.

Αυτό θα είναι το τέλος τους, γιατί απλούστατα θα πάψουν να έχουν σχέση με τα οικονομικά των δημοσίων έργων και άρα θα πάψουν να έχουν την όποια σημασία οι πολιτικές ή όποιες άλλες σχέσεις τους. Θα πάψουν να είναι υπεργολάβοι ενός άσχετου αλλά αμύθητα πλούσιου χρηματοδότη-κατασκευαστή. Με τα οικονομικά των δημοσίων έργων θα έχουν να κάνουν οι επενδυτές και άρα κατά κύριο λόγο η πλούσια κεφαλαιοκρατία. Στην περίπτωση αυτήν όμως οι οικονομοτεχνικές μελέτες των μηχανικών θα πρέπει να είναι πραγματικές και όχι πλασματικές, γιατί απλούστατα, εκτός του ότι δεν θα έχουν κέρδος από τα ψεύδη, θα κινδυνεύουν κιόλας. Γιατί; Γιατί, όταν αντλείς χρήματα από την αγορά για ένα έργο, αυτά τα χρήματα είναι πολύ συγκεκριμένα και ανήκουν σε πολύ συγκεκριμένους ανθρώπους. Αν εσύ, εξαιτίας της ασχετοσύνης σου, κάνεις μελέτη που δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα, αυτά τα χρήματα δεν θ' αποδώσουν τα αναμενόμενα κέρδη σ' αυτούς τους πολύ συγκεκριμένους ανθρώπους. Αν δεν παραδώσεις το έργο στον χρόνο που πρέπει,

μειώνεις αυτά τα κέρδη. Αν δεν παραδώσεις το έργο στην ποιότητα που πρέπει και το κράτος αρνείται να το παραλάβει, απειλείς με καταστροφή αυτούς που επένδυσαν σ' αυτό και σ' εμπιστεύτηκαν. Κινδυνεύεις δηλαδή να βρεθείς στα χέρια αυτών των πολύ συγκεκριμένων ανθρώπων, που θα θέλουν να σε φάνε ζωντανό.

Εδώ βρίσκεται το όλο μυστικό και γι' αυτό μιλήσαμε εξ αρχής για ρόλους. Το κράτος πρέπει να πάψει να έχει τον διπλό ρόλο του χρηματοδότη και του κατασκευαστή, γιατί το "δουλεύουν". Για να προστατεύσουμε λοιπόν το δημόσιο συμφέρον, θα πρέπει να θέσουμε όρια στους ρόλους. Θα πρέπει ανάμεσα στο κράτος και σ' αυτούς που αναλαμβάνουν να μελετήσουν και να κατασκευάσουν ένα έργο να βάλουμε ιδιώτες επενδυτές. Ιδιώτες, που θα έχουν ανάγκη το κράτος, αλλά που θα έχουν τη δυνατότητα μόνον τους εργολήπτες να πιέζουν και να ελέγχουν. Ιδιώτες, που ακόμα και η παραμικρή καθυστέρηση στην παραλαβή του έργου να τους απειλεί. Ιδιώτες, που, αν το έργο είναι κακοκατασκευασμένο, καθυστερεί ή υπερβαίνει τον αρχικό προϋπολογισμό, θα είναι οι πρώτοι που θα πιάσουν από τον λαιμό αυτούς οι οποίοι είναι υπεύθυνοι για όλα αυτά. Που θ' αντιδρούν πολύ πριν το κράτος αποφασίσει να δει τι γίνεται και πώς γίνεται μέσα στο εργοτάξιο. Ιδιώτες, που θα τρέμουν μήπως και το κράτος-αγοραστής δεν ικανοποιηθεί και αρνηθεί να παραλάβει και κατά συνέπεια αρνηθεί να πληρώσει.

Σε μία τέτοια περίπτωση πώς θα γινόταν ο διαγωνισμός για την ανάληψη του δημόσιου έργου; Με τον εξής απλό τρόπο. Το κράτος θα όριζε κάποιο ποσό, που είναι διατεθειμένο να διαθέσει για την κατασκευή ενός έργου. Από εκεί και πέρα θα λάμβαναν στον διαγωνισμό μέρος οι διάφορες τεχνικές εταιρείες. Η εταιρεία που θα έκανε την καλύτερη οικονομοτεχνική προσφορά-μελέτη, με βάση τα πραγματικά δεδομένα της οικονομίας, θα τον κέρδιζε. Η προσφορά θα δημοσιοποιούνταν και θα έμπαινε σε ένα "χρηματιστήριο" δημοσίων έργων, προκειμένου ν' αντληθούν τα κεφάλαια που θα απαιτούνταν για την κατασκευή του έργου. Εκεί θα μπορούσε να επενδύσει ο κάθε πολίτης που θα είχε διαθέσιμα χρήματα και δεν θα τον συνέφεραν τα τραπεζικά επιτόκια. Από τον πιο πλούσιο πολίτη μέχρι τον πιο φτωχό. Θα μετοχοποιούνταν κατά κάποιον τρόπο το έργο και ο καθένας θα έπαιρνε από τα τελικά κέρδη μερίδιο ανάλογο της επένδυσής του. Η μελέτη-προσφορά δηλαδή θα προέβλεπε και το κέρδος των επενδυτών, που αναγκαστικά θα έπρεπε να είναι μεγαλύτερο από αυτό που προσφέρουν οι τράπεζες. Αυτό είναι απαραίτητο, γιατί αλλιώς δεν είναι δυνατόν ν' αντλήσεις κεφάλαια από την αγορά.

Η τεχνική εταιρεία θα περιοριζόταν στο κέρδος του μελετητή, που θ' αναλάμβανε τη μελέτη και την επίβλεψη του έργου. Τίποτε παραπάνω. Ό,τι θα είχε σχέση με τα χρήματα θα αφορούσε αυτούς που θα επένδυαν για το διάστημα που θα κατασκευαζόταν το έργο και θα μοιράζονταν τα κέρδη όταν το έργο θα το παραλάμβανε το δημόσιο. Πρόβλημα δεν θα υπήρχε σε καμία περίπτωση. Αν καμία μελέτη δεν μπορούσε να ικανοποιήσει τις απαιτήσεις του κράτους με τα χρήματα που διέθετε για την κατασκευή του έργου που επιθυμούσε, ο διαγωνισμός θα χαρακτηριζόταν άγονος μέχρι το κράτος να καλύψει τις απαιτήσεις της πιο καλής προσφοράς. Να τις καλύψει στο σημείο που θα είναι πιο συμφέρουσες από τα

τραπεζικά επιτόκια. Οι μελέτες δεν θα μπορούσαν να είναι πλασματικές, γιατί απλούστατα αυτοί οι οποίοι θα τις έκαναν δεν θα είχαν συμφέρον από κάτι τέτοιο. Έτσι κι αλλιώς τα κέρδη δεν θα τους αφορούσαν, ώστε να υπέθετε κάποιος ότι προσπαθούν να κλέψουν το κράτος.

Δεν είναι λογικό να υπονομεύει μια τεχνική εταιρεία την εικόνα της και την αξιοπιστία της για κέρδη που δεν την αφορούν. Δεν είναι λογικό μια εταιρεία να βλάπτει το κοινωνικό σύνολο υπέρ των συμφερόντων κάποιων πολυπληθών συνόλων επενδυτών. Το ίδιο παράλογο και ανούσιο είναι να "κλέβει" κατά τη διάρκεια της κατασκευής του έργου. Δεν είναι δυνατόν δηλαδή να τα "παίρνει" από συγκεκριμένους προμηθευτές δομικών υλικών. Γιατί; Γιατί αυτό είναι κάτι που αυξάνει το κόστος και κατά συνέπεια μειώνει τα κέρδη των επενδυτών. Όταν αυτοί οι επενδυτές είναι χιλιάδες, δεν μπορείς να κάνεις τέτοιου είδους εξουπάδες. Ένας από αυτούς να είναι πονηρός και να έχει γνωριμίες, θα σε ανακαλύψει και θα βρεις τον μπελά σου. Ένας να δει αφύσικα υψηλές τιμές κάποιων υλικών και είναι θέμα χρόνου να σε "θάψει" η αγορά. Είναι θέμα χρόνου να χάσεις την εργοληπτική σου άδεια.

Το καλύτερο όμως θα είναι κατά την παραλαβή του έργου. Αυτή θα είναι μια πραγματική γιορτή για κάποιους η οποία εύκολα θα μετατρέπεται σε κόλαση για τους πονηρούς. Γιατί; Γιατί, όταν θα πάει το κράτος να παραλάβει το έργο, θα πάνε μαζί και οι επενδυτές. Θα πάει το κράτος με τα συμβόλαια που προσδιορίζουν τις προδιαγραφές του έργου και θα το εξετάζει προκειμένου να το παραλάβει. Μαζί του θα το εξετάζουν και οι επενδυτές, οι περισσότεροι εκ των οποίων θα είναι πλούσιοι κεφαλαιοκράτες και βέβαια κάποιοι απλοί εργαζόμενοι, που επένδυσαν σ' αυτό τις οικονομίες τους. Αυτοί, που θα αγωνιούν για την έκβαση της κρίσης του κράτους. Αυτοί, που, αν όλα είναι όπως πρέπει, την επόμενη ημέρα θα πάνε να εισπράξουν τα κέρδη τους.

Από την άλλη πλευρά θα στέκονται οι μηχανικοί της τεχνικής εταιρείας, που κι αυτοί θα αγωνιούν. Που θα δίνουν εξηγήσεις γι' αυτά που έκαναν στους μηχανικούς του κράτους. Αν έκαναν καλά τη δουλειά τους κι αυτοί θα έχουν γιορτή. Αν δεν την έκαναν, θα κινδυνεύουν να λυντσαριστούν από ένα μαινόμενο πλήθος, που πήγε για "μαλλί" και θα κινδυνεύει να βγει "κουρεμένο". Είναι βέβαιον ότι θα βγει "κουρεμένο", αν το κράτος διαπιστώσει κακοτεχνίες. Γιατί; Γιατί αυτές οι κακοτεχνίες έχουν κόστος για να διορθωθούν. Έχουν κόστος, που μπορεί να υπολογιστεί. Αυτό το κόστος δεν είναι δυνατόν να το επιβαρυνθεί ο αγοραστής. Άρα εκ των δεδομένων θα πρέπει να αφαιρεθεί από το κέρδος του επενδυτή.

Αν δηλαδή ο επενδυτής έχει στόχο να εισπράξει ένα δις για το έργο που κατασκεύασε και το κράτος υπολογίζει τριακόσια εκατομμύρια επιπλέον κόστος για να το φέρει στις προδιαγραφές που το θέλει, ευνόητο είναι ότι ο επενδυτής θα πάρει επτακόσια εκατομμύρια. Όχι μόνον δεν θα εισπράξει κέρδος μεγαλύτερο από τα επιτόκια των εμπορικών τραπεζών, αλλά δεν θα εισπράξει ούτε το αρχικό του κεφάλαιο. Αυτός ο αποτυχημένος επενδυτής εναντίον ποιου θα στραφεί; Εναντίον του κράτους; Το κράτος δεν ήταν απόλυτα τυπικό στις υποχρεώσεις του; Δεν ζήτησε ένα συγκεκριμένο έργο στην τιμή που συμφωνήθηκε εξ αρχής; Άρα εναντίον ποιου πρέπει να στραφούν; Εναντίον των μηχανικών και άρα της

τεχνικής εταιρείας. Αυτών που δεν έκαναν καλά τη δουλειά τους. Αυτών που είναι οι αποκλειστικοί υπεύθυνοι για την αποτυχία της επένδυσης.

Σε μία τέτοια περίπτωση υπάρχει και ένας άλλος σημαντικός παράγοντας, που κάνει τα πράγματα δύσκολα για τα "λαμόγια" και δεν ευνοεί τη διαφθορά. Ο παράγοντας χρόνος δεν επιτρέπει στους επενδυτές να διαφθείρουν τους κρατικούς υπαλλήλους προκειμένου να σώσουν τα κέρδη τους. Είναι πολύ μικρός και δεν ευνοεί. Δεν μπορούν οι επενδυτές να τρέχουν με τα χρήματα στα χέρια, για να "πείσουν" τους ελεγκτές να παραλάβουν. Επιπλέον δεν μπορούν να βρουν τα χρήματα που χρειάζονται για τη διαφθορά. Δεν μπορεί ένας άνθρωπος μόνος του να πληρώσει τη διαφθορά που ευνοεί χιλιάδες επενδυτές. Από την άλλη δεν μπορεί να ζητηθούν από αυτό το σύνολο των επενδυτών τα χρήματα που απαιτεί η διαφθορά. Θα γίνεις αντιληπτός, αν ζητήσεις χρήματα της τελευταίας στιγμής και μάλιστα στον χρόνο που το έργο έχει ολοκληρωθεί και δεν δικαιολογούνται τα χρήματα αυτά. Αντιλαμβάνεται λοιπόν ο αναγνώστης γιατί επιμένουμε τόσο πολύ στη σωστή τοποθέτηση των ρόλων. Αντιλαμβάνεται γιατί τα πράγματα θα μπορούσαν να είναι ιδανικά και δεν είναι.

Έτσι φτάνουμε στο "δια ταύτα" της όλης υπόθεσης. Τι προτείνει ο γράφων τόσο τον τομέα των δημοσίων έργων όσο και τον τομέα της οικοδομής; Σε ότι αφορά το πρώτο προτείνει το εξής. Να δημιουργηθούν "χρηματιστήρια" δημοσίων έργων. "Χρηματιστήρια", που θα αντλούν χρήματα από την αγορά και ως εκ τούτου θα βάζουν ιδιώτες ανάμεσα στο κράτος και τις τεχνικές εταιρείες. "Χρηματιστήρια" δύο επιπέδων. Το πρώτο επίπεδο, που θα αφορά τα μεγάλα δημόσια έργα και το δεύτερο, που θα αφορά τα αντίστοιχα δημοτικά έργα. Το ζητούμενο είναι ο πολίτης να μπορεί να επενδύει στην ανάπτυξη και να κερδίζει, διασφαλίζοντας ταυτόχρονα και τα δημόσια συμφέροντα. Να μπορεί το κράτος να πραγματοποιεί με ασφάλεια τα δημόσια έργα και ταυτόχρονα με την ίδια ασφάλεια να μπορούν οι πόλεις ν' αναπτύσσονται στον βαθμό που θα τους το επιτρέπει η οικονομική τους ευρωστία.

Η λειτουργία αυτών των "χρηματιστηρίων" θα είναι απλή. Κάθε φορά που θ' ανακοινώνεται η πρόθεση για δημιουργία ενός δημόσιου ή δημοτικού έργου, θα μπαίνει το έργο στον αντίστοιχο πίνακα του "χρηματιστηρίου". Στον πίνακα των έργων προς δημοπράτηση και αφορά τις εταιρίες μελετών. Στη συνέχεια θα δημοπρατείται το έργο και θα διαγωνίζονται οι τεχνικές εταιρείες μεταξύ τους. Οι επενδυτές θα επενδύουν στη "νικήτρια" εταιρεία και θα παίρνουν μερίδιο από τα έξοδα του έργου. Το κράτος ή ο δήμος θα "κλειδώνει" τα χρήματα που καλύπτουν την πιο συμφέρουσα προσφορά σε κάποιον λογαριασμό και οι επενδυτές θα περιμένουν. Όταν το έργο ολοκληρωθεί και παραδοθεί, τα χρήματα θα εκταμιεύονται και θα μοιράζονται στους επενδυτές. Ο καθένας θα παίρνει το μέρος που του αντιστοιχεί. Στο σημείο αυτό θα κρίνονται και οι μελετητικές εταιρείες. Αυτές που θα επιβιώσουν και αυτές που δεν θα το καταφέρουν. Όσο καλύτερες θα είναι οι μελετητικές εταιρείες, τόσο μεγαλύτερο το μέρος. Όσο πιο γρήγορα παραδίδουν το έργο, τόσο πιο μεγάλο το κέρδος. Όσο πιο φτηνά το κατασκευάζουν, χωρίς να απειλούν τις προ-

διαγραφές, τόσο μεγαλύτερο το κέρδος. Εταιρείες και επενδυτές θα έχουν συμπλέοντα συμφέροντα, χωρίς αυτά να είναι συγκρουόμενα με αυτά του κράτους.

Σ' ό,τι αφορά τον τομέα της οικοδομής, ο γράφων προτείνει τα εξής: Κατά πρώτον ν' αλλάξει η φορολογική πολιτική του κράτους απέναντι στις ενοικιαζόμενες κατοικίες. Κατά δεύτερον ν' αλλάξει και ο ΓΟΚ (Γενικός οικοδομικός κώδικας). Σ' ό,τι αφορά το πρώτο αυτό το οποίο προτείνουμε είναι το εξής: Θα πρέπει ν' ασκείται μια τρομερή και δυσβάστακτη φορολογική πολιτική απέναντι σ' αυτούς που νοικιάζουν απλές κατοικίες. Γιατί; Για ν' απαλλαγεί η κοινωνία από τα συμφέροντά τους και να πάψουν να έχουν την οικονομική δυνατότητα να επηρεάζουν καταστάσεις. Για ν' "αποκολληθεί" ο άνθρωπος από την έννοια της ιδιοκτησίας-επένδυσης σ' ό,τι αφορά την κατοικία. Ποιος είναι ο στόχος; Να "εκτονωθεί" η κατάσταση και να υπάρχει "χώρος" για τον σωστό και ανθρώπινο πολεοδομικό σχεδιασμό.

Η κατοικία θα πρέπει να πάψει ν' αποτελεί επένδυση. Θα πρέπει να πάψει ν' αποδίδει κέρδη. Ευκαιρίες για επενδύσεις και κέρδη θα πρέπει να προσφέρει μόνον η παραγωγή και τίποτε άλλο. Η ιδιόκτητη κατοικία θα πρέπει να είναι κάτι το αυτονόητο για όλους τους ανθρώπους. Όταν ακόμα και τα πιο ταπεινά ζώα του δάσους έχουν ιδιόκτητες κατοικίες, είναι δυνατόν να δεχθούμε ότι το όν που θέλει να λέγεται ανώτερο θα κατοικεί σε ενοικιαζόμενες "τρώγλες" για όλη του τη ζωή; Γι' αυτόν τον λόγο πρέπει να πάψουν οι "τρώγλες" ν' αποδίδουν κέρδη. Όποιος μετακινείται σ' ένα καλύτερο σπίτι, θα πρέπει να εγκαταλείπει το προηγούμενο που κατοικούσε. Να το πουλάει ως σπίτι, εφόσον έχει τέτοιου είδους αξία ή να το πουλάει ως οικόπεδο, προκειμένου να χτίσει κάποιος άλλος ένα σωστό σπίτι στη θέση του.

Τι επιδιώκεται με τον τρόπο αυτόν; Ν' αποσυμφοριστούν τα κέντρα των πόλεων με τη μετακίνηση των πληθυσμών προς τα "έξω". Να χτιστούν νέες και όμορφες συνοικίες στην περιφέρειά τους και ταυτόχρονα να γίνουν απαλλοτριώσιμες οι παλιές και άθλιες συνοικίες. Σταδιακά δηλαδή ν' ανανεωθούν οι πόλεις στον βαθμό που να γίνονται ανθρώπινες. Να "μπορούν" να παρακολουθούν τις εξελίξεις και να μην εμποδίζουν την ανάπτυξή τους. Να μην υπάρχουν "βρόγχοι" γύρω από τις πόλεις και "καρκινώματα" μέσα σ' αυτές.

Όμως, για να γίνουν όλα αυτά, δεν αρκεί μόνον η πολιτική βούληση, αλλά απαιτείται και ένα νέο πλαίσιο νόμων, που θα ευνοεί αυτήν τη βούληση. Γι' αυτόν τον λόγο είναι απαραίτητο να αλλάξει ο ΓΟΚ. Τι προτείνουμε εμείς; Ν' αλλάξει το σύνολο της αντιμετώπισης αυτού που ονομάζουμε "σχέδιο πόλης". Το "σχέδιο πόλης" απλά να περιγράφει την υπάρχουσα κατάσταση και να μην επηρεάζει τη λειτουργία της ίδιας της πόλης. Να μην την περιορίζει στην ανάπτυξή της και ταυτόχρονα να μην κάνει οικονομικά αποδοτικές τις "τρώγλες". Να είναι "ανοικτό" και να μην την περιορίζει. Αυτό όμως το "ανοικτό" να σημαίνει κάτι συγκεκριμένο και να μην τους αφορά όλους. Να μην απειλεί το περιβάλλον και να μην γίνεται το αίτιο της καταστροφής της οργανωμένης πολεοδομίας. Γι' αυτόν τον λόγο πρέπει ν' αλλάξει ο ΓΟΚ. Τι θέλουμε να πούμε μ' αυτό; Πρέπει ν' αλλάξει το σύνολο των συμπεριφορών γύρω από την υπόθεση κατοικία.

Ο ΓΟΚ εδώ παίζει τον ρόλο του. Θα πρέπει εξ αρχής να διαχωριστούν οι χώροι γύρω από τις πόλεις. Θα πρέπει να ξεχωρίσουμε τους χώρους που θα έχουν ως στόχο την παραγωγή από αυτούς που θα έχουν ως στόχο την κατοίκηση. Η κάθε πόλη πρέπει να έχει το δικό της βιομηχανικό πάρκο και μέσα σ' αυτό να περιορίζεται απόλυτα η παραγωγή. Να μην επιτρέπεται πουθενά η παραγωγή σε άλλους χώρους μέσα στην πόλη. Ένα βιομηχανικό πάρκο που θα σέβεται όλες τις ανάγκες της παραγωγής και θα έχει το σύνολο των υποδομών, προκειμένου να τις αντιμετωπίσει. Από μεγάλους δρόμους πρόσβασης μέχρι ειδικές εγκαταστάσεις βιολογικού καθαρισμού άμεσα προσαρμοσμένες στη βιομηχανική "εξειδίκευση" της πόλης. Γύρω από τον χώρο αυτόν —και σε μια απόσταση κατάλληλη— θα πρέπει ν' απαγορεύεται κάθε μορφή οικοδομικής δραστηριότητας με στόχο την κατοίκηση.

Η κατοίκηση θα περιορίζεται σε επίσης πολύ συγκεκριμένες περιοχές. Στους επιλεγμένους αυτούς χώρους θα πρέπει ν' αποθαρρύνεται με κάθε τρόπο η ατομική δραστηριοποίηση στον χώρο της οικοδομής. Θα πρέπει να καταστραφεί πλήρως η περιαστική ζώνη που "πνίγει" τις πόλεις. Αυτό είναι κάτι που γίνεται εύκολα με τον ΓΟΚ. Πώς είναι δυνατόν; Με τον εξής απλό τρόπο. Να διαχωρίζει τις δραστηριότητες εντός και εκτός του σχεδίου πόλης και να θέτει πολύ αυστηρούς οικοδομικούς όρους. Να βάζει σε ταλαιπωρία μεγάλη αυτόν ο οποίος θα ξεκινάει ατομική οικοδομική δραστηριότητα. Να θέτει όρους κατασκευής αυστηρούς και απόλυτους, τους οποίους κάποιος που δεν έχει χρήματα να μην μπορεί να τους παρακολουθήσει. Ν' αποτρέπει την κατασκευή οικονομικά αποδοτικών κατασκευών στο επίπεδο της κατοικίας.

Θα πάρουμε τα πράγματα με τη σειρά, ώστε να καταλάβει ο αναγνώστης τι ακριβώς εννοούμε. Θα εξετάσουμε πρώτα τους κανόνες δόμησης εκτός "σχεδίου πόλης". Ποια είναι η άποψή μας; Ότι θα πρέπει ν' απαγορεύεται ρητά η ανέγερση πολυκατοικιών στη ζώνη εκτός του "σχεδίου πόλης". Τίποτε παραπάνω από μια απλή μονοκατοικία. Γιατί; Πρώτον, για να μην "πνίγονται" οι πόλεις από μια "θάλασσα" από μπετόν. Δεύτερον, για να παραμένει φτηνή και διαθέσιμη η γη, όταν θα υπάρξει περίπτωση ν' αναπτυχθεί η πόλη και άρα να επεκτείνει τον πυρήνα της, που περιγράφει αυτό το "σχέδιο πόλης". Ν' αποθαρρύνεται με κάθε τρόπο η ατομική δραστηριότητα σ' αυτήν τη ζώνη. Να μην μπορεί να χτίζει κάποιος όποτε θέλει, όπως θέλει και να τελειώνει όποτε μπορεί. Να πάψει αυτή η "ζώνη" να είναι ένα επικίνδυνο και βρομερό εργοτάξιο.

Τι σημαίνει πρακτικά αυτό στο επίπεδο του ΓΟΚ; Να υπάρχουν νόμοι που θ' απαγορεύουν ρητά την οποιαδήποτε οικοδομική δραστηριότητα σε κάποιον που έχει για παράδειγμα λιγότερα από τριάντα στρέμματα. Είτε δηλαδή κάποιος θέλει να φτιάξει μια νέα γειτονιά από μονοκατοικίες είτε θέλει να φτιάξει το δικό του σπίτι, να υπάρχει αυτό το όριο. Ταυτόχρονα να υπάρχουν αυστηροί όροι καθ' όλη τη διάρκεια της κατασκευής. Θα πρέπει αυτός ο οποίος ξεκινάει να χτίσει μόνος του, είτε χτίζει μια ολόκληρη γειτονιά είτε ένα σπίτι, να σέβεται κάποιους συγκεκριμένους όρους, που θα έχουν σχέση και με τις τοπικές ιδιομορφίες. Να σέβεται τους όρους για το "ύψος" της κατασκευής. Να σέβεται τους όρους περιβαλλοντικής διαχείρισης. Τέλος να σέβεται τα χρονικά όρια που θα υπάρχουν για την

περάτωση της κάθε κατασκευής. Αν για παράδειγμα δεν έχει τα χρήματα να ολοκληρώσει την κατασκευή στο χρόνο που προβλέπεται, να επεμβαίνει η πολιτεία και να δεσμεύει το ακίνητο. Να το δημοπρατεί, να του επιστρέφει τα χρήματα που κατανάλωσε και να το παραδίδει σε κάποιον που έχει τη δυνατότητα να το ολοκληρώσει.

Με τον τρόπο αυτόν τι επιδιώκεται; Να πάψουν οι αστικές μικροϊδιοκτησίες-επενδύσεις γύρω από τις πόλεις να έχουν την παραμικρή αξία. Να γίνουν πρακτικά άχρηστες, που θα είναι αδύνατον ν' αποδώσουν κέρδη ως επενδύσεις. Τα τριακόσια μέτρα να μπορείς να τα κάνεις μποστάνι, παιδική χαρά για να παίζουν τα παιδιά σου, αλλά να μην μπορείς να χτίσεις τίποτε πάνω σ' αυτά. Αν θέλουν αυτοί οι μικροαστοί ιδιοκτήτες να "ενώσουν" τις ιδιοκτησίες τους και να δραστηριοποιηθούν με τους όρους που προβλέπει ο ΓΟΚ ως κατασκευαστές, δεν υπάρχει πρόβλημα. Αν δεν μπορούν να συνεννοηθούν μεταξύ τους, είτε θα τις πουλάνε σε τιμές αγροτεμαχίου είτε θα τις κρατάνε με προοπτικές τέτοιας χρήσης. Πρόβλημα αδικίας σε μια τέτοια περίπτωση δεν υπάρχει. Γιατί; Γιατί αυτός ο οποίος αγόρασε τριακόσια μέτρα για να χτίσει το σπίτι του, θα επιτύχει τον σκοπό τον οποίο επεδίωκε εξ αρχής. Θα μπορεί να το δώσει στον κατασκευαστή και αυτό να συνυπολογιστεί στην τελική τιμή. Αυτός ο οποίος αγόρασε τριακόσια μέτρα εκ του πονηρού δεν μας ενδιαφέρει.

Ξεκινήσαμε την ανάλυσή μας με τη δόμηση εκτός σχεδίου πόλης όχι τυχαία. Γιατί; Γιατί μόνον έτσι μπορεί να καταλάβει ο αναγνώστης πώς μπορούν να σωθούν οι υπάρχουσες πόλεις. Οι ελληνικές πόλεις στο σύνολό τους είναι απαράδεκτες και δεν επιδέχονται μικροβελτιώσεις, προκειμένου να βελτιώσουν τα χαρακτηριστικά τους. Είναι "παράλυτες" και δεν σώζονται με "ασπιρίνες". Είτε δηλαδή πρέπει να εγκαταλειφθούν πλήρως είτε να ξανασχεδιαστούν πάνω σε νέα βάση. Επειδή το πρώτο είναι αδύνατον να συμβεί, ευνόητο είναι ότι το δεύτερο αποτελεί μονόδρομο. Για να επανασχεδιάσεις όμως μία πόλη σ' αυτό το επίπεδο, θα πρέπει να μπορείς να την "εκτονώσεις" από τις ανάγκες της. Θα πρέπει να εξασφαλίσεις τον χώρο που είναι απαραίτητος για τον σχεδιασμό. Άρα είναι απαραίτητο σε μια τέτοια περίπτωση να ξεκινήσεις από "έξω" προς τα "μέσα" και άρα ανάποδα. Πρέπει να προσφέρεις φτηνή και καλή κατοικία στις "παρυφές" τής πόλης, ώστε να μπορείς στη συνέχεια να κάνεις τις επεμβάσεις που έχεις ανάγκη στο εσωτερικό της. Να υποβαθμίσεις τις άσχημες περιοχές της, ώστε να τις εκκενώσεις και να μπορείς ν' αποσπάσεις την αστική γη που χρειάζεσαι για δημόσια χρήση. Εξασφαλίζοντας αυτήν τη γη, μπορείς ταυτόχρονα να επανασχεδιάσεις την πόλη στο εσωτερικό της.

Από εκεί και πέρα τα πράγματα είναι σχετικά εύκολα στην αντιμετώπισή τους. Οι πόλεις πρέπει να ξανασχεδιαστούν από την αρχή. Να γίνουν πολεοδομικοί σχεδιασμοί που θα σέβονται όλα τα δεδομένα τις περιοχής, τις ιδιομορφίες του πληθυσμού και βέβαια τις βασικές αρχές του σωστού πολεοδομικού σχεδιασμού. Οι μηχανικοί πολεοδόμοι να διατηρήσουν δηλαδή τα στοιχεία που θεωρούν ότι έχουν κάποια αξία και από εκεί και πέρα να σχεδιάσουν με βάση τα νέα δεδομένα. Να γίνει δηλαδή ένα πολεοδομικό σχέδιο, που στο βάθος του χρόνου θα πάρει σάρκα και οστά. Οι νέες κατασκευές θ' ανεγείρονται όχι επί τη βάση της αντικατάστασης των προηγούμενων, αλλά επί τη βάση της "πλήρωσης" του νέου

σχεδιασμού. Στόχος δηλαδή θα γίνει να γκρεμιστούν όλες εκείνες οι κατασκευές που δεν θα έχουν θέση στον νέο πολεοδομικό σχεδιασμό. Τετράγωνα ολόκληρα ν' απελευθερωθούν με στόχο τη "γέννηση" της νέας πόλης.

Αυτό, όσο κι αν φαίνεται δύσκολο, δεν είναι και τόσο. Γιατί; Γιατί ο πυρήνας της πόλης ακολουθεί διαφορετική οικοδομική λογική από αυτήν που περιγράψαμε για την εκτός σχεδίου πόλης δόμηση. Μέσα στον πυρήνα της πόλης δεν είναι απαγορευτική η δόμηση πολυώροφων κατασκευών. Αυτό είναι το όλο μυστικό. Αρκεί να σκεφτεί κάποιος ότι, αν σ' ένα πολεοδομικό συγκρότημα με διώροφες κατασκευές αλλάξεις τον συντελεστή δόμησης και τις κάνεις τετραώροφες, απελευθερώνεις τη μισή έκτασή της. Αν σ' αυτήν τη δυνατότητα προσθέσεις και το γεγονός ότι έχεις εκτονώσει τις ανάγκες για στέγη, αντιλαμβανόμαστε ότι τίποτε δεν είναι δύσκολο.

Με τις δυνατότητες που σου προσφέρει ο εν λευκώ σχεδιασμός είναι εύκολο να δημιουργήσεις την πόλη όπου αξίζει να ζει κάποιος. Είναι εύκολο να παρακολουθείται η πορεία ανάπτυξης της πόλης. Γι' αυτόν τον λόγο είναι απαραίτητος ένας αυστηρός ΓΟΚ. Μέσα στην πόλη οι απαιτήσεις αυτού του ΓΟΚ θα είναι τελείως διαφορετικές από αυτές στον περίγυρό της. Οι κατασκευές εντός του σχεδίου πόλεως θα πρέπει εκτός των άλλων να "συνεργάζονται" μεταξύ τους. Να δημιουργούν ένα όμορφο αστικό σκηνικό, που θα καλύπτει την αισθητική των κατοίκων του. Να μην υπάρχουν οι "παραφωνίες" που βλέπουμε σήμερα. Να μην υπάρχουν γίγαντες και νάνοι δίπλα-δίπλα. Να μην υπάρχουν γυάλινοι πύργοι δίπλα σε νεοκλασικά. Να μην υπάρχουν "Γάλλοι" δίπλα σε "Γερμανούς". Να μην υπάρχουν "πλάτες" κτιρίων δίπλα σε προσόψεις.

Πρέπει δηλαδή να ξαναγυρίσουμε στα βασικά. Σ' αυτά που "ξεχάσαμε". Η κάθε πόλη πρέπει να είναι χτισμένη γύρω από τον "πυρήνα" της. Γύρω από τη δημόσια αγορά της. Γύρω από τους πολιτιστικούς χώρους της. Γύρω από τα πανεπιστήμιά της. Να πάψει να είναι ένα εκτεταμένο "γυφτοπάζαρο", όπου ο καθένας κάνει ό,τι θέλει όπου θέλει. Το σύνολο της ομορφιάς της και της "λάμψης" της να είναι οι κοινωφελείς της χώροι. Η αγορά της, τα πάρκα της, τα άλση της, τα δημόσια κτίριά της. Οι χώροι δηλαδή όπου θ' αποτυπώνεται με τον πιο απόλυτο τρόπο ο πολιτισμός και η κουλτούρα των κατοίκων της. Οι χώροι όπου θ' αποτυπώνεται η οικονομική ευμάρεια και το πολιτισμικό επίπεδο της πόλης. Να "απομονωθεί" αυτό το κέντρο-"σαλόνι" από τους χώρους κατοίκησης-"κρεβατοκάμαρα". Αυτοί οι χώροι θα ενώνονται με τις "χαμηλές" συνοικίες των προαστίων και θα "χάνονται" μέσα στη φύση.

Μέσα στα πλαίσια αυτών των αναγκών θα πρέπει ν' αντιμετωπιστούν και τα προβλήματα της σύγχρονης εποχής. Προβλήματα, που έχουν σχέση με την ανάπτυξη της τεχνολογίας. Προβλήματα, όπως για παράδειγμα τη διαχείριση του στόλου των αυτοκινήτων μιας πόλης. Ο "ποταμός" της λαμαρίνας που πλημμυρίζει την κάθε σύγχρονη πόλη πρέπει ν' αντιμετωπιστεί. Πρέπει ν' αντιμετωπιστεί όμως σε όλα τα επίπεδα. Όχι μόνον όταν "ρέει", αλλά και όταν "λιμνάζει". Ειδικά με το αυτοκίνητο συμβαίνει το εξής παράδοξο. Κανένας δεν σκέφτεται τα πραγματικά δεδομένα που το αφορούν ως αντικείμενο. Ενώ τα αυτοκίνητα

αποτελούν ιδιωτική περιουσία, αφήνονται να κατακλύζουν και να καταπατούν τη δημόσια περιουσία.

Για να καταλάβει κάποιος αυτό το παράδοξο, θα πρέπει να σκεφτεί το εξής απλό παράδειγμα. Έστω ότι ένας γείτονάς μας έχει ένα διαμέρισμα πενήντα τετραγωνικών και ταυτόχρονα έχει πάθος με τα σαλόνια. Αγοράζει σαλόνια, χωρίς να σκέφτεται πού θα τα τοποθετήσει κι αν χωράνε μέσα στο σπίτι του. Είναι δυνατόν αυτός ο άνθρωπος ν' αγοράζει σαλόνια και να τα τοποθετεί στο πεζοδρόμιο; Όχι βέβαια, γιατί το πεζοδρόμιο αποτελεί δημόσια περιουσία και δεν μπορεί ν' αποτελέσει προέκταση του σπιτιού του.

Αυτό όμως το προφανές δεν ισχύει για τα αυτοκίνητα. Τα αυτοκίνητα είναι ιδιωτική περιουσία. Τα πεζοδρόμια και οι δρόμοι ανήκουν σε όλους μας. Ανήκουν και στους συμπολίτες μας που δεν έχουν αυτοκίνητα. Ανήκουν στους ανάπηρους, που θέλουν να περπατάνε σε ελεύθερα πεζοδρόμια. Ανήκουν στα παιδιά, που θέλουν να παίξουν. Δεν μπορεί αυτός ο χώρος, που έχει στόχο να υπηρετήσει τις ανάγκες των πολιτών, ν' αποτελεί "αποθήκη" αυτοκινήτων. Μια "αποθήκη", που, πέρα από το απαράδεκτο της αισθητικής που προσφέρει, γίνεται και πηγή κινδύνων για πολλούς συμπολίτες μας. Χιλιάδες άνθρωποι έχουν σκοτωθεί, επειδή έπεσαν θύματα δυστυχημάτων τα οποία οφείλονταν σε παρκαρισμένα αυτοκίνητα. Χιλιάδες παιδιά έχουν σκοτωθεί, επειδή έπαιζαν ανάμεσα σε παρκαρισμένα αυτοκίνητα. Χιλιάδες ανάπηροι γίνονται πιο δυστυχείς απ' όσο πρέπει, εξαιτίας των ίδιων αυτοκινήτων.

Ευνόητο δηλαδή είναι ότι πρέπει να ληφθεί μέριμνα γι' αυτήν τη σιδερένια "μάστιγα" που απειλεί να "πνίξει" πάντα. Τι προτείνουμε εμείς; Ν' αλλάξει ο νόμος που έχει σχέση με την αγορά αυτοκινήτου. Όπως ο πολίτης θεωρεί δεδομένο ότι πρέπει να εξασφαλίσει στέγη για να καλύψει τις ανάγκες του, έτσι πρέπει να θεωρεί δεδομένο ότι πρέπει να εξασφαλίσει χώρο στάθμευσης για ν' αποκτήσει αυτοκίνητο. Όπως ο κάθε πολίτης δεν μπορεί να στεγάσει την οικογένειά του στο δημόσιο πάρκο, έτσι δεν μπορεί ν' αφήνει το αυτοκίνητό του στο δρόμο. Τι σημαίνει αυτό; Ότι ανάμεσα στα άλλα δικαιολογητικά που θα πρέπει να προσκομίσει, προκειμένου ν' αγοράσει αυτοκίνητο, θα πρέπει να μπορεί ν' αποδείξει ότι έχει εκείνον τον ιδιόκτητο χώρο, που θα του επιτρέψει να το "αποθηκεύει".

Αυτό το δεδομένο θ' αλλάξει ριζικά τα όσα ισχύουν στην πολεοδόμηση. Αναγκαστικά μέσα στο κάθε οικοδομικό τετράγωνο θα πρέπει να υπάρχει το πάρκιγκ, που θα εξυπηρετεί τις ανάγκες του τετραγώνου. Το κάθε σπίτι θα έχει ένα ξεχωριστό "δωμάτιο-αποθήκη" σε μια κοινή οικοδομή-πάρκιγκ. Όπως δεν αφήνεις το έκτο παιδί σου να κοιμάται σε ράντζο στην είσοδο της πολυκατοικίας, επειδή δεν χωράει μέσα στο σπίτι, έτσι πρέπει να εξασφαλίσεις χώρο και για το αυτοκίνητο.

Δεν γίνεται διαφορετικά. Θέλεις αυτοκίνητο; Θα πρέπει να εξασφαλίσεις θέση στάθμευσης. Θέλεις δεύτερο αυτοκίνητο; Θα σου κοστίζει πανάκριβα, εφόσον πάντα θα προηγούνται αυτοί με το ένα αυτοκίνητο. Απλά είναι τα πράγματα. Όταν θα ζεις στο κέντρο μιας πόλης δεν θα μπορείς ν' αγοράζεις πέντε αυτοκίνητα και να τ' αφήνεις όπου βρίσκεις. Αν θέλεις πέντε αυτοκίνητα, μετακινείσαι προς την περιφέρεια και τ' αφήνεις στην αυλή

σου. Ο δρόμος δεν είναι "αποθήκη" του κάθε ανεύθυνου ιδιοκτήτη. Ο δρόμος πρέπει να είναι ελεύθερος, για να μπορεί να υπηρετεί τις ανάγκες για τις οποίες έχει κατασκευαστεί.

Όλα αυτά είναι προβλήματα, που θα πρέπει ν' αντιμετωπιστούν άπαξ. Μόνον με τον τρόπο αυτόν θα γίνουν οι πόλεις ανθρωπινές και ταυτόχρονα δεν θα στερείται ο άνθρωπος από την πραγματικά μεγάλη "χλιδή" που προσφέρει η αυτοκίνηση. Κανένας να μην στερηθεί απολαύσεις, αλλά να μην επιτρέπουμε αυτές οι απολαύσεις να γίνονται αίτιο δυστυχίας για κάποιους άλλους συμπολίτες μας.

Εδώ ο αναγνώστης θ' αναρωτηθεί αν αυτά που λέμε έχουν βάση κι αν μπορούν να εφαρμοστούν σε όλες τις κλίμακες. Έστω ότι δηλαδή μπορούν να εφαρμοστούν σε πόλεις όπως η Φλώρινα ή τα Τρίκαλα. Είναι δυνατόν όμως να εφαρμοστούν σε πόλεις όπως η Αθήνα ή η Θεσσαλονίκη; Σε πόλεις δηλαδή που αντιμετωπίζουν μεγάλα πολεοδομικά προβλήματα και ταυτόχρονα οι κολοσσιαίοι πληθυσμοί τους δεν μπορούν να "εκτονωθούν" προς τα έξω; Η απάντηση είναι απλή. Όχι. Αυτές οι πόλεις δεν σώζονται με τίποτε. Γιατί; Γιατί το πρόβλημά τους δεν ανήκει στο πολεοδομικό επίπεδο. Το πρόβλημά τους ανήκει στο χωροταξικό επίπεδο. Είναι εκτρώματα, που η ύπαρξή τους οφείλεται σε χωροτακτικά εγκλήματα και όχι σε πολεοδομικά. Αυτές οι πόλεις δεν σώζονται. Αυτές οι πόλεις απλά "καταστρέφονται". Εγκαταλείπονται και περιορίζονται στο βαθμό που μπορούν να επιβιώσουν χωρίς "βοήθεια" από την πλευρά της εξουσίας. Τεχνητά αναπτύχθηκαν, επειδή κάποιοι ήθελαν ν' ασκούν ιμπεριαλισμό και να εκμεταλλεύονται μεγάλες μάζες και άρα δεν έχουν ελπίδες επιβίωσης στο μέγεθος που έχουν. Αυτή είναι η μοίρα των "αποθηκών". Οι αποθήκες, όταν εξαλειφθούν οι ανάγκες που τις δόμησαν, εγκαταλείπονται και ερημώνουν.

Τι σημαίνει πρακτικά αυτό; Για να λύσεις το πρόβλημα πόλεων όπως η Αθήνα ή η Θεσσαλονίκη, θα πρέπει να εξαλείψεις τους τεχνητούς παράγοντες που τις έκαναν τέρατα. Θα πρέπει ν' αλλάξεις τον χωροτακτικό σχεδιασμό της χώρας. Κατακερματίζεις και αποκεντρώνεις το βιομηχανικό κεφάλαιο και αναγκαστικά οι πληθυσμοί το ακολουθούν. Η Αθήνα δεν θα μπορεί να διατηρήσει τους πληθυσμούς της σε περίπτωση βιομηχανικής αποκέντρωσης. Από τη στιγμή που θα την εγκαταλείψουν οι "αποθηκευμένοι" εργατικοί πληθυσμοί της, αναγκαστικά θα τους ακολουθήσουν και οι αστικοί πληθυσμοί που τους εκμεταλλεύονται ή τους προσφέρουν υπηρεσίες. Αν φύγουν οι εργάτες, θα φύγουν και οι γιατροί, οι φαρμακοποιοί, οι μηχανικοί, οι μπακάληδες και όλοι οι υπόλοιποι που τους "υπηρετούν". Αν φύγουν τα θηρία, θα φύγουν μαζί τους και οι "βδέλλες", που είναι προσκολλημένες πάνω τους.

Κάτι ανάλογο συμβαίνει και με τη Θεσσαλονίκη. Διατηρεί ένα τεχνητό πληθυσμιακό μέγεθος, που αποτελεί επιλογή της εξουσίας να βρίσκεται εκεί, εφόσον βασίζεται στην υπερσυγκέντρωση υπηρεσιών. Είναι μια εμπορική πόλη στο μέσον της μακεδονικής "ερήμου", την οποία η ίδια ερημοποίησε προκειμένου ν' απολαμβάνει τα κέρδη της "οάσεως". "Βιομηχανία" της Θεσσαλονίκης αποτελούν οι κρατικοί μηχανισμοί που προσφέρουν υπηρεσίες. Αρκεί να σκεφτεί κάποιος ότι σε μια πόλη του ενός εκατομμυρίου μόνον οι φοιτητές της είναι πάνω από εκατόν πενήντα χιλιάδες. Την εγκατέλειψαν αυτοί —

λόγω αλλαγής του χωροτακτικού σχεδιασμού—, θα την εγκαταλείψουν και οι "γυράδες" που τους ταΐζουν. Τι θα μείνει στη Θεσσαλονίκη; Τίποτε. Τρεις κι ο "κούκος". Τα σημερινά υπερπολύτιμα και υπεραποδοτικά "κλουβιά" της, που παριστάνουν τις ανθρώπινες κατοικίες, θα γίνουν άχρηστοι "περιστερώνες".

Οι πόλεις αυτές δηλαδή εγκαταλείπονται και στην καλύτερη γι' αυτές περίπτωση επιβιώνουν μόνον οι πυρήνες τους. Εξαιτίας της αλλαγής του χωροταξικού σχεδιασμού εγκαταλείπεται η Αθήνα και παραμένει ο ιστορικός της πυρήνας, που μπορεί με βάση το κεφάλαιο της περιοχής να συντηρήσει τον πληθυσμό του. Σε μια τέτοια περίπτωση από ολόκληρο το σημερινό πυκνοδομημένο λεκανοπέδιο θα παραμείνουν τα κέντρα των δήμων γύρω από την Αθήνα. Θα επιβιώσει το κέντρο του Περιστερίου, του Αιγάλεω, της Βουλιαγμένης ή του Πειραιά, αλλά το σύνολο των ενδιάμεσων συνοικιών θα ερημωθούν. Για λόγους ανάγκης δομήθηκαν και για τους ίδιους λόγους θα εγκαταλειφθούν. Πού θα πάει αυτός ο πληθυσμός; Παντού στην ενδοχώρα. Αρκεί η παραγωγή να διασπαρθεί ομοιόμορφα και με βάση τις ανάγκες της αγοράς. Ένα νέο εργοστάσιο μπορεί να ξαναγεμίσει με κόσμο τα Ζαγοροχώρια. Ένα νέο εργοστάσιο μπορεί να μετατρέψει ένα χωριό σε κωμόπολη και μια κωμόπολη σε πόλη. Μόνον έτσι γεμίζει η παντέρημη ελληνική ενδοχώρα και φτιάχνονται ανθρωπινές πόλεις.

Οι ανθρώπινες πόλεις δεν πρέπει να ξεπερνούν τις εκατό χιλιάδες κατοίκων. Να είναι αρκετά μεγάλες, για να μην ασχολείται ο ένας με τη ζωή του άλλου και να είναι αρκετά μικρές, για να μην ξοδεύουν οι άνθρωποι τη μισή τους τη ζωή στο δρόμο και στα "μποτιλιαρίσματα". Να είναι συνεργάσιμες με το περιβάλλον και να μην το απειλούν. Να προσφέρουν ανέσεις αστικού περιβάλλοντος στους κατοίκους τους, αλλά να μην τους αποξενώνουν από τη φύση. Η καλή ποιότητα ζωής να είναι προσιτή σε όλους και όχι μόνον στους έχοντες.

Σήμερα όλα αυτά δεν γίνονται και κυρίαρχη είναι η αθλιότητα. Στην επαρχία οι άνθρωποι απολαμβάνουν τη φύση, αλλά πεθαίνουν αβοήθητοι, εξαιτίας των ελλείψεων της επαρχίας. Στα μεγάλα αστικά κέντρα οι άνθρωποι έχουν πρόσβαση σε υποδομές, αλλά είναι καθηλωμένοι στους αυτοκινητόδρομους, αναπνέοντας καυσαέρια. Όπου κι αν αποφασίσεις να ζήσεις χαμένος είσαι. Ή θα είσαι μόνος στην ερημιά, ζώντας σαν ημιάγριος ή θα είσαι μέλος κινούμενων όχλων.

Η γενιά μας σήμερα είναι τυχερή από την άποψη ότι όλα σήμερα μπορεί να είναι στη χείριστη μορφή, αλλά ταυτόχρονα όλα είναι δυνατόν να διορθωθούν. Είναι τυχερή, γιατί η θαυμαστή ευφυΐα του ανθρώπου έχει αναπτύξει την τεχνολογία στο μέγιστο βαθμό. Ο άνθρωπος κατόρθωσε και δημιούργησε τεχνολογία, που δίνει στον εαυτό του σχεδόν θεϊκές ιδιότητες. Τα μέσα επικοινωνίας έχουν φτάσει σε τέτοιο βαθμό εξέλιξης, που δίνουν στον άνθρωπο τη δυνατότητα να βρίσκεται παντού μέσα σε κλάσματα δευτερολέπτου. Τα μέσα μεταφοράς έχουν φτάσει σε τέτοιο βαθμό εξέλιξης, που δίνουν στον άνθρωπο τη δυνατότητα να κάνει τον γύρο του κόσμου μέσα σε μία μέρα.

Όλα αυτά σημαίνουν πάνω απ' όλα ότι είναι δυνατή η εκτεταμένη αποκέντρωση. Δεν χρειάζεται σήμερα να βρίσκεσαι ως φυσικό πρόσωπο στα κέντρα των εξελίξεων. Κάποτε έπρεπε να βρίσκεσαι στην Αλεξάνδρεια, για να παρακολουθείς την πνευματική εξέλιξη. Κάποτε έπρεπε να βρίσκεσαι στο Παρίσι, για να παρακολουθείς την επανάσταση. Κάποτε έπρεπε να βρίσκεσαι στο Βερολίνο, για να παρακολουθείς την τεχνολογική εξέλιξη. Σήμερα όλα αυτά είναι περιττά. Σήμερα μπορείς από το πιο απόμακρο σημείο του πλανήτη να παρακολουθείς τα πάντα. Μπορείς μέσα σε μια στιγμή να βρίσκεσαι εκεί που πρέπει την ώρα που πρέπει. Μπορείς με καθυστέρηση λίγων ωρών να βρίσκεσαι ακόμα και ως φυσικό πρόσωπο εκεί όπου θέλεις. Με έναν υπολογιστή μπορείς να κατοικείς στην Καστοριά και να βρίσκεσαι μόνιμα μέσα στη Wall Street τη στιγμή που ο κάτοικος του Brooklyn θα βρίσκεται παγιδευμένος σε μποτιλιάρισμα έξω από αυτήν.

Όλα αυτά σημαίνουν ότι μπορεί ο άνθρωπος να εξαλείψει όλα εκείνα τα δεδομένα που μέχρι τώρα τον υποχρέωναν να κάνει παραχωρήσεις στον τομέα του επιπέδου ζωής, προκειμένου να βρίσκεται στα κέντρα των εξελίξεων. Μπορεί να κατοικεί στον παράδεισο και ταυτόχρονα μέσω του υπολογιστή του να βρίσκεται στην "κόλαση" των μαχών του πνεύματος, της οικονομίας ή της τέχνης. Δεν υπάρχει σήμερα εμπόδιο που να μην επιτρέπει στον άνθρωπο να παρακολουθεί τα πάντα χωρίς κανένα κόστος. Ο άνθρωπος έχει κατορθώσει και έχει νικήσει το πρόβλημα του χώρου και του χρόνου και μπορεί να κατοικεί όπου θέλει, χωρίς να στερείται τίποτε απολύτως. Ν' απολαμβάνει υπηρεσίες εξωφρενικά προηγμένες.

Υπάρχει σήμερα η τεχνική δυνατότητα να μπορεί κάποιος να εγχειρίζεται στην Αφρική από έναν διάσημο γιατρό που βρίσκεται εκείνη την ώρα στο Λος Άντζελες. Υπάρχει σήμερα η τεχνική δυνατότητα να βρίσκεται κάποιος σ' ένα χωριό της Ασίας και να εκπαιδεύεται σε καθημερινή βάση από έναν δάσκαλο που βρίσκεται στο Βερολίνο. Αυτά τα θαυμαστά πράγματα δεν περιορίζονται μόνον στις υπηρεσίες και στα "ανώτερα". Μπορεί κάποιος να τα απολαύσει και στα "κατώτερα", που τον αφορούν στην καθημερινότητά του. Υπάρχει σήμερα η τεχνική δυνατότητα να μπορούν φίλοι να "βρίσκονται" κάθε μέρα, ακόμα κι αν κατοικούν στα πιο απίθανα σημεία του πλανήτη. Ο άνθρωπος μπορεί να βγαίνει στη virtual "γειτονιά" του internet και να συναντά όποιον θέλει ό,τι ώρα θέλει. Να "συναντά" ακόμα και πεθαμένους.

Ο αναγνώστης αντιλαμβάνεται ότι σήμερα το πρόβλημα βρίσκεται στη διαχείριση των επιτευγμάτων του ανθρώπου και όχι στη δημιουργία τους. Αυτό κάνει τα πράγματα εύκολα και ταυτόχρονα κάνει τη δική μας γενιά τυχερή. Είναι εύκολο, όταν υπάρχει κεφάλαιο, να το διαχειριστείς. Το δύσκολο είναι να το δημιουργήσεις. Το δύσκολο είναι το να δημιουργήσεις το αυτοκίνητο και όχι το να δημιουργήσεις τις συνθήκες εκείνες στην παραγωγή, που θα το προσφέρουν στους απλούς ανθρώπους. Εδώ βρίσκεται και η ειρωνεία του όλου θέματος. Το ίδιο ευφυές όν που δημιούργησε αυτήν τη θαυμαστή τεχνολογία είναι αυτό που κατοικεί στην κόλαση. Το όν που έδωσε στον εαυτό του θεικές ιδιότητες ζει

χειρότερα ακόμα κι απ' τα ζώα. Σήμερα, που η τεχνολογία έχει λάβει την οριακή της μορφή, ο άνθρωπος έχει κατορθώσει να διαβεί στις χειρίστες συνθήκες.

Γιατί είναι χειρίστες οι συνθήκες; Γιατί από την επόμενη της λήξης του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου ανέλαβαν τον παγκόσμιο ιμπεριαλισμό οι Αμερικανοί και τα πρωτοπαλικά τους οι Εβραίοι. Γιατί αυτό ήταν καθοριστικό; Γιατί η ιδιαιτερότητα του ιμπεριαλισμού τους άλλαξε ακόμα και τα άθλια δεδομένα της βιομηχανικής εποχής. Μέχρι τότε τα πράγματα ήταν μεν άθλια, αλλά εύκολα ελέγχονταν από το σύστημα εξουσίας. Οι πληθυσμοί μπορεί να είχαν ωθηθεί στα μεγάλα αστικά κέντρα, αλλά η κατάσταση ήταν ελεγχόμενη. Ήταν ελεγχόμενη και οι πληθυσμοί είχαν ικανοποιητική διασπορά μέσα στο χώρο, τόσο στα εκβιομηχανισμένα κράτη όσο και στα υπανάπτυκτα.

Τα μεγάλα βιομηχανικά κράτη δεν ακολουθούσαν αυτοκτονική οικιστική πολιτική. Μέσα σε κάθε κράτος υπήρχαν κάποια λίγα μεγάλα βιομηχανικά κέντρα και μεταξύ τους μοιράζονταν τόσο τον πλούτο της βιομηχανικής ανάπτυξης όσο και το κόστος της κακής πολεοδομικής ανάπτυξης. Ταυτόχρονα όμως και οι επαρχίες τους ήταν αρκετά ανεπτυγμένες και φιλοξενούσαν αρκετά μεγάλο ποσοστό του πληθυσμού. Κάτι ανάλογο γινόταν και στα υπανάπτυκτα κράτη. Και στα κράτη τύπου "Μπανανίας" δεν χανόταν ο έλεγχος. Συνήθως περιοριζόνταν στην ανάπτυξη μιας υπερμεγέθους πρωτεύουσας μέσα στην οποία κατοικούσαν οι αστοί, οι οποίοι λυμαινόνταν το δημόσιο κεφάλαιο και μια υποτυπώδης βιομηχανία. Το σύνολο όμως της περιφέρειάς τους ήταν αρκετά πυκνοκατοικημένο.

Τα πράγματα άλλαξαν ριζικά μετά από την ολοκληρωτική επικράτηση των Αμερικανών. Γιατί άλλαξαν; Γιατί οι Αμερικανοί έγιναν οι παγκόσμιοι ιμπεριαλιστές, χωρίς να κατακτήσουν τον κόσμο. Αυτό όμως σημαίνει ότι για πρώτη φορά στην ιστορία του κόσμου ο ιμπεριαλισμός έγινε εμπορικός και όχι κεφαλαιοκρατικός, όπως ήταν συνήθως. Για πρώτη φορά στην ιστορία ένα κράτος μόνο του διέθετε κεφάλαιο ικανό να επηρεάζει το σύνολο των αγορών του συνόλου των κρατών. Το αποτέλεσμα; Η παγκόσμια "ερημοποίηση", που θα έδινε τα μέγιστα κέρδη στους εμπόρους. Η ακόμα μεγαλύτερη υπερσυγκέντρωση των πληθυσμών στα μεγάλα αστικά κέντρα. Γιατί έγινε αυτό; Γιατί οι Αμερικανοί, προκειμένου να διατηρήσουν τα κέρδη της επικράτησής τους στον πλανήτη, "μετακινήθηκαν" στον τομέα του κεφαλαίου. Έκαναν "άλμα" ανάλογο αυτού που οδήγησε στη βιομηχανική εποχή. Υποβάθμισαν το βιομηχανικό κεφάλαιο υπέρ του άυλου κεφαλαίου της τεχνογνωσίας. Η ανθρωπότητα εγκατέλειψε τη βιομηχανική εποχή και μπήκε στη μεταβιομηχανική εποχή.

Αυτή η αλλαγή ήταν καθοριστική για την νέα παγκόσμια χωροταξία και βέβαια για την νέα παγκόσμια πολεοδομία. Γιατί; Γιατί άρχισε να εκβιομηχανίζεται ο πλανήτης στο σύνολό του, χωρίς όμως να υπάρχει κάποιος συγκεκριμένος σχεδιασμός, που να υπηρετεί κάποιους συγκεκριμένους στόχους. Η εκβιομηχάνιση γινόταν στην τύχη και με μόνο στόχο το μέγιστο κέρδος των εμπόρων. Οι Αμερικανοί, ελέγχοντας το νέο παγκόσμιο κυρίαρχο κεφάλαιο σε ποσοστό μεγαλύτερο του 80%, άρχισαν ν' απειλούν θεμελιώδεις αρχές της παγκόσμιας οικονομίας. Άλλαξαν το σύνολο των δεδομένων στην παραγωγή, εφόσον δεν είχαν εθνικούς ανταγωνιστές και ταυτόχρονα είχαν πρόσβαση στο σύνολο των εθνικών αγορών.

Η βιομηχανία έπαψε να είναι η κυρίαρχη μορφή του κεφαλαίου. Οι εθνικοί βιομήχανοι έπαψαν να είναι οι κυρίαρχοι της παραγωγής και έγιναν στην πραγματικότητα γιγαντιαίοι "πολυεργάτες" των Αμερικανών. "Πολυεργάτες", που ζητούσαν την παραγωγή με τη μορφή του "φασόν". Αυτό ήταν το καθοριστικό γεγονός που άλλαξε τα πάντα. Οι Αμερικανοί, έχοντας την τεχνογνωσία όλων των προϊόντων αιχμής, άρχισαν να "παίζουν" με την τροφή των θηρίων της παραγωγής. Των θηρίων που προϋπήρχαν στα ήδη εκβιομηχανισμένα κράτη και των νέων θηρίων που γεννήθηκαν στα προσφάτως εκβιομηχανισμένα κράτη, εξαιτίας της αλλαγής του σχεδιασμού. Των θηρίων, που προτιμούσαν το σίγουρο και ασφαλές κέρδος του "φασόν", παρά να ρισκάρουν τη σύγκρουση με τους Αμερικανούς μέσα στην αγορά.

Για να έχει ο αναγνώστης μια εικόνα του πώς η αλλαγή αυτή επηρέασε σε δραματικό βαθμό την παγκόσμια χωροταξία, θα πρέπει να σκεφτεί το εξής: Μέχρι τότε τα εθνικά κράτη και οι εθνικές τους οικονομίες λειτουργούσαν σαν αυλές θηρίων, που χωρίζονταν μεταξύ τους με σιδερένια διαχωριστικά κιγκλιδώματα. Ο κάθε λαός μέσα στο δικό του χώρο ανέπτυσε το δικό του κεφάλαιο και βάση αυτού του κεφαλαίου λειτουργούσε. Ο κάθε λαός, στο βαθμό που δεν θ' απειλούσε η αποκέντρωση την κεντρική εξουσία, προσπαθούσε ν' αποκεντρώσει τις δραστηριότητές του προκειμένου να προσφέρει στους πολίτες του μια υψηλή ποιότητα ζωής. Η υψηλή ποιότητα ζωής είναι πάντα ένα ζητούμενο για την κεφαλαιοκρατία, γιατί χάρη σ' αυτήν βελτιώνεται η παραγωγική ικανότητα. Δεν έχει μεγάλη παραγωγικότητα μια εξαθλιωμένη και βρωμερή κοινωνία.

Στο βαθμό λοιπόν που δεν απειλούσε την εξουσία τους, οι κεφαλαιοκράτες φρόντιζαν για τα θεμελιώδη που έδιναν στους λαούς την απαραίτητη καλή ζωή. Οι κεφαλαιοκράτες απλά δεν ήθελαν να πληρώσουν οι ίδιοι αυτήν την ποιότητα ζωής. Αν και όταν μπορούσαν οι εργάτες να την πληρώσουν, δεν τους εμπόδιζαν. Είχαν όφελος να βρίσκονται οι εργάτες σε καλή φυσική και πνευματική κατάσταση και να πιστεύουν συνειδητά ότι το μέλλον τους είναι άμεσα συνδεδεμένο με το εργοστάσιο του αφεντικού τους. Μέσα δηλαδή στο κάθε εθνικό "κλουβί" υπήρχαν περιοχές που είχαν αφύσικα μεγάλη συγκέντρωση θηρίων και περιοχές όπου η συγκέντρωση αυτή ήταν πιο μικρή. Δεν υπήρχαν όμως εγκαταλελειμμένες περιοχές, γιατί αυτό δεν συνέφερε ούτε καν αυτούς που διαχειρίζονταν την εξουσία και είχαν όφελος από τις υπερσυγκεντρώσεις πληθυσμών μέσα στα μεγάλα αστικά κέντρα.

Τι έγινε μετά την παγκόσμια αμερικανική κυριαρχία; Ό,τι γίνεται αν πάει κάποιος σ' έναν ζωολογικό κήπο και σταθεί ανάμεσα στα κλουβιά των θηρίων, κρατώντας στο χέρι μια "μπριζόλα". Όλα τα θηρία εγκαταλείπουν τις θέσεις τους και συγκεντρώνονται στο πλησιέστερο σημείο που μπορούν, για να είναι κοντά σ' αυτόν που έχει στα χέρια του τη λεία. Κάτι ανάλογο έγινε και μεταπολεμικά. Οι Αμερικανοί, έχοντας στα χέρια τους το σύνολο σχεδόν της τεχνογνωσίας, άλλαξαν τη χωροτακτική γεωμετρία όλων των κρατών. Η τεράστια αξία της τεχνογνωσίας που διέθεταν —στο σύνολό της κλεμμένη— και η ομοιογένεια της αγοράς, που έδινε σίγουρη οικονομική επιτυχία στα προϊόντα τους, έκανε τα θηρία της παραγωγής να εγκαταλείψουν τη δική τους τεχνογνωσία. Οι πάντες ήθελαν να

δουλέψουν "φασόν" για τους Αμερικανούς, εφόσον δεν μπορούσαν να τους ανταγωνιστούν με τη δική τους παραγωγή. Ποιος όμως θα πάρει την εργολαβία; Αυτός ο οποίος θα είναι σε απόλυτα μεγέθη ανταγωνιστικός. Γιατί σε απόλυτα μεγέθη; Γιατί τα προϊόντα του θα έπρεπε να είναι απόλυτα ανταγωνιστικά, εφόσον απευθύνονταν στο σύνολο της αγοράς. Αποτέλεσμα; Η σταδιακή αποβιομηχάνιση της Δύσης και η εκβιομηχάνιση του υπόλοιπου κόσμου.

Τα μεγάλα βιομηχανικά κράτη άρχισαν σταδιακά να μετατρέπονται σε "Μπανανίες" και τα υπόλοιπα απλά μεγέθυναν στον απόλυτο βαθμό τα "μπανανοχαρακτηριστικά" τους. Γιατί έγινε αυτό; Γιατί το μέγιστο της ανταγωνιστικότητας μέσα σε κάθε εθνικό χώρο το απέκτησε η πρωτεύουσα του. Μόνον αυτήν μπορούσε να πιάσει τις απόλυτες τιμές σε σχέση με το κράτος στο οποίο ανήκε. Το αποτέλεσμα ήταν να μετακινηθούν τεράστιοι πληθυσμοί προς συγκεκριμένες κατευθύνσεις. Μέσα στο κάθε κράτος οδηγηθήκαμε σε μια τεράστια αύξηση του πληθυσμού της πρωτεύουσας και ερήμωση της περιφέρειας. Από την άλλη το σύνολο των κρατών, που δεν μπορούσαν για τον οποιονδήποτε λόγο να πάρουν εργολαβία από τις ΗΠΑ, έπαψαν να έχουν τη δυνατότητα να αυτοσυντηρούνται ακόμα και στο στοιχειώδες επίπεδο. Τεράστια μεταναστατευτικά ρεύματα άρχισαν να κατευθύνονται προς τη Δύση. Το αποτέλεσμα; Οι κολοσσιαίες πόλεις της νέας εποχής. Πόλεις, που δεν μπορούν να λειτουργήσουν στοιχειωδώς. Πόλεις εφιάλτες. Πόλεις, που κανείς δεν γνωρίζει με ποιον ρυθμό αυξάνουν τους πληθυσμούς τους και καταστρέφουν το περιβάλλον, προκειμένου να παραμείνουν στοιχειωδώς ανταγωνιστικές στο επίπεδο της βιομηχανίας.

Καταστράφηκαν οι μεγάλες πόλεις του βιομηχανικού παρελθόντος, αρχίζοντας να λειτουργούν σαν "παραγγοπόλεις" με γκέτο με "φαβέλες". Άρχισαν να υπεραναπτύσσονται πόλεις που μέχρι τότε είχαν μια στοιχειώδη οργάνωση. Πόλεις όπως το Παρίσι, η Νέα Υόρκη, το Μιλάνο κλπ., άρχισαν να μοιάζουν με τις τριτοκοσμικές πρωτεύουσες του παρελθόντος. Πόλεις "παζάρια", που γίνονταν επικίνδυνες μετά τη Δύση του ηλίου. Πόλεις όπου δίπλα στα καλοφτιαγμένα σπίτια και στους καλοφτιαγμένους δρόμους άρχισαν να φιλοξενοούνται αναρίθμητοι νεόφτωχοι άστεγοι. Παράλληλα μ' αυτές άρχισαν ν' αναπτύσσονται στον υπόλοιπο κόσμο —που εκείνη τη στιγμή εκβιομηχανιζόταν με τους πιο άθλιους αποικιοκρατικούς όρους— πόλεις, μέσα στις οποίες κατοικούν άνθρωποι σε συνθήκες που δεν μπορούν να επιβιώσουν ούτε τα ζώα. Πόλεις όπως το Μέξικο Σίτυ, το Ρίο ντε Τζανέιρο, η Σαγκάη, το Νέο Δελχί, το Κάιρο, η Κωνσταντινούπολη και πλήθος άλλων.

Πόλεις, που, όπως στην περίπτωση του Καϊρου, οι άνθρωποι αναγκάζονται να κατοικούν ακόμα και στα νεκροταφεία. Πόλεις, που, όπως στην περίπτωση του Μέξικο Σίτυ, οι άνθρωποι δεν έχουν να πουν νερό και την ίδια ώρα κινδυνεύουν να τους πνίξουν τα λύματα. Πόλεις, που, όπως στην περίπτωση του Ρίο ντε Τζανέιρο, οι άνθρωποι μετά τη δύση του ηλίου φοβούνται να βγουν από τα σπίτια τους. Το αποτέλεσμα; Το παγκόσμιο ρεκόρ ανάμεσα στα ζωικά είδη. Ο υποτίθεται ευφυής άνθρωπος άρχισε να κατοικεί σε συνθήκες που δεν θα επιχειρούσαν να κατοικήσουν ούτε οι κότες. Οι κότες, που σκορπίζονται στο

μέρος όπου βόσκουν, για να έχουν την άνεσή τους. Οι κότες, που είναι δυστυχείς στα ορνιθοτροφία όπου τις στριμώνουν.

Αυτό όμως που δεν κάνουν ούτε οι κότες, το έκανε ο άνθρωπος. Ο άνθρωπος ζει σήμερα σε συνθήκες χειρότερες ακόμα και από τα ορνιθοτροφεία. Ο ένας πάνω στον άλλο. Σέρνονται κατά εκατομμύρια στις μεγαλουπόλεις, για να "ζήσουν" μια καλύτερη ζωή. Εκατομμύρια συνανθρώπων μας στο όνομα κάποιου "ονείρου" για μια καλύτερη ζωή κατοικούν κάτω από γέφυρες και τρέφονται με σκουπίδια. Εγκατέλειψαν τη φύση και έφτασαν στο σημείο να θαυμάζουν ένα δένδρο μέσα σ' ένα πάρκο στο μέσον μιας μπετονένιας κόλασης. Ερήμωσε ο πανέμορφος πλανήτης και ο άνθρωπος άρχισε να κατοικεί σε σκουπιδότοπους. Το απόλυτο ρεκόρ της ηλιθιότητας. Το 80% του παγκόσμιου ανθρώπινου πληθυσμού κατοικεί στο 2% του παγκόσμιου χώρου. Αν αυτό επιχειρούσε κάποιος να το επιβάλει στους ανθρώπους, είναι βέβαιο ότι θ' αντιμετώπιζε επανάσταση. Και όμως οι άνθρωποι κατάφεραν μόνοι τους και στριμώνθηκαν σ' αυτό το 2%, που το έκαναν να μοιάζει με την κόλαση.

Για όλα αυτά ποιος ευθύνεται; Οι Αμερικανοί κεφαλαιοκράτες του άυλου κεφαλαίου και οι Εβραίοι έμποροι του κεφαλαίου αυτού. Η τύχη της ανθρωπότητας σ' αυτό το σημείο βρίσκεται. Οι πρώτοι είναι οι πλέον βλάκες ανάμεσα στους ισχυρούς κεφαλαιοκράτες και οι δεύτεροι είναι οι πλέον άπληστοι ανάμεσα στους πονηρούς έμπορους. Όταν όμως η βλακεία "συναντά" την απληστία, είναι θέμα χρόνου το λάθος. Αυτό το λάθος του συστήματος είναι η μεγάλη μας ελπίδα.

Για να καταλάβει ο αναγνώστης τι έγινε και πού βρίσκεται η τύχη μας, θα πάρουμε τα πράγματα με τη σειρά. Οι Αμερικανοί μετά την λήξη του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου βρέθηκαν με τρομερή ποσότητα τεχνογνωσίας στα χέρια τους και αυτό θέλησαν να το εκμεταλλευτούν, προκειμένου να διεκδικήσουν την κοσμοκρατορία. Εις βάρος όμως ποιου θα την διεκδικούσαν; Εις βάρος αυτού που μέχρι τότε τη διαχειριζόταν και ήταν η Ευρώπη. Η Ευρώπη ήταν ο μεγάλος τους αντίπαλος.

Σκεπτόμενοι με βάση τις δυνατότητές τους και άρα βλακωδώς, επιχείρησαν να την "καπελώσουν". Στην πραγματικότητα έκαναν αυτό το οποίο έκανε η Αθήνα εις βάρος της Μακεδονίας μετά τη μικρασιατική καταστροφή. Η Αθήνα, εκμεταλλεόμενη την εξουσία, άρπαξε ανώτερο τύπο κεφαλαίου κι επιβλήθηκε στη Μακεδονία. Ελέγχοντας τη βιομηχανία, έλεγχε το εμπόριο και μπορούσε να εκβιάζει τους παραγωγούς του κατώτερου κεφαλαίου με φτηνές εισαγωγές. Κάτι ανάλογο έκαναν και οι ΗΠΑ εις βάρος της Ευρώπης. Την Ευρώπη τη φοβούνταν και ως εκ τούτου ήταν δεδομένο ότι θα προσπαθούσαν να την ελέγξουν.

Αν δεν μετακινούνταν στο κεφάλαιο, δεν θα μπορούσαν να το καταφέρουν. Θα την είχαν ανταγωνίστρια κι αυτό δεν ήταν εύκολο πράγμα. Αν δεν υποβάθμιζαν την αξία του βιομηχανικού κεφαλαίου, το οποίο η Ευρώπη διέθετε σε κολοσσιαία ποσότητα, δεν θα μπορούσαν να την ελέγξουν. Μέσα σε ελάχιστο χρόνο η "πληγωμένη" από τον πόλεμο Ευρώπη θ' "ανάρρωνε" και θα διεκδικούσε ξανά τα πρωτεία. Δεν θα μπορούσαν να διεκδικήσουν την αγορά της κι επιπλέον δεν θα μπορούσαν να προστατεύσουν τη δική τους

από μια ενδεχόμενη ευρωπαϊκή "επίθεση" σε μια ενιαία αγορά χωρίς προστατευτικές δικλείδες. Οι Αμερικανοί "άνοιξαν" την παγκόσμια αγορά μόνον όταν ήταν σίγουροι ότι θα μπορούσαν να τη μονοπωλήσουν χωρίς την ευρωπαϊκή απειλή.

Μετακινούμενοι στον άυλο τύπο κεφαλαίου, στην ουσία την "καπέλωσαν" και την έβγαλαν από το παιχνίδι του ανταγωνισμού. Πήραν κατ' αποκλειστικότητα την αγορά της και ταυτόχρονα προστάτευσαν τη δική τους αγορά από την ευρωπαϊκή απειλή. Το αποτέλεσμα ήταν να επιβληθούν παγκοσμίως και χωρίς κανέναν ανταγωνισμό τα αμερικανικά προϊόντα. Από εκεί και πέρα άρχισαν τα σφάλματα. Είτε επειδή μερικές φορές αντιδρούσε η Ευρώπη και έπρεπε να εκβιαστεί είτε επειδή οι Αμερικανοεβραίοι έμποροι ήταν άπληστοι, άρχισε η αποβιομηχάνισή της. Μια αποβιομηχάνιση που ως φαινόμενο αφορούσε και τις ίδιες τις ΗΠΑ, εφόσον τίποτε δεν μπορούσε να παραχθεί ακόμα και από τις ίδιες σε στοιχειωδώς ανταγωνιστικές τιμές. Μέσα σε ελάχιστα χρόνια άλλαξαν δεδομένα αιώνων. Κράτη παραδοσιακά βιομηχανικά έγιναν κράτη των επιδομάτων των "νεοδουλοπάροικων" της μεταβιομηχανικής εποχής. Πόλεις παραδοσιακά βιομηχανικές έγιναν πόλεις-φαντάσματα, όμοιες με τις εγκαταλελειμμένες πόλεις των χρυσωρύχων. Η πάλαι ποτέ βιομηχανική Βρετανία κάθεται άνεργη και κοιτά τον ωκεανό. Το πάλαι ποτέ βιομηχανικό Μάντσεστερ αποτελεί "μνημείο" της βιομηχανίας.

Η αρνητική αυτή κατάσταση για το σύνολο των δυτικών χωρών όπως είναι φυσικό δεν μπορούσε να πραγματοποιηθεί χωρίς αντιδράσεις. Άρα, όπως και στην περίπτωση της Αθήνας, ήταν απαραίτητο να εξασφαλιστούν σύμμαχοι. Σύμμαχοι, που θα πρόδιδαν τους ομοεθνείς τους και θα έπαιζαν το παιχνίδι που συνέφερε τις ΗΠΑ. Τότε ακριβώς έγινε το μεγαλύτερο σφάλμα όλων των αιώνων από την πλευρά του συστήματος. Γιατί; Γιατί οι αφελείς Αμερικανοί εξάλειψαν τα δεδομένα που επιτρέπουν στο ίδιο το σύστημα να υπάρχει και να εξουσιάζει τους ανθρώπους. "Χτύπησαν" τα θεμέλια του συστήματος. Τι έκαναν; Προκειμένου να εξασφαλίσουν τους "Εβραίους" που θα τους υπηρετούσαν, οδήγησαν σε εκπαιδευτική "έκρηξη" το σύνολο του δυτικού κόσμου. Προκειμένου να εξασφαλίσουν πελάτες για τα προϊόντα τους, τους "εκπαίδευσαν" με τέτοιο τρόπο, που άλλαξε τα μέχρι τότε χρήσιμα για την εξουσία χριστιανικά πρότυπα. Αστικοποίησαν το σύνολο των κοινωνιών στο σύνολο των επιπέδων.

Αυτό όμως είναι τρομερό για το σύστημα. Γιατί; Γιατί εξαλείφονται οι "λοχίες", που επιτρέπουν στο σύστημα να ελέγχει τις μάζες. Όταν οι "λοχίες" γίνονται πιο πολλοί από τους "στρατιώτες", δεν μπορείς να ελέγξεις το "στράτευμα". Όταν οι μορφωμένοι αστοί γίνονται πιο πολλοί από τους χειρώνακτες εργάτες, δεν μπορείς να ελέγξεις την κοινωνία. Σήμερα αυτό ακριβώς συμβαίνει στην "ημιπαράλυτη", "τεμπέλα", αλλά βαθύτατα μορφωμένη Δύση. Οι πληθυσμοί της έχουν μορφωθεί και δεν θέλουν υπό τις υπάρχουσες συνθήκες να εργαστούν ως εργάτες. Την ίδια στιγμή όμως αυτοί οι οποίοι είναι μορφωμένοι είναι περισσότεροι από τους αμόρφωτους. Πιο εύκολα βρίσκεις σήμερα στη Δύση άνθρωπο που να γνωρίζει να χειρίζεται ηλεκτρονικό υπολογιστή, παρά άνθρωπο που να γνωρίζει να

επιδιορθώσει μια βρύση. Πιο εύκολα στελεχώνεις με εξειδικευμένους γιατρούς ένα νέο νοσοκομείο, παρά εργοστάσιο με ανειδίκευτους εργάτες.

Οι Αμερικανοί, πάνω στην αγωνία τους να επιβιώσουν ως ιμπεριαλιστές και για λίγο παραπάνω κέρδος, κατέστρεψαν τον σχεδιασμό-δομή, που επιτρέπει στην εξουσία να λειτουργεί. Εξανέμισαν το μεγαλύτερο πλεονέκτημα των αστών, που είναι η σπανιότητά τους. Αυτό ήταν το μεγαλύτερο πλεονέκτημά τους, γιατί απλούστατα μ' αυτό εκβίαζαν την κοινωνία και κατόρθωναν να την κλέβουν. Εκβίαζε την κοινωνία ο σπάνιος γιατρός ή ο σπάνιος μηχανικός, προκειμένου να εισπράξει τον μισθό που ονειρευόταν. Σήμερα ο υδραυλικός και ο τορναδόρος μπορούν να εκβιάζουν, γιατί αυτοί είναι πραγματικά σπάνιοι. Στη σειρά παρακαλάνε οι γιατροί για μια θέση στα δημόσια νοσοκομεία. Στη σειρά παρακαλάνε οι μηχανικοί για μια θέση στο δημόσιο. Ποιος θα εκβιάσει σήμερα ποιον; Ποιος είναι σήμερα αναντικατάστατος;

Στην Ελλάδα, για παράδειγμα, υπάρχουν τόσα φαρμακεία, που σε λίγο καιρό θα έχουμε περιφερόμενους φαρμακοποιούς να πουλάνε στα απομακρυσμένα χωριά φάρμακα με τον τρόπο που πουλάνε οι γύφτοι πλαστικές καρτέκλες. Στα καφέ της Θεσσαλονίκης είναι πιο πιθανό να σου σερβίρει το ποτό σου ένας μηχανικός ή ένας δικηγόρος, παρά ένας αγράμματος. Όλα αυτά όμως είναι τραγικά για το σύστημα. Γιατί; Γιατί δεν μπορεί ν' αποζημιώσει το "ολοκαύτωμα" των μορφωμένων με υψηλούς μισθούς. Χωρίς αυτούς τους μισθούς όμως δεν μπορεί να τους ελέγξει και ως εκ τούτου τα πράγματα θα γίνουν ακόμα πιο επικίνδυνα γι' αυτό, όταν η κατάσταση φτάσει στα άκρα. Το σύστημα έχει συνηθίσει να έχει τους μορφωμένους ως συμμάχους του και όχι ως εχθρούς του. Τι θα γίνει όταν αυτοί, πάνω στην αγωνία τους για επιβίωση, αναζητήσουν ακόμα και τον μισθό του εργάτη; Πώς θ' αντέξει το σύστημα μορφωμένους εργάτες; Πώς θα μπορούν οι κλέφτες αστοί να κλέβουν, όταν όμοιοί τους από πλευράς γνώσης θα περιοριστούν στην ιδιότητα του εργάτη; Ως γιατρός ή μηχανικός ή δικηγόρος μπορείς να ξεγελάς τους αγράμματους εργάτες. Τι θα γίνει όμως όταν αυτοί οι εργάτες είναι πτυχιούχοι γιατροί, μηχανικοί ή δικηγόροι;

Αντιλαμβανόμαστε ότι τα πράγματα δεν είναι καθόλου απλά για το σύστημα. Μπορούμε να πούμε με απόλυτη βεβαιότητα ότι η κατάσταση είναι πλέον μη αναστρέψιμη. Δεν μπορείς να "ξεμορφώσεις" τα εκατομμύρια των Δυτικών, που ήταν λάθος σου να τα μορφώσεις. Δεν μπορείς να "ξεμορφώσεις" ολόκληρες κοινωνίες, επειδή θέλεις ν' αλλάξεις τον σχεδιασμό. Σήμερα —κι αυτό είναι το τρομερό για το σύστημα— θα "ξαναγεννηθεί" μια παλιά κατάσταση με βάση νέα δεδομένα. Σε ενδεχόμενη αντίδραση των λαών θα έχουμε μια νέα εκβιομηχάνιση με διαφορετικά δεδομένα. Τον ρόλο των άπειρων δουλοπάροικων, που κάποτε παρακαλούσαν να γίνουν έμμισθοι εργάτες, θα τον πάρουν οι άπειροι μορφωμένοι αστοί, που θα παρακαλάνε για τα ίδια πράγματα.

Αυτή θα είναι η πραγματικά Νέα Τάξη Πραγμάτων. Θα έχουμε μια νέα βιομηχανική επανάσταση παγκοσμίως. Μια βιομηχανική επανάσταση όμως η οποία θα γίνει πάνω σε σωστές βάσεις. Θα δημιουργηθούν νέα εργοστάσια φιλικά προς το περιβάλλον και με μεγάλη διασπορά μέσα στο χώρο. Θα εξυπηρετούν τις ανάγκες των λαών και όχι τις

ανάγκες του ιμπεριαλισμού και των εμπόρων. Το ίδιο διαφορετικά θα είναι τα δεδομένα και σ' ό,τι αφορά την ίδια την εργατική τάξη. Η εργατική τάξη, που σήμερα τείνει προς την εξαφάνιση, θα "ξαναγεννηθεί" με νέα "κύτταρα". "Κύτταρα" μορφωμένα, που θ' αναγκάσουν την εξουσία και τους πραιτοριανούς της ν' αλλάξουν στάση απέναντι στους λαούς. Η νέα βιομηχανική επανάσταση θα γίνει με νέους όρους και θα αφορά τελείως διαφορετικούς ανθρώπους από αυτούς που κάποτε τους στρίμωχναν στα εργοστάσια σαν ζώα.

Αυτά όλα όμως είναι σφάλμα για το σύστημα, που επιθυμεί να ελέγχει τους ανθρώπους και να τους εκμεταλλεύεται. Αυτό το σφάλμα έγινε από τους Αμερικανούς. Τους πιο άσχετους ανάμεσα σ' αυτούς που κατά καιρούς διαχειρίστηκαν την κεντρική εξουσία του συστήματος. Εξαιτίας της ασχετοσύνης τους άλλαξαν τις σταθερές που επιτρέπουν στο σύστημα να ελέγχει τους λαούς. Το σύστημα, που μόρφωνε επιλεκτικά τους λίγους "λοχίες" του, για να μπορεί να εκμεταλλεύεται και να βασανίζει τους άπειρους αμόρφωτους ανθρώπους. Τους αμόρφωτους και θρησκόληπτους ανθρώπους, που δούλευαν σαν τα ζώα χωρίς απαιτήσεις και έτρεχαν να υποβάλουν τα σέβη τους σ' αυτούς που τους έδιναν ένα κομμάτι φωμί, για να ζουν στα όρια της εξαθλίωσης.

Το σφάλμα πλέον έγινε και είναι θέμα χρόνου να "πληρωθεί" απ' αυτούς που το πραγματοποίησαν. Ποιοι θα είναι αυτοί; Οι Αγγλοσάξονες και οι Εβραίοι. Τα έθνη που αυτήν τη στιγμή καταδυναστεύουν και μολύνουν ολόκληρο τον πλανήτη. Οι λίγοι ιδιοκτήτες του πιο ακριβού άυλου κεφαλαίου, που θα έρθουν αντιμέτωποι με τους άπειρους αστούς ιδιοκτήτες του απαξιωμένου άυλου κεφαλαίου της μόρφωσης. Οι λίγοι μεγαλέμποροι της παγκόσμιας οικονομίας θα έρθουν αντιμέτωποι με τους άπειρους αστούς εμπόρους της απαξιωμένης πλέον επιστημονικής γνώσης. Θα συγκρουστούν όμοιοι μεταξύ τους και δεν θα είναι εύκολα τα πράγματα γι' αυτούς που έχουν μάθει να επιβιώνουν, νικώντας "κατώτερους".

Η νίκη της ανθρωπότητας εις βάρος της εξουσίας είναι θέμα χρόνου να συμβεί. Είναι θέμα χρόνου οι άνθρωποι να απαιτήσουν και να πάρουν αυτά που δικαιούνται. Γιατί; Γιατί αυτοί οι οποίοι διαχειρίζονται αυτά που η ανθρωπότητα θέλει για να ζήσει στον παράδεισο, είναι εξαιρετικά αδύναμοι ν' αντιδράσουν σε περίπτωση που θα μπουν στο στόχαστρό της. Γι' αυτόν τον λόγο είμαστε βέβαιοι ότι οι σημερινοί δυνάστες των λαών θα πληρώσουν το σφάλμα τους. Τόσο οι Αγγλοσάξονες όσο και οι Εβραίοι, όχι μόνον δεν θα καταφέρουν να διατηρήσουν την επικυριαρχία τους, αλλά, αν κάτι πάει στραβά, δεν θα καταφέρουν ούτε τη βιολογική τους επιβίωση να επιτύχουν. Γιατί το λέμε αυτό; Γιατί απλούστατα η θέση τους είναι εξαιρετικά επισφαλής και ταυτόχρονα δεν μπορούν ν' αντιδράσουν σε περίπτωση που θα μπουν στο στόχαστρο των λαών.

Σ' ό,τι αφορά τους Αγγλοσάξονες συμβαίνει το εξής: Οι Αγγλοσάξονες, ως έθνος, είναι αυτήν τη στιγμή επικυρίαρχοι του κόσμου. Ελέγχουν μόνοι τους το μεγαλύτερο ποσοστό του παγκοσμίου κεφαλαίου. Το κεφάλαιο αυτό είναι άυλο και ως εκ τούτου δεν μπορεί να προστατευτεί με τους συμβατικούς τρόπους. Το πρόβλημα όμως γι' αυτούς βρίσκεται σε

άλλο σημείο. Αν χάσουν το κεφάλαιο αυτό, κινδυνεύουν άμεσα με απόλυτη καταστροφή και όχι με απλή μείωση των κερδών τους. Γιατί; Γιατί οι Αγγλοσάξονες ούτε στις ίδιες τις χώρες που ονομάζουμε αγγλοσαξονικές δεν θα μπορούν να διατηρήσουν την ισχύ τους. Οι Αγγλοσάξονες, εξαιτίας της μόνιμης αρπακτικότητάς τους, άρπαξαν μεγαλύτερο "κομμάτι" από αυτό που ως λαός μπορούν να προστατεύσουν μόνοι τους χωρίς εξωτερική βοήθεια.

Δεν υπάρχει σήμερα κράτος ομοιογενώς αγγλοσαξονικό, που ν' αποτελέσει ένα μελλοντικό ασφαλές καταφύγιο γι' αυτούς σε ενδεχόμενη αντίδραση των λαών. Οι Αγγλοσάξονες, έχοντας υπό την ιδιοκτησία τους μεγάλες ποσότητες κεφαλαίου, προτιμούσαν πάντα ν' αποτελούν κυρίαρχη μειονότητα μέσα σε πολυεθνικούς σχηματισμούς. Ακόμα και στα υποτιθέμενα αγγλοσαξονικά κράτη αποτελούν μειονότητα. Αποτελούν μειονότητα στη Βρετανία, στις ΗΠΑ ή την Αυστραλία. Εκατομμύρια Ιρλανδοί, Σκωτσέζοι και Ουαλοί τους μισούν στη Βρετανία. Εκατομμύρια Ινδιάνοι, λευκοί μετανάστες, μαύροι, Λατίνοι και γηγενείς τους μισούν στις ΗΠΑ ή την Αυστραλία. Όλους αυτούς μέχρι τώρα τους έλεγχαν εύκολα, γιατί, ελέγχοντας το υλικό κεφάλαιο των χωρών στις οποίες ήταν κυρίαρχοι, τους εκβίαζαν με την επιβίωσή τους. Όποιος τους αμφισβητούσε θα έβρισκε απέναντί του και τους υπόλοιπους, που θα ήθελαν να επωφεληθούν από την εύνοια των Αγγλοσαξόνων.

Η ασφάλειά τους ήταν πάντα το κεφάλαιο που τους επέτρεπε να ελέγχουν μεγάλους στρατούς και ν' απειλούν τους λαούς με την επιβίωσή τους. Το μυστικό της επιβίωσής τους, ως αποικιοκράτες, ήταν η μεγάλη ιδιοκτησία τους σε υλικό κεφάλαιο. Επιβίωναν σε όλα τα μήκη και τα πλάτη αυτού του πλανήτη χωρίς καμία δυσκολία, εξαιτίας αυτής της ιδιοκτησίας και των όπλων που την προστάτευαν. Παντού στις αποικίες τους εξασφάλιζαν μειονότητες, που για λίγα "ψίχουλα" εύνοιας παρίσταναν τους "λοχίες" τους. Δεν ήταν εύκολο για τους λαούς να τους ξεφορτωθούν, γιατί πάντα οι Αγγλοσάξονες έβρισκαν συμμάχους που επέλεγαν τη σίγουρη εύνοια του αποικιοκράτη από το επισφαλές κέρδος του επαναστάτη.

Αποτελούσε λοιπόν θρησκεία για τους Αγγλοσάξονες η κτήση και η διαχείριση του υλικού κεφαλαίου. Ήταν έτοιμοι ανά πάσα στιγμή να το υπερασπιστούν, όσο κι αν αυτό θα τους κόστιζε σε αίμα. Από τη στιγμή που διασφάλιζαν την ιδιοκτησία τους, ήταν εύκολο να ελέγχουν τα πάντα μέσα στην επικράτειά τους. Παίζοντας με τις εσωτερικές συμμαχίες των μειονοτήτων, μπορούσαν εύκολα να τις ελέγχουν. Μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο όλα αυτά άλλαξαν. Σ' αυτό το σημείο βρίσκεται η βλακεία των άσχετων Αμερικανών, που ανέλαβαν ως επικεφαλείς των Αγγλοσαξόνων. "Ξέχασαν" τα ιερά "δόγματα" του αγγλοσαξονισμού. Από υπέρμετρη φιλοδοξία εγκατέλειψαν το υλικό κεφάλαιο, που τους έδινε μόνιμη ισχύ και περιορίστηκαν στο άυλο. Από το 25% του παγκοσμίου κεφαλαίου που έλεγχαν μέσω της Βρετανίας, θέλησαν να πάνε στο 80%, που θα έλεγχαν μέσω των ΗΠΑ. Εγκατέλειψαν τα αιώνια φέουδα και περιορίστηκαν σε "δικαιώματα" πάνω σε ροκ τραγουδάκια και πικάντικες σάλτσες. Το αποτέλεσμα ήταν ν' αλλάξουν οι ιδιοκτησίες του υποβαθμισμένου υλικού κεφαλαίου ακόμα και μέσα στις λεγόμενες αγγλοσαξονικές χώρες. Οι λαοί ανέκτησαν τη μεγαλύτερη ποσότητα του υλικού κεφαλαίου.

Αν τώρα και για τον οποιονδήποτε λόγο οι λαοί αρχίσουν να "κλέβουν" το άυλο κεφάλαιο, στην ουσία κλέβουν το αγγλοσαξονικό κεφάλαιο. Ξαφνικά οι Αγγλοσάξονες θα βρεθούν να "αμύνονται" όχι με στρατούς σε κάστρα γύρω από φέουδα, αλλά με δικηγόρους σε βίλες πάνω από άχρηστους τίτλους άυλης ιδιοκτησίας. Αυτό όμως σημαίνει ότι οι Αγγλοσάξονες όχι μόνον δεν θα εξασφαλίσουν τη συμμαχία των λαών των αγγλοσαξονικών χωρών στη μάχη εναντίον της ανθρωπότητας, αλλά θα χάσουν και τη μάχη της επικυριαρχίας μέσα στις ίδιες τους τις χώρες. Όχι μόνον θα χάσουν τις θέσεις τους μέσα στις ξένες χώρες όπου ασκούν αποικιοκρατία, αλλά θα κινδυνεύσουν και στις χώρες οι οποίες υποτίθεται είναι απόλυτα δικές τους. Αυτό ήταν το μέγα στρατηγικό τους σφάλμα ως μειονότητα, που ασκεί ιμπεριαλισμό πρώτα στην πατρίδα της και μετά στις ξένες πατρίδες.

Αυτό θα είναι τραγικό γι' αυτούς. Θα εξασθενίσουν ως μειονότητα μέσα σε κοινωνίες που τους μισούν για την εκμετάλλευση την οποία επί αιώνες τους έχουν επιβάλει. Αυτό είναι το πρόβλημά τους. Ξαφνικά θα γίνουν το αδύναμο θηρίο που το μισούν οι υπόλοιποι Βρετανοί μέσα στη Βρετανία. Θα γίνουν το αδύναμο θηρίο που το μισούν οι Αμερικανοί και οι Αυστραλοί μέσα στις ΗΠΑ ή την Αυστραλία. Οι λαοί επί αιώνες τους περιμένουν στη "γωνία". Τους περιμένουν, για να εκδικηθούν για τα όσα ταπεινωτικά κι εξευτελιστικά έχουν υποστεί απ' αυτούς. Αν δηλαδή για τον οποιονδήποτε λόγο οι λαοί τους αφαιρέσουν το κεφάλαιο και ταυτόχρονα οι υποτιθέμενοι "ομοεθνείς" τους δεν τους συγχωρήσουν, θα κινδυνεύσουν να κρεμαστούν στις πλατείες. Πολλοί θα ήθελαν να δουν τους γαλαζοαίματους "λόρδους" να αιωρούνται στις πλατείες. Αν χάσουν οι Αγγλοσάξονες το κεφάλαιό τους, θα επιβιώσουν μόνον εξαιτίας του ελέους των λαών.

Κάτι ανάλογο συμβαίνει και με τους Εβραίους. Εδώ και αιώνες οι Εβραίοι είναι τα μεγαλύτερα και πιο αδηφάγα παράσιτα του πλανήτη. Δεν υπάρχει λαός που να μην έχει υποστεί "αφαίμαξη" από αυτούς. Όπως οι Αγγλοσάξονες, εξαιτίας της βλακειάς τους, έκαναν το λάθος με το κεφάλαιο, έτσι και οι Εβραίοι έκαναν το ίδιο λάθος εξαιτίας της απληστίας τους. "Ξέχασαν" κι αυτοί τα ιερά "δόγματα" του εβραϊσμού. Μέχρι τώρα επιβίωσαν εξαιτίας μιας πολύ συγκεκριμένης πολιτικής. Λειτουργούσαν ως συμμορίες μ' έναν πολύ συγκεκριμένο τρόπο, που τον είχαν αναγάγει σε θρησκεία τους. Το μυστικό της επιβίωσής τους ήταν ότι υπηρετούσαν τα συνολικά εθνικά τους συμφέροντα, προσαρμόζοντάς τα στα διαφορετικά και πολλές φορές συγκρουόμενα εθνικά συμφέροντα των κρατών.

Τι σημαίνει αυτό; Λειτουργούσαν σαν "παράσιτα", που κολλούσαν σε διαφορετικά θηρία, τα οποία συγκρούονταν μεταξύ τους. Γνώριζαν τα μυστικά της επιβίωσης του "είδους" του παρασίτου. Ποια είναι αυτά τα μυστικά; Το πρώτο είναι ότι ποτέ ένα ολόκληρο "είδος" παρασίτου δεν περιορίζεται σε ένα και μόνο θηρίο. Θα μετακινηθεί σε πολλά θηρία, όποιο κι αν είναι αυτό το κόστος. Όσο κι αν αυτό δεν είναι κερδοφόρο γι' αυτούς που θα μετακινηθούν, είναι υποχρεωμένοι να το κάνουν. Κάποια πληθυσμιακή μερίδα των "παρασίτων" θα πρέπει να μεταφερθεί σε ένα θηρίο, που μπορεί να μην είναι ιδιαίτερα προσοδοφόρο. Γιατί; Για να μεγιστοποιηθούν οι πιθανότητες επιβίωσης. Συμφέρει το "είδος"

να μην περιορίζεται σε έναν χώρο. Ακόμα και με επιδόματα των υπολοίπων πρέπει να συντηρείται σε φτωχό μέρος, για να μην κινδυνεύει το "είδος" με εξαφάνιση.

Αυτό είναι κανόνας. Ποτέ ένα "είδος" παρασίτων δεν περιορίζεται σε ένα και μόνο θηρίο. Κινδυνεύει η επιβίωσή του. Γιατί κινδυνεύει; Γιατί, αν εξαλειφθεί από αυτό το θηρίο — εξαιτίας μιας ισχυρής και αποτελεσματικής "αντιπαρασιτικής" θεραπείας ή αν πεθάνει το ίδιο το θηρίο— εξαλείφεται και ολόκληρο το "είδος" του παρασίτου. Το δεύτερο μυστικό της επιβίωσης των παρασίτων είναι η οργανωμένη διασπορά τους. Τα "παράσιτα", για να μην επιβαρύνουν τη θέση τους και για να μην αποτελούν εύκολους στόχους, ποτέ δεν συγκεντρώνονται πολλά μαζί σ' ένα συγκεκριμένο σημείο. Διασκορπίζονται, ώστε να μην προκαλούν τα θύματά τους και βέβαια να είναι δύσκολος ο εντοπισμός τους.

Κάτι ανάλογο έκαναν και οι παρασιτικοί Εβραίοι επί αιώνες. Διασκορπίζονταν στο σύνολο των εθνικών θηρίων, μεγιστοποιώντας τις πιθανότητες επιβίωσής τους. Αφαίμαζαν το γερμανικό θηρίο, άσχετα αν αυτό βρισκόταν σε μόνιμη σύγκρουση με το βρετανικό και το οποίο ήταν επίσης θύμα τους. Εκμεταλλεύονταν τα πάντα και ήταν αδύνατον να εξαφανιστούν. Όταν το γερμανικό θηρίο αποφάσιζε να τους εξαλείψει, ενίσχυε τη θέση τους στις κοινωνίες των υπολοίπων θηρίων. Μια γενική αντισιωνιστική δυσφορία από την πλευρά των λαών μετατρεπόταν άμεσα σε συμπάθεια, όταν κάποιο θηρίο αποφάσιζε μέσα στην επικράτειά του την άμεση "λύση" του εβραϊκού προβλήματος. Τα κράτη, για λόγους πολιτικής, ακολουθούσαν διαφορετικές πολιτικές απέναντί τους και ως εκ τούτου δεν κινδύνευαν ποτέ ως "είδος". Όταν κάποιο θηρίο αποφάσιζε να τους φερθεί σκληρά, οι άλλοι βελτίωναν τις συνθήκες για τους δικούς τους Εβραίους, όχι για να τους ευνοήσουν, αλλά για να κάνουν πολιτική εις βάρος του αντιπάλου θηρίου.

Με τον τρόπο αυτόν οι Εβραίοι επιβίωναν εύκολα. Δεν συνέδεαν το μέλλον τους με το μέλλον ή τη συμπεριφορά ενός θηρίου, παρά διασκορπίζονταν σε όλα τα θηρία και σε όλα τα είδη των θηρίων. Επιβίωσαν στις "πλάτες" των χριστιανικών θηρίων, αλλά επιβίωσαν και στο κομμουνιστικό θηρίο και στο ισλαμικό. Όποιο θηρίο και να επιβίωνε από αυτά, θα παρέσερνε στην επιβίωσή του και τους Εβραίους. Όποιος οργανισμός επιβίωνε, θα έσωνε και τα ίδια τα παράσιτά του. Το "είδος" ποτέ δεν κινδύνευε, γιατί, όποιες κι αν ήταν οι απώλειές του, πάντα θα υπήρχε εκείνη η πληθυσμιακή μάζα που θα του επέτρεπε ν' αναγεννηθεί. Γι' αυτόν τον λόγο οι πλούσιοι Εβραίοι της Δύσης προσπαθούσαν να βοηθήσουν στην επιβίωση τους φτωχούς Εβραίους που βρίσκονταν σε άλλα σημεία του πλανήτη. Τους βοηθούσαν να επιβιώσουν ως Εβραίοι και να μην μετακινηθούν από το σημείο όπου βρίσκονταν.

Με τον τρόπο αυτόν ενίσχυαν το άλλο μεγάλο πλεονέκτημά τους, που ήταν η μεγάλη διασπορά τους στο χώρο. Αυτό σε συνδυασμό με τη μυστικοπάθειά τους, τους επέτρεπε να κρύβουν την ταυτότητά τους και να επιβιώνουν, χωρίς να προκαλούν. Ακόμα δηλαδή κι αν ένα κράτος αποφάσιζε να τους διώξει από την επικράτειά του, ήταν δύσκολο να τους εντοπίσει. Ήταν διασκορπισμένοι σε μικρές πυκνότητες μέσα στις κοινωνίες όπου δραστηριοποιούνταν. "Λαθροβιούσαν" ακόμα και σε πόλεις που ήταν πληθυσμιακά

ασήμαντες και άρα με μικρό κέρδος γι' αυτούς. Με τον τρόπο αυτόν επιβίωναν επί αιώνες. Οι διωγμοί δεν ήταν γι' αυτούς πρόβλημα. Ήταν ένα λογικό κόστος μιας πορείας σ' έναν επικίνδυνο κόσμο. Όπως όλα τα έθνη μέσα στην ιστορία τους πληρώνουν το κόστος του πολέμου, προκειμένου να επιβιώσουν, έτσι το εβραϊκό έθνος πληρώνει το ίδιο κόστος για τον ίδιο λόγο μέσω των διωγμών.

Όλα αυτά οι Εβραίοι τα "ξέχασαν" μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο. Εξαιτίας της απληστίας τους δεν εκτίμησαν σωστά τα δεδομένα. Έχοντας εξασφαλίσει την παγκόσμια συμπάθεια, εξαιτίας του ολοκαυτώματος και έχοντας ισχυρή θέση ως μειονότητα μέσα στην κοινωνία των νικητών, παρασύρθηκαν στο λάθος. Τι έκαναν; Τα αντίθετα από αυτά που τους εξασφάλιζαν μέχρι τότε την επιβίωση. Ομογενοποίησαν τον δυτικό κόσμο, μετατρέποντάς τον σε ένα υπερθηρίο. Συνέδεσαν δηλαδή την επιβίωσή τους με την επιβίωση ενός και μόνον θηρίου, που δεν γνώριζαν αν θα επιβιώσει ή όχι. Επιπλέον έκαναν και το άλλο μεγάλο σφάλμα. Αναζητώντας το μέγιστο κέρδος και νομίζοντας ότι είναι ασφαλείς, όχι μόνον εγκατέλειψαν τις θέσεις τους αλλά "αποκαλύφθηκαν" κιόλας.

Τι σημαίνει αυτό; Οι Εβραίοι, αισθανόμενοι —λόγω του ολοκαυτώματος— ότι είχαν αποκτήσει την παγκόσμια συμπάθεια, προσπάθησαν να την ρευστοποιήσουν. Όχι μόνον έπαψαν να κρύβουν την ταυτότητά τους, αλλά δήλωναν Εβραίοι για να εισπράξουν κέρδη. Από την άλλη, βλέποντας προς τα πού πάει η κατάσταση, άρχισαν να συγκεντρώνονται αποκλειστικά και μόνον στα μεγάλα κέντρα εξουσίας και οικονομίας της Νέας Τάξης της εποχής. Αυτό ήταν το στρατηγικό τους σφάλμα. Ως "παράσιτα" δεν διέβλεψαν τον κίνδυνο γενικής καταστροφής σε περίπτωση αποτυχίας του σχεδιασμού τους. Σήμερα όλοι σχεδόν οι Εβραίοι βρίσκονται σε ελάχιστες μεγαλουπόλεις όπως τη Νέα Υόρκη, το Λος Άντζελες, το Σαν Φραντζίσκο, το Λονδίνο, την Αμβέρσα κλπ.. Τι σημαίνει αυτό; Ότι, αν οι Αγγλοσάξονες χάσουν τον έλεγχο από κάποια άλλη εξουσία, που μισεί τους Εβραίους, είναι δεδομένη η καταστροφή τους. Ξέρει πού να τους βρει και το ακόμα χειρότερο είναι ότι ξέρει ποιοι είναι και τι κάνουν. Το "παράσιτο" όχι μόνον συνέδεσε την επιβίωση με ένα συγκεκριμένο θηρίο, αλλά δεν έχει και μεγάλη διασπορά πάνω στο κορμί του.

Ο αναγνώστης αντιλαμβάνεται ότι σήμερα η ανθρωπότητα βρίσκεται πολύ κοντά στη λύση των προβλημάτων της. Αν εξουδετερωθούν οι δυνάστες και οι εκμεταλλευτές της ανθρωπότητας, εύκολα επανασχεδιάζεται ο κόσμος. Εύκολα μορφώνεται η ανθρωπότητα στο σύνολό της κι αρχίζει να ζει μέσα σ' ένα περιβάλλον που θα μοιάζει με τον παράδεισο. Το όλο θέμα είναι να εξαιρεθούν όλοι εκείνοι οι παράγοντες που οδηγούν στην υπερσυγκέντρωση κεφαλαίου και πληθυσμών σε ελάχιστους χώρους. Είναι αδύνατον να δοθούν λύσεις, αν δεν γίνει ένας νέος παγκόσμιος χωροτακτικός σχεδιασμός. Αν συμβεί αυτό, είναι εύκολα όλα τα άλλα. Είναι εύκολο να δημιουργηθούν οι όμορφες πόλεις, γιατί απλούστατα αυτές θα συμφέρουν. Είναι εύκολο να εξαλειφθούν οι μάστιγες της ανθρωπότητας, γιατί απλούστατα δεν θα υπάρχουν άνθρωποι να μπορούν να τις εκμεταλλεύονται.

Το ερώτημα από εδώ και πέρα είναι το εξής: Είναι έτοιμη η ανθρωπότητα για το μεγάλο "άλμα"; Είναι οι άνθρωποι έτοιμοι να αυτοδιαχειριστούν το μέλλον τους; Είναι έτοιμοι να ζήσουν χωρίς τους βαρβάρους;

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΤΡΑΪΑΝΟΥ

Δημιουργός της θεωρίας του ΥΔΡΟΧΟΟΥ